

Táin bó Cuailnge

'nA DRÁMA

peadar ua laogaire

Coll. 1125 . 144



HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

TÁIN BÓ CUAILNGE

'NA DRÁMA

AN T-ATCAIR PEADAR UA LAOGHAIRE
CANÓNAÍC, S.P.

DO FÉNIOD

ELEANOR KNOTT DO CHUIP I N-EASCAIR

báile áitá cliaic:
muintir na leabhar gaeóilge
brún agus nuallán
Forbairt Eilim
1915

போன்ற சாத செய்த அப்புகள்.

PREFACE

THE question will probably be asked, "Why has the story of the *Táin* been presented to the public in a dramatic form?" The principal reason is this. The form of dialogue is the form in which the Irish language has lived through all those centuries that have elapsed since it began to be spoken, whatever their number has been. The form of dialogue is the form in which the full strength and beauty of the language has manifested itself to me during my whole life.

As one instance of that manifestation I can state an experience which I had in the town of Macroom nearly forty years ago. Two men came to me one day and asked me to settle a dispute which they had about the old old matter, a bit of land. I asked one of them to remain outside the house while the other would be giving me *his* version of the merits of the matter in dispute. That man began and made his speech in Irish. I listened. I was so charmed with the man's language and manner that I listened to him silently for a full hour, merely asking now and then a little question for the purpose of clearing up a point. That man spoke for a full hour in clear, beautiful Irish, and he explained his own views of the matter in dispute, and, in a sort of parenthetical speech, now and then, he explained the versions which he considered the other man would probably give of certain points when his turn to speak should have come. I listened on. I have now to state that that man never missed the proper place for his parenthesis, and that he never failed to come back at the right time and in the right way to

the main line of his argument. Moreover, he drove home every point and wedged in every parenthesis, without even making an uncharitable insinuation about his opponent.

The full conviction was forced in upon my mind that neither Mr. Gladstone nor Mr. Balfour, with all their mental training, ever used the English language in a more masterly manner or with more thorough effectiveness than that man used the Irish language.

When he had said what he wanted to say he stopped. Then I asked him to go out and send me in his opponent. The opponent came in. He made his speech. He gave *his* version of the business. He drove home his own views and he pulled the ground from under the feet of his opponent regarding the points which he suspected the opponent had insisted on, just as cleverly and as effectually as the opponent had done regarding *him*. He also spent a full hour in making his speech and he made the same impression on my mind as his opponent made.

I have this to say with regard to both men. There was never a hesitation regarding the use of a word. Their utterance was slow and deliberate, but the words came with smoothness and each word as it came was exactly the word which ought to have been used.

I have heard that that has not been the case with Mr. Balfour, that it is painful to listen to him sometimes, hesitating until he can find the best English word. There was no such hesitation in the speech of any of my two Irish speakers. Their words came slowly and deliberately, but with an exquisite fitness which was simply delightful to listen to.

I have instanced those two men, but my experience

has been exactly the same with regard to speakers of Irish during my whole life.

On the other hand, I have been always disappointed with the sort of Irish *prose* which I have been reading or listening to. I mean, of course, the prose which has been produced in recent times. It is turgid and nonsensical. The writers of that Irish prose appear to have had in their minds the idea that they were bound to something entirely different from the sort of Irish they spoke to each other every day, something 'classical,' I dare say. The result of their 'classical' notions has been turgid nonsense. If they had had the common sense to write in the style in which they spoke to each other in their business transactions we would have as the result something worth reading and worth listening to instead of the turgid nonsense.

There is a strange thing to be seen in connection with this turgid nonsense. During the period which produced it we have had poets, and the poetry which they have left to us is splendid. It is all splendid, but some of it is more exquisitely beautiful than anything of the kind which I have ever met. Some of the little pastoral poems which have been produced in this country during the past couple of centuries are far superior to anything that Horace ever composed. Then here is something inexplicable. Some of those same poets wrote bits of Irish prose as headings to their songs and those same bits of Irish prose are the very extreme of ugliness. How is it that they were able to produce the exquisitely beautiful song, and then that they could not produce one decent sentence of prose? I can see only one explanation of the matter. It is this. When the poet was writing, or

rather *making* his song, he was writing or composing for his public. Hence he was using the every-day speech of that public, and he was using for his work the most beautiful forms and shapes of that same every-day speech. Hence the fascination it had for the every-day speakers. He was giving them the very cream of their own every-day speech. On the other hand, when he wanted to write his bit of prose, the every-day speech would not do at all. He felt he should be 'classical.' The result has been—turgid nonsense.

When I began to write Irish I made up my mind to go to the field in which the Irish language is to be found at its best. It is to be found at its best in the mouths of good old Irish speakers. That is, in good Irish dialogue. That is the reason why I have put the story of the Táin into a dramatic shape, or, into dialogue shape. It came out in that shape some years ago in the Cork *Weekly Examiner*. A good many old Irish speakers who are now dead were reading it then and writing letters to me to tell me how delighted they were with it. They were getting it "in their own talk."

Of course it is not necessary to tell any sensible person that this drama was never intended for the stage. It is intended for readers. If the reader wishes, he can easily find for himself, in his own imagination, a far better and cheaper stage than any that the richest of theatres could build. That is the stage on which this drama of the Táin is intended to appear.

PETER O'LEARY, P.P.

CASTLELYONS, 13th October, 1915.

INTRODUCTION

THE Táin Bó Cuailnge, 'Driving of the Kine of Cuailnge,' is the principal story in the collection known as the Cúchulainn Saga, 'the oldest existing literature of any of the peoples who dwelt to the north of the Alps.'¹ The written tale is as old as the seventh century. The chief characters flourished, according to tradition, about the beginning of the Christian era. Ireland was at that period divided into the five provinces of Ulaidh, Connachta, Laighin, and the two divisions of Mumha. Each of these was ruled by its own king, while an over-king of the whole country ruled at Tara. The armies opposed in the Táin are Fir Éireann (The Men of Ireland), or Ceithre Oll-chóigidh Éireann (The four great Provinces of Ireland) on one side, and on the other Fir Uladh (The Men of Ulster). The latter seem to have been regarded as a distinct race. In the tale called 'The Sick Bed of Cú Chulainn,' there is a reference to the election of a high king, the electors being the rulers of Connachta, Laighin and Mumha. 'These men,' continues the redactor, 'used not to take kingly counsel with the Ulaidh, for they were united against Ulaidh' (*Irische Texte I.*, p. 212). The three principal races of Ireland according to the Laws (I. 70, 78) were the Féne, the Ulaidh and the Gailiain or Laighin (Leinstermen).

¹ W. Ridgeway, "The date of the first shaping of the Cuchulainn Saga," *Proc. British Academy*, 1905, p. 135.

In the chronology of the Sagas the Táin follows a shorter but more famous story 'Oidhe Clainne Uisnigh,' 'The Destruction of the Children of Uisneach.' Because of Conchobhar's treachery in slaying these youths a number of Ulster noblemen, including Fearghus mac Róigh, Cormac Conloingeas and Dubhthach Daol Uladh, departed from Eamhain with their followers, and took refuge at the court of Oilill and Méibh in Connacht. Here we find them at the opening of the drama, and the conflict between their duty to their adopted leaders and their sympathy with their own people forms an interesting feature of the plot.

The question as to which of the extant copies of the Táin represents the oldest tradition need not be raised here. Those interested in the matter can consult the works enumerated in Best's *Bibliography*, pp. 95-6, and Prof. Thurneysen's 'Die Ueberlieferung der Táin Bó Cúailnge,' *Zeitschrift für Celtische Philologie* IX., pp. 418-43. The present version follows closely enough the more modern recensions of the tale.

With one or two exceptions the old forms of the proper names have been retained. The rarer words are collected in the Foclóir. The notes are intended merely to translate the more unusual idioms and explain puzzling allusions whenever possible. Notes referring to personal and place names will be found in the Indexes. In a book like the present it would be idle, even were it possible, to discuss the hundreds of interesting problems, literary, linguistic, historical, mythological and topographical presented by the Táin. To deal satisfactorily with the tale in any one of these aspects a separate volume would be necessary.

An Fhioreann.

Δέσμηνε	file ultad.
Blád	Cailín aimpriú i uisceaglae m'neib.
Calaitín Óndá	.	.	.	Óndá Connachtas.
Catbhadh tráorai
Cearb mac Mágach	.	.	.	fear do laochair Connacht.
Céir	Cailín aimpriú i uisceaglae m'neib.
Collac	dean daointe.
Conaire gléide mir	.	.	.	Rí ve níseib Muirín.
Conchobair mac Fáidhna	.	.	.	Rí Uladh.
Cormac Conloingeoir	.	.	.	Mac do Connchobair.
Cú Čuileann mac Sualtaim	.	.	.	Rí-Laoch Uladh.
Cú h-Adraí mac Dáire.	.	.	.	Rí ve níseib Muirín.
Dáire mac Fiachna	Treasbheathas.
Deirgeasartach Órloma foirnocht	.	.	.	Rí ve níseib Muirín.
Dile	Laoch o'Feardair Éireann.
Dolb	Aon ve cásairib fíde óú Čuileann.
Dubthach Ósóil Uladh	.	.	.	Laoch ultad ari ionnarrba i gCruasáin.
Eadarcomhal	Mac o'Oilill agus do m'neib.
Earc mac Caireibre	Mac iníne du Connchobair.
Eisirírgedol	Rí ve níseib Muirín.
Fear Díad mac Datháin	.	.	.	Conchála Óú Čuileann.
Fear loigh	.	.	.	Aon ve muintir Oiliolla.
Feareagair mac Rónig	Laoch ultad ari ionnarrba i gCruasáin.
Feadan	dean daointe.
Feirfeadh Óbanfáid
Feirfeirtine	file ultad.
Fiacha mac Fír Feidé	.	.	.	Laoch ultad ari ionnarrba i gCruasáin.
Fionn Fionnáthraí	Rí ve níseib Muirín.
Fionnáthraí	Insean m'neib agus Oiliolla.
Fionnchád	fear ve muintir Connchobair.
Folláthain	mac do Connchobair.

glaibh mac Deargá .	.	• Laoch o'fhearsaibh Éireannach, ua oo Chúlaitín Dána.
tadh mac Riandáibhia .	.	• Áras fíri Uíath.
tonnóilb .	.	• Aon de Cháiltíosibh ríthe Chú Chúlaitín.
l eog mac Riandáibhia	.	• Áras Chú Chúlaitín.
la· gairne lice .	.	• Rí ve níghtibh Muirían.
lon .	.	• Laoch o'fhearsaibh Éireann.
lonn .	.	• Liag ó longphort Feadar Éireann.
luig mac Eitileann .	.	• Rí ve Čuadáibh Dé Danann.
luigíonn luacra .	.	• Rí ve níghtibh Muirían.
mac Roth .	.	• Easclad ve tsealgáidh mériibh.
maíne .	.	• Mac o'Oilill agus oo mériibh.
mériib .	.	• Ónarríogán Connacht, bean Oilíolla.
mórríogán, an	.	• Bean ríthe.
náisiú Ceanannasail	.	• Laoch o'fhearsaibh Éireann.
Oilill .	.	• Rí Connacht, feadar mériibh.
Oilill milteanága .	.	• Laoch uiltach.
Órláith .	.	• Mac o'Oilill agus oo mériibh.
Reocharth mac Faitheamhain	.	• Laoch uiltach.
uala .	.	• Laoch o'fhearsaibh Éireann.

Stiochair, níchte, maíte, eascladach agus oadoine eile.

TÁIN BÓ CUAILNGE

'NA DRÁMA

AN CÉAD GNÍOMH.

AN CÉAD RAÓARC.

AN ÁIT—CRIUACAIN AOI.

MÉIB AGÚR OILILL 'NA PI-TEAC.

OILILL.—Ír mait bean deisg-fír, a théib.

MÉIB.—Ír fionn rín, a OILILL. Aic sonúr a baineann
an gean-focal leat-ra, nō cao nō go Ófusilip
'sá tágairt?

O.—Baineann an gean-focal liom-ra ari an scuma
ro, agúr ír do ro stáim 'sá tágairt. Ír mait
an bean cura ó tágairt-ra liom tu.

M.—Ba mait an bean mire, a OILILL, ríri a Ófearca
muamh tu.

O.—Ó'rín mait nár cuaalamair agúr ná feascamair, a
'ngín o. Ír é ríod a cualamair agúr a sonacamair
ná go mbioch lucht na gceannas ba giorraí Óuit ag
fuaidh do chleas agúr do Ód-cáinte agúr do
maoine, agúr ná bhoi d'ri ná cumar iad do ciorc.

M.—Ní mar rín a bhoi, a OILILL. Agúr ní'l aoninne
ír feairí gáir b'eol ná ran ná mar doibh eol Óuit-re
e. Céir b'e m'atáir? Eocairid Feisileas, ágúr
Eipeas! Ce feasfach do-cáinte do Ópreat uairí

rin i Ófusadach? Ói teirgeair inisean aige, Óeileadhre agur eistne agur Eile agur Clochra agur Muigiam agur Meib, mire. Óob uafal an tréirgeair iad, agur mire an inisean óob uairle óio. 1r me ba mó réada agur maoim agur raióibheag. 1r me ba cíosda agur ba círata i gcaid agur i gcomhlann. 1r agam a b' an teaiglach oiftheiric de na fearlaibh óob feapar clá agur óob uairle cine óa riaib i nÉriúinn. Ói agam cónig céad tdeas níos-air, tosca píosra Éirean uile. Ói agam a gcomhmeag ran de macaib uafal. 1r é rin le rath, Óeileadhre le gac amhr agur mór-téirgeair le gac amhr, agur cónigear le gac amhr, agur ceatrlar le gac amhr, agur tormair le gac amhr, agur thír le gac amhr, agur amhr le gac amhr. Ó'fín iad mo gnáth-teaglach, a ri. Íarair rin, cuig m'acair dom cónig de cónigib Éirean, an cónig reo 'na Ófusadach, cónig Chruasán. Agur 1r mar gseall airin rin a tuigtar Meib Chruasán oíom. Agur féad, a ri, do támáchar 'gáim iarrair-�e mar Óamh-céile o Fionn mac Róga Ruaidh, o ri Laiéan, agur cuigiar dínlta ó.

O.—Ambarra, a píosan, 1r eol dúninn go dtugair dínlta ó ran.

M.—1r ósca gúrlab eol duit leir go dtámáchar 'am iarrair o Caireadh Nia feair, mac Róga Ruaidh, ari Teamhras, agur gur cuigiar an dínlta céadra.

O.—1r eol.

M.—Agur d'fheisir gúrlab eol duit go dtámáchar 'am iarrair o Conchoadar mac Faetna, ari Ulaib, agur gur cuigiar an dínlta céadra.

O.—Na, na, na! Cuigiar dínlta ó gáin amhrar, ac

níor b' é an tionsca ceadna é. Tuisimíodh an ní rín go hálúinn, a 'ghní ò. Ha, ha, ha!

m.—(Asgairtear go géar aip.)—Cao a tuigean tú?

Cao é “an ní rín”?

O.—Ír neamhni aipoir é, ac níor neamhni an uairi rín é. Ha, ha, ha!

m.—Níor neamhni an uairi rín é. Níor b'eadh ceana, mar iñ me 'dúri na coingilli iongantacha, nári iapri bean riortham riath.

O.—Cao iad na coingilli iad rán?

m.—Oibarlait ná roiftearánn ciorcé ac feair a bheadh gán éad, gán náipe, gán easla.

O.—Ír ait na coingilli iad rán gán amhras. An amhras ná fuairtar ag Conchobair iad?

m.—Mara bhuailtar ag Conchobair iad, do fuailtar agat-ra iad, a ri.

O.—Asgair cao cùisge óuit iad do lóis?

m.—Soo, iñ bean gán easla mire, asgair ná mba feair oimhneach imeachlaic a bheadh roinnt agam ní oifigiúil ná céile. Asgair iñ bean me gán riuit i n-éad agair ná mba feair éadomhár a bheadh roinnt agam ní oifigiúil ná céile. Asgair iñ bean mináileas me asgair ná bhris rín ní oifreann aon feair dom ac feair ná feadófar náipe do cùir aip. Ni bhuailtar aon feair go rai ná tli coingill rín aige ac turra, a ri. Ha, ha, ha! An tuisgean tú an méid rín a ri? Asgair feac, a Oisíll. Ni turra a tuis cabhairtar asgair raiobhleasr doiríra mar iñ gnáit le feair do cabhairt ná mhaori ac iñ mire a tuis óuit-re iad. Tuisgar tiomháist uábhéas d'eoise gae dotha óuit, asgair carbad tli reacst gcumhail, asgair comhléitear t'agairt de chearbs-óir, asgair comháid do láimhe clé d'fiondúinte. Asgair rún

eile, a ní, atá agam le pád. Tá tuisceadán duine marla thíos-tar é dooir, ní cura théanfaidh an marla do thíosairt air aic sé. Ír feair ari rísdé mná tu, a Oiliú!

O.—STAO, a 'Gníomhaí. Tá neairítheas ort. Ní feair ari rísdé mná me. Tá mo clú agur mo chail réin agam. Ír feair me do fiosraíais ó'n bhusil i fuaire. Óisearaí tá neairítheasair mhaite agam. Duine acu Cairebhe, 'na ní i uisceannair, agur an feair eile 'na ní ari Laigníb. Fuailear réin an cinnse geo Connacht i nuaibhíar círc mo thábhac. Agur féach, fuailear mar mhaoi an inisean ní i fuaire. Tá raiib i níneannn pláth, cura réin, a mheib, inisean dromóir Éireann, agur an inisean i fuaillí táir támairg fóir ari ríosra Éireann. Agur i uclaoibh maoine agur raiúbhíir, i mto mo raiúbhíear agur m'oilimhaisear ná do raiúbhíear-fra, a mheib.

M.—Ní fiúr fion, a ní.

O.—Seimtear ari raiúbhíear do mear agur círeoir guri fiúr.

M.—Imteobcaidh láitheadas agur cuirfeadó an mear tá théanamh.

(Imteobcaidh mheib.)

O.—Ír easgráthlaí an bhean il! Tá aighe agur círeoir agur mírigeasach fír aici. Ír 'mò feair ná fuil leat comh mbri-aigseanta le. Ír 'mò feair ná fuil círeoir leat comh láidirí comh círeoidh aighe. Ní hés gád aon feair o'fheáofaidh reagairt or a comhair agur féasainte iorair an ná fuil aighean gáin círeann. Ní d'óid liom go bhfeabhair ní cad a báinean le heasla. An fuaid a cuirfeadó easla agur círc eor agur láim ari mhaoi eile i fuaileadh a círeannan ré i agur cuirfean ré fuaimeann inti. Ní feaca piath aon ní comh

húadáireas ié nuairí a bion feairg i gceart uirléti. Ír cuma nó an tráin i. Mo tromaist-ra an náisiúnta 'na osciúan rí agairt an uairiún air! Ác nuairí a bion rí ari a gualainear agur ari a roinnt, agur a haisge cíúin ó feirg agur ó bhuairt níor ós is leat gur b'i an bean céadna'beadh agat i n-aon eor, bion rí comh min comh maorúda comh spéagroa ran. Annpárán ír eadó cítear síneadh a gnáire agur daonacht a chroíthe agur roilur a gáile. Ír minic a chlártaim i, ác ní bion leigear agam air. Ní beag liom do fult beirt gá cup i bhfeirg agur annpharán gá maolú. Violaim ar go minic, ác o'fuilíngeadhainn oifeadh eile. Ní ós is liom go mairid an bean ran riatháin i neáirinn do b'feairí ná i. Á! a Conchobair, ír oileáin a ghearráit ié. Tu féin fós níos déar 6. Ác ní mire a bhuairt leir. Cupír fós teastairpeast 'gá hiairíodh ác ba teastairpeast 6 nár b'fórláir díalta Ó. Díalta ireas do teastair 6 Conchobair. Ceap fós go mbeadh an t-dá chláis ag teastí leir nuairí a bheadh iarráca aige agur ná glacfaidh 6. Ír ós is liom go mairid ana-úail aici go n-áirítear i ari cuma 'na bpráorfaidh rí 6 glacfaidh. Ír ós is liom go mairid rí 1 níos déar leir go mór tamal. Níor b'iongna go mbeadh. Ír alúinn, uafar, rioga an feair 6. Bé cleart o'ímpír fós uirléti ran iarráidh a cupír fiacaidh uirléti díalta Ó, tá a chorpán aonair aige. Tá fuasal mhitheasach mairbheas aici Ó, mo ghláirón i! Ír ós is liom gur mór an fuasal atá aici Ó ná mar a b' aici do Óeiríorúe féin. Ní feadair caid do Óall Conchobair. Ír fiaidh reacht nÓeiríorúe meibh. 'Óa mb' ag troid ari síneadh féin 6 ír bheagsta go mór i ná Óeiríorúe. Ír ait mar atá an tseáil aonair ag Conchobair. Do fein fós feall

ár Méibh le ghláth do Óeiríse agus ní'l Óeiríse
ná Méibh aonair aige. Ní'l aonúne i'r feadair a chaint
ar ná mire. Tá an Sean i'r feadair agus i'r bheagán
agus i'r uairíle ne'n Óeiríse agam, agus má gheibean
rí lom ar Concothair beirteachtae bó go tuisig ó
Cúigé Ulladh agam.

(Imreisearf.)

AN DARA RAÐARC.

Hala i ní-cteas Cnuadha. Tis Méibh i ríteas.

M.—Óeinnir an feall, a Concothair. Tá riúte leat
tamal mait san tóil ar. Tiocfaidh ruair leat.
Óeinnir feall ruacáin oísm. Cuirír teastairpeasct
'am iarrain. Teastairpeasct bhréaghas. Teastairpeasct
éitis. Ní me b'uid. Tá buadh ariúlra agat.
Oo cumanair an chaint go gaird. Cumair i i ntríod
nár b' folaír d'ingín eocaird an tinnitá do éabhairt
tuit. Ní folaír dom a aonairil gur ball do
feadra uafal agus do thóir-clú me. Ac d'oirísal
an teastairpeasct mo fáile. Táim buidéal tóis
a Concothair. Cuirír comaoine oísm. Méinír
ciatl dom. Ní ceart é dul níor ria san a
cúiteamh leat. O, cia meárrfaidh feall comhduibh
do bheit fe éagors comhnuafal! Ac ní noirmh-ra
amáin a óeinnir feall. I'r meára a óeinnir ar
Óeiríse é ná oísm-ra fén. I'r feadair a chuisi
tu ná tarb a chuirgeamair-ne tu. Ní hiomsgna liom
aonair i d'imeasct uait le náoirí. Agus cura

ιο' σεαππ άρι υαιρισθ πα Σραούηματθε. Έαιρε! έαιρε! έαιρε! έαιρε! Ο, α Θειητορε δοστ, ιρ ορτ α θί απ τι-δι. Σεαθ! τά φεαρι ιρ φεαρι πα Σονέουθαρι αγαμ. Αγυρ πα ηυαιριε ιρ φεαρι α θί αγ Σονέουθαρι τάριο ριασ άπηρο αγαμ-ρά άποιρ.

(ΤΙΓ ΜΑΣ ΡΟΤ.)

Σεαθ α μί εασλας, απ θευτι απ τ-αιριπέαρ θέαντα?

Μ. R.—Τά γε θέαντα, α μίοζαν.

Μ.—Σεοα αγαμη ιρ μό ολιμπάτεαρ?

Μ. R.—Έθας, α μίοζαν (αγ τίνε γρηβίνηννε δύνι). Σιν άηρεαθ άρι πα γειρισθ υαιριε ατά αγατ-ρά αγυρ αγ Οιλιι αγυρ ιρ σον-λιονπάρι, σον-υαρι 1ασ, άρι γασ ταοθ. Σιν άηρεαθ (αγ τίνε γρηβίνηννε ειλε) άρι πα ηοριοναργασθ ατά αγατ-ρά αγυρ αγ Οιλιι αγυρ γαν α θεασ πα α πόρι θε θειφηγεαστ ιοιρι απ θά διηρεαθ. Αγυρ γεο (αγ τίνε απ τρίοθαθ γρηβίνηννε) άηρεαθ άρι θυρι θράιηνηδ διηρ, αγυρ απ σοέριοτ σέαθνα εαυραισθ. Σιν 1ασ (αγ τίνε απ θεατημάθ γρηβίνηννε) θυρι η-θανατιγε ιοιναίττε, ιοιρι σοριερια αγυρ γοριη αγυρ υαιτηε αγυρ θυθ αγυρ θυθε αγυρ θυεας αγυρ ιαστηα αγυρ οθαρι αγυρ ηιαθας. Έθας θειν, α μίοζαν, θυρι σημιηη ατά απ σοέριοτ σέαθνα θιοθ υιλε αγατ-ρά αγυρ αγ απ μί. Σιν θ (αγ τίνε απ δύνιγεαθ γρηβίνηννε), απ τ-διηρεαθ ή θειηεαθ άρι θυρι θειθεασα εαοριας αγυρ άρι θυρι παλι-θρεασα πικε αγυρ άρι θυρι πεδ-θάιητε, άρι θυρι η-ηηηιλε αγυρ άρι θυρι η-αιημα, άρι θυρι η-εις αγυρ άρι θυρι η-εασρια τηθ παγασθ αγυρ τηθ σημαπαιθ αγυρ τηθ ταλαθ φοραιθεαστα αγυρ τηθ σοιλιτιθ θιασηρια Κάιζε Κονναστ, αγυρ ιρ σον-χατούθηι τυρα αγυρ απ μί ι ηδασ ολιμπάτεαρ θιοθ γαν, ας γο θευτι απο τρεδιο απλιν άρι θυαιδ απ μί αγυρ γαν α λειτέριο άρι θο θυαιδ-ρε, α μίοζαν.

- m.—Cád é an teoirí é rím, a ní-easclac.
- m. R.—Táinbhlúinn rathneamhaisil ír eadó é, agus Finn-beannacáis ír ainnm do. Ír ariú do bhuaidh-re do nuaibh agus rí do hoileadh é. Áfach nuaír fár rí ríar 'na táinbhlúinn leis an t-imeallachas mna agus rí 'imteis rí anonn ariú bhuaidh an ní. Tá mbeadh táinbhlúinn mar é ariú do bhuaidh-re, a riogán, bheadh buri rathbhreag comh-mór ariú.
- m.—An bhfuil a fhíor agat-ra, a Mícheál Ó Cíos, cá bhfuil a leictéirí rím do táinbhlúinn le faighdeil?
- m. R.—Tá a fhíor agam, a riogán, cá bhfuil táinbhlúinn ír feoirí ná é le faighdeil.
- m.—Cád é an áit?
- m. R.—Ág Táinbhlúinn mac Fíaccáin, i Uachtaránachas céadú Cuailnäge tóir. An Dónn Cuailnäge ír ainnm do agus ír feoirí de táinbhlúinn é ná an Finn-beannacáis.
- m.—Eisinn-ré uaimh-ré a Mícheál Ó Cíos ag troidh ariú Táinbhlúinn mac Fíaccáin, agus abairí leis ríarachán do táinbhlúinn rí do tadhairt doríora ariú feadh bhuaidhna agus rí do tadhairtfeadh do marbh bhuaidhneach ariú an ríarachán gan an Dónn Cuailnäge féin tairbher éirí ná bhuaidhna agus rí aodhaíodh ríarachán le n-a cónair. Agus má bion don cónair 'na coinnid ag troidh ríarachán ná círe rím an táinbhlúinn do leorainnt uata, abairí le Táinbhlúinn teadct aonuorro agus a táinbhlúinn do tadhairt leis, agus rí do bheigeanadh ríe coitianta a fealgairt i gCuailnäge de'n talamh ír feoirí agus ír mine agus ír coitianta rían ait reo, agus rí aonadair ríe leis uaimh-ré féin.
- m. R.—Óbháinfeadh an ní rím, a riogán.
(Imréigear M. R.)
- m.—Ní tadhairfeadh Táinbhlúinn an táinbhlúinn uata.—Má tá círean ní leorainnt uata.—Má tá hártae uata é.—Eiteobair me.—Ní fuilimhseodháin troidh Cúige

Connacht rian. Tá fioccántha é Oiliell ní folairí
do an t-eiteadaír rian do thíosailt. Anoír an t-am!
Tá Conchobhar 'na ceár. Tuigim-re cao iad ná
ceadraí atá ar Conchobhar. Tá tocht agus náiré
ar píosaí Uilad mar geall ar fioi Clainne Uírnig.
Ní tiocfaidh duine acu ag caibhí leir. Ó'fhearrfai
Cúige Uilad do lúiníranoír, ó Cuailnäge go
neamhain agus go fearrige o' cuaird. Tá feargsúr
agus ar chuid iir feairri de píosaí Uilad annro
agusam. Feácl eisgeat réin a Conchobhar! Tácaí
eisgeat! Ní fadóirfai "Tá gur uaim é 'r gan uaim
ac é" tu oírt an tairisí ro.

(imreigear.)

AN TRÍOMHAÓ RATHARCA.

Cuailnäge—Faitce tige Dáire mho fiacna.
Dáire réin ann. Tíg Mac Roth agus a náonáir
easclád ari an bfeirtce.

Dáire.—Mile fáilte riomhat, a thic Roth! Conur
fágabair meib agus Oiliell agus maite Connacht
i níbhir nuaíar?

Mac Roth.—Ó'fágamair iad uile go maic, agus
cúiríodh sílair agus ionáinme agus gácl veig-mhéinn
eisgeabhré, a ní. Agus tá a lá n de mhacib Uilad
tiairi agairí anoir agus tuathaird línn a nveig-
mhéinn agus a nuaíneadh do éabairt do mhacib
Cuailnäge agus go mór mór do Dáire mac fiacna
réin.

- T.—Ír maid linn rinn a Mic Róis, agus ír ana-úsiúdeas
rinn de mleib agus r' Oíllill agus de maitíb
Connacht uile mar gheall ar an mbaird agus ar
an muintearlaítar atá taighdeanta acu do phiosra
Ullad atá aonair ar díbhit ó n-a mbaircibh d'úcteachair
fén.
- M. R.—Ír mór an t-áitar liom-ra, a ní, a bheit le
hinniúint agam do mleib agus r' Oíllill agus do
maitíb Connacht nuairí filltearad go bhfuil buirdeasach
Óaire mic Fiachna acu mar gheall ar an ngníomh
atá déanta acu.
- T.—Ní hē mo buirdeasach-ra amhain atá acu de bhrí
an gníomh ac buirdeasach Ullad uile.
- M. R. (ag cur fímta gáire ari).—Ní uisce go bhfuil
buirdeasach Connobhair acu!
- T.—Tá neairíad oiri, a ní-eacclach. Tá buirdeasach
Connobhair acu agus bheit féidir le acu. Níl gníomh
ar bith ír feairí a chuireann buirdeasach ó Óuirne
ná an gníomh a coigrsean, ná a leigheasan, ná a
bainean ó n-a Órioc-gníomh fén. Tá olc a Óriocín
tagairte ar Connobhair ó n-a Órioc-gníomh fén. Ac
do bheadh olc ní ba feart meara ná é tagairte air
fén agus ar Cúige Ullad mara mbeadh an tions
ró a fuair feairgur agus Cormac Conloingsear
agus ar curio eile dár muintíri i gConnachtach.
Agus, a Mic Róis, mar comhraic ar mo clion-ra
ne'n buirdeasach, pé gnoí a chug turra agus do
naonbair eacclach annro inoisin bheanfar-ra mo
d'fheall ar é cur cun cinn duit mór ceartuisean
mo consgnath uait.
- M. R.—Tá eagsaí oiri go nochtair fáil guri gheannmhar
an toisíns a chug me. Ac ír uisce ná fuil agam
ac ceart 'na toisíns agus é inniuínt duit tríd riord.

Tá tairbh ari ୟuaibh Oiliolla. Seoír a nárar fainneamhail iñ ead é. Aír ୟuaibh na piogna iñ ead do ୟugadh agur do béalaitheas é. Beirteádeas iongantac iñ ead é. Tá mar ୟeað ciall ୟaonna aige. Com luat agur bí rē fárrta ruair 'na tairb o' imcig rē ó ୟuaibh na piogna anonn ari ୟuaibh Oiliolla. Beirteád gúrlab amhlaidh ba las leir beit rē fmaist mna.

D.—Níor las do ୟuine na do beirteádeas beit rē fmaist mbeib.

M. R.—Ni beirb mbeib fárrta coirdé go dtí go mbéirb tairb comh maic leir, nō níor fearrí ná é, ari ୟuaibh féin. O'airis rí trácht ari an tairb ro atá agat-fa. Iñ dóis le tá mbéad ari Donn Cuailnge ari iaracht aici ari feadó ୟliaóna go pláineadh go dtiocfaidh gathúin fíreann uaiò o'fárrfaidh ruair 'na tairb agur do béalairfaidh ୟuaibh agur bárrí ó'n tairb ro atá ag Oilioll. Cuirí rí mire cùsáit a o'íarlaidh iaractica an tairb oírt. ୟubairt rí liom a rád leat go gcuirfeáidh an tairb cùsáit tairb n-aif i gclionn na ୟliaóna agur caogaod fárraithe le n-a coir. Agur ୟubairt rí liom riad eile do rád leat. ୟubairt rí liom a rád leat, má'r olc le muintir na hálte reo an tairb do leogaint uata, tu féin do teadáit i n-doinfeadáit leir an tairb agur go dtiocfaidh ୟuit oíchead c'fealraithe féin i gCuailnge de'n talamh iñ fearrí i Maig Áoi, agur caibheadh trí reacáit gcuimhle, agur capardar fí leict uaití féin.

D.—Dári láth m'atáir, a Mic Roth, rē olc maic le muintir na hálte reo é, tá an tairb le fásgáil ag mbeib! Beirteád uib amáilleas é. Féadfaidh é cùs annró abaire puaipi beirteaj péir leir. Ni glacfar

THÍOLUÍSEACHT AIP AN TÁRACHT. TÉANAM BÓ SCUPPFTAIR
CÓIR ÓIGIN OÍRLAIB TÁRI ÓIR ÓIR BÓIR N-AIRFOIR.

(IMBÉIGT.)

AN CEATRAMAÓ RÁDARC.

MIC ROT AGUR A NAOIÚARI EACLAC 'NA RUÍDE
AG BÓIR. SÍLAIMÍ LEANNA AIP A N-AIGHAÍÓ AMAC.
TÁO AIP BÓG-MEIRGE. CURIO ACU AG AÍMLÁN AGUR
CURIO ACU AG CÁINT.

EACLAC.—ÚAPÍ ÓUAÍC, A MIC ROT, IR MAIT AN ÁIT 'NAP
TUÍS AIP SCOPA RÍNN!

EACLAC EILE.—ÉIRT DO ÓEAL A ÓRPIOLÓIS! NI HIAD ÁP
SCOPA A TUÍS ANNRO RÍNN AC CORA NA N-EAC.

AN CÉAD E.—Ó, NÁC TEIRBHEALAÍC É! NIOR TÍRDE
ÓUÍT-RE CORA AN EIC DO ÓEAL FÚC. NI ÓEALPFTAIR
DO CORA FÉIM ÍO FÁDA AIP AN RÍLÍSE TU.

AN ÓAPÍA E.—ADMHUSÍGIM NÁ ÚAIB ÓRPEÍC ACU AIP
FEASÚIR NA SCOP A ÓI FÚC-RA AN LÁ ÓTU A RUÍADAIR
RAOI ÍU Ó FEARCAÍ LOINGREAC!

M. R.—GO RÉÍÓ, A BUACAILLI! NI NAON NÁIRÉ T'AOINNE
A CORA GÁ ÓRPEÍC RAOI Ó'N ANNUÍSÍON FÁN.

AN D. E.—IR FIOM ÓUÍT-RE RÍM, A RÍ. IR MÓR AN,
TRUAÍS CÉAD A COR AÍSGE COM FÁDA. ÓA MB' AGAM-RA
ÓEAD RÍDÍSTE THÉID AGUR OILIOLLA
BA ÓDÍC LIOM BÓ MBAINFÍNN B N-A CÓIRÍDEACHT
FÁD Ó.

E. EILE.—ÚAPÍ ÓUAÍC, IR ÁLUINN AN LIONN B REO! CÉ

meárrfach lionn comh bhíosadhair do bheist i nGaeilge a céad!

(Céig i gcead, Láirgeair, ríosadhair cíche Óláiré thic fiaclna, agus feair le n-a dor é fe lionn, agus feair fé biaid.)

Ní rudis liom go bhfuil lionn i gfeairí ag meibh réin.

An T. E.—Ma tá lionn i gfeairí ná é ag meibh ní hér i gurbh éasach tuisc i bhfuil-re le n'ór aon chuid te. Iar mairg tú nár tuisc! Anndraí i gceathair agat ná fuil aon bheist ag an lionn ro air, ná feabhsúr é.

An Tríomhaid E.—Úa bheag an tairishe tú é cabhairt ois. Ni aitneodh ré lionn foighanta geasor gráid!

M. R.—Tá an deoc go mairt, a clann ó, agus i gfeair mairt an feair go bhfuilimio 'na ri-cead, agus a tuisc tainn an deoc.

An C. E.—Seirbhíse ná fuil feair i néirinn i gfeairí ná é!

An T. E.—Bain uait fein, a thic ó. Iar feair mairt é gan amharf, ac tá feair i néirinn i gfeairí ná é.

An C. E.—Seirbhíse leat-ra ná fuil aon feair i néirinn i gfeairí ná é. Óláiré mac fiaclna tuim!

An T. E.—Neárrfach-ra aon feair amhlaidh tuisc i gfeairí ná é.

An C. E.—Cé ná fein?

An T. E.—Iar feairí Conchobair ná é, mar i gConchobair atá thíse na Cúige! Anoir cao tá le rád agat?

An C. E.—Seirbhíse gur feairí Óláiré ná Conchobair, ari thíse.

An T. E.—Ari thíse? Cao é an thíse?

An C. E.—Ari an thíse seo. Tá ní ag Óláiré tá théanamh amhlairead agus ní físeártach Conchobair é

ÚÉANAM. Ní headó d'c ní féadorthað ceitche hollcaingse
Eíreannn é Úéanam!

An T. E.—Cao é an ní é rím aipia!

An C. E.—Ní féadorthað ceitche hollcaingse Eíreannn an
Dona Cuailline do Úreis t' Cúig' Ulao leis, agur
rím é Óáire 'fá tadhairt úinne, 'nár paoindar
eaclað, le bheis linn amáilleas. Cao teirír leir
rím?

An T. E.—Teirír gur mait an ríseal fuit do cíup
leir an mbéal aonadhairt an caint rím! Iñ mait
atá a fíor ag Óáire, mara utusgád té uait an
tarbh ari aír go scraitheas té é tadhairt uait ari
éiginn. Iñ mait iñ eol do go utiocað tóir-
fúidigte théib agur Oiliolla a u'íaraið an tarbh,
fó rtiúrú agur fé tóir-eolus feartasúr mic Róis.
Tá ciall ag Óáire agur iñ mait an Úail aip fén
go Úfuit.

(An t-riúr atá laigtear cígio éin an bónúr agur gnáir gád
fir aca tuib le feirg. Úbalio an biað agur an lionn ari
an mbóir agur imteigio gan labhairt. Cíg coic ari na
hoscádaib agur físeáid ari a céile go hamadánca.)

AN CÚIGEADH RAÓARC.

CÍG Óáire mac Fiacna.

O.—Iñ iondantach an bhean mheib leo! Tá an
érasob aici. Ní'l aon teiblra le. Náthair fiosmhar
do Connacstaib doob easa feartasúr. Náthair doib
easa Coimacs, mac Concoindair. Ní lúid úinne
de fiosgra Ulao ná lúid fuit agur miortair aige

riamh do Connachtach agus ag acu ó. Sin é an bainne císe a fuairtar ari ar fad caoibh, agus a rinigír i ghorta, o chainteáin aithrighe. Agus anois rin iad fearadh agus Corimac Conloingeoir, agus na laochra atá leis, rocair go ríteas agus go ramh i gCruaileann, comh neamhsorbhuaireadh agus biondair riámh i nEachmain Maca, agus fán aoinne de thacaibh Maca ag curcúca ná uata! Nuair a suadar ann ari dtáinig níor meagamair go h-eisíteadh an díct leis. Go deimhin níor meagamair. Ceapamair gur fíorrlainse a gaochar an t-eircíniú. Níor ceapar féin go rai b comhacht ari an dtáinig ro d'fheadraod capraibh agus muintearlaír do chéadairt iomhán Úa Dónaigh comh mór fuat d'ad séile. Óid a phíor agam go rai b rímacsthléibh daingean go leor, ac níor meagair go rai b rímacst ari b'ad d'fheadraod an ní rin do curcúca i bhfeidhm. Iar ait an teacstaíreacst é reo curcúca aici cùgann-rá. Ni folair nó tá ni thíos in Láirgeair de. Tá níor mór ná an Donn Cuailnge uaití. "Má tá aon curcúca ná coinníl ag muintír na tíre reo an tairbh do leosaint uata, me féin do thui ríar agus an tairbh do bheireann liom." Ni údca gur ag curimheamh a bhean rí ari tuille de phiosra Uilad do mealladh le ríar. Nári eoir nári bheag dí a bhrúil aici céana thíos? Caoi doibh díl le d'ad tuille acu? An ari thairte le Connachtach agus le Cúige Uilad atá rí 'gárr mbailliu le ríar? Seabhair an Donn, a thleibh. Ac ní bfaighair mire go foil. Ni haon ceataige d'áinnín tu bheit buirdeac d'áinnín. Ni phíor conur oiffeadh do Congnámh d'áinnín. Ba mór an láin béal Connachtach tamal. Tá rí lags go leor anois. Tá locht air i gmeagra ná a laige. Ca bhríor do'n éara i gcuilre aige ná himeáedh aip

féin moí d'imteis ari Naoire! Do shearr Conchobair an fórd o n-a coir féin nuair a thairf ré an feall rian! Do chuit aeri agur talamh ari a céile i gCúige Uladh nuair a chuaidh társ an fill riu amearg uaoine ann. Niopr threasair an Cúige riu do cùrp ríe coraidh namhadt rian am ro. Ni'l ré ari cumas Conchobair é féin ná rinnne do coraint. Ó'fheoirí nár mórtoe d'úinn do láim a bheit linn, a mheib. Ác biond foirdne agat! Seabair an Donn ac ní bhragair a chuirle go fóil.

(Tig an Stiocharo.)

Stiocharo.—Ni' uisce, a ri, gur píor an ni' reo a theirtear.

O.—Go gclóirgeas é ní píor dom an píor é ní an bhreag é.

St.—Theirtear go bfuil an Donn Cuailnäge ag imteacáit amáilleas go Cúige Connacht.

O.—Agur m'aí píor é, a fir tigír, cao é riu d'aoinne eile riu?

St.—Agur theorsteair gurlab é Dáire mac Fiachna atá ag tathairt an Duinn do na heaclácaidh reo, le bheirt leod ag tigmíll ari mheib.

O.—Mara dtuigeadh Dáire mac Fiachna uibh é le bheirt leod ni' uisce go bfreáortha aoinne eile é tathairt uibh.

St.—Iar píor an saint riu, a ri, agur iar uisce gur píor leir, an piúr a deir na heacláca féin.

O.—Cao deir na heacláca féin?

St.—Deir na heacláca go bfuil ciall ag Dáire mac Fiachna agur gur moit an bail air féin go bfuil.

O.—Ni' ná-fuirrisroe locht o'ragair ari an scainc riu, a fir tigír. Ác cao i an ciall áirithe a deir na heacláca atá ag Dáire mac Fiachna, agur cao i

an báil fé leict atá air mar gheall ari an gceann
rinn?

St.—Bí mo thá cluairg ag éirteadct leod ariúr 'sá
mhaoréadán nár cibír beict buiréadach de Óaire mac
fiacna mar gheall ari an t-árlóth do tábairt uair
mar gur ró-mairt a bí fíor aige, mara ótusgád ró
uair ari air é go gcaitfeadh ró e tábairt uair ari
éiginn nuair a tioscfad mór-focraide mheáin agus
Oiliolla 'sá iarlaid, thá rtiúrlá ró mór-eolur
feairgair mic Róis. Dári leod, tá ciall ag Óaire.
Iar feadair leir an t-árlóth do tábairt uair ari air ná
e tábairt uair ari éiginn.

O. (Ag láradh le feirg).—Tá go maic, a fír tíos,.
Buibairt an t-eacclac, mara ótusgád ari air go
mhearrfai ari éiginn. Deirim-re aonair ná fágfar
an t-árlóth ari air ná ari éiginn. Imeis, a fír tíos.

(Imeisearf an St.)

Dári láim m'atáir! A mheáin, tá neamhainn mór
oírt. Ni maic i do ciall ná níor mhuinir a gcealct
go cluainn uoo' cealctairib. No má mhuinir níor
tusgádair leod an ríseal i gceairt. Már tuille
ve maicib illaist atá uait ni mar rinn a tioscfair
ari iad do bheirt leat. "Mara ótusgád ari air
é do bhearrfai ari éiginn é!" Tá go maic! ni
bhearr le Mac fiacna caint ve'n tróipo ran do
fúlang. Iar lionmhar iad do fíolgáste. Béire gá
agat leod uile cún an Duinn do bheirt ari éiginn
leat.

(Tig Mac Rot.)

M. R.—Iar ucca, a m'í, go bhfuil ró comh maic agaibh
beict ag cluairgeacht abhairle. Iar ucca nád Féidiril
Dáinn an Dáinn a bheirt linn gáin cúpla ramhairis
do bheirt i n-daoineacha leir.

O.—Ni bhearrfai ramhairis ná t-árlóth leat, a m'í-eacclac.

Agur tá mba béal róimhe feall do théanach ari eacclácaib ná ari lucht taigríil rúise, ní tháinigear fín buri n-anam liú ac com beas!

m. R.—Aililiú! a ri onórais! Ní folairí ná tá tuatail éigin téanta. Cao fé neadair an t-aeráin aigine, le toil t'ónóra?

D.—Tá tuatail téanta, agur mó-re do thém an tuatail.

m. R.—Cao é an tuatail é, a ri? U'férthír go bhfeadhfaid leigsear éigin do théanach ari.

D.—Tubhalair-re ariéir, mara tuisgeann-re an tairb uaim ari aif go scáitíonn é tadhairt uaim ari éigin, tré pór-píoscte thíos, fé gcuimh agur fé pór-eolur fearghsair thíos Róis. Agur tubhalair gur tais an ciall róm an tairb do tadhairt uaim ari aif. Tuirim-re leat-ra nád marí an ciall do thíos teastaireasct ve'n tróid rám do cùir cùsgam-ra.

m. R.—Ach! a ri. Ná cùir-re ruim i scaint gan éireasct a támhig ó eacclácaib gan ciall, agur iad ari meirge le feabhar an leanana a tuisgair róib.

D.—Ní cùirim ruim 'na scaint, agur ní tháinigear an tairb leat an turpurr ró.

(Imréigear.)

m. R.—Ocón! Sin caradh timcheall agat! Óair ghlúan agur éagád, a Óaire thíos fiacna, tá eagal oípm go bhfuil dhois-éanadar fút! Ir é mo tuairim láthair nád feairí le thíos cuma 'na bhfuil an tseal ná marí rím! Ní tuirim ná gur ariúsear i 'sá rám le duine déim' eacclácaib, mara tuisgatí an tairb ari aif go scáití é tadhairt ari éigin. Ir 'noscá gurib' rím é a cùir an t-eaccláic ag caint. Tá lusáct a déimhí tíar rám do baile ireas ir feairí é.

(Imréigear.)

AN SEAMHAU RAÐARC.

RÍ-CEAC CRIACNA.—MÉIB AGUR OILILL.

O.—An t-áinig Mac Roth róir, a mheib?

M.—Níor táimis. Ní ró-fusáirír do teast ó Óaire.

O.—Ní heas. Feair fíal. Feair fósanta. Ír mór é ondúir Óaire 'na dánais, teirtear nád beag de feid an lár atá ar chrua ceadu Cuailnge agur ar Óaire féin ó tairis an Donn Cuailnge rian díct. Ír seacair a rád go leosfar tuintír na hálte an tairis uada.

M.—Ní leab an tairis ac le Óaire féin.

O.—Ní le Connachtaiib an Finn-Beannach ac liom-ra agur ná tuisgead teastairleasct ó Óaire 'sá iarrasct ar iarrasct ír dónis liom guri mait na cailre de réde a bhead ag an té a bhearrfadh cún riubairil é.

M.—Ca bhíor ná go tuisceafad Óaire agur an Donn i n-doinífeadct.

O.—Níor meadra a tairis ná a ñeire. Tá bheir mór agur ár poodíon Ultas annro ceana agairinn. Ní feasdar eadu doob áil leat ríob. Ír cograomatáil an aira iad. Rúin ír meadra ná rian féin: ír contabhairtac an aira iad. Mairia gcuirfeári cibír mait oileá millfeári ár n-oimead. Ma cuirtáir cibír ní mait oileá baird éad ar ár n-uairíni féin. Isiur Ultaiib agur Connachtach dónis, táis rías báisphair, teagairde, tóigálac, ar gac taoib. Ma eirísean eatairte baird oíric-óblair agairinn.

M.—Ní feicean turfa coitche, a ri, ac tuis an ríseil.

Tá mo rímacr-ra comh daingean rian ar Macaib Magac agur ar ná ríomhstíb atá fúca, agur tá

'A leithead rín 'o'iontaois agam airta gur cuma liom an torthaon conur a 'bheanfáidh Ultair 1aú fein 'o'iomádair aonuorro. Tá mbuaileadó Ultac Connachtas treadarra an bheil ní baoisal tuisit go dtíneadhóirfai an buille!

O.—Seacain, a Méid. Ìr férdirí rmaest do bheil níofian. Ruaidh iir meada ná rson: rgeanfáidh do rmaest do rún. Má buailean Ultac Connachtas agur ná fneadhóirfai an buille, eadó 'bheanfáidh Ultair leir rín? 'Bheanfáidh rian go bhfuil beairt 'bheanfáidh éigin agus-ra lairtíar de'n rmaest.

M.—Ocón! Ìr deacair tu fáramh! Ní 'bheanfáidh bainne a' r tuic aon an ghnó tuisit ná bainne a' r tuic a' r!

O.—Ní luigis 1aú ac comh éalaoráda!

M.—Ríoghsa uaire, oibrithe, oibrithe iir ead 1aú! Ìr ead 1aú 'o'fhuilngeach bár níor tairgse ná bhruffidír a bhfoinsí. Cao a chuir aonuorro ari 'bheanfáidh 1aú? Ní riabhadh bacs oifte fanaíant coiri 'na nuaigis fein. Cao a thíbhir ó n-a muintir agur ó n-a ngsaolta 1aú? Ní riabhadh do 'bheas acu ac Connachtair. Cao fe neadraí órdis 'o'fhuilngeach lámha cabhairt leir agur agusáid do éabairt ari 'bheanfáidh iarrachta? Ari 'bheanfáidh naomad? Oifte-ra agur oifte-ra agur ari clannairi Mágad uile? Ní riabhadh ac an t-aon chuir aonáin acu leir. Níor fheadaradh fulang leir an bheall a 'bhein Connachtair. An té ná fhuilngean feall ní 'bheanfáidh ré feall.

O.—“An té ná fhuilngean feall ní 'bheanfáidh ré feall!” Biodh an ríéal go leir agat, a ríoghsan.
(Imbhigeadar.)

M.—Cao 'bheanfáidh Oiliill aonoir tá mbeadh a fíor aige cao é an neairt atá ra rmaest! Tá neoirí fáidh

Céat mac Mágad uð cao tā ag coimeád Connacastaða rócaíri. Þa Þeacsair Céat férin uð coimeád ari rúise na riottána marla mbeadu an ni atá ari n-aigne.

(Tig Mac Rot.)

Seadh, a Ímic Rot, ari tuisgairtai an tairb liub?

M. R.—Amhrána, a piogán, piór tuisgamaíri.

M.—Cao fé nuaéarí rón?

M. R.—Nuair a tuisgair-ra an teacstaíreacáit do Óáileathas fiacnáibí rē lán trárga iarfáct an tairb do tuisdairt uaitó. Óuðairt rē gáir leir férin an tairb agur ná tuisdairfád rē aon trárgaír do muintír na haité i ntáobh an tairb do coimeád nō do tuisdairt uaitó, rē 'cu na mairt leir férin. Agur óuðairt rē ná glacfaid aon tuisiúiseacáit ari an iarfáct. Ceadar gáir ná róna gáir ní rócaíri. Do fhiotálaír rinn do mairt le róga gáir bív agur leanndá. Nuair a gádar amach ari marion lári na máirpead agur cuair fé d'éin an tairb cun é comáint liom do coirtí Óáileathas. Óuðairt rē ná leosfaid an tairb liom, agur marla mbeadu nár béal do férin feall do Óéanamh ari eascládai ná ari luict tairbóil rúise ná tioscráimír tair n-airi beo. O'fiaiftear nre cao fé nuaéarí an t-acraí aigne.

M.—Cao óuðairt rē leir rinn?

M. R.—Óuðairt rē gáir nuaéarírt óuine tháir n-eascládai ari bheiri piomha rinn, marla tuisgtaí an tairb ari air gáir ná mbealraír ari éiginn é, le mórfidise mheis agur le mórfidil fíorlaisiúr Ímic Rot.

M.—Tá gá aon astaú tóir do Óéanamh rócaint. Óuðairt an t-easclac "marla tuisgtaí ari air é do béalraír ari éiginn é." Níl

Δεσμ-ρά le riad ac nuair ná cuitcar ari air é do bhearrfar ari éigint 6. Imeis, a Mhic Rot.

(Imbhigeadar m. R.)

“Nuair ná cuitcar ari air é do bhearrfar ari éigint é.”—Iar beag an bláthre cainte an méid rín focal. Iar píos éargá a píos ríad a béal duine. Níl ionta ac aná agur fuaim. Ni ruinn de rín fén atá ionta. Cé meárrfaidh aonair, an mó bhróna folá a tsgaoilfeadh le fánaithe marí Seall ari an méid rín cainte! Cé fathlóid go bfreasthraid na focal beaga gan ríolige lionmara do chruinníodh ó chroic-aidh fada, fairsing, imigcénéamhla! Fír óga uairle do tairbhíos abfaoi o baile! Ódoine páir labhair aon focal riath le n-a céile, ní díriúigim fuit ná miolgair do tabhairt ná céile, do chur as gearrphad a céile le faobhar! Fuir agur ionataid ódoine, agur cuípp ’na ghrácanais, do chur ari áitaidh agur ari báncas, ari mágsaibh agur ari bhearrpáis, o hionainn go hneamhain fhaca! Ni raih ac buille ré tuairim ann nuair a thubairt leir an eacnamaíocht ariú agus an t-áit ariú agus an tmeárrfaidh ari éigint 6. Ói tuairim agam ná bfeasthraid ré a béal do coimeád tháinig, ac níor meáras go dtiocfaidh an tsgéal amach comh mór cún mo toile agur a tairbhíos. Seas! Tá an cù ’r an cat ’r an gírrífaidh ari aon úrláir agam aonair, ré cuma ’na dtiocfaidh ari. Cao é an t-áit ariú agus an tmeárrfaidh Conchobair ari a coila! Ni'l uiltac beo gan tiomabáid agur reilbhítean agur oíche-éigint ari marí Seall ari an bheall gcaillte a theineadh ari laoire agur ari a bheirt bhríotáin. Tá Conchobair ’na céar. Tá ceartas a tháinig ari. Ni'l an feair gan beo ari

uairíodh Uílaodh do tarranageoirí òigim ag a fionn go neod aifir.—Cá òfrior ná go leanfaidh tuilleadh acu feareiginis agus Cúrmhae Conlomagear. Cá comhar amuisc agat oifim, a Connobhair, le bhealaethain agus ríce. Iar michtó e thiol leat. Cuimhneart teastailreadaí 'am iarrachd. Táinín cuigat féidir le.

(Imteigear.)

[Bhrat aonadair.]

Téigine an Chéadó Sjánimh.

AN TARA GNÍOM.

AN CÉAD RAÓARC.

RÍ-TEAS CRIADAÍ.—TEIBH AGUR OILILL. MÓRFEIRGEAR
SIOLLAÍ TUIMIÚR ÁR GAC TAOBH TE'N CLÁIR.

M.—Seo, a gíolla. Imteig-re ag triall ár Maine Aistrachail agur tadhair an tSriúinn rín uibh. Agur imteig-re agur tadhair é rín do Maine Máistrachail, agur beirg-re leat é rín ag triall ár Maine Mhórshur. Agur turas, a gíolla, tadhair é rín do Maine Mhiongur, tadhair-re é rín do Maine Aoi. Agur turas, tadhair é rín do Maine Mhdeinbheart. Agur beirg-re é rín ag triall ár an Maine eile. Amach uibh!

(Imteigio an mórfeargear rian.)

Seo, deinidh-re ár an scuma gceáonta. Tadhair-re é rín do Ceat mac Mágac—feapar ná fuil ruinn ghláda do Conchoibh aige—é rín o'Anluan—é rín do Moccóirb—é rín do Óarfcall—é rín o'Éan é rín do Sgánáill é rín o'Éanacha. Úid ár riubhal! Ná teirpeadh ár lúar buri scor!

(Imteigio.)

O.—Tá mórfeargear ve na Mainiú ag teast, agur mórfeargear ve Macaib Mágac. Cao é an lion a tiochaird gac Maine agur gac mac ve Macaib Mágac, a théib?

M.—Óuibhارت le gac feapar ríobh a triocha céad do tadhairt leir.

O.—Sín cearche triocha céad ríag. Sín óa mile agur ríacan mile.

M.—Tá Cormac Conloingeár ag teast. Ní éisearaíodh rón féin féin an t-rioscá céadú Ónubloingre atá 'na ngnád-teaghlach aige ó fág rón Conchobair.

O.—Sín túis mile agusur tacaon mile.

M.—Gó mheibh, a m. Tá t-rioscá céadú Ulaid ag Cormac i n-eagスマir an t-rioscá céadú Ónubloingre. Ní hainéil leat ciorcde feisteamh le neaire le ríseal!

O.—Sín ocracht mile agusur tacaon mile. Ní mór fada le dul iad ar fíobhais Conchobair. Dá oilear atá an ríseal aige níor b'fada an mothail aiprath Ónubloingre ag meád rón do Chruinniuin i gCúighe Ulaid fóir, gan bac tada óbhail uairí ar díbhit. Agusur ní eile, a mheibh. Níl feair óg ná dorcha i gCúighe Ulaid ná fuil Conchobair tar éir gád róir eolaisir gaire agusur gairge do mháine ób, aiprath níle fágair aiprath agusur gnáimh.

M.—Iar beag an tairbhé ób anoir aip mánin rón piarach náibh. Do mháin rón ób an t-eolaisir iar feairí a mháineadh do laochra piarach nuaír a mháin rón ób gur neamhinni gád aoiúneadh gaojaita reacair mheim clá, agusur ná fágair mheim clá, gan dílre i mbriatair. Gáibh rón de coraib 'na teagartas agusur 'na clá féin nuaír a gáibh rón de coraib 'na óbriatair m. Táid piogairia Ulaid óbriant do Conchobair. Ní luaiigríodh mháine acu cláideamh aip a fion.

O.—Ná coindil aip an gcluasair rón, a mheibh. Biodh go óbhail reiurbhean a n-ordaithe anoir aip piogairia Ulaid éin Conchobair agusur gári fuaid leod cláideamh do nochtadh aip a fion, nochtaradh ríad an cláideamh tarraighdh go leorí aip a fion féin. Gábhaim-re oírt go óbrieadh fáidh ríad rúairí go meair nuaír a cífraí ríad ríobhais Connacht ag déanamh lorgadh agusur leiprisíor aip a n-ordaithe. Ácc tá ní eile, a 'ngsin ó.

M.—Cao é an ní eile rím? Ír iongantach mair a cion
tú neicte nád Féidir le haon duine eile ó' feirgint!

O.—Nuair a círth Féaránur agus Cormac Conloingear
agus a bfuil annro agat thíos, a ndéanais féin
ná loct, tadhfarait rías dhuim Láithéinn. Táighfarait
rías ráipit le n-a ngealcaid agus le n-a gcaíltois
féin, ní nád loct oíche. Ní'l ac clárdeamh
a dhárais ag Féaránur ó táinig ré annro. Ma bion
ré ag dul i gceat ní foláir an Caladhóis do
tadhfarait ná eap n-air. Ma tógan ré ráipit le
Conchobair agus an clárdeamh rian ó' ionpairil 'nár
gcoinnibh bhríffear cat láitheadh oícheann.

M.—Bírt, a m. Bírt! Ní fheadarfaír cao tá agat
ná nád. Ní baogairt duit Féaránur. Ír fear tmeán
Féaránur ac tá riu ná fheadarfaidh ré a théanamh.

O.—Ír docha go bfuil. Cao é an riu ná?

M.—Ní fheadarfaidh ré a focal do bhríre.

O.—Ac! Úaistíneasc! A 'ngín ó.

M.—Ní hiomgna liom tu 'sá nád rian, a m. Ní chuirgean
folamh ráiteasach.

O.—Conur rian?

M.—Ní chuirgean t'aigne-re aigne Féaránur. Ní fheadarfaidh
ré a focal do bhríre mair ní leorfasadh
an fírinne atá iarrig 'na chiorche do ná a théanamh.

O.—Tá go bhréaghs!

M.—Níor sá duit an clárdeamh do tógaínt uair.
An fáid a bhí focal a bheil agat doibh fheadarfaidh
an Caladhóis aige ná uair.

O.—Ó' féidiribh é. Mair rím féin ír mór an ruaimear
liom ari m' aigne an clárdeamh do bheil agam féin.
Cao é an ríosgbáil dom a focal agus a clárdeamh
do bheil i n-aonairfeasc agam?

M.—Ní haon tairbhe dom bheil leat!

O.—Ni fíor rán, a mheibh. Ír tairbhé mór duit bheit liom. Óireachas an abha rán a tháinig 'na cuilic. Ma teangean tá go Cúige Ulladh agus rún an agat ac caogaod mile fear, ni triopraithe ná iad a bhaile go Cnuadach ariú.

M.—“Caogaod mile fear!” Ceann duit go mbarr ag túil go Cúige Ulladh agus rún an agam ac caogaod ‘mile fear’!

O.—Ni feicim a tuille rán díreach atá thíosa agat.

M.—Agus níor éisgeair uain dom ari a innriunt duit go bhfuil díreach eile le thíosa agam. Níor éisgeair uain dom, a Oillill, ari a innriunt duit go bhfuil Cá Raoi mac Dáire ag teac anear ó Céatáir Con Raoi, agus ráth ériúca céad aige, a gnácteaglae fém. Agus níor éisgeair uain dom ari a innriunt duit go bhfuil ráth ní thíos agus ráth baismair ag teac an Mhámain cùsgainn agus ériúca céad teac an Chait-Úilid cnuada calma agus ní thíos. Fír go bhfuil reana-taitise agus gá fear acaí ari agus ari cat agus ari cogaod. Fír a círte teice agus níos agus níos neartach-ári go minic ari fíoríctibh Ulladh.

O.—Agus ari fíoríctibh Connacht.

M.—Ni mince a círteadh ari níos ag ari fíoríctibh Connacht ná mar a círte fíorícte Connacht níos ag oiféar-rán.

O.—Amhára, a mheibh, ír doibh liom gur thíosir an abha do Óireachas. Céad mile fear! Agus rún fear oíche nádúrach agus bionnád nádair do Connacht agus rún! Téanfaí an beart, a mheibh.

M.—Ír fada go dtáinig ré aрат! Téanfaidh an beart! Dáinfeadh an tóir-chúir té a mhaistíneadh! Seabhadh té aonair 'na ghrádach! Currach seid ari do foirfe, a mheibh! Millifear an tóir-chúirleas.

Leasfar an réim clu! Fáisfar Éamain 'na huais-near agat, a Concoibhir! Fáisfar an chúise rím uileadh 'na deairg-fáras! Ír moírigh duit nár fádoil éart insean Eocaird! Dénir do phar mágaird fáitil! Tiocfaidh an mágaird 'na tháirír is cuigat! Ni fáraifaird ri leat go scuirír is ri do shnáir le ghean agur a cor ari cùl do cinn!

O.—An peap docht! Ír tuisceas gan a fíor aige cao tá chuirge. Dá mbeadh a fíor aige cao tá chuirge ní fánfaoi ró leat. O'imreabhdh ró a h-éirinn, ni headh ac ari an raoisgal, níor táirge na fánfaoi ró le n-a leitheadh do chorp do éabhairt airi.

M.—Bíodh do fult agat, a ri. Beiridh mo bhoisíltar agam-rla. Dá mb' e Impire na Rómha e bainfeadair an t-uaidhleasr ñé!

O.—Ambarra, a Méibh, ní feicim a malaistír o' fhuadair fuit.

AN TARA RAÐARC.

Méib agur a ñírlaoi.

M.—Tánaos a th'iairíairidh feara agur fáispoine oírt, a ñírlaoi.

D.—Abairi linn an toirigh a chas tu, a níosdán.

M.—Tá cinninniúisté agam annro ari aon láctair, roin séithe acha thurise hAoi, bheir agur céadu mille feair airmata. Táidh ríoliste Connacht ann agur séithe ri-féinne ñeas 'na mbun, na reacst Maine agur reacst Maca Mágac. Táidh ríoliste Mumhan ann ró Cú Raoi mac Óaire agur ró ñá ri ñeas

eile ó'n Muiríam. Tá éis ríomhse Láigean ann, an Dubhloingeas agus pobal Teangeolaí. Níl aon feair vioch rian go leirí nári ríadar le caomh agus le cara, le críc agus le feiran, le gaoil agus le comháir, le hachair agus le mactair, ag teacht vóis ari an ríosáid ro liom-ras. Tá ráile flúiné agus ciondóche buaileach 'na n-ainmíodh ra baire ag aorúas agus ag ob, agus mara dtiúisíof ríaoi ríán tair n-air i'f oílmh-ras a bhíodh oína agus mallacht na muintíre rinn atá 'n-a n-ainmíodh, mara ír mire p' n-uidéar iad do chéardas ari an ríosáid ro. Ba mór an ríláir agus an ríarán ari m' aighean rada n-innríteadh dom an mbéarlaí-faimíof buaile agus an dtiociospair a bhorúthóir ro ríán ó'n gcoigseáid. Ácc i'f feairí linn deag-fáiríomhe ná rian férím. Inniú-fé re domra an fírinne, an dtiociospair ná ná tiociospair.

D.—Pé dhuine a tiociospair ná ná tiociospair tiociospairí-re férím.

(Imteigear an D. Tíg Feirdealm bancháidh i gceadach. Féadach m' eisib ailtí.)

M.—Ce hé turra, a 'ngín ó, ná car tā uait?

F. D.—Feirdealm bancháidh i'f ainnm domra. I'f de 'o' muintír-re me agus támás ag taighdeanaidh do leara Óuit.

M.—Cia de m' muintír-re tú, a Feirdealm bancháidh?

F. D.—I'f mire bancháidh riúde Ráta Cnuacna.

M.—Car fá go dtánasair ag taighdeanaidh mo leara domra, a Feirdealm bancháidh?

F. D.—Mar tá éis ceitíre ollcúnige Éigean agat rada mbriéit leat i gscríosaidh illaod, agus i'f 'm' eoir agus éagcónair, oile agus mar, leat agus aithreas, a tiociospair ari an mbéarlaí rian, Óuit férím agus do'n mórfhluas atá 'o' láimh agat. I'f bancháidh

cumal do o' muintir me. An tuas a gollfhidh
oict-ra agur ari do mórríuaig gollfhidh rē oimh-ra.

M.—Mait, a Féidealm bantáid; agur conur a cion
tú ár ríuaig?

F. B.—Cím forfdearlgadh oicta! Cím tuas oicta!

M.—Tá Concothair 'na ceap i neamhain. Táinig
m' eaccláca cùgam uaidh. Ni baogal dom Concothair.
San Concothair ni baogal dom Ultairg uile. Ác
abair fiú, a Féidealm bantáid.

F. B.—Cím forfdearlgadh ari ríosíctibh mór agur
Oiliolla. Cím tuas oicta.

M.—Tá Cúrgualaidh Meann 'na ceap i nínlír Cúrgualaidh.
Táinig m' eaccláca cùgam-ra uaidh. Ni'l ann
ríuaig do chruinniu ná clártheasmh do luairgadh. Ni
rór da muintir é. Óráirfadh buirdéan tuairisc
tainte bó ófha odirriod acu gan coif. Ni heagol
liom Cúrgualaidh Meann ná Ultairg uile. Ác abair
fiú, a Féidealm bantáid.

F. B.—Cím forfdearlgadh—Cím tuas.

M.—Tá Cealtcár mac Uiteacáir 'na ceap i n'Dún
Cealtcár. Tá meirg ari an lúin Cealtcár.
Táinig m' eaccláca cùgam ó'n n'Dún. A bantáid
ríde Ráta Cruaicna, ni heagol liom-ra Ultairg.
Ác abair fiú, a Féidealm bantáid.

F. B.—Cím forfdearlgadh—Cím tuas.

M.—Ni liom-ra a bainean an bhríg atá agat-ra leir
an gcaint rím, a bantáid ríde. Ir ari ár námairt
a bhríd an forfdearlgadh agur an tuas rím a cion
tú. Niudair a bhríd ár ríuaigste ag gluaipeasct
i n-daoineasct roimh an tseáid ni hag troid le ríosíctibh
námairt a bhríd ríad, mar ni bhríd na ríosícte ann
cuiige. Ác ir ag toimairt le céile a bhríd fir Éireann,
ag baint torcas ríise oda céile ag gábhail uðid tar

áit nō tair abhairn, nō ag feacaint cé aige go mbeirí
céad ghoim tuisce nō fiadh. Ni'l aon coinne 45
Ultais linn. Ni'l aon amhras acu go bhfuiltear
cúca. Ni'l coinne i gCúise Uladh nári táinig
m' eacsláca chugam-ra ar. Táir Ultais 'na gco-
ra. Dero ar gcuairt rothairce agamh agur an
rígíor déanta far a nómhreabhs aoinne acu ar
a coila. Ni heagair liom iad, a bhanfáidh ríde.
Ach abairt fíor, a ferdealm. Conur a cion tā ar
rluaig féin?

r. — Cím foirdeargád. — Cím riad. — Cím fear fíor, —
fear i f uafar aighe — fear óg i f áluinn róit, —
fear i f leir gniom. Caomh a gnáir le capair. —
Sáir a láim ar namair. Óraíanta a theil i gcat. —
A láinn liomha 'na láim ñear. A ríat coranta
'na láim clé. Géillidh ríbíste poimír. Fuil agur
cúir 'na thair. Ir onca do Connachtáin an Cú.
Ir miclú do Connachtáin a clá. Dero maite mórta
ar mítreibhir. Laocha ar láir. Slóbíste oda lea-
rúad. Soilíodh leinb. Caomhro mna! Ir lion-
mári cárroe ríde ag Cú Muirge Muirteimhne.

(Imrísear.)

m. — Cé hé an “fear fíor?” Niior tóráct aoinne
de m' eacslácaibh air. Ni heol dom aoinne de
thuintír Connachtáir ag frideasaitit do'n tuairiúil
rín. Cé hé an “Cú Muirge Muirteimhne” go
bhfuil na cárroe ríde aige? — Ach ir mair a céile
é. Caob é 'bhris aon laoch amháin im' coinnibh re
aonair!

(Imrísear.)

AON TRÍOMHADÓ RAÐARC.

RÍ-TEASC CRIUACNA.—MÉIB AGUR OILILL AGUR
FEARÍSGUR AGUR NA REACHT MAINÉ AGUR REACHT MEIC
MÁGÁC AGUR CÚ RAOI MAC ÓÁIRE AGUR ÓÁ LI ÓÉAS
NA MUIRÍAN, AGUR IAD I SCÓTHAIRLE.

M.—Mí'l aon tuisne ari an rluasg ro, a fearísgur, ir
feadair cùn ebluir do óéanamh riomáinn na turá.
Tá ebluir cùigse Ulladh agat comh maic agur atá ag
Concóthair fénim, agur tá ebluir na cùigse seo
Connacht agat go maic um an dtaca ro.

CÁC.—Ir siop! Ir siop!

F.—Tá go maic, a riogán. Mar ir maic lib.

M.—Tá rígr agur ruaimear maic óéanta ag an rluasg
anoir agur ir mítio gluairgeasct. Ní hē ari leár
a tuille riughair do óéanamh annro. Óá mb' iad
na Muimhniúis fénim iad tá tuillte na ruisge anear
cúpla thíos acu. Ir ole an lúd mórf-rluasg neamh-
chuirgeas do coimeád viomádon. An té ná óéan-
fáid a leár ní foláin do a símleár do óéanamh.
Ní foláin túninn gan a tuille símleapre do leogaingt
tarainn. Ní'l társ ná tuailpír fóir i n-éamain,
ná i n-aon pháirt de Cúigse Concóthair, ari an obair
atá óéanta agatinn ná ari an bhuachaill atá fíonn.
Táid firí gheala, gheal-phadairgeasa, amuisc uaimh-re,
ari gac bódair agur ari gac corán, ag fairsing cùn gan
aon ríseala do leogaingt roiri cúca. Tá gluair-
mítio anoir go taraid agur go luaimheas beir
cuairt na cùigse tarbhaithe agatinn agur ollmaitear
Ulladh, roipr bhuair agur bhráiseo, roipr óir agur air-
gead, cíuinnigte annro agatinn, gan cat gan com-

mac rai a mbeir a fíor i gceart ag Connóthair ead a bheir imise aili. Is é tuair ari ngnim an gnior ari faid. Gluaigream láithead. Siú é órion ari ngluaigream. Dáic fi i mbun a chriocá céad san rtaid. Feairisur mac Róis ari toras. Na reast Maine i nuaidh na nultac. Míre agur Oisill 'na nuaidh rinn. Na reast Meic Mágac i n-áir nuaidh-ne. Cú Raoi mac Óaire agur na Muimhneach ag téanamh rsiat tarl lóris ari an mór-fhuas.

Cú Raoi.—Ni bheir ruinn furdúig le fagair ag an rsiat tarl lóris.

M.—Bheir tuille agur ari nuaidh go leir com iusac agur bheir ari gcora ari báintais uile. Leat-faimid rinn féin an uairi rinn agur tadhairfar a rogha tréid do Muimhneacháin.

Cú Raoi.—Tá go maist.

M.—Gluaigream, a riogha!

(Iméigio uile ac mear agur Oisill.)

Seas! a ri. A' bhruidh rírtá?

O.—Táimio rírtá, a 'ngin o. Ir dárta a cíuirí Muimhneach ari neire; le móntaobh airta, mar 'o ead. "Sgiat tarl lóris" agur san náimhde ann! Ir maist é! Ni mírde rinn a bheit ag gluaigream. Tá a bhruid roimh círe áta Muirge hAoi i n' iúil neairis acu! Ni fíor catin a gheallair bheitíseas bhreim féirí ghlair ari an tcalamh ann. Ód bhráidairí tarl eile ba neamhni é rinn féin mar ní bheadh bheitídeas bheo agaunn.

M.—Tadhairfar do bheir acu o báintais uile cùsait ac foidhne bheit agat.

(Tig fionnadhair i gcead.)

F. (Ag riú é bun a mór ari agur 'fáid bhráid).—Ó, a mór ari a chiorde 'rtiú, tá ríannraí ari!

m.—Éirt, a Laois liom. Cao fé nuaéar an ríseannúla?

F.—Ó, leos Ó Domhnaill, a mácaír. Tá uathair oírm.

Tá an tóimhinn go léir i láin de níos mó mór aghair d'fearailibh airmíte agusur de capairibh agusur de Ó Daoineibh, agusur gian dion feair acu gian pleas 'na Láimh aige. Nuaír físeárla uait oírtá ba óidí leat guri coille mór fada leathan a bheadh ann, agusur i ág bogadh agusur ág luanagadh, agusur i ndá ghuataidh mar a bheadh doilic le gaoit. Ni féidiril rathairc t'fágáil ari dion fionn taisleamh áitriu ná írealt, ac ríobhiste agusur airm, ríobhiste agusur airm; agusur fuaim, fuaim, fuaim; im' cimiceall rian aéir agusur iarráig im' cluairí; agusur círealtán ria talamh fé m' eoraibh. Tá ríseón im' ériordhe o' bheic ag féacaint oírtá. Tá ríseón agusur anaíte oírm. Tá a bhríil róipír círeálte atá Muirge níl do 'na pteallcheataidh ba óidí leat. Cao bhráilíonn na ríobhiste go léir! Niop mbealgair go rialb oíreád Ó Daoine i nÉriúinn. Ó, a mácaír a ériordhe iarráig, mà céile rian ríu go léir go Cúige Uladh ní fágairí duine ná beitidreac bheo ann!

m. (ag címilt a bairfe te deann a hingine)—Éirt, a Laois. Ni baoighál tuait. I f aithláidh atá an tóir-fíluas ag bogadh cún gluaistíte agusur 'fá gcuir féin i dtíreod agusur i n-eagair cún a dtairgíoil do bheanaithe gian dochar ná ionadach Ó Dá cíle. Tá tóir-obair le bheanaithe acu agusur ni féidiril tóir-obair do bheanaithe gian tóir-congnáth. Ná biond ceirte oírt, a Spáirtón. Ni baoighál tuait-re iad, geallaim tuait é. I f cailíníe vilíte óuit-re iad go léir. Ni'l dion feair ari ná milte feair rian ná hinniúeoise a anam go fonn-mari ari do fion-ra. Ni'l ní uafar ná mac ní oírtá, ó dion círge te ná círeálte círge, ná dhealraíeadh leir féin láitriúeas go mbealb an bhean i fáilne agusur i

uairle i nÉirinn aige óa uthagadh ró éura tar mhaodí! Tá fios ar meád rím agam-ra, a chailín. Féad nád beag an tSannraigheach atá ari t'asair, agur tá a fios aige cao a bainean le contabhairt agur le bhuairfeadh cosair.

O.—Ní head ac féad nád beag an tSannraigheach atá ari uo thácaigh, tarbí níl aon truim aici i gcontabhairt ná i mbuaileadh cosair.

F.—Nád truaig ná féadán an raoisai téanamh gan cosair! Tá talamh agur tigearnaí, agur maoín agur raiobhreag a nódúint ag na Mainist agur ag Macaib Mágac. Tá a nódúint mór ag Cú Raoi agur ag riachtan Mumhan. Tá an talamh i fheadair i nÉirinn rámumhain. Caio tá oíche ná fanaidh riamh rámhile agur a ruainneag do cheardaí agur a gcurio raoisaltaísta do chur cun roscáir agur cun taipé le hóibair agur le gno agur le ciúin! Beadh Éire níor raiobhre go mór ná atá rí uas mba ná beadh aon cosair ann ac ná uaoine go leir o' fan-dháinnt rámhile ag téanamh críche agur ciúin! Agur deag-comharraíanaísta, agus cabhrá le n-a céile go ríoc agur go ruibheir agur go ruairic. Annpusan ireas Útaidh an lár ari Éirinn.

M.—Soo féad aonair, a laos mo chroíthe. Tá neite ann i fheadair go mór agus rí ná ag inéin rí ná maoín agur ná raiobhreag agur ná ráimhe. I fheadair acau raiobhreag gan mór-clá. Caio é 'maic maoín mara bhréanctar é coraint! An fheadair a loingsean ráimhe óo féin níl ann ac gríobair. Ní fada óo so 'Uciofáidh an náthair a bainfiridh an t-ádmháisíseacat 'oib. Ní mair rím o' fheadair an chroíthe thír, o' fheadair an chroíthe uafail. Ní hi ráimhe ná i ruainneag atá a thian ac i nruaig agur i bhrílans agur i

ngiomáraítear gaire agur dairge. Cao e 'mais mac ri ná ingean ri a gceabair eafiondúr agur ná théanfaraidh ticeall ari an eafiondúr do bhoisait.

O.—Iar uisce liom, a leanbh, go bhfuil fiof a haighe réim agat' mácair maiet go leor. Tá rí comh maiet agairne ceard a cinn a cabhairt tú.

(Tig agha i gceasach.)

An t-ára (ag uathú).—Táin na capabair ollamh.

(Imreathú.)

AN CEACRAÍMA Ó RAOIARC.

Cúl Siúille.—Oilioll 'na pubal. Peairgur 'na pubal ari láimh Óeir Oiliolla. Pubal mheib ari láimh éle Oiliolla agur gan ra pubal ac fionnabhair. Na pubail eile ari gan amach ari gac caobh.

O.—Ni feadair caid 'ta ag comeád mheib uaimh.

Peair.—Iar uisce liom gur b' amhlaidh nád folairi le cuairt do cabhairt ari na ríosraitr gan a leogairi ri a heic do ríosair. Iar maiet le gac ni o' feirgint le n-a ríuilis fíon, agur a fiof do Óeir aici i gceairt caid e an lion a táinig gac ri-fíonne ná an bhfuil a rímacfud óur i bfeidhm ari an gcumha 'nár óigrúis ri óibh é.

O.—Iar maiet an comhairle do mheib an ni rin do théanamh.

Ní bion an piat ac mair a mbion an rímacfud. Tá an ríuaist ro ana-mhór. Iar 'mór cine uaiþreac atá eisipinnigte agairne ann, gan puinn eolais ná aitne acaí ari a céile. Ni'l treabhairt ríos ná uisce leis

Seir feairí iad féin ná aon treachasair eile ná bfuil ari an mór-rluaig. Ían an rmaist do beit látoirí agus rían é cír i bhfeidhm go dulat agus go daingean níor b' férdirí an rluasg do baintírtíse i n-aon cír. Ír feacairí rmaist látoirí do cír i bhfeidhm ari cíne uaitheas. Ír uaisle liom go bfuil a lán acu ná gheadar rmaist le n-air ói ná ó riogáin eile ac ó thíleibh féin. Tá cumaír éigin ionfantaí aici ari thaoimh mór-aigéanta, ceann-árhoa, gárra do lúbaid agus do chomad cún a toise, agus ní tá n-aithneadh é ac le n-a ucoil féin go hiomlán. Óeinniu riad riathair ná tháinfeartóir ari a hataip, ari drúgair Éireann!

Fionnualaí.—Sroí cùsgáinn i! Cao a coiméad uainn tu, a mácaí?

(Tig méib.)

O.—'Sead! a riogáin, conur atá an ríéal ag an rluasg? Ari tainis gád ní an liom a gheadar?

M.—Ní'l ní acu nár tainis bheir agus liom a tríocá céad (ag cur ríomha gáire ailtí). Ní thá tríocá céad atá ag Cú Raoi mac Dáire ac ceitíre tríocá céad! Níor tainis aon feair ó'n Muirín gád céad ní óige ra mbileir ari an tríocá céad a ghall rí. Ír uaisle liom gá b' amhlaid a meadráadar ari mbuiúdeasair do tuilleam níor feairí ná mar bhead rí tuillete ag ríscib Connacht. Ác ba mait an mairé ag Ceat mac Mágac é agus ag an scuir eile nár ríscib féin, do tainis an rímuineam céadna cúca. Ní'l duine acu nár tuis leir bheir agus an tríocá céad do hiaplaid aili. Ógar leod go mbeadh buad agus báillí ra ní rím acu ari ríscib Muirín. Ní feacaír riathair ac an tiombád a b' oiriú ari gád taoibh nuaip a tuigeadh conur mar

a fáinig an tá formad ari a céile. Aíl do thíneadh ruit tó, agus cártaíodh acaír dom féin, agus gádair mo bhuildeasach gan rtaonaíodh leó agus do tholair iad, rud é Connachtas agus Muiríneach, i ngréas féidir thíre gur b' amhlaidh a bhi an tseal acu ná ceathair déon taoibh acu, ari linn ná neárrfarráir, iad do teast gan an bheir do éabhairt leó.

O.—(Ag cur gáire ari).—Ní reabhrí beirt ag caint ari, a mheis, aíl níl aon teibh leat!

M.—Níl do thór-thluasg féidir bun tacaíochta céad, a tí!

O.—Agus gan tóigíodh céad oíche, ariú ná ainead náic tuismithean aigéne agus meabhrac cinn do'n feair i gceart eanáin, iad do coimeád go maic té n-a láim! Conur atá an ríocht, a mheis?

M.—Iar 'mò cuailact lionmhar ari an ríogaod agus i gmaic i gceart eol tóibh uile conur ríogaod do théanamh; aíl níl ionta uile aíl do roisghair reacar aon tóigíodh céad amhlain, iad rian tóigíodh céad na nGáillean.

O.—Cao é an deagó-bhair a thírín rian rian reacar cás, go moltaí ari an scuma rian iad?

M.—Iar dual moladh óróibh. Bí borth agus béalrígáilim théanta acu um an am 'nári támair leir an scuro eile de'n tóigíodh tóuna agus longphúirt do théanamh. Bí an biaodh tá beiríú ag tóigíodh céad na nGáillean an uairí a bhi an scuro eile ag théanamh borth agus béalrígáil. An uairí a bhi an scuro eile ag beiríú an biaodh bhi a scuro biaodh itte ag tóigíodh céad na nGáillean. Um an tacaí 'na páibh an biaodh itte ag an scuro eile de'n tóigíodh bhi an céad gneadh coitianta ag tóigíodh céad na nGáillean. Tá ríacht agus fáinneamh ra cuma 'na ndeimean an tóigíodh

CÉAD RIN AN UILE FÁSAR SNUÍTA A BHÁINEAN LE RIÓGHADH,
AGUR LE GLUAISIREACHT ÁRIMÁLA, AGUR LE TÉANAM
COGADH.

O.—Ír mór an tairbhe Óúinnne mar rín a leictéirí do
bheit i n-doinfeacht linn ari an rióghad ro.

M.—Ní headh, a ñí, ní haodh Óréagáin-ra é, ac ír mór
an cheartasge agur an contachdaírt óúinnne iad do bheit
ari aon tríóghad linn. Ní'l duine iреal ná uafar
ari an mór-rluaig ná fuil ceana fénim ag fairsing
oíche agur ag fheadaingt ruair caca agur a' iarráidh
aictíriú do téanamh oíche. Ní'l aon meadr ari doinne
eile ac ari tríocca céad Sailian! Ní ró fada go
milliún rín ari fmaest. Ní coil liom-ra iad do óul
i n-doinfeacht linn níor ria. Is ruairí le rád
aon tríocca céad amhlainn fheadar fmaest ari mór-
rluaig. Ní raicair ríad linn agur ní bheifeadh
'gá maorídeamh oírainn.

O.—Téigíoir cap n-air go Cnuadach, má 'fearadh, agur
fanairíofrann.

M.—Ní raicair ríad cap n-air go Cnuadach. Ód
tceigíoir cap n-air go Cnuadach agur rinne do
óul ari agair go hEachamh, ní hagairinne dearth níse
Connacht ari ball ac acu-pan.

Fionnphádraig.—Cao 'tá le téanamh acu, a mhdair, mara
leostar óidh túl linn ná fanamhaint 'ndri nuaíor?

M.—Ari thaité linn fénim, ari thaité leir an mór-rluaig,
ní feicim-re go bfuil agairne le téanamh ac teast
oíche agur iad do cùir cùin bair!

O.—Ír oileán an corí é rín le tadhairt óidh mar gheall
ari a feabhar a déimio ríad an obair a bhaineann
le rióghad.

F. (Ag príosabat 'na fuisce).—Óair fios ari mbriathair,
a rioghan, ní tadhairfainn doinne bair do tríocca céad

na nGáilian ac an té milleadhaithe bár agur oíche oípmhá marí aon leó!

M.—Ni maic an chéile tuaithe, a feargair, an chaint rín do caiteamh liomhá. Ba chóir go dtuisgead ro' agusne go bhfuil ari mo chumadhar tu féin agur iad fírin do chur cun báir. Cao é an fáid le tuis do tríocha céadhar agur tríocha céad na nGáilian ari feacst tríocha céad na Mainé agur ari feacst tríocha céad clainne Mágach, gian trácht ari mo teaghlachar agur ari teaghlach Oiliolla?

F.—Ni gán eolur a labhair, a riogán. Tá Cú Raoi mac Óaire ari an ríosadh ro. Tá a rá ní dheadr' eagsúlair Cú Raoi annro o'n Muiríain. Ni'l fe bün cúnig tríocha céad dheadr' feargairibh eisíodh o'n Muiríain annro. Tá mbealgairtócaí an gniomh rán do théanamh ní béal agamhára ac an focal do pháid agur ba ní ghearr an tóill. Ac ni ní min an chaint.—Ir eadair leat-ha an tríocha céad rán Gáilian do bheit ari an ríosadh ro agur iad comh mór níor oilte ari gnóthaithe cogairí na an chuir eile de'n mórlí-rluaig. Tá leigear ari an gceatais rín gán tuis cónaí fada leir an éirílead a deiríri.

M.—Cao é an leigear a rín? Ni hál liomhá éirílead do théanamh oíche ac mar feacnadh ari éirílead ba mho na é, éirílead a chuirfeadh rinn féin agur ari mórlí-rluaig ari neamhni.

F.—Déinteáir tríocha céad na nGáilian do thíosgoisibh ari feargairibh Éirílead i stílreab ná beirb aon cúngeair acu i n-aon meadó. Ni beirb caoi acu annraian ari comhairle eataítear féin ná ari comh-obair, agur ní baoisgal iad feadra.

M.—Ir ní maic an comhairle i rín. A feargair, agur

taistnean rí go hálúinn linn. Ír cuma cas é an eorí a tábairfai ónibh ac fán iad do bheit rá cónair agus rá cumaí comhlaic iona ófuisiú. Níl aon ne ír feairí a théanfaiodh an t-sioigrasóile rín ná turá, a feoráisair. Dá gcuimheadh aon ne eile cún a théanfa da ónibh leir an mburónin mbig rín gur ari tí t-sioigrásala ónibh a bheiri, ac nuaír a círtidh ríaoi turá 'sá théanamh tuisfeidh ríaoi 'n-a n-aigne gur ari thaité leod é. Ír deimhín leod ná théanfá-ra feall oiféa. Imteig, a feoráisair, agus rí deim an t-sioigrasóile rín. Agus ní folairí doimhre féin imteacast ariú. Tá an truaig i n-áit. Mara gcuimtear riair cnuinn agus rírún roiléirí ari ná tuatáin, agus ari ná tmealbháirí, agus ari ná haicmeáclai, agus ari gáe cine fé leit, théanfaiodh ríaoi ionmáin agus coimhearsc tá céile agus imteobáis ríaoi ó fhaist. Táir-ra liom, a m', go gcuimheadh gáe tionsc um a m' agus gáe níom um a níosra, gáe buíðean um a n-taoiseach agus gáe m' agus níosdáinna o'feairí Eilíean i mbun a coda féin de'n mórríuaig ari bádair fé leit.

(Imteig.)

AN CÚIGEADÓ RAÓARC.

FEORÁISAIR I N' AONAD.

F.—Ír cnuairí an cár é. Ír miúrbhuilteac an bhean i reo. Féad an cuma 'na ófuisiú aici agus fán aon rial ari agam. Me ag théanamh eolaisir i gcead i gCúige Ulladh do mórríuaig náimad,—agus nára

maic agam! Míre, a ceap miamh ná fanaidh bhracan
 folá im' cíorr uá bheicfínn órlacach de chalamh na
 cùise rín fé cogaibh nathao! Sín é aonair me im'
 feair cinn miamh ag feoladh mo nathao iarrasach im' thír
 náitsear fén! A! a Conchobair, iñ olc an gniomh
 a thainir. Iñ fada anonn a tóigean iarrhma an
 dhois-úirt. Iñ triong a lúigean iarrhma do ghníomh-re
 oípmh-ra móin, agusur iñ gealpí go lúigfiú ré níor
 truimhe oírt fén agusur ari an náitseas thíoptiánae
 'na bhrúil ré de chéann aithíte beit fé anndraíocht agat.
 Táim roip uá olc. Óis ór im' gheilpíne vilír do
 Conchobair go dtí gur óilír ré a bhracáir ní liom
 agusur gur thairbhe ré Clann Uírnis éar mo com-
 airce. Do ríomh an gniomh fán me leir. Táim
 im' gheilpíne do mheáin agusur o' Oilill ó fín. Tá
 ré comh ceangailte oípmh aonair beit vilír do mheáin
 agusur bí ré oípmh an uairi fín beit vilír do Conchobair.
 Iñ ní maic atá riortha an mheáin fín ag mheáin agusur ag
 Oilill. Iñ maic is eol uaidh nád férionn doimhre
 mo ceangail gheilpíne do ríaoile mara mbriúrtsear
 bhracáir ní liom fén ari dtúir. Nád nathao agam Conchobair!
 Nád i n-aigair Conchobair atá an
 ríogaodh ro! Cao tá le páid agam? Nád é iñ luighe
 iñ gann dom eolur luighe òghanamh do'n tríogaodh
 uafar atá ag teastéar fé fuascadh agusur fé anndraíochta
 mo nathao do claoiú agusur cun me fén do cír
 ariú i gheim i dtalamh mo finreapar! O, a mheáin, iñ
 doimhinn an òean tu! Iñ dámhgean an ghléim atá
 agat oípmh! Cúgas caí le m' náitseas fén thír
 Shláint ari an bfeall a thain Conchobair. Sín feall
 níor cailte ná é agam fén uá òghanamh aonair.
 Cao é 'bhrígs feall Conchobair reacar an feall ro!
 Níor thairbhe Conchobair ac thír. An feall ro

AGAM-RÁ UD THÉANAMH NI FÁSFAIRÍ RÉ TUINE NÁ BEIC-
RÚEADH DEO I SÚIÚSE ULAO. BEIRÍ ÓGRACÁN SÍLÁNA
UD CÁRAÓ LE CONCÓBÁR GO DEO. CAD É 'BHÍG É
REACAR AN T-ÓGRACÁN A CAFFAR LE FEARLÉIGH!—AN
ÚFUIL FIACÁ MAC FÍR FEIDE ANNÚRAN! (GO HÁRÓ.)

FIACÁ (AMUIC).—TÁ RÉ ANNÚR, A PI.

(TIG FIACÁ IRTEASÁD.)

F.—CAD TEIRIPÍ ANOI'R LEAT FÉIM, A FIACÁ?

FIACÁ.—DEIRIM, A PI, SUÍR B' ANNURRIANTA AN CÓRLA É,
AG TUÍL A O' TAIRIÓ TAIORB. IR UDCA SUÍR MIAN LE
MÉIB CHLUÍSCA CÉAD CUAILNGE DO CHABAIRT LE AGUR É
SUÍR MAR OILEÁN AMUIC I N-AICE NA NDRIAN.

F.—IR SUÍTA A CHUÍR RI PÚICÉIN ÁRI THÁOIME LEIR AN TCAIRB.
NI NE AN TAIORB NÁ CHLUÍSCA CÉAD CUAILNGE ATÁ UAITÍ,
BIOÓ GO MBEOIR RIAD AICI. CÚÍSE ULAO ÁRI FAD ATÁ
UAITÍ. MEADRÁN RI CÚÍSE ULAO DO TGRIUÍR. NI'L
AON COINNE AG CONCÓBÁR NÁ AG PIOSGLA ULAO LE.
NIOR CHUAIDH RÓIPÍ AC AN RÁFHA I TCAOIBH AN TAIORB.
NI'L AON AITHRÁR ACU RÓIPÍ GO ÚFUIL AN PIOSGLA RÓ
CHOMH MÓRI AGUR 'TÁ RÉ. TIOCFARÍ SUÍR FÍOR OIREÁ. IR
OLC AN OBAILR I REO AGAM-RÁ UD THÉANAMH, A FIACÁ.
NIOR THÉINEAR RIATHÍ OBAILR NIOR MEADRÁ. IR ME ATÁ
AG THÉANAMH EBLUIR DO'N CHLUASG RÓ. EBLUIR DO
CHLUASG NIATHAÍR IRTEASÁD IM' DÚCTAIS FÉIM! IRÉ
FEARLÉIGH MAC RÓÍG ATÁ 'GD THÉANAMH RAN! AN
FEARLÉIGH NÁR THÉIM FEALL RIATHÍ. IR OLC AN OBAILR I.
TÁ OIREÁN AN T-EBLUIR DO THÉANAMH. AC FÉAC, A FIACÁ;
NI'L OIREÁN NA COMHINGAIPÍ DO SÁBHÁIL. TÁ A LÁN RIUB-
AITE AGAMH SEANA, AC NI RÓIPÍ ATÁ RUINN THÉIN
CHLUÍSBAL THÉANTA RÓR. TÁIM AG CHUÍR PIOSHNIÚR OIREÁ
CHOMH MAIC AGUR IR FÉROIPI LIOM É, LE HIOMCÁR GO MB'
FÉROIPI GO RIOMHFEADHGÉALA AN CHLUÍSBARD CHUN
ÁRI MUINTIRIE LUACHT NO MALL.

FÍACÁ.—Ní 'dóicé liom, a m', go bhfuil aon bheirt ag aon cuairír ari thui roip, ag cuairír an coiméarlaír i dtaoibh an tairbh.

F.—Iar fioiri fán. Ní'l borthair ná corrán gan eacnamaí ó thíos ag fáirfe air. Ní feicim go bhfuil le déanamh agairín ac aon ní aonair agus mór ceipean oíráinn rámh rím beirtear deireadh le héim Cúigé Ullad.

FÍACÁ.—Cao é an ní é rím, a m'?

F.—Tá, foláraí an t-áthairt dom' dalta, do Cú Culainn, agus mara níosónfáirtear an ní rím ní déanfaraidh aoinne é. Ní foláir duine pleannún uairinn i gan fíor, a fíacá, agus rgeala do chur ag tpiríl ari Cú Culainn. Cuippríodh reirean rgeala ag tpiríl ari Conchobhar agus ari an gcuirte eile de phiosra Ullad. Ní hatalaíodh úinnt ceathair a cinn ari fad do t-áthairt do'n thíosaí ríeo. An bhfuil 'fíor agat cao a céad rí a déanamh le tríocha ceathair ná n-ghairid?

FÍACÁ.—O' airmíseamairí b', a m'. Ní haon iontaoibh í. Marra mbeadh turba 'sáir gcoraint iar d'oscá go raibh aon rgeal cnuaithe oíráinn.

F.—Ní raibh. Do chuirfinn-re an rgeal cnuaithe uirte féin ari dtáinig. Ác imníg leat, a fíacá, agus dein mar a neartaim leat. An fad a bheadh-rá ag déanamh an eolaisír déanfaraidh an riughneas iar mór fheadarfaidh do chur ari an ríuaig ro. Már císean le laocha Ullad a neart agus a ngsúrtail do chumhinn agus do ghléasraíodh i gceart b' fheirfeir ná bheadh a cuairíodh ari a toil ari fad ag meibh, tá feabhar a déan rí i féin o' ollmhú. Iar doimíonn, doigheá níosbláthta an bhean i! Iar d'oscá, mór bhuailtear catrrom gur rinnne iar tairisge a chuitfeadh. Coiméarlaíodh rí ari torach rinn. Sin mar ari feairí b'. Iar feairí rinn

DO ÉUITIM NÁ ÁR NGAOILTA GO LÉIR DO ÉUITIM AGUR
ÁR NUÁCHAS DO ÓET 'NA ÓEARAIS-FÁRAC.

FÍACÁ.—ÍR FÍOR, A MÍ. ÓÉANFAD-RA AN PUÍD A TEIPÍR
NÓ CAILLFEADÓ AN T-ANAM LEIR.

(1MTIGEAD.)

F.—AGUR ÓÉANFAD-RA AN PUÍD EILE, AGUR A MÉIB, NI
CAILLFEADÓ AN T-ANAM LEIR. NI ÓETÓ AN TSEAL COM
BHEAGC COM BOS AGUR A MEAÐAN TU AGAT.

(1MTIGEAD.)

AN SEAMHAÐ RATHARC.

OILILL AGUR FIONNABAIR, 'NA TEARAT.

FIONN.—ÍR DÓIC LIOM, A ATÁIR, SUÍL AMUÍ ATÁIMÍO GO
LÉIR AG TUI. MEAÐATIM SUÍL CHABAMAIR AN BÓTÁIR RO
CEANDA IN TUÍU.

O.—NI TEIPÍM, A 'NGÍN Ó, NÁ GO ÓFUÍL AN CEAIRT AGAT.

(TIG MÉIB ÍRTÉAD.)

M.—ÍR ÓEARF AN OBDAIR I REO! TÁ ÁR RIUAÐ AG TUI ANOONN
'R ANAIL AG MEAÐGÁÐ AIR A CÉILE AGUR AG ÓÉANFAD
COIMPÍRIS UD CÉILE. ÍR BAOGAÐ GO N-EIPEODCÁID
BHUÍGEAN EATAIRTA. TÁ FÍDE MILE 'RNÍSÉ CÚRTA
DÍNN AGDAINTH Ó MAROÉAN AGUR NI'LIMÍO MILE GO LEIT
NIOR RIAD RIOR NÁ ÓÍOMAÍR AIR MAROÍN!

(TIG FEADHGÚR ÍRTÉAD. ÓEMEAD MÉIB RUAD AIR FEADHGÚR
AGUR BUAILEAN RÍ BUILLE ÓORN FAN NÁ CLUAIGE AIR.)

ÍR MAIT AN RÁR EOLSIÑT DO ÓÉANFAD TU! NI MIROE
DÚINN ÓET AG BHLAC OÍRT! ÍR GEARRÍ GO MBÉIMÍO
I NEAMHAIN AGAT! TUÍGIM TU. TUÍGIM AN PUÍD
ATÁ ÍRTÉIS TU' CROIÓDE COM MAIT AGUR A TUÍGEAN TU

réin é. Tá pişnear agat 'dá cur oírainn i n-úrbeas
Sao mbealt uaim ag Conchobair agus ag Laoghaire Ulladh
aip beit ollamh túinn. Ní feadair-ra ná go mb'
fearóidí go bhfuil ríseala cuita agat cúcá. Níor
dóineisge liamh é. Túra! An feargur mac Róra
úu nári bein feall liamh!

F.—Ír fiont é, a pişan! Níor bein feargur mac
Róra feall liamh!

M.—Níor bein dár n-úrbeas! Ni feall beit i n-úrbeas
úomhra agus ráiric do tágáilt le Conchobair. Ár
rúasach do coimeád aonrho ag ghluaistíreacht o' chuaid
agus o' ñearf, o' chuaid agus o' ñearf; gan aon
címéim do tágáilt roin. Ni feall é rin. Ni head
i n-aon cosp. Ni marf rin a leigtheas feall i n-úrbeas
feargur. An piúd doibh feall o' ñuime eile aip
feargur ni feall o' feargur aip ñuime eile é. Aibhíad
feargur a piúd piúd, neirimim-re gur feall
oírmh-ra o' feargur beit ag cur an mbóir-riúis ro
aip tíriúar aip tamais le Conchobair. An tse atá 'gá
ñeanaíam neirimim gur fealr fill é. Agus neirimim
gur fealr fill feargur.

(Ag tágáilt fé n-a bhualaeth aipir. Gábhair feargur an
láth 'na glaice 'gá cosaint réin aip an mbuille.)

F.—Gó ríeo! a 'ngín Eocair. Ni cuigean túra an
obair, agus 'dá ñearfáid rin leos úomhra caint do
ñeanaíam. Dá mba ná bealt ra tirlasach ro ac a
bhfuiil fé lámh ag na feast Mainiu ní piúd tágáil
a feadófar iad do cur aip piúdal. Níor b' folairí
aireacair mait círuinn do ñeanaíam ná do círuí-
fealr caime na mbóiríre agus aonacra ná rúise
cúlúca céad tioibh i n-acraian i n-úrbeas céad eile.
Dá mba ná bealt agat oírainn ac an mbóir atá ag
na Mainiu agus ag Macaib Mágac níor b' folairí

a tād oíchead rān, ní head ac a tēri oíchead, aíreacair do ńéanam. Fé mar a méaduigtear an lion ní foláir an t-aíreacair do tēadom ar a ńébaile. Tá ceitíre oilcúnige Éirean annrogo agamh ar aon trídgaed agur iad le ńtianrún agamh tēr ńdileib eamha cumhaga, i dtír éar anacaíri. Ír maiç an tē fheáraod iad do ńtianrún agur eolur do ńéanam ńdib agur gan a leogaint do ńwine ná do ńeitíthead acu ionadu ná coimhears a ńéanam do ńwine ná do ńeitíthead eile acu. Ír minic nácl foláir do curo de'n tríuaig reagair aibhao 1 n-aon meadó bun tuille do leogaint tóiríra. Ír minic nácl foláir do curo acu dui ńgacair 1 nuaistí a gcaill cun gan tuille acu do cūr 1 n-ainmíneadh. Ír aínlair mar atá an ńgéal, níl an feair rān beo t'fheáraod an tóir-tríuaig ro do láimheáil 1 gceairt marla mbead an riari a cūr. Mhéid féin oírtas nuaír a cūr ri gac ńriong um a ní agur gac ńréim um a ńioighia agur gac ńuirdean um a ńctaoríead. Ní ńuirdean ná cualaict atá fé lámh gac ní agur ńioighsíonna o' feairlai Éirean annrogo ac tóir-tríuaig fé leit! Ní féinír ná mílte feair ro do cūr ar riubal agur ar ńgualaireacht 1 gceairt gan aínlair do ńgasant cūise. Dá mba thian liom-ra feall do ńéanam ar mhéid agur ráirte do ńgabáil leir an ńfeair a ńbein an feall oírt féin, ní ńead agam ac an ńgualaireacht do ńbhorca. Annraon do ńead tois mhéid agam dá cūr cun cinn. Do molraod mhéid mo ńdileact agur mo ńvíre. Da ńsearrí go mbead coimhears agur feairis agur tóiné agur ńiorgair roir ńuirónib agur roir ńistíb agur roir ńuacáid agur roir ńineacaid an tóir-tríuaig. Da ńsearrí go n-impreocair an faobhar ar a céile

- agus i nre Conchobair a bheanadh bhuideas ari ball. Do cuipeasadh oípm-rá an t-éolur do théanamh. Cuigear im' aigse ne go raih oípm é théanamh rá ceart. Cuigear im' aigse ne go b' fealbh é théanamh rá ceart, agus aimhrír do tóigaint cuige na é théanamh le thíonear agus an obair go leíri do lóit agus an t-riuaigh do chur aig marbhád a céile. Ác ní hē an té a thinean an ceart a gheibean círeidheamhaint uait-ré, a rioghan, ác an té a thinean do toil.
- m.—Ní folaír a dromáil go bhfuil an claint go maic agat, a ní. Meadráim dámh, go bhfuil an ní rinneadh isteach agat. Catin a bhean aig tóiríodh roin o' cuaird?
- f.—Ní mire o' fheaghríoscaidh an ceirt rin, a rioghan. Ní féartoír domhír a chille eolais a théanamh do'n mór-riuaigh ro. Ní curfar feall im' leis ariúr de bairr na hoibhre reo.
- m.—Sín feall eile!
- f. (Aig cura ríomha gáirfeadh ari).—Iar feall é théanamh agus iar feall gan é théanamh. Iar círuaidh an gheilgine i rin, a rioghan. Náic leat féin ne go círuaidh? Cao 'deir Oiliúil leir an ngéilgine rin? Ár ní ariúr riath a leictéir ari aon feair?
- O.—Meadráim go bhfuil meadráil cuigíonna rá ríseal. Rbh aimhrír atá riachtanaidh cun na hoibhre do théanamh ari an gcuimhne iar fealbh 'na n-eigreibéar ari gcuimhne linn ní haithriúr amú i. Ní meadráim go nuaibhráid méid ne go b' ead.
- m.—Ma caittear an aimhrír do'n riéir reo bheit cailpoise fada agairt rafra mbeimio i gCuailnés, ní dírbhíosim bheit i n-éamain!
- f.—Cá do thóicín daoinne agat, a rioghan, cun an eolais reo do théanamh. Cuir 'gá théanamh iad.

Νί γά όνιτ τείτ ας θρατ ορμ-ρα. Νί σοιρι αγυρ
νί σεαρτ απ οθαιρ ρο ςυρ ορμ-ρα. Νί σαρι
αγαμ-ρα Σονδούρη. Ιρ πατατο αγαμ έ. Νιορ
τητροε λιοτ εδισυρ α θέανατ ρο'ν τόρ-ριασδ
το ιρτεαδ 1 ζεύγε Σονδούρη τά μβα νά θεατ
τιορ λειρ ας Σονδούρη φειν. Ας τυζιμ δο
θρυιλτεαρ αρ αιγνε λειρ-ριμιορ α θέανατ αρ ζύζε
υλαδ δο λειρ. Ιρ θοετ απ ραοταρ ο' θεαργυρ
τας Ροις τόρ-ριασδ ρο ητινήρ ςυν α τιρε
θύτεατ φειν ρο ριμιορ!

τι.—Αγυρ, α θίσ Ροις, καρ 'να έσοθ νά θυθραίρ
απ μέρι την αρ θτύιρ?

ρ.—Τάιν 1 ηγέιλρινε ο' Οιλιλ αγυρ ρο θίειβ. Νί
ριαδ θυλ αγαμ δ'ν ηγέιλρινε δο ρτι ςυρ θητρεαδ
θριαταρ ρι λιοτ αγυρ ςυρι θητρεαδ ροιρ ρά οις
τέ, αγυρ ςυρι θητρεαδ φεαλ ιμ' λειτ αρ γας ταοθ.
θεαρραδ υλταϊς δο ριαδ ρέ θεανατο απ φαιρο ηλη θητρεαδ φεαλ
ιμ' λειτ. Ας θεαρραδ υλταϊς νά ρυι απ θεανατ
ρην ορμ α τυιλε πυαιρ α τυγαδ απ εαρονδηρ ρομ.
Νί γά όνομ απ νί την ρο λειριν ηιορ μό θυιτ-ρε,
α θίειβ.

τι.—Νί γά όνιτ απ νί την ρο λειριν θυιττ 1 η-δονέορ.
τυγεαταιρη ηλη ο' θεαργυρ φεαλ ρο
θέανατ αγυρ θι λιογνα ορμιττ πυαιρ α θοναι-
εαταιρη απ ριγνεαρ. Ας καιτιμίρ υαιτ έ ταρ
ριθεατ αγυρ θει απ τ-εδισυρ.

ρ.—Ιρ λειρ ρο τ' αιγνε φειν, α πιογαν, πάς φειτοιρ
ρομ.

τι.—Τά δο ματ. Καιτφεαρ θυιτε θιγιν ειτε
ο' θαξδαι λ θυζε.

AN SEACHTMÁO RAÐARC.

Cliatán ríleibhe. Tis beirt de'n truaig i gceasach,
Buinne ó gád taoibh.

An séadó feair.—Hail! Cé né cura?

An dairia feair.—Míre me fénim, agus cé né cura?

An séadó feair.—An tseamán an tóidí liom go bhréanadh
cé né me fénim ná cé né aoinne eile! Ceocu
roinig ná riabhrá atá ár n-aighaidh?

An dairia feair.—Ni hí rín an ceiríodh ac ceocu ó tuismit
ná ó ñeard atá ár n-aighaidh? Ni féidiril liom a
théanamh amach ca bhfuilim ag gádháil.

An séadó feair.—Iñ mait an báil oírt ná fuil a fíor ag
mbeis tu beirt ag gluaipeast mar rín ari geascraon.
Dá mbeas a fíor aici ba fhearr go maimfeasadh ri
buiscéid ná cura.

An dairia feair.—Ni fheadar an traoigheal cao 'tá oírt.
Meagairim Suir gádháil an bádair ro fheadar n-uidhíle
ó thairdean!

An séadó feair.—Ni fheadarfa an bádair ro do gádháil
i n-aonróir ó thairdean i gcan fíor domhíra. Táim
ag gádháil an bádair seo ó thairdean, ag fille 'r
ag aitcille airi, agus ní fheada cura go dtí an
neobháit ro. Cao ari tu, le o' coill?

An dairia feair.—Ó coir leanána ra muimhneach. Agus
dá mbeann ann ari ní ciocraimh ari. Táig éir a
tuiscteari gád beart.

An séadó feair.—Aililiú! Catín a bheis suir n-uidhíle
aneair?

An dairia feair.—Nuair a bheis ár n-aighaidh ó ñeard.

An séadó feair.—Ocón! Iñ veirbhéalac an buinne tu!
Ni fheada miath muimhneach ac veirbhéalac.

An tairis feoir.—Míre tarb rím!

(Tig feoir eile i gceadach.)

Seo feoir eile atá ar feadhán. Cé hé túra, a fír mait?

An tríomhaist feoir.—Eirt! Tá feoiríshur cùgáinn!

(Imbriú. Tig feoiríshur agus méri i gceadach agus cruaílaítear riogáin leó.)

Feoiríshur.—Tácair cùgáinn, a feoiria Éireann. Táinig a rairfe ná tiosfarai i gcan fíor oírlaibh. Táinig a meanmha cùgam. Iar é mo òalta féin é. Táinig a fheadh-méanmha cùgam. Iar é an león leanaírtá é, agus an bhrat bhoibh, agus an bhoibh roscraithe, agus an ceann coruairítheas, agus an ciobháin mór-fíos. Iar é mo òalta é. Iar me a mhuin a clearaí dailge agus dairge òd. Táid na clearaí go hoilte aige. Iar cuma amearais a namháin é ná león amearais caorlaí. Ni fheiríri do namháin teacáit ar a aigse ná a fíor o'fáigáil casadh é an fuaordan a bion fér, agus d'fheinean reifreann iad do bheithinn comh chruinniú rím náidé fheiríri òdibh an t-eolúir ná an beartú a bion 'n-a n-aigse do comháid uaitó. Ni fheardan roscraith mórí namháin reagairt i na agairí, leagán rámha agus dsearrílten rámhaí fíusáid riomair amach, tarb a fheadraífeadh rpeal fheár glair. Iar é mo òalta é. Cú Cuailninn mac Suailtaineam. Tá rámha ag teacáit agus ní mait an òair aír feoiríshur Éireann é beirt ag teacáit. Iar cuma é ná cammeal a dhanta. Tá roinnt a mór-fhionnóimhíte le lárach agus le leataid ar furiú na hÉireann ar fad le bheine an coirí a cuijfiribh rámhaí ar an mór-fíusáid ro. Tá rámha ós, ac úsáigé é tá a cláid go hárto ceana férinn tré a feabhar a d'fheinean rámhaí fionnlamh agus neacáit agus rímacáit agus feriomh rúise

ar a tír féin, ar a mias Muirtheadhne. Mór-ghlonnach Muighe Muirtheadhne a tuigtar airi. Tá ró eisgairib. Dénimid fáilte ná ciosfáid ré oírlaib i gcan fíor. Dénimid fáilte, ac ní faoiagráid an fáilte ar a láimh ríb, a feadra Éirean. Nuair a bhíodh buri laocha ar mísceabair aige, agur buri bfeala cróna ar feidh aige, ná habairtai buri fág feairgúr ríb gcan foláram. Tá foláram agam tá cabhairt daonib. Dénimid fáilte, ac neartam liub ná dheadhfaidh fáilte ar gnu Ólaoib.

Méib.—Iar teann an Caint i rin, a mhaic Róis. Óa teann an Caint i le Dénanam ar mór-fhuasg naomhao d'ad mbeoirí ag teast. Ác iar annrianta an Caint i le Dénanam ar aon laoch amháin. Mearrfa a chuir 'na Luisé oírlaionn go bhfuil ar a chumars ag aon laoch amháin, i n-a donair, gcan a bheag ná a mór de fuasg ina focair, geograim i n-aigseidh ceitíre ollcúníse Éirean agur cat do bhríre oírla, agur Éireanach do Dénanam oírla! Ni gnáth le feairgúr caint gcan Éireacast do Dénanam, ác iar d'oidh linn nár aithiseamair caint éomh baocht leir an gcaint rin ait d'ad Dénanta aonair aige. Iar iongantac an obair mara bfreathair ceitíre ollcúníse Éirean iad féin a chonaínt ar aon feadra amháin!

Feairgúr.—Tá go mair, a riogán. Nuair a bhíodh Éireanach do Dénanam ar do fíoríctis agur gcan naobairc agat ar an naomhao a bhíodh ag Dénanam an Éireanach, ná habairi buri d'ainm feairgúr feall oírt le gcan a innriant duit go raibh an t-éireanach ag teast. Nuair a bhíodh t' anam féin i gcontaobhairt ó chéann cabhair Cú Culainn ná habairi buri b' oile ó feairgúr gcan a chuir i n-úil duit buri clainis ghearr-meannuina a thalta cuijse, agur go mór mór, ná habairi buri

ar maité le Conchobair a coimeádach uait fíor an ghearr-meannna rím. Nuairí a bheir cailíde ríde Cú Culainn ag cabhrú leir fa lá éigin seo atá ag teast anoir airi, agur nuairí a bheir na milte o' fearlaibh Éireann ag tuictim le neart ná claoiútheair le faothair, ná habsair-re, a piogán, guri Úein Fearfusur feall ar fearlaibh Éireann, 'sá fadaile gán foláram i ngleic le comhactaibh do-mharúca ríde.

m.—Tuig-re ro' aigne, a Mhic Róis, ná fuil dír tóir-fluaibh gán cabhair agur comairice ó comhactaibh uairle ríde atá comhailí agur comh do-claoiúthe leir na comhactaibh i� fearlaibh fealadh a bheit ag an gCú Culainn rím a deiríre-re, agur tuig ro' aigne, leir, go rloisfíodh an talamh an Cú Culainn rím ná go bráiseo-ro'ra iarradh airi.

Fearfusur.—Ní'l agam le páid, a piogán, ac ná habsairtar nár éisgear foláram uaim.

m.—Éisgeair. Measair ríseón a cur i n-áirí tuintír riomh aon laoch amháin! Ná déinidh-re, a uairle, ionadu ruime ve caint fearfusur. Dá n-innrinn m' aigne déarfaradh ré guri feall a bheadh agam da cur 'na leit. Ác, ní nád iongana i� mó aige an dalta beag ro leir féin ná aoinne eile do laochra Éireann. I� móri ag fearfusur Cú Culainn ác ní ló tóir agam-ra é. I� móri ag fearfusur cailíde ríde a daltaí an ní'l a fíor ag fearfusur guri náimhíodh do Cú Culainn an thórríosan! Ní curim-re feall i leit fearfusur. Ní curim 'na leit ác vit eolaisur. Measair ré ríseón a cur ionainn go leir le chéann-tábhail Cú Culainn agur le n-a cailíofidh ríde. Ní daoinne rinne cun ríseón do ghlacadh ó Áiro-mholadh fearfusur ari a dalta beag! Gluairíodh, a piogára. Táimíodh ag bogadh riomh ó

ΘÍBLTUIRIS FEARGSUR DO'N EBLUR A THÉANAMH UÁINN.
NI LOCT AIR NÁC MAIT LEIR RINN DO ÓUL NÓ FAODA
ROIP. AC NI'L LEIGEADH AIGE ÁNOIR AIR AN TSÉAL.

F.—BIOÍD BÁR UTOIL AGASIBH, A PIOSRA.

AN T-OCTMÁU RAÐARC.

FEARGSUR AGUR MÉIBH AGUR OILILL AGUR MAIT⁸
FEAR ÉIREAN I N-ADON LÁCÁIR. CÁRDAIS THÓR CLOICHE
AIR AN GSCLÁR LAIRTAIR, I GSÁP FIOR UÓIBH. FÁNGA THÉ
FHLATAIBH DÁRЛАІСЕ AIR AN GSCEALDAIS. OGAM TSPIOBTA
AIR AN ÓFRÍNGA.

M.—NI FOLÁIRI NDÁ TÓ ÓDALTA I ÓFROLAC A FEARGSUR.
NI FERDÍR LINN TÁRS NDÁ CUAIPIRTS U' FAÍSAIL AIR
FÉIM NDÁ AIR A CHLANN-TABDAIL.

F.—TÁ BHEIRTE AGAS AIR, A PIOSRA.

M.—SUÓD, ÓNUBHRAÍR AN MÉIR RIN COMH MINIC CÉANA, A
NI, GO ÓFUIL EAGAÍR OÍRT BÁR BHEIRTE FAODA ANOINN E.

F.—NDÁ BIOÍD CEIRFO OÍRT, A PIOSRA. ÓNEILIM-RE M'
FÓCAL ÓNAIT LEIR, NUASLIU A GSÉABDAIR CUAIPIRTS AIR CÁ
CÚLAIMN GO MBEIR CATÁ OÍRT NDÁ LIATBH AN BHEIRTE NIOR
RÍA ANOINN.

M.—IR FUIUPRIOS CÁINT DO THÉANAMH. IR MINIC AIRGHEAR
“THÉATAC THÓR AIR THÍOC-TEINE.” AN TÉ IR ÁRDO
GSÍOPTH NI NE IR MAIT GSÍOMH, GO MINIC. NI MAIT
AN COMAOINE ACÁ AGAS-RA TÁ CÚR AIR TÓ ÓDALTA,
A FEARGSUR.

F.—CONUR RAN, A MÉIBH?

M.—MÁIR NI FÉASFORAÍR RE GO ÓFLÁT TEACHT RUAR LEIR AN
MOLADH ACÁ AGAS TÁ THÉANAMH AIR. IR UDCA GO

ÓTUISEAN AN FEAPR BOÉT FÉIN AN NI RIN AGUR SUIRBHE Ó
RIN AN CÚIR NÁ LEOGAN AN NÁIRE ÓD Ó FÉIN A CHAIRBEÁINT.

O.—(AG FÉADAINTE ÁRI AN GCOLAIC).—CÁD É REO ANNRO AGASANN ?
(FÉADARO UILE ÁRI AN GCOLAIC.) FÉAC, TÁ RIÚD EIGÍN
CAPROA ÁRI AN GCOLAIC. RUÍD EIGÍN I ÓFUÍRM FÚNRA
ÍREAS Ó. NI LIABH AON SÁ LE FÚNRA AG AN GCOLAIC
REO. NI'L AON FGOSAINT INTI. CÁD CUISE SUIR CUIREADÓ
AN FÚNRA AIRTI ? AGUR FÉAC, TÁ TSÍPHÍNN ÁRI
BEINN AN FÚNRA. CÁD É AN ÓRÍS ATÁ LEIR AN
OBDAIRI REO ? AN SEARÁ, NÓ AN COMACSTA RÍDE,
ATÁ CUIRCA ÍOMHAINN ANNRO ? MÁ 'R EADH NI FOLAI'R
ÓUÍNN COMACSTA EILE DO CUPR I ÓFEIRÍOM 'NA N-AIGHDIR,
A CUIRPHÍD IADH ÁRI NEAMHNAI. NI CUÍGIM AN T-OÍSAM.
AN ÓTUISEAN TURA Ó, A FEARÍSUÍR ?

F.—CUÍGIM AN T-OÍSAM, AGUR CUÍGIM NA SEARÁ, AGUR
CUÍGIM NA COMACSTA. AINM CÚ CULAINN AN T-OÍSAM.
IDH ÓEANTA ÓE ÓUÍNNIB ÓAÐLAÍSHE ÍREAS ÓN FÚNRA.
ÍRE CÚ CULAINN DO ÓAIM AGUR DO CÁP AGUR DO
FNUÍM NA FЛАТА RO, AGUR DO ÓEIN AN IDH REO ÓIOB.
CUPR RÉ AN IDH ÁRI CÁOL NA CLOICHE AGUR DO ÓRÚÍS
RÉ RIOR I GO ÓTÍ CUÍG NA CLOICHE, MARÍ A ÓFEICSTEAD
ANOID IR. ANNRAON DO TSÍPHÍ RÉ A AINM FÉIN ÁRI A
BEANN.

M.—CÁD CUISE, A FEARÍSUÍR, ZAPR ÓEIN RÉ AN NI RIN ?
NI FEICIM FÉIN RUIMH TAIPEE ÓD RA TRÓIÚ RAN
CLEARAÍTHEACSTA. ÓD ÓBÍC NIOM SUIR B' AÓTHAÐAÍSHE
ÓD MARÍ FAOTÁIR ÓEIT AG CLOUÍNNÍ FEARÍ AGUR AG
CÓIRÚ MÓR-TRÍDÍG, MÁ 'R MIAN LEIR MÁS MUÍRTÉIMHE
DO CÓRPAINT OÍLAINNE.

F.—TÁIDH RAN IDH REO, A NIOSAÍ, COMACSTA AGUR SEARÁ
A CÓIRNÓSCAIR MÁS MUÍRTÉIMHE OÍT-RÁ NIOR FEAPR
NA CÓIRNÓSC MÓR-TRÍUAÍS, MARÍA ÓFÉADHTAÍR NA SEARÁ
AGUR NA COMACSTA D' FLEASDAIR.

M.—Léiríos—re tháin ná comhácta, má 'r ead, agus r feiceam an bhrúil ari ári gcuimhne iad do fíreagairt.

F.—Do chuaidh an tig-nia úd amach fé 'n scoill úd amháis agus r do bhain ré ar an dtalamh na bhuinní ñarlaíse. Do fhuair ré iad agus r do ghlac ré iad. Do éar ré ari a céile iad, agus d'éanamh na híde rinn mar a cítear. Do thainigis ré ari an gcloich, mar a cítear, an ro. Dothein ré an obair rinn do leirí ari aon coir, ari aon láimh agus ari aon truíl. Leir an ngníomh ran do chuir ré de gcearailb ari feairailb Éirean san ghabhail tarp an áit seo roimh san mighnear lae agus oíche do d'éanamh annro, ná thuineadh tigín 'o' feairailb Éirean do d'éanamh iðe eile mar ari ro seo, de bhuinnib ñarlaíse mar iad ro, agus i d'éanamh ari aon coir, ari aon láimh agus ari aon truíl, thíreach mar a thein ré fén an ro seo.

O.—Dári ari mbriathar, a feairísuír, ní'l an feari ran ari feairailb Éirean 'o' feairfach an daír seo do lábhadh ná do caradh, agus a thá láimh do chur cinge!

M.—Caoi ír gá tháin aon truim do chur inír na gcearailb! Sin é an rean-ríseal, a feairísuír. Ríseal, mighnear, mighnear!

F.—Seacáin, a Méin. Tá comhácta mórta laistíear de na gceara. Má fáiltísean an mórríusaí an ro, agus má gábhár roimh san mighnear lae agus oíche do d'éanamh annro, ná ro eile do d'éanamh mar a theineadh i seo tiochair ari feairailb Éirean bártan agus millte agus léiríseal a d'éanraighe níor mór níosbála óidh ná d'éanraighe bhríte caca agus r deairí-ríuathar.

M.—Ír mór an caint i rinn, má'r fios i. Ní bheasann siúisim é tu, a feairísuír, ac ca b'fios tháin ná

τυνι τεαρήμασ οητ? Σιν ε Κύιζε Μιλασ οη άρ
ζεομάιη. Σα υφιορ θύινη πάς ας μαγασ τύινη
απά απ Κά Συλαινη ρεο! Νι ηλαρό υο τόρη-
τίνασ γεαρ Ειρεαν γέιλε υο ζελαριθεαςτ τε'η
τρόηρο ρο. Σαραις cloice αγυρ τύηρα θαραίσε
υηρει! Τέλαισις α υαιρε, ραμα μβεισ υαιν ας
μυιντηρ πα ηάτε αρι α μβαρ υο θρειτ σιν
τηνθαίλ υαιν!

O.—Ιη γέροιη, α Μήεισ, θεαρήμασ υο θειτ αρι βέαρησυρ
ρα νι ρεο, ας νι μιμις α γειθμίδ θεαρήμασ αιη.
Πιορ θειν αον γεαρ θεδ απ ιδ ριν, αρι αον τρύιλ,
αρι αον λάιη, αγυρ αρι αον έοιη, γαν κομαστά
τόρια ριθε ας καύρι λειη! Νι ηλαρό θύινη περπ
πα ζεομάετ γαν υο ταρανς αρι άρι τόρη-τίνασ.
Νι γά απ ιδ υο τάρην. Νι μιχνεαρ τόρι θύινη
θύνα αγυρ λονδρηιτ υο γαθάιλ αρι απ γενος ριν
ταλ αρι γεαδ λαε αγυρ οιδέε. Νι γά θύινη γτασ
απηρο. Θειό άρι μγλιαριεαςτ ο'η γενος γαν πιορ
θαργα πα θεαδ άρι μγλιαριεαςτ αρ ρο. Νι τάρδοσαν
απ ιδ, λομ θίρεας, αγυρ νι θειό αον μιχνεαρ
ευητά οραινη γυρι ριά ε α διρεαθή.

M.—Νι μαιτ λιομ απ μιχνεαρ, α Οιλιλ, ας νι ινχα
πα ιη μαιτ λιομ καιο τάθαιτ αρ υηέσιο υο θέλανη
θύινη. Νι χιζε ριν α τάπαμαιη.

P.—Μεαργαμ, οά ιναταστ α θειμίδ αρι απ γενος αγυρ
νοτα αγυρ πυθαιλ ευητα γυαρ αγαινη, γυηαδ εασ
ιη γεαρη ε. Τά θροσ-θεαθηατ αρ πα γιαμαιλ.
Νι ευητην λιομ απ γρέιη υο θειτ ας γεασαιτ
κοη λάη, κοη τριοη, κοη θύη, ο'η οιδέε μν απ
τρηνεασταισ τόρηρ γανδ.

(Ιμτιξιο.)

AON NAOMHADH RAÐARC.

Aon rílaid.—Tig truiúr ve'n tríluasg iirtseas,
agusur anairt pribile acu.

Feair acu.—Ón bhías liom go rialb coill amhro. Ma
tá ba eoirí go bréanfaimír foicín u' fágáil inti.
Ni feaca ríamh rneacsta ag tuitim comh tuisg. Ma
leannan ré ag cùp rneacstaíodh do'n réirí reo múnchar
an raoisgal.

Feair eile.—Leos dom féin, a Ónuine. Ni haig cùp
rneacstaíodh atá ré ac an rneacsta ag teast anuas
i n-aon bhrónin dámán!

Feair eile.—Seiríom leat ma leannan an obair reo go
mairion go mbeirí ríseal nua ag daonáire. Ni beirí
cnoc ná gheann le feircint, ac an túncais i n-aon
clár geal aithnían, thíreac mar a bhi fadó nuaíri a bhi
an rneacsta mór ann.

Aon céad feair.—Ma tagan gaoit agusur cásatáid beirí
an ríseal go holt agairinn.

Aon Óraíla feair.—Cao 'na éadóid gur níomhráisgead mar
reo ríamh rinn aigír?

Aon tríomháid feair.—O' airmisear-ra gur b' amhlaidh
atá Conchobair riomhairinn ari an rísege lartair, agusur
mór-tríusas Ultac aige, agusur go noubairt Oiliell
náir ceairt cat a thabhairt do go mairion.

Aon céad feair.—Ni héis rím o' airmisear-ra ac gur
b' amhlaidh a chuir Cú Culainn lúg mac Eitileann
agusur a triusas ríthe ari an mbótarí riomhe thíreis
agusur go mb' éigean rí capaist.

Aon Óraíla f.—Ni círeioríonn focal ve. Ir mo na com-
ácta atá ag Cú Raoi mac Óaire na ag Cú Culainn,

agus iŋ feadair na cártoe riðe atá aige ná cártoe riðe Cú Culainn. Ni féadufaró lus ṭraoiðearct do ṭéanamh ná ṭéanfaró Cú Raoi ṭraoiðearct 'gá fheagairt, agus tā ṭraoiðearct agus comhacta agus cártoe riðe ag Méib féin comhait agus atá ag doinne acu. Méib ag carad tar éis tar éig a ṭaoisair! Sgéal gan dat iŋ ead é. Niор iontruis Méib riám forb i nuaist a cùil ó'n riú a cuiplí rí poimprí, agus ni has oul i nuaist a cùil atá rí aonair. Ni headh dá mbeadh a bhusil do comhactaib riðe i nÉirinn ari an mbótar poimprí!

An séad f. — Táimio ag gábhail riám pē ṭgéal é. Iŋ é mo ḥuaipim-re guri abaire atáimio ag oul. Ce féadufaró comhac ro ṭéanamh le ṭneacsta mar é reo! Tá Méib dána gan aonair, ac tā ciall aici.

An daíla f. — Tá ciall ag Méib, ac ní'l ciall le o' Saint-re. Ni féadufaró Cú Culainn ṭraoiðearct do ṭéanamh ná ṭéanfaró Cú Raoi ṭraoiðearct a bhuadufaró airi.

An séad f. — Ma 'r ead cao 'na claoib ná cuipean Cú Raoi an ṭneacsta ro ari neamhni uaimh agus gan riún a beit dár leatád agus dár mórcaid mar atáimio?

An daíla f. — Mar riún ni nō doinne acu a táinig an ṭneacsta ro ac ó'n ṭréipr féin. Tá a fiúr ag an ṭaoisair guri tréighe comhact ṭréipr, agus comhact gaoithe, agus comhact níthe, ná don comhact ṭraoiðearcta. Iŋ minic a comasamairi ṭneacsta ṭraoiðearcta, ac ba neamhni an ṭneacsta ṭraoiðearcta ba mór dá bheasamairi riámh geacair an ṭneacsta ro. Ó'n ṭréipr féin iŋ ead táinig an ṭneacsta ro.

An séad f. — Pē áit ari a ṭáinig re, nō pē comhact a tuig ann é, iŋ eagal liom ná himteobcaidh pē gan

Tíosadhail a dhéanamh. Má leanan ré cá bfaistíor
 biaidh do'n mór-fluaig ro! Má leatctar rinn ar
 cluastán an cnuic seo, nó má fseimhio bár do'n
 giorra, i fhuamhach an róiltear dúninn turf a'gá inniu
 nád iad comhácta uirlaoisdeacsta. Cú Culann
 a chuis an gneácta ann, ach gur comhácta i fheire
 ná comhácta uirlaoisdeacsta a chuis ann é. Dáir nód
 rín mar i fheara an tseal! An tóisí leat ar
 mairt an ciall do mheálbhs agairt do éabairt ar comh-
 áctaibh atá níos fheire ná comhácta uirlaoisdeacsta!
 Ni tóisí liom go mbeadh rí dhuiðeal díot ná mbeadh
 a fiosr aici gur b' é rín meair atá agat ar a ciall.
 Meadaraim, am, go bhfuil an ceart agat i dtaoibh na
 gcomhácta a chuis an gneácta oírlainn, agur meadaraim
 go dtuigean Méibh an tseal. Ni haon ríochta do
 mheálbhs níl i nuaibh a cíil ó comháctaibh tréire agur
 níal agur gaoite.—Náidhí fuaill atá ré! Tá nimh
 ra gaoit. Tá an fuaict as gaothail tré m' cnaímaibh
 tréaraim! Daireann leat go nuaonpairt an oirdhe
 achocht obair! Leatctar i n-áir mbealtaithe rinn.
 Nuaonpairt bhríodh lúc' oisíre dár gcuirc fola. Do
 tarbhriúiseadh aigeáil dom go bfeaca áir i nuaibh
 mór-cata. Na milte corr agur gant aon bhríon
 fola leó. I fheadar liom go nuaonpairt an oirdhe
 seo tarbhriúeann na ríl oifigialta ne m' tarbhriúeann!
An tríomhar f.—Seo! seo! Daireann ré 'na tarbhriúeann
 ríl oifigialta agat féin agur as an gcuirc eile
 agairt lárcheasach mór-fanaimhio annro rinn eile
 aimpriúe. Má 'ré an tréir atá as cur oírlainn ná
 lusádaítear a chuirfimhio ríu Óengus ríu agur an
 tréir i fheadar i fhearrfa dúninn é. Má 'tá as teip
 ar Cú Raoi mac Dáire, nó ar Cú Culann, ríor
 a cur leir an gneácta agur leir an bfuasct, ní

νέ το συαίριμ γο πνέανταισ θυη πγλυγδιρεαστ
εαντε-ρε ρτορ α συη λεδ. Νό αη απλαισ α πεαρ-
γασ ριθ θειτ αγ εαντ γο θτι γο γερμανταισ αη
τιος να εαρβαιλ αγαιν! Θειρισ αη αη απαιριτ γεο
ιη' εανητα βέασαιτ αη θρέανταιμιρ ρυβασ νο
θέανατ. Ιη γυαρασ αη θιον απαιριτ τοιη ριην αγαρ
αη γρέιη αποέτ.

(Γαθαισ αγ θέανατη να ρυβιλ. τις θειριτ ειλ ιρτεασ
αγαρ γεαρ λεατ-θαρη δαυ νά ιομέαρ εαταρτα.)

Θυινε θε' η θειριτ πια.-γέασ, α γεαρια, τα αη γεαρ
δοτ ρο ι πνειρε αη απαμα. Νι τιοςφαισ ρε συιζε
γένιν γο θεδ μαρια θρέανταμ ε τέ αη συμα ειγιν.

Αη τριομάσ ρ.-Θένηισ ε τέ μλ 'ρ εασ.

Αη θυινε.-Σοσ, νι'λ αη σοιη αγαινη συιζε.

Αη τριομάσ ρ.-Να θασαισ ε μλ 'ρ εασ.

Αη θ.-Ζελθαισ ρε θάρ μαρια θτέιτεαρ ε.

Αη τριομάσ ρ.-Νι γεαρια θο ρυσ α θέανταισ ρε.

Αη θ.-Να ρυιλ αην τριασ αγατ θο!

Αη τριομάσ ρ.-Νι'λ αην τριασ αγ αη θριαστ ρο θ'
δοιηπε.

Αη θ.-Νάρι σοιη γο λεοζά θύιην ε συη ιρτεασ ρα
ρυβασ?

Αη τριομάσ ρ.-Να σοιη, να η-ιαρισ ριθ ορη ε, αδ
νιοη ιαραθαιη.

Αη θ.-Αη μιροε λεατ ριην 'ξά συη ιρτεασ?

Αη τριομάσ ρ.-Νι μιροε. Νι θεισ αδ σοιρ ρα πνειρ
αην αη μαριν.

(Θειριτ ιρτεασ 6.)

Νι γεαρια αη θρυιλ γυαστ αη θήσιο. Όα θτιγδεασ
τιγτε ι γκεαριτ αη τ-απηρο αγαρ αη εμαστασ α
τέσαν αη θαοινη θε θρυιμ σογαισ νι γεαρια αη
τμειριρ χοη τυγτα συη σογαισ νο θέανατ.

Αη σεαρ ρ.-Νι νέ το συαίριμ γο θρυιλ αην ριος να

measairteal oiféa, ac guri cuma leib, an fáid a thio-

fáid mórl-éilé éuca féin ar, caid é an cois a bhearr-

fáid fír bocra an trídraig. Téimír iirteadach fe 'n

bhoilim tá lusigeadh é.

(Imréigír iirteadach fa phabál.)

AH TEICÍMHAO RATHARC.

imeal coille.—TIG CÚ CULAINN AGUR LAOS IIRTEADACH.

CÚ.—Ni maic atá ari ngnó théanta agairinn, a Laois.

Tá an mórl-rluaig ro gáibhá ealaínn roip. Niор rámhuisgeadair an id, ac niор déin aon feair acu a mac-famail o'is. Ni raiad aon feair oiféa o'fearraigh a mac-famail o' is do théanach ari aon coir agur ari aon láith agur ari aon tráil. Tá bhris rím do táinig an gneacsta oiféa. Ir maic an bairi oiféa nári rámhuisgeadair an id. Tá rámhuisgeadair i ni rásáid aon duine acu beo ó'n gneacsta.

O' ionpairuisgeadair i leit taoibh agur bhois guri thineadair an rígnéar ceairt niор ealaíonnair an airmírí mar do bhi raoiráid acu ari imreastach ó'n gcnoc ná beadh acu ari imreastach ó'n díct'na labhair, tá bhranair ann i Longphuirt, mar a meadarad iad o' fanaímaint. Do gluairgeadair go neartga agur táirg ríao gleannuigthe ealaínn roip. Ir mór an truaig an ni rím! Ir mór go leir an truaig é!

Ní ceannbhealann ari ríse uileadh iad beidh imise ealaínn ari an gcumha ran!

L.—O' impreair-ra thuit, a ri, guri mar rím a beadh.

Óibarlaí guri ceairt an fáidhe do théanach.

C.—feac a Laois, rím é a riún. Siú é ríocáit-lopas

an t-riúis. Tári aonró, a Laois, agus rí bheithiúis an ríosct-Loings agus ríomair airméar ari an lion a cuadair tairainn roip.

(Cromar Laois ag iníúcadh an tairisí agus imteigear amach ari an gcamra rian.)

“Do caillir oípm, a mhic Eitileann! Do caillir oípm glan. Do meallaod Catbaodh ríaois. An lá a shábar airm saibhre tuibhaitr ríe liom, i lárán Conchobhair, go mbeadh mo ríaoisal tuimh, tiomhuan, ráid níghabhair airm an lá rian, agus go mairfeadó mo clá agus m' aifrigseal i mbéalairiú daoinne go neid. Do shábar airm airi rian. Ba deas agam mo ríaoisal a bheit buan no tiomhuan reacair aifrigseal mo bheatá agus mo thóir-éanáin do leanúnáint i mbéalairiú na nuaione, ó ríosct go ríosct agus ó ríaoisal go ríaoisal. Tá ceo ari mo clá inmíu! Ireath ríosct-éanáin an láe inmíu a leanfáid i mbéalairiú daoinne. Iar ari tuibhaitr an láe seo a mairfeadó cuimhne i gchroíorthúil Ultáid go neid neid, agus i n-aigéne hAedheal. Ni gant cúnír é. Tá Cúige Ultáid fé cónaíodh namhao. Táirí na tigthe rái lorgaodh céanna fírin agus na nuaione ráid mairbhád! Tá fuit Ultáid agus níl i e fánair agus míre fé nuaéar é. Ireath focal a bhois agus tuismitír Muirge Muiríteannáin le céile, ó tóirnuaig na náisiú ari cónaí agus ari tóirg an thóir-ríosct seo ari óur easca, “Ni baogasal túninn meib agus Oiliúil! ni baogasal túninn céitíre oilcánige Éireann! Tá Cá Cuailinn róirí rinn agus ari namhao! An fáid a’r tá Cá Cuailinn róirí rinn agus iad níl baogasal oírlann!” Tá ari namhao ’na meairg anoir, ag ríaoisad agus creibhceadó agus ag lorgaodh, agus cá bhfuil Cá Cuailinn! Beirid cuimhne acu ari an

rgéal ran. Sin é an t-áitorthéal a thairifid acu agur ag an méid do fágfar beo cun pleacata thíos i gcearcáid Muighe Muiríteimne. Ói a n-iontaoisí ar Cú Culainn agur do caill Cú Culainn oíche! Ód mbeadh a n-iontaoisí nioba luighe a Cú Culainn ní tiocfaí i gcan fíor oíche comh criochnuigthe. Is oileán é an raoisál ñiomhuan. Ác is fiú mórfhlá é cuilleamh ar raoisál ñiomhuan. 'O' fuilínseodáinn ñiomhuanne agur duine go fonnfar ar mórfhaist agur ar bhuaine rgéil mo bheatha; ar a bheit leis an dhoibh go nead ag rliocct gac pleacata gur b' uafar agur gur bheast mo ghnior agur nár caillear i ngnáir ód gheille ag an té cuij a mhuinigim aigm, nár an namhaid a cuij cat oípm nár cuij a ghnior i n-airge leir. Ác cé ñfuil an té fuilínseodánn nár cuijfeadh ruair le ñiomhuanne raoisail agur le mí-rlá i n-airgeadach!

(Tig Luig mac Eicléann i gceasach Lártíar.)

- L. m. e.—A Cú Eamna, níor mealladh Cathair agur níor cailleadh oírt-ra! Fiosfarán réan an lae seo a glocair aigm! Clá uafar duit! Áitorthéal oírp-ðeiric duit! T' ainnm i mbéalaib daonine an fáid a bheit rliocct ar rliocct. Sin é an réan agur gheabhair é. Tá ré le fagáil agat níor ionlaine, níor fóisleitme, níor uairle, níor buaine, nár mar a mearrair féin a geallaib duit é. Dénim do ghnior ar fearrainn Éireann, bíor lártíar nár lártíar siot. Is triong a bheit do láim oíche ac gcan rtaonadh o' ghnior.

(Imteigear. filleadh Laois.)

Cú.—Ar ceir an t-airmhearr oírt, a Laois?

Laois.—Do ceir, a pi. Tá lúr éigin bun or cionn rí riadar aitá oíche.

CÚ.—Tá go maic, a Laois. Fán-re annro ag tadhairt aige do'n eacra agus r' téanfarad-ra an t-airmeadair m'a'r férdir é.

(Imreigheas Cú Culainn.)

Laois.—Ír iongantach an feair é tá thinean r' an t-airmeadair gan. Agus r' téanfarad! Ni ceipean don rúd aige. Ni bhuail an don rúd aige. Ni férdirí o'adoinne beit ruair leir. Aitnígean r' an rúd a bhead i n-aigse òuirne agus ni férdirí e caitl aige! Bion mo tsealgairtach, 10 mac Riangáinna, 'gá diteamh oírní guri feairí de truaí agus de tigseáinna feair Tír aodh mac Óamhláin ná Cú Culainn. Tá feair Tír aodh go maic, ac ní'l bheit aige ari Cú Culainn. Nuair a chuaidair arión ag foighilim gairge o Aoife agus o Sgáileas vi Cú Culainn abfao níor óige 'ná feair Tír aodh, agus rá bhríg rín iir é Cú Culainn a thineadh fhiocáilam ari feair Tír aodh ag diteamh a fíleas agus ag cóbá a leaptan do. Ac níor ó' fada guri neartuis Cú Culainn rá óige 'vi r'. Ír maic iir cuimhn liom an lá a chuaidair ag ionrúrgáil agus nár féadó doinne acu an feair eile do leagad!—Vi r' buailte iptimeas im' aigse fém go bhfealofarad Cú Culainn e leagad rá mba maic leir é. Vi ionad ceana aige aige níor maic leir an earronáiri do tadhairt do. Do rísuradair gian doinne acu do leagad an fír eile. Ír iongantach an cion atá acu ari a céile! Ír mór an truaig iad do bheit ari an rá taoibh. Agus rín me fém agus 10 ari an rá taoibh leir. Ír oile an obair i. Tá ana cion agam ari 10 bocht. M'a'r feair beag é tá ciondóe mór aige. Ír mór an cion a vi agam' bádair aige ná ari doinne eile rá cloinn. Agus ní thoiri liom go pláid aon éad

ar aoinne agairn mar gheall airí min. Ói báis agairn go leir leir an bfeair mbocht coirg fán é beirt comh láidir ná comh deas-cúmha leir an gcuirte eile agairn. Ir mór an t-suaig é féin agur feair Óir aod do bhlíniath i ngeáilrime do mheáin agur ' Oilioll. Ac níl leisear aonair air.

(Tig cár ón láinn i gceasach.)

Sead, a ri, ar tainig leat an t-airithear do tdeanamh ?
Cá.—Tainig. Ir é tuid fé nuaedir an bun oí ciomh ná tríocha céad na nGairílan do beirt díoríaoilte ar an mór-tluas 1 uiscead nád Féidir liom éairí pian cíngír acau ' Féigint coirdce i bfochair a ceile. Tá ceitíre tríocha céad tdeas Connachtach ann, agur tá tríocha céad tdeas Muineach, 1 n-eagmair gnácteaglaig Cá Raibh mic Óaire pérn. Tá pobal na Teamhrach ann. Tá tríocha céad na nGairílan díoríaoilte ar an mór-tluas, an tríocha céad ir fearr agus go leir. Cuir leir an mór min gnácteaglaic mheáin agur gnácteaglaic Oiliolla agur ní beirf fé bun daidh tríocha céad agat, a Laois !

Laois.—Oc on ! oc on ! Céad agur fíche mile feair ! Ni fágfar duine ná beithídeac agairn ! Ni fágfar tig ná tríead 1 gnáigé illaois !

Cá.—Gaird ná heic tainn, a Laois, go leanam iad. Ir cuma liom ceocu lómra nō 'na nuaidh nō 'na láir a tiochair oíche, ac marga gcuimheadh pian mo láir oíche inmian ní beirf mé beo !

AII T-ADONÍMAÓ RAÐARC TEAS.

Feairisur aghur Oiliill aghur na reacáit Maine agur reacáit mic Mágac, i bhfochair a céile. Táis meibh irtseas.

Méib.—Cao é seo ari riubhal aonurop! Cao a tuis aonurop ríb, a níse? Ceapar go mairiú dhas ní aghaidh i mbun a tríocha cead.

Feairisur.—An bheirte atá a cuipeasadh ag tóráinm an ebluir im' meadra, b'fiosair férinn aghur a n-árais piondáinn amach aghur níor thóchúiseamaiti ní go b'fheacamaír a n-ealaír ag fille oírlainn aghur a ríomanta cartha ari a gcuimhneáidh aghur ná corp dhas ceann, ag ríle foláir airta, inar dhas carthas.

O.—Ní foláir ná tá an náhaidh bhuailte inn. Iar aithláidh a teangealaisg an ceathair ro le tróimh-fluaig. Maithi meabád dhas b' aithláidh, tioicfaidh dhuine eisgin acu tair n-airiú beo cún foláirí a chabairt dhuinn.

M.—Cao ba gá do mhór-fluaig na cuiapr aghur na capair do leosaint tair n-airiú cùsáinn ag tábairt foláirí a chabairt dhuinn?

O.—Iar fíor é rím. Dabh meabád tróimh-fluaig ann doobh é a mbuas dhas an foláirí a chabairt dhuinn. Dabh é a mbuas dhas ní do ceilt oírlainn aghur dhas aon fíor a chabairt dhuinn ari iad do bheis ann go dtí go dtioicfaidh iedh buille ciubairteas a bhuail. Iar neascáir an tseáil do cuijgint. Ma 'r seartladaíthean atá ann aghur iad 'na luighe piondáinn i gceoil, do cuijfridír na capair aghur na cuiapr seo tair n-airiú cùsáinn cún rím do meallád irtseas rian eadairínta atá ollamh acu dhuinn. Do cuij-

feadh buirdean beag fuaireach bhríte ar an mór-fhuas le clear de'n tróirí gan. Ní foltáir dúninn feacáint róimhinn. Ní féidir dúninn dul ar aghaidh go mbord a fhíor agairt cao ta ar an rúise róimhinn. Iñ i mo comhairle-re Cormac Conloingeoir do dul ar aghaidh róimhinn, agus a chriocá céad fén aige, go dtí go ghloríodh ré ar ait 'nár marbhúigeadh an ceathair ro. Ma 'r buirdean beag atá ann, 'na luigé i gceoil, béalfar 'na lion fén oíche. Ma ta níltais ann, lion a ríos, ní shoinfíodh ríao mac a ní ndilir fén.

M.—Iñ matáit an comhairle i. Déinteáir an comhairle rín. Agur aonair, a níosra, téigeadh fáid ní agair láitreach i mbun a chriocá céad agur ná fágad aon feair a mead ariúr fán órlaith uaithe. An té fágairidh iñ bhoisibh dáir agairt é! Sin é mo rímeacht-ra agur cuipeari i bfeidhm é. Ré náthair a ñeim an gniomh ro do chuir ré cùgáinn éar n-aír na capaill agur na cuipeir le moncaí go scuireofeadh an riúdarach ríseón ionaithe agur ar an ríseón gan go mburríppi an riúar atá ari ar an mór-fhuas. Iñ ghearrí o bhríte riúair bhríte cata. Cím guri beag ná guri táinig leir an náthair an riúar a bhríte. Táir na feadct mic Mágac agur na feadct Mame annro. Conur a bheadh an ríseal aonair ná mbeadh an náthair a thairbh an ceathair ro ag déanamh éipilis ar buri muintíri-re agur ríb-re annro! Ní mar rín a déinteáir gnoi cogair. Imteigíodh láitreach! (Ag buailas bhuille óa coir i oísalath.)

(Imteigíodh uile aic agur oínlíl agur foaránur.)

Cia iñ doic leat a ñeim an gniomh ro, a Feareannur?

F.—Ní'l aon phioc ná meapatacl oílm ná guri b' e mo dalta, Cú Culainn, a ñeim é. Óubairt liob aithe

caibairt náisiúin férinn aipi. Níor cuireadó tuim im' caint. Déanfarán ré tuilleo tioigbála mara níosantaí aipreacair mait.

m.—Níor éin ré an gniomh gan san buirdean ina foisí, má 'r é éin an gniomh i n-aon chorp. Ír olc an mairge ag na heaccláca a chuaid amach uaim-re é, an feair gan agur a buirdean do beit ann i gan fíor thíos. Ír olc an viol oíche bhrat tíre iarracha do cùir 'na cùram oíche. Má 'r mairiún atá an chuid eile ná ngnó théanach acu ír olc an iontaois náinni beagairt do théanach do phéir an eblair atá caibairt náinni acu. Ni bhfuil amairí aon bláthair eblair aír an bhealaí ro ná ari a gnócais ac an méid eblair a tuis feairgair férinn náinni aír.

f.—Ná biúd aon milltean agat ari t'eadláca, a riogán. Do thimeadair a ngnó go mait agur o'innfeadair an fírinne duit. Ni'l a theas ná a thóir do ríuságs ag Cú Cuailinn. Ír é a éin an gniomh ro. Ír é a mairib ná fír reo, agur do mairib ré iad le n-a láim férinn gan caibair gan congnáth ó doinne.

m.—Feair comhlainn céadu náodh ead gac feair de'n beirt cùlai reo a mairbád, a feairgair, agur feair comhlainn claoigtheadh náodh ead gac fír thíos! Conur feadófar aon feair aithní an ceathair do cùir cun báir le neart a láimhe férinn! Ni'l aon deabharadh ari an ríseal. Tá tróim-ríuságs éigin iompair ari an ríseal. Ni feadófar gan a beit. Ba dall an obair do na heacclácaib a leitíro do beit ann i gan fíor thíos. Caisceáid ríad friaugairt ann. Ni déar liom-rá, nuaír a cùlaim gnu 'na cùram ari thaoimh, gan a cùir fíascáis oíche an gnu do théanach cun mo toile. Do thimeadó faillige agur violfar aí. Tá violta agairn férinn aír aír

ÚTGÁIR. Ír círóna an ceathair atá caillte agamh
mar gheall ari an bfaillige rún! Cailín Mac
Róid fheagairt ann!

(TIG FEAR IRTEAS.)

An fear (Aig uhlé).—Cuirí Cormac Conlongear
cuighiú mè, a riogha, agur tuibhairt ré liom a phád
go bhfuil rathairc uatharach le feircint ari an át atá
iomhainn.

M.—An bhfuil troma-fhuasg iomhainn?

An fear.—Ní'l aon troma-fhuasg iomhainn, a riogha,
ac tá gábal aomára 'na feirfim i lár an áta agur
na cérthe cinn a baineadh de'n ceathair a mairbhád
táirg ríaoí ari cérthe beannaith na gáibhle. Agur
ní'l ac rian aon capbara arbháin ag teast cún an
áta agur ag imfeast uair.

M.—Aililín! Cao iad na niongnai raoisair eile atá
le feircint agamh! Tá do chaint ag teast amach
fíor, a feairgair!

F.—Ó' e' b' fada leat, a riogha, go mbair ag bualaod
uime Cá Culainn. Ír easgal inniu go nuaillfainir
ari ball nád beag leat a luacha.

M.—Téanam go bfeiceam an gábal aó.

O.—Gan le feircint ac rian aon capbara arbháin! Ír
iongantac an obair i!

(Imteigíos.)

/

AN TARA RATHARC DÉAG.

Áit nGrieanca.—Gábal ceitíre mbeann 'na ríearam ari lár an áta. Ceann fír ari gád beann te na ceitíre beannais, agus iad aíse ríle folá arta. Meibh agus Oilill agus maite fear Eiléan ari an scárla ag feacaint ari an nGábal agus ari na cinn.

M.—Dár lámh m'atáir ac fín obairi nári meafar a réanfái oírlainn comh luat ro! Ní'l neairt fear i n-áon Úall i n-ári gcomhingear, agus ní'l riún ríóis aíse imteach ari an áit seo. Is ól aon thairge agat-ra é, a Mac Rot, tá ta mór-rluaig comh naomhaití d'úinn i gcan fíor d'uit.

Mac Rot.—Ni feargí beit aíse caint airi, a níosan, ac ní'l ríuaig, deas ná mór, i n-áon Úall 'nári 'ntimceall annro. Níor b' féidirí tá leitíeo beit ann i gcan fíor d'omhra. Tá gheibean doimne amach go bhfuil, ná go raibh, cuippeadh mo ceann ari an mbloc d'uit!

O.—Níor b' féidirí an corsair ro do réanamh oíche ro marga mbeadh gur ceanghmais ríuaig leó.

M.—Féas. Tá ríspíobhinn i staoth ná gairbhe.

(Inniúdar feargusur an ríspíobhinn.)

Feargusur.—Sro é ainnm Cá Culainn agus tá seadra cuirta aifir aige oírlainn. Do ceart g'fheadar ro d'áon bhuille, le neairt aon láimhe, agus é cùirte i stáalamh i d'áon uiscear agus i d'áon iarracht agus le neairt aon láimhe, agus é 'na feargam 'na carbad. Le fumneamh an uiscear do chuaidh úd stálamh ná gairbhe i stáalamh, fior t're clochaidh slára an áta, agus

níl or cionn taillim' dí ac a tóin. Ní hamhlaithe a deim ré poll dí agus i cír 'na feáramh ra poll, ac i ciomáint le fuinneamh an uircáir riorthu thíos an ngsairbhéal glas. Agus ír seir n'fealaibh Éireanach uil éan an dt ro roip go dtí go tstabairfaiodh fear éigin díobh aniar aí an tatalán i, n' aon iarracht agus le neart aon láimhe.

m.—Ba cír gur b' ugra i tstabairt aniar le neart aon láimhe ná i cír riorthu le neart aon láimhe. Ír dár muintír-ne turra anoir, a fhearsaír. Ó'r é do thalca a cír riorthu i tstabairt-re aniar i. Marla nfreastair-ri i tstabairt aniar ní féadfaidh aoninne i tstabairt aniar.

p.—Ír 'na feáramh 'na capbad a bhí rírean nuaír a cír ré riorthu i agus ír 'na feáramh i gcapbad a caitífidh an té tstabairfaiodh aniar i a bheit. Tugtar capbad cùgam. An capbad ír feallri agairibh.

(Tugtar capbad cùige. Téigear ann. Beirtear ari an ngabhal. Stacar. Buirtear an capbad. Buirtear capbad eile; capbad eile; capbad eile. Buirtear cùicre capbad aonair.)

m.—Eilius ari, a fhearsaír! Ná bhrír a chuireann oírainn! Ír dár muintír é agus ní maic an bail oírainn é. Dá mba ná beiteá ari an ríuasg ro agairn ír fada roip a bheimir um an taca ro agus ír mór na bhláisne agus ná bó-táinte a bheadh agairn. Ac ír fiúr leir tóimh conur a téigean do chroíde agus t'aisgne ra fhios ro. Níl ní agat dár thábhancam ná focal ag teast ari do béal ná cír agat dár cír de coir ná de láimh leat ac éin píseáil do cír oírainn. Níl uair ari fad ac an aimsirí do caiteamh i nchneadh go mbeadh Conchobair agus muintír Cúige níos ollamh riomhairn agus go nfreastairí cat

A TÁBDAIRT THÍOMH. MARA FEALL AN RÓRÚ RAN NI
FEASDAIR-RÁ CÁD IR FEALL ANN!

F.—CÁD É MO LEIGEAR-RÁ ARI ÚSRI SCARBAUDAIÚ LOCHTA!
THÁ NOEINNÍNN AN CEART D'FÁGFAINT AN GÁBAL MARI A
ÚSFUIL RÍ! NI MIRE A CHUIR ANN I. IR É AN TÉ A CHUIR
ANN I ATÁ AG CURÍ AN RIÉSNÍR OIRLAIS AGUR IR CHUN AN
RIÉSNÍR A CHURI OIRLAIS A CHUIR RÉ ANN I. AN LOCHT RAN
AIR! FÁGSTAÍR ANN I. ÓRÍR NA SEADRA. SEAOIL AN
RIUASG ROIÍT CÁR AN ÁT D'AIMHDEÓIN NA NGEAR AGUR
FEICEAM CÉ AIGE GO MBÉIR AN CEANN IR MEADRA THÉN
RÍSEÁL!

O.—TÁBDAIR AN GÁBAL AIR AN ÁT, A FEARGSUÍR. NI'L
AOINNE EILE CHUN A THÉANTA.

F.—TUSCTAÍ CHÚSAM MO CÁRBAO FÉIN!

(TÉIGEAFR FEARGSUÍR 'NA CÁRBAO FÉIN. ÓRHEAFR AIR AN
NGÁBAL. TÁRATÍNGEAFR ÁNIOS AIR AN OTALATH I D'AON IARACHT,
LE NEADRÍ DÓN LÁITHÉ, AGUR CÚRGEAFR I LÁITH OILIOLLA I.)

O. (AG BHEICHTÍNÍ AGUR AG BEARTRÁ NA GAIBLÉ 'NA THÁ LÁITH).—
IR THÉINNÍN GUÍR CÓIRI D'FEARLAIS ÉIREAN EAGLA ÓRIT
ACU PIOMÍR AN ÚFÉADR A THÉIN AN GNÍOMH RAN! IR MO
GNÍOMH NEADRÍTMHAR A CHONAC LE M' PIÉ AC DÓ THÓ ÚSAILN AN
GNÍOMH RO OIRTA. FEAC AN THEADAÍSCAINT ATÁ RAN
AOMAD! TÁ MUIRÍNGEAN MO THÁ LÁITH ANN! AGAIRÍ
DO TÁBDAIRT I N-A DÓNAIR ARI CHÉATRÁIR D'FEARLAIS
CRIUADHA CALMA, AIR CHÉATRÁIR D'FEARLAIS TOGHTA, AGUR
NA CINN A ÓBÁINT THÍOBH GUÍR RIÉSNÉAR COMHRAIC! NIOP
TUÍS RÉ BUILLE D' AON FEAR ACU AC DÓ BUILLE A ÓBÁIN
AN CEANN ÓEL! CÁD A ÓBÍ ACU THÁ THÉANRÁ! THÁ
THÓIR AN GNÍOMH É RÍN THÁ MBÁ NA THÉANRÁ RÉ A CHUILLE.
THÁ THÓIR AGUR DOB LONGANTASC AN GNÍOMH AN GÁBAL
RO DO TEARFGAÐ AGUR DO GLANAS LE HAON BUILLE
AITHÍAN DE CLAITHEADRÍ. AC REAGARTAÍ 'NA CÁRBAO
AGUR ÓIREICTHÍNÍ RÍN I N-AON LÁITH AITHÍAN AGUR I CÚP

rior tibh clocáid an áta d'aois uigíar agus ríreáid rian fionnaithe do chur leis an uigíar go nothaíodh ód éilimh ní i dtalamh! Deirim gur cóbh eagla beic roimh an bfeair rian! Tugair-re anior i, a feairgúir, agus do bhíríg ari gceapbair le neart an feadhma. Ác tári ceann an Daingha Deirig, a feairgúir, ní euirfead riор i!

F.—Ír riór Úuit-re, a Oisinn, gur cóbh o' feadraid Éirean eagla agus uathach do glacadh roimh mór. An láth a thairn an gniomh rian ní cnealgadh an láth i le teangeamhail le agus ríampair cláróimh, i láthair caca agus epiúadh-cóimhleac. Má 'r triom é an t-aithmhad i fhriont é an clárdearth. Do conacra an feair rian agus neanamh fadóidír-clear leis an sclárdearth gceasta, agus níor féad mo fáil fadóighe do comhaidh ari an airm agus é ag capadh 'na láth! Nuairi imreobair an t-airm rian ari feadraid Éirean beirf fuit agus corsair agus rísealda mórta go ciuic.

M.—Náic thíos leat, a feairgúir, go bhfuil ionad maoiúimh agus ná neanamh ari? Tá ré ós do réirí marí a deiríri férinn. Ír thíos gur thairn ré ceilg éiginn, ní gur imír ré clear éiginn, ari an gcealáitír a thairníbh ré. Nuairi a chaitheamhfaidh ré é férinn gcealláití-ré Úuit gur mór an iongna liom-ra mara bfaigishtó ré feair a comórtair ari an ríuaist ro. Ní húga, i n-aois ingine macnácta, a beirf 'gá fhiocálam feadra. Seabhar rár a fionta ari feadraid Éirean, gceallaim Úuit é.

F.—Fán leat go fóil, a níosan.

[Bhras annar.]

Deiridh an Daingha ghníomh.

AN TRIOMAÐ GUÍOM.

AN CÉAD RAÐARC.

Círaoibhreád Conchoðair i nGearann.—Conchoðair i n-a donair.

C.—Iñ mait a b' a fíor agam-ra go n-rodanrað an ñeann
ra oíoch-obaile. Tuiscear leó nári b' é an Dóinn
Cuailnge a b' uaití. T'inngeasrað uðis ná raið
ra Dóinn Cuailnge ac leatrgéal. Do leirigear
uðis agur do mhíngear uðis ná raið uaití ac mór-
fhuasg tadhairt le céile ari rgáit an Duinn. Ni
cpleorofiosr me. Tuisgeadair 'n-a n-aigne guri b'
feairn an aitne a b' acu réin uirtí ná mar a b' a
agam-ra uirtí. Meagaradair guri ari maité le Cúige
Ulað agur le piogra Ulað a tuis rí comairice agur
taimhinn do'n luict a cuaird ari ionpairba ag tríail
uirtí réin agur ari Oilell. Nuair a tórmhig rí ari
an mór-fhuasg do éamhinn ná raið uaití, daí leó,
ac maca fiacna agur tríúca céad Cuailnge do
rgáimor. Nuair a meagar a cur 'na luighe oíche go
raið a haigne rocair ari Cúige Ulað do rgáimor agur
ná raið a thalaírt b' fiadair fuití, daí leó b' i
briúis agur bunúr eile le m' caint. Daí leó ní
ni m'leib a b' ag n-rodanam uirge-pe-talam im' agair-
re agur i n-agaird na císe leo Ulað, ari rgáit
an Duinn Cuailnge, ac iñ mire a b' a d'íaraird
piogra Ulað do mealladh cuíam éar n-air go
nGearann, ari rgáit m'leib agur a mór-fhuasg, ari
rgáit an eagla a b' agam rá cur oíche. Iñ uðis

Niom go Ófuil a thalaírt rím de meabhair acu um an t-áca ro. An riúd a ceip oípmhá a chur 'na luighe oíche i n-ácaidh bára tá ré cuigte 'na luighe go ndamhsaean anoir oíche ag Méid féin. Ó ceip oípmhá ciall a tháinig óibh. Tá ciall mánnta ag Méid óibh agus rí íólaírt acau go ndaoir ar an gceall. Tá nglacáidír mo chomháipte i n-áam bhealbh an ciall acau gan viol airtí. Tá aitne agamhá ari an mnaoi rím níor rí a agus níor fearr ná mar acau-ran. Ba óbaird uamh viol ar an aitne ari cuma ná cuigír piar-ran. Tá n-ácaidh feargur i n-áam é, níor fáidh do bheith ra círuadh-cár 'na Ófuil rí, ag déanamh an eolaisir do mór-fhuasg náimhí i gceacs 'n-a thír n-ácaidh féin, agus angníos ag caradh leir an nua-érlaing a cabhairt leir; a d'íaraiodh an uile rím do leigsear le ríseala cíup cùsgainn i gan fíor, 'fá innriant uainn go Ófuil an t-oileáin aige dá déanamh! Dáir le feargur níor déin rí féin feall níamh. Dáir niomhá ní piabh aon ciall níamh aige. Níor déin rí feall níamh. Níor déin ac an méid fill a déin rí aír féin. Mara mbealbh an méid fill a déin rí aír féin ní hagamhá bhealbh níse Ullad ac aige-rean. Tá mo mhaic, Cormac Conlomhsear, comh mór gan ciall leir. Ni'l fairs aige, ná ag doinne de'n curio eile d'imreisg uaimh riap air geall ari macaib Uírgnís. Níor déinean-ri feall ari macaib Uírgnís. Iar-ran a déin an feall oípmhá.

(Tig catbaidh mnaoi i gceacs.)

Fáilte riomhat, a Catbaidh! An Ófuil ciall ag ceacht u'feadraibh Ullad?

Catbaidh.—Maitíonn an fáilte, a rí, agus rí íólaírt maite agam. An fáidh a meáradh ná níse ná

raibh o mheas ac tortháca céad Cuailnge do ríomh agusur buaire agusur daomhne agusur ollmhaitsear na tíre rím do bheireas le riabhráin i steananta an Duinn, níor chuirfeadh ari cionn ríobh. Níl aon ghlád acau do thacaisibh fiacna agusur ní raibh le fada. Níor cár leó i nghairt iad. Ác nuair a thochuigeadar agusur a chuirfeadh ari nári ríad an mórl-rluaig i gCuailnge, ác go mbáradar ag leataid ari fuairt na cailleach go léir, táinig fioch agusur feairis agusur buile oíche. Do ghléasadh gád ní ríobh láithreach a gnáth-teaglaic fém, agusur i steananta an gnáth-teaglaic, na céadta tuataid a bhí ag liosanadh cúca iptead ag teice ó'n namhaid. Níor threacaír luist na tuataid do ghléasadh. Biodar go léir ghléarta ceana ó'n oiléamhaint agusur ó'n mhuine a dhéanfir-re fém oíche, a ri. Na cleagra gaire agusur gairge, agusur an t-eolur ari ngráidh gád airim comhlaonna ná ríobhráice, a chugair-re do na físeáin óga i nEachmain, chugairdean ran, tar éir duil aibhile ríobh, an t-eolur céadna o'ósairibh na tuataid, i stíl é do fuil aonair roimh ceitíre teoirí annaibh Cailleach Ullath, feair uafar ná fíreal nád ceap le céad. Dá mbeoibh cinninniscte cónsuisté 1 riabhráin agusur i ngléasadh mórl-rluaig, ba gheadar an mhóill oíche an rluaig namhaid ro do ríuabhadh níomha, ná gabáil de coirteibh ionta.

C.—An bhfuilidh ríao ag teacth go neamham mar a níosraí oíche?

Cat.—Dáir leod ír gheir ríobh teacth go neamham, ác tá coinne uéanta acau go léir le n-a céile beirt lá díjhigiste i gceann a céile i Sleamain Mhíde, agusur mór bion Concoibh ann an lá ran chugair ríao ghlád agusur éairíse go mbeo ríao uile dala ríbhír comh uifil agusur comh dánchlaictas agusur biodar níamh. An fáro

A bheio ríao 'na mburúnibh beaga ríeánásáid ríao an tóir-fhuag. Tá eolur na gcomhingíar acu agur bheio ríao : Sleathain Mhíde : gceann a céile ríar a mbeo a fíor ag Mhéib ná ag Oiliill cao tá ar riubal.

C.—Tá go maic, a Caeðair. An bhfuil a fíor agat cé níao atá ag teast?

Cat.—Tá díreachín círuinn annro agam oíche. (Ag tairisigh tseirbhinnne éige.) Siú ríao atá ag teast. Reoceilidh mac Faitheolaíomh ó Riochtáin an tsoisiald; feargair mac Léire, ní Line; Cúigíraid Meann, do thac féin, a ní; Seanca mac Oiliolla, feapí Laethairca ríosig Ullao; Cealtcaír mac Uiteacairí ó Óún Leatglaise; Aithírigín mac Eicseáin, an file; Eodhan Mór mac Óuirteacast, ní feargairtach; Laoghaire Ónáthas mac Connaithe Ónáthas mic Iliac, ó lmeall an tsoisiald; Muimheanachair mac Seilíngínn ó Mothuairín; Connad mac Moirna, ó Callainn; Feirólímíod Cioldairí Céadairí; Feargairbhasc Fionn Feacstaícas, ó Sliab Fuaid; Ror agur Óaire agur Tomcaid, thír mic Fiaccáin, ó Cuailnäge; Fiaccáin agur Fiaca, ódha mac Concoibhair; Eirírghe Eicseáil, ó Óri Eirírghe an tsoisiald; Meann mac Salcolgamh ó hInnaisibh Ódinne; Feargairna mac Fionncaisíthe ó níseáinibh Ullao an tsoisiald; Suibhaisde feapí Óeann mac Concoibhair an tsoisiald ó Maigínír; Feiríseiríthe, ollamh Ullao, agur Oiliill Milteanga; mire féin agur Órlaoise Ullao liom; Fingín Faitheolaíg agur Liacha Ullao leir; Glor agur Meann, ódha mac Uiteacairí; Óthigrcast, do chéadán-feapí féin, a ní; Glor agur Maine agur Connairg, thír mic Concoibhair; Conall Cearpnas; Eairc mac Caileibre, agur fír Teamhras aige.

C.—Cao é an lion a thiochaird gád feair tóisí rian, a Chacúair?

Cat.—Ní'l aon feair acaí ag teastéar fír ón t-rioscá céad, agus rí tá níor mo go mór ná t-rioscá céad agá láin acaí.

C.—Sleártar an gnáct-teaghlach, a Chacúair, agus go Sleathain Míre linn láithreas.

AN TARA RAÐARC.

1 n-eisce coille.—Cú Culainn agus Laois.

Cá.—Féas, a Laois, nád ait an obair d' Ulcaid mór? Iarú atá ag gealraíodh na coille rím, ag oifigilte na rúise o'fearainn Éirean! Imníos i bfeisíil na n-eas go tseimsead-ra agus go bfeicfead sé 'tá ag gealraíodh an aómaid annphá.

(Imníos ar ghearradh.)

(Tig afa Órláithiúr i gceas agus beart cleasacháda aige.)

An t-ára.—Má tágán Cú Culainn oírm annphá táim pheist.

(Tig Cú Culainn i gceas.)

Cá.—Cao é seo agat-ra ráidhneamh annphá, a fír mait!

An t-ára.—Úo bhríreannaij ar gcairbhad, a Úine uafail, ag leanamhaint na heilte oifítheisce ait, 'ríg rím, Cú Culainn, agus do cuitheadh mire annphá éun na gcleasacháda ro do baint agus do éabhairt liom éun an caibaidh do bairiu. Iar é iar fada liom go mberd an gnoi úeanta agam agus me imise liom féin. Má bheirean Cú Culainn annphá oírm tá deire le m' curu aghairdeasta. 'Dá mb' ail leat teast,

A Ónuine uafail, agus cognaítear a tadhairt dom énun
na gcleasáca do ghlanaidh i ngráed go bhféadfaíonn
imteacht go luath beinn ana bhuiléadach tóis!

Cú.—Ceocu iad do rígochtad ná iad do thíriú da mhaic
leat me dhéanamh tóis?

An t-ára.—Sein iad do rígochtad dom, a Ónuine uafail.
Ír é ír teacra a dhéanamh, agus meadaraimh gur tréigre
tu ná mífí.

(Cromat Cú Culainn ar na cleasáca do rígochtad, 'ré rinn,
an tuisleadhár agus na míos-géadra do bheaint tóisob. Sguaibh
isír dhuisleadhár agus rílata agus géadra de gach cleit, ó d'aois
isairéid, 'fágá n-tarlaos tréighe n-a láimh i n-a díghairíodh a bhríomha.
Leabhair a fúilse ar an aira ag feirgínt an ghníomh rinn.)

An t-ára.—Údar Ónuine, a Ónuine uafail, ac rinn neart
ná feacá-rá róir i láimh fíri! Ceapar go mbí obair
ériuaidh agam 'a tadhairt tóis le dhéanamh ac ní
ruinneann ruime atá agat-rá inti. Ni físeann an
t-áthmaid ro' láimh ná tuigé i láimh Ónuine eile! Ar
mírde leat a innriant tóimh cé hé tu?

Cú.—Míre Cú Culainn agat, a mic ó, an "Cú Culainn
oifítheoirí" úd a deiríri.

An t-ára.—Seas! Tá seiríe liom-rá feardra!

(Sá éadaitearán féin ar an t-áthmaid, ar a bheal a'f ar a díghairíodh.)

Cú.—Ni'l seiríe leat róir, a amadán. Ni gomhinn-re
aира ná eacúlach ná Ónuine gan airm. Eipris ar fán, a
Síolla. (Eiprisear an t-ára.) Cá bfuil do ériuaidh ná
do tigseárla?

An t-ára.—Tá ré ar an bfaictéice ná tall, a pi.

Cú.—Imciseas-re anonn ag ériuaidh airi agus tadhair foláir-
airiú ná liomhá-rá. Sin é tadhair foláir
i n-áam nád, bír mór a tadhair foláir
i n-áam nád, bír mór a tadhair foláir.
Imciseas leat o'upréar.

(Iméigearf an gialla. Iméigearf Cú Cúlann 'na h-áit. Tíg Órláith iarras. Tíg Cú Cúlann iarras 'na h-áit.)

Cú.—Stao! a mhc Oiliolla agur Méib.

Órláith.—Agur cé hé tura a labharan comh teann?

Cú.—Míre an fearr atá uait. Buidear gialla leat ag baint aithmairiú faoisí rím éal agur buailear. Ré liom go mbairiú ar mo lóis. Cuirear cugat tarp n-airt e, 'sá innriunt duit go mbair ag teact agur náir sá óuit a chille cuairdais a déanamh oifim.

O.—Buailear ré liom go bfealaibh ré Cú Cúlann. Dári niodh ní tura Cú Cúlann! Biodh go bfuil ghnáir thána agat, agur fáil neamh-eaglach, ní'l ionat ac sár!

Cú.—Bé tuid atá ionam i'r míre Cú Cúlann agat. Ní'l ré agat le páid guri tanaos i gcan fíor oifit. Ni' béríodh ré le páid ag Méib guri thairbhe Cú Cúlann a mac gcan fíre fearr do tábairt bó.

O. (Ag cur gáithe ar).—Ná biodh ceirte oifit. Ni' baoisgal duit go gcairfeadh Méib aon ní thá fóirí gan leat, ná go mbeirí a cairí aici. Ác i'r maic mar a tairpla. I'r 'mó fearr o'fealaibh Éirean atá le fada ag for-mair le n-a céile féalaingt cé aige go mbeadh do corraí agur do ceann le bheis ag tairis ar Méib. I'r maic an t-éan domhá guri umam réin a buailip inoibh.

Cú.—Tá go maic!

(Comhrácteo. Táitear Órláith.)

O. (Ag fágáil báir).—Má'r sár tu i'r sár iarrann tu. I'r tu Cú Cúlann gcan bheag! Cé meadarraí a leistéir de gníomh a bheit i bfeair comh nód! (Le n-a aon.) Innír do Méib agur o'Oiliill agur o'fealaibh Éirean, a gialla, guri tuis Cú Cúlann fíre fearr

DOIRNEA,—AGUR GO TÁBHALFADH RÉ RIHE FEARÍ TÓIBH-RIN,—AGUR NÁDÉ MAITÉ A CHIOCFAIDH RIADÓ ÁR.

(ÉADAR ÓRÍLÁTH. BÁINEADH CÁ ÉULAINN AN CEANN THÉ.)

CÁ.—A THÉIBH AGUR A OILILL, IR MÓR E BUR NEARLT. IR LIONRÁIR AN MÓR-TRUAIG ÁTÁ I NÓSRI ÚFOSCAIR. IR TÁNA AN CHUAIRTE I REO AGAIBH ÍRTÉACÁS I GCEPÍOSCAIBH ULAS, TALAMH NÁR FATAIL CORP NATHAIDH RIAMH FÓR ÁIRI GHAN A CHÉANN D'FHÁGÁILT 'NA TÍAIODH ANN. NI'L ABFHADH DÉ TÁNABHÁIR. TÁ GIOLPLAIST AN DÍMHÍRÍR RIU E AN CHÚIGEADH CHÉANN THÉ NA CEANNADH IR UAIRLE AGAIBH. SIN FUIL PIOSA TÁ DOIRTEADH GO TÍUÍS OIRLAIBH. CÁ ÓFUIL BUR NEARLT! CÁ ÓFUIL BUR NGNIOM! CÁ ÓFUIL BUR LAOCRA CALMA! IR OLCA A CHUIPEABHÁIR BUR RIOTÁR AGUR BUR N-AIRTEAR, AG TEACHT AN TREOB RO CHUN NA LÁIMHE REO AGAMH-RÁ TÓD CHÓIMEADH I TÁITÍSE A CHURO CLEAR, AG DHAINT NA GCEANN TÍB! IR OLCA AN TÁIRGE AGAIBH E MÁRA FÉROIÚ LE NÓSRI MÓR-TRUAIG NA CINN IR UAIRLE AGAIBH DO CHORAINTE OIRMÍ! FÉAC! SIN E ÓRÍLÁTH! ÓRÍLÁTH MARAIS ÓS; MAC OILIOLLÁ AGUR THÉIBH; AN TPLAT GÁILE AGUR DÁIRGÉ TÓD DÓIRPHÉ CÁIL ÁIRI FEARLAIBH ÉIREAN! AN LÁN BÉIL IR MÓ A THÍ AG CONNACHTAIBH, AGUR SEAT MAC MÁGHAC DO CHUR CHUIGE!—TÁ CHÚIGEADH A ÓFEALÍS DO PIOSRA ULAS NÍOR D'FHADA LE TUIU OIRCA DO MÓR-TRUAIG, A THÉIBH.

(TÍG LON AGUR TÍLE AGUR ULAS ÍRTÉADH AGUR CHUGAIO AGAIBH ÁIR CÁ ÉULAINN.)

TPLAT I N-AOMHFÉACHT! SIN GNÍOMH AICTHREAC! AC REO MÁR A TÍOLTÁR ÁR.

(CHÓIRPÁICIO. MARBÁR CÁ ÉULAINN AN TPLÉIR.)

SEADH! ÓAIR LIÚ FÉIM THÍ BEARLT CHARTA ROSCAIR AGAIBH. IR TÁIRGS TÁOIBH NÁR CHUIR AN BEARLT IM' CHOMAIRPÉ-RE RAP ÁIR CHUIPEABHÁIR I NGNIOMH I. ÓEID

Dúine éigin eile ag bhrat fearda ari an t-ctuailliarraí
a bhí le fagáil agairibh ó Meib.

(Imdhéan.)

AN TRÍOMHAÐ RAÐARC.

MAS MUIRCEANNE.—Meib agur Oisín agur
maite feair Éirean i gcomhairle.

M.—A maité agur a mór-sairle agur a riogha nílteata,
i fír mór aon dochar é leo ná d'fheanadh táirí ríuaig ó
láinn aon fír aithní. Siúilraíodh m' eaccláca an
mas ro muirceann ríri ari círí aoninne agairíonn
eoir ari bhráir agur cuigíodh cuigíodh-ra cúnntar
cruinní ari an t-ctír agur ari gáid cérí ná ríab ari
daoine agur ari maoim agur ari acruinne na tíre.
Úa leirí d'áinní ari an gcuinntar rían, ní h-é aithní nár
baogair d'áinní ceangail le trion-fíuaig, ac fóir
ná ríab rí 1 gcuimhne muintíre na haité oíreád
agur aon tríocha céad aithní o'fearraíb airmí
do círí 1 gáidír cún caca 1 n-ári n-agairí. Cím guri
dheinsearaidh na heaccláca an bhrat go hiomlán agur
go hana leirí. Níor fágáodar ríos dian ríubal ná
cruinne dian cuairtoraí. D'innreáodar fírinne puair
a siúilraíodh línn ná ríab ríuaig, beag ná mór, ari
an ríige ríomhainn. Iar leirí d'áinní fén ó tánamairí
an tréid, ná ríab rían. Ní'l oíreád agur rían deic-
niúilairí le feirgint, ari bhráir ná ari ciorán ná ari
áit, 1 n-aon ball 'nári fáthairí ná 1 n-aon ball
1 n-ári t-ctímeall. Tá mas muirceann 'na
húairgeadar. Táid na daomh imiseáit agur, le méid
a n-áitíonair ag imiseáit d'áid, o'fágáodar 'na n-áitíon

Againn a nícheasadh agur a mbuaír agur a mbail
o'ollmaitear an t-árasóil aici. Ác ní fágán ran
raoir rinn ó ñocáir agur ó ñáiréan agur ó ñiosbáil.
Tá aitne círeaga againn ari fágair cogaidh ná feacatar
a leitáidh ñílín rór i néiginn. Áon feair amáin ag
cúr cata ari móir-þluasg, agur ní harcháin ag cúr
cata oíche aic 'sá gcuir cún báir go tiug!

(Tig feair i gcead agur rgeón ann.)

An feair.—Tá an riogán locha marb! Óo ñírireas
'na trí coraib an mionn ñíl a b' ari a ceann!

M.—Cao d'iomtis uirtí?

An f.—Í ñuailas le cloic ó ñíriann-taibéal, a riogán.

M.—Cé ñuail i?

An f.—Ní feasctar aoinne.

(Tig feair eile i gcead.)

An ñaibhá f.—Óo marbhád tríubh arioi tall tra iong-
róigt, d'áon uigéar amáin ó ñíriann-taibéal.

M.—Cé cait an t-uigéar?

An f.—Ní feasctar aoinne 'sá caitear, a riogán.

(Tig feair eile i gcead.)

An tríomhaí f.—Tá an carbad rioga ñíriste ñíriúite
agur tríubh der na hárái marb!

M.—Án aithláid a m'c na heaca?

An feair.—Ní harcháid, a riogán. Táinig trí húigéair,
cuis 1 níoraid céile, ó ñíriann-taibéal éiginn, oíche,
agur do marbhád na fir agur do ñírireas an
carbad. Óeigtear gur b' é cairg gur caitear leir
an gcairbhád mar gur mearaid tu féin a ñeit ann,
a riogán, agur gur cùsac-ra do ñioscar.

Feartasgur.—Mo ñalta, Cú Culann, iñ 6 atá ann.
Tusgar foláramh ñaoibh, a uaire.

M.—Taibhir comhairle ñáinni arioi. Iñ 6 iñ 5
ñáinni 6 ná ñeit 'sá maoiðear oírlann gur cùsair

foláramh tainn an uairi rín. Cao tá uairí? Conur a cuirfar cois leir fén agur le n-a ériann-taibhéal? Ár airméid aoninne riath a leictéir o'obair! Aon feair amáin le n-a ériann-taibhéal ag cur eata ar mór-piuaig!

F.—Seas, agur 'sá marbhád go tiuks!

Oíllill.—Cao tá le téanamh, a feairgusair? Ni folairiú éigin a téanamh láitheas.

(Tig feair eile i gceadach.)

An ceatramhach f.—Oo bhríteadh caibhéal eile ra longphort agur do cuipeadh gheobh rian eadra i n-áiríeadh gur ghlúaiseadhári ari bhuile ari fuird an longphuirt. Tá cuimh go tiuks ann agur mórán eile thíosbála téanach.

O.—Láthair, a feairgusair. Tuisgean turfa aighe ne oo valta. Cao iñ feairí a téanamh?

F.—Meadaraim gur feairí teacstaileascht oo cur ag tinní ari Cá Culainn agur comá oo éairítear int uibh.

M.—Eiríng fén ag tinní ari, a feairgusair. Iñ tu iñ feairí a baintíodh ceairt té.

F.—Dár m'airim gairfe, a piogán, ni mire a piacardó cun cainte leir!

M.—Cao é 'cúig? An amhaird ná leosfaid easla duit é?

F.—Iñ amhaird go níreac, a piogán, ac ni neasla piomair fén é.

M.—Ni neasla piomair fén é! Cao eile cé piomair go bfhail an t-easla agat?

F.—Romat-ra, a mheibh.

M.—Ni tu an céad laoc go piab easla aige piomair-ra. Ac conur iñ baoisal duit me ra fionn ro?

F.—Ma téigim-re cun cainte le Cá Culainn agur go n-áirífaraidh ré comá móra, iñ é iuto a téairfearán-re

a.

νά γυρι θ' απλατό α τοσημείωσαντι εαυτούντο αν
γέσαι, αγαρ συμβιρί φεαλι ιμ' λειτ-ρε απήρ μαρι α
συμβιρί ζεανα. Νι συμβιρί φεαλι ιμ' λειτ απήρ, α
μειο, μαρι νι ταθαρραδ-ρα καοι θυτ αη.

Μ.—Νι' λιγέ αη διτ ιρ φεαρηι συιζε ριν, α φεαρδυιρ,
νά γαν αν φεαλι νο ζεαναν.

(Τις φεαη ιρτεαδ.)

Αν φεαρι.—Τα τριούσα σέαντι μάινε μάτηματαις ας
αργαλι α σέιλε! Το θυτ θυτε ακι λε πυριαρι ο
σημανταθαις αγαρ σεαρ καρι θό, α δι i n-αισε λειρ,
γυρι θυτε θε' η τριούσα σέαντι α θυαιλ ε. Ταραινς
αν καρι α κλαρθεαν αγαρ μαιρι βέ αν φεαρ αη α
μαιρι αν τ-αθηραρ αιγε. Λειρ ριν νο ταραινς φεαρ
ειτε αγαρ νο μαιρι βιρεαν. Το ταραινς φεαρ αγαρ
φεαρι αγαρ φεαρ ειτε. Τα βέ 'ηα Ζημιγιν Σαοη-
αινη ακι!

(Ιμτιγεαρ. Βγιέρροαρ μάινε αμαδ.)

Ο. (Ας ειργε.)—Μά θεαναν αη θεαηιρι γεο συρφαηι θεαηις-
ηματαιρι ορατον!

Ρ. (Ας ειργε.)—Νι φεισιμ-ρε τεαθταιριε ιρ φεαρηι λε
κυρι ας τηιαλ αη Κά Συλανη νά βιασα μας βιη φειβε.

Μ.—Ιμτιγ λαιτρεας, α βιασα.

Βιασα.—Καο ιαο να κομά ατά λε φαγαιλ αιγε?

Μ.—Θεαηιρ λειρ τεαθτ i ηγέιτηνε θομήρα αγαρ θ' Οινιλλ,
αγαρ θο θεαηιγιο βέ α μεαρ φέιν νε λεύρ-ξηνιοντι τα
μέρι θιοζθάλα ατά θεαντα θό 'ηα θιρο, αγαρ θο
μberι φειρ αγαρ φιον i Ζερμαδειν θό νο ξηάτ,
αγαρ γυρι μο αη γοσαι θό αη μέρι ριν νά θειτ
i ηγέιτηνε θ' θιγτιγεαρηνα.

Ρ.—Ζελοητι! Θιγτιγεαρηνα θα ταθαιητ αη Σο-
θεαηιρ! Αν καίγεαθας ιρ φεαρηι αγαρ ιρ θαιρλε
α δι i ηειρηνη μιαν!

M.—Aghur a bhítear an feall i n meara tháinig deimead
i nÉirinn niamh.

(Iméigio.)

AN SEACTRATHAÓ RATHARCA.

Taoibh coille.—Cis Cú Culainn i gceasach ó taoibh
aghur Fiaca mac Fír Feiße ó'n uataobh eile.

Cú.—Mile fáilte riomhat, a Fiaca.

Fiaca.—Glacaim le báidh an fáilte rím, a m'.

Cú.—I n le báidh a cùsgáilh duit i, a Fiaca. Ní minic a
cím gnáirí capair aonair.

F.—Táidh do nathair ro' timcheall go liosnadháin dán
anáiríar, a m', aghur m'a'r oile an báil oifig-cha rám i n
meara go mór an báil oifig-cha rám é. Cuireadh mire
chúigéad ag tairisighint comha duit.

Cú.—Cao iad na comha iad?

F.—Tu féin d'imreannamh a bfuil te bocair aghur de
thioigéáil imreapta ari do thír aghur ari do chuid aghur
ari do shuaintír, aghur fearaí Éirean 'gá leabhar duit
go hionmhláin aghur ag déanamh leabhr-gníomh ann; aghur
tura do éorú do chéann-taibhéal ó fearaíaith Éirean,
aghur tu teast i ngeáilpíne o' Oilill aghur do mheibh
aghur feir aghur fion do báil duit i gCruaiceain do
gnád. Dáir leod i n m' an bocair duit rím ná tu
teast i ngeáilpíne o' b'igciseárla.

Cú.—Abair-re, a Fiaca, le mheibh aghur le hOilill
aghur le maicé fearaí Éirean, gur maic i n eol d'oidh
cé hé an t-b'igciseárla go bfuilim-re im' gneáilpíne
óð. Aghur abair le mheibh féin, pé duine a tab-

Αριθμός διστίχεαρην αρι Σονόβαρη πά πά ταθαρισθ, πάς το-ρε ιρ σόηρη απ αινη α ταθαιριτ αιρ. Τυιζριό τη φέμιν θριής πα καίντε ρην. Αθαίρ λε πάς μηρε α θεάριφατο λε Σονόβαρη “Τός υατιν έ, αγυρ δαν υατιν ας έ.” Αθαίρ λεσ πά glactarη πα κομά.

(Integraph F1A6A.)

"Im' séilpíne ó'rígseartha!" Comá agus taircailpíne i n-doinfeacht! Niор ḫá an taircailpíne cun me ḫup ó glacadh na comá. Niор ḫá na comá cun me ḫup ó glacadh an taircailpíne. Is dall ó thíos a ceapadh go nglacfaid i n-doinfeacht iad. Cao é tarl a dallan comáct agus neart ríos díghe an duine! Do dalladh Conchobair fén ari an scumaíran. Ni buaibhíodh comácta an domáin ari maraibeadh a ghníomh fén. Do mill a ghníomh fén a neart. Tug bár clainne Uírmis leagadh cùdair na habann ari comáct na Craloibhuaide. Saor ari deimead an ghníomh ran bi ainnm Conchobair 'na taca níos, agus 'na cùdair i n-am gáitair, agus 'na thion coranta, tá túintír agus tá cártaí, ni hamáin i gceannais Uílaod ac ari fuairt Eireann uile, agus bi an ainnm céadta 'na troma-luaise agus 'na troma-eagla agus 'na eorú meanmha do namhadaibh Conchobair in i gáit 'na ghabhadair le fagáil. Nuair a deimead an ghníomh ran do chuit a lus ari a las as ár gcairteoirí go léir. Do mhcád an folur oíche. Do cuaidh tá neart. Do claochluig a ngeoil agus a ngsairge. Niор fán fonn 'na gscríofa ná fuinneamh 'na ngséasait. Nuair a thim Conchobair feall do chuit grian a rréir agus cuaidh fanna níos ari fán. Cuaidh ríseaire ari piosgra Éamhna. Ni leorfaid náire ósibh féacaint in i na rúilibh ari a céile. Ni leorfaid náire ósibh trácht an ainnm

Concobaír ná ari Eamain ná ari an gCraobhruair. Táinig tocht agur ceann-fé agur bhrón agur tún-phorúde oíche. Cíomh fáid feairn tóibh a ceann agur d'imteig ré abaire cún a teaghlais féin. U'fás rán Cúige Uladh tréit. Tug rán tóbáilte cinn thári námair. U' imteig an t-easla tóibh. Táinig iongna oíche ari utáir puair ailiúiseadair cao é an gníomh le ghláineamhlaist a bhi neanta agur cé hé Óeim an gníomh. Niор círeideadair a gcluairfá féin. Ni fheadarfaroir a mheabhrú 'na n-aigine go nódéanfar Concoðair a leiteiro. O, a lus! a lus! cé fheadar a chumhaem go nódéanfar! An céad lá a conac é, puair a chuirimeadair an maepla ari faicce na hEachanna agur puair a tuis follamhain mac Concoðair i láthair an rí me, ír lás a filear go mbealfeadh ríseal an lae inoin oípm. Puair a conac an ghnáir uafar, ríoga, folurphair, áluinn, rícuamhá, rítaróideartha, Óainsean, agur puair ailiúisear an guth binn, blárga, glan, agur an Chaint, claoim, cíor, ciallphair, eaganairde, ír lás a filear go bheadar miongsair agur feairis agur éad agur feairi beirt laistig tóibh. An lá gádair airm gáidse, puair a bhrír aithmair na n-aigim im' láinn go dtí gur tuis ré a rá fileas féin 'dom, ír beas rá comhne a bhi agham (ag fheadairt ari an rá fileas), go mairfeadó mo faoisgal niör ria ná mairfeadó an meair a bhi an uairi rím agham ari an bheadar a tuis 'dom iad ro. Óubairt Cathair Órlaoi go mbeadh mo faoisgal riombuán. Ni fheadar an raiib a fior ag Cathair go mbeadh clá Concoðair niör riombuaine! "Óigctísealma!" Ni hióngna tu gá éabhairt mar ainn air, a mheib! Ni'l óigctísealma beob ná lárfaid le páirte rá mbeadh a leiteiro de gníomh

le curi 'na leit. A! a ñeapñiráidír mo málair, do caillir oílann glan. Tá ceo ar do clú, ceo ná neiríodóirí go deo thé. Tá an ceo céadra ar clú ar scáinse agur ar clú ar riostra. Tá ionsgna agur móráil agur uaibhearr cíorúde ar mheib agur ar an namairí go leiri.

(Filleas fíada.)

Seo! a fíada, cao tā uatá anoir?

Fíada.—Comá eile ba mait leib a tairisínt duit, a pi.
Cú.—Cao iad na comá eile iad?

F.—An méid ir raoir de na uaoine a riogadh uait do cabhairt duit tair n-airt duit agur an méid atá rears de'n bhuair, agur cors do chinn-tabhair ar na ríogáin.

Cú.—Ni glacfaír na comá ran. Tá nglactaí iad ir amhlairí a bheadh an ríéal ag Ultáig, Caisleánóir na ba rearsa do marbhád cun bid agur o'fágfaid ran iad gan rears gan bleacá. Agur Caisleánóir a mna raoira do curi ag déanamh uaoi-oibhre. Do leanfarad marla ar mo clú-ra thé rin. Déanfarad Ultáig go mb' eigeann doibh dantúosca déanamh o'ingimib a níste agur guri mire fé nuaear é.

F.—Má 'r ead, a pi, duibhlaú liom comairce beata agur pláinte o'fágáilt agat agur a iarlaíocht oírt teacáit go Gleann Fócaime cun cainte déanamh le mheib agur le feairisur.

Cú.—Tá go mait.

(Imteigear fíada.)

Tá lán a gceoilíde o'eagla oíche ní ñeiroir com tataontaí ro i uctaobh na gcomá. Tabhairfar-ja comá duit a mheib.

(Imteigear.)

AN CÚIGEADÓ RAÐARC.

Gleann Fóclaine.—Tig Méib agus fear fíor i gceist
ó taoibh agus Cú Culainn ó'n tctaobh eile.

M.—Agus an é rím Cú Culainn! Ac aithe! Meadar s
o'caint, a fear fíor, gur cearft a thá oifead eile,
ní head ac a thír oifead eile, beit ann. Feac!
Ní'l riubh ari a gial! Ir easgal liom gur le déal
san ríot a tanaomair cún cainte.

F.—Sín é Cú Culainn, a riogán. Sín é an fear a
mairibh do ceastarai ag dtí nGábla. Sín é an fear
a ceart an fadaibh ido le haon bhuille claidheamh,
agus do chuir i tctalamh i d'aon uirlas, ari neart aon
láimhe. Sín é an fear go bhfuil a chlann-tabhair ag
digríáid do mór-rlós, a Méib. Ma 'r déal san
ríot é ní déal gur binnear é, ma 'r binn déal 'na
comhnuðe. Círfí go bhfuil ré comh dearf ari a caint
agus atá ré ari a gníomh.

M.—Ma 's éin ré na gniomhachta ido mair a ceartir tā
neart agus comhaist aige ná leir fém. Niop 's éin
ré riomh lao le n-a neart fém. Ní'l ann ac báis.

F.—Táid na cártoe ríde aige ir feairí a bhi ag lao
riamh. Ceirtear go bhfuil lus mac Eitcleann oíche.

M.—Labhair leir, a fear fíor, agus innír do na comha
atá le fagair aige ac go tctabharfaidh ré rof túninn
ó n-a chlann-tabhair.

F.—Ambarra, a riogán, tá ré comh comhingearas tuit
fém agus atá ré domharr. Labhair fém leir. Ead-
raibh fém ir feairí an ríseal. Siú fém ir mo cion
ari a céile. Siú fém ir feairí a chuirfí a céile.

M.—A Cú Cuailnén ná n-ájm̄t ngeári agur ná ngniom̄ iongantac, ní foláir a aomáil gur mór ár n-eagla riom̄at agur riom̄eadó' cíann-taibhail. Ir' náidic inn, ám, gur b' oile an ciall o' aon laoche amáin, a feabhar é a gníom̄, a gairge o'imirt ari mór-riuaig.

Cá.—Ní gá domra a inngint tuit-re, a inxín Eocaird, go bhfuil ré ceangailte ar gac fionn-cúla, pé las láiríri a neart, pé deas mór a gairge, iad o'imirt go bár ag cornam a tíre agur a muintíre.

M.—Cao ir' gá iad o'imirt go bár mā gseithean ré cornam a tíre agur a muintíre le hiniúrt nád e. Ir' 'mó cuma 'nári féidirí tír agur muintíri a cornam i n-eagsmuir triono go bár. Már triono go bár é o' aon laoche amáin i n-áigaird mór-riúis ir' 'mó bár a chaitfirid reirgean o'imirt oireá-ran agur níl le hiniúrt acu-ran air-rean aic aon bár amáin. Nuair a hiniúrleodar an bár ran aig, cé cornóscáit a tír agur a muintíri 'na ónair? Már 'r é cornam a tíre agur a muintíre ir' ónair do a comhionad, nád cónair ón, cione réin, a beata agur a pláinte féin do cornam ari utáir ari cuma thíos eile i n-eagsmuir triono go bár?

Cá.—Ní heol domra cuma eile rá coimhearsan ro. Ir' 'mó bár imeachta agam ceana féin ari feadarlaibh Éirean agur níor ñealig airm oísm uata róir. Maha bhfuil locht acu-ran ari an imirt níl locht agam-ra aig. An té gur ónair leir an cluicé tarlamhsead ré aig. Ir' mait uait-re, a inxín Eocaird, a lár gur b' oile leat mo tír-re agur mo muintíri gan feair a gcorntam acu! Ir' ñeasg-cíorúdeas an ñeasg-cíorúde ónair i n-eagsmuir an cornam réo atá agairt ón aicnáin?

M.—Náir thait an coirnath, a ri, comha maité do ghlacadh
óuit réin agus r do t'fhuaintír agus r do t'cúir?

Cú.—Úférioiri dair thait agus r úférioiri náir thait. Ni
feair cun gliciocaír cainte me. Ni le caint a cor-
antaír tír agus r daonra nuaír a bion aigne páinnad
rosaír ari Éagsúdair a Óéanáth. Iar le faobhar
cláróidí a dhéinteárl an coirnath an uairi rín.

M.—An té ná fuil láiríorí ní foláir do bheit glic.

Cú.—Má'r cun ran t'innriant dom a tuigeadh annro
me ní misneadh dom bheit ag imteacht.

(Cuirtear cun gliciota.)

M.—Stao, a ri. Ni chuirse rín a tuigeadh annro éin aic
cun comha tairisgeann túuit.

(Filleas cù éileann.)

Do tairisgeadó ceana óuit a bhfuil raoir de'n bhraio
agus r a bhfuil reaist de'n bhuair. Niор glicair
rín, bír an bhráidír go mharbhadh Ulcais a mbá
reaistí cun bho, agus r annraon go mbeoibh gan
reaistí gan bleact; agus r do scraitheoirí a mba
raoila do cùr ag Óéanáth Óaor-oibhre agus r dair b'
aistír ari Ulcais rín go neod. Tairisgeamh-re comha eile
óuit aipoir, a ri. Géadaír a bhfuil Óaor de'n bhraio
agus r a bhfuil bleact de'n bhuair, agus r coirte-
re do chéann-tabhair b na ríogaibh.

Cú.—Ni féidir domra ná comha ran do ghlacadh, a
mheibh.

M.—Cao é an locht atá oifé? Ná féadfán ná mna
Óaoraí do cùr láitreach cun oibhre agus r ná ba
bleacta do chlár?

Cú.—Mara bhfuil le teacht abailé cùgáinn ac ba
bleacta conur iar féidir iar t'icé agus r iar do
coimeád le chlár? Agus r mara bhfuil le teacht
abailé cùgáinn ac mna Óaoraí caitefir níosra

UÍLÁD GADAIL LEO. 'DE RIN NI BEIRÓ I SCÁIGE UÍLÁD ARI DALL AC TÁOIR-FHLOCHT ARI FAD. NI GLACFAR BÓ NÁ BEAN UAIT GO SCUPPFAIR CÚGDAINT ABHAILE GAC DUINE DÁIRI RUÍGÁD UAITT, RIOMH FADH AGUS IR TÁOIR, GAC BEICÍTHEAD, RIOMH TEARS AGUS IR BLEASCT, AGUS IR LE P-A SCOIR, RIOMLÁINE ARI RUÍGÁD DE THAOIN AGUS IR O'OLL-MÁITHEAR UAITT. NÁ CÚRTAIP TEACHTAIPHE CÚGAM-RA LE COMHA DE'N TRAIGHAR RAN ARI'R, NÓ MÁ CÚRTAIP IR GIOPPAIDÉ A FADHGAL E!

M.—O! FEAD AN GNÚIR! NI GÁ ÓNUIT AN FÉACAIMT RIN A CABAIPI RTÓM-RA, A PI! (AG FÉACAIMT INR NA RÚILÍB ARI GO FÍOCÍTHÉAR.) COIMEDÓ I DO CÓBDAÉ ÉIGIM MEACHTA. NI FEADHGAR A CUIPEAN RÍ ARI DO FUDÓ. AC NI MIROE AN MÉIRI REO DO NUAD LEAT. MÁ TÉIGEAN TEACHTAIPHE CUN CAINTE LEAT NI GÁ ÓNUIT É MARBHAD. MÁ TUIGAN TÚ AN FÉACAIMT RIN ARI NI BAOHGAL ÓNUIT GO RUÁCÁID RÉ AN TÁRA NUAIR ARI NA CORAIB CÉADNA DO CÚL NÁ O'AGÁID, AG TIRIÚL OIFT! AN ÓFUIL COMHA ARI BIC A GLACFAR, A PI?

CA.—TÁ; RIOMA.

M.—CAO 1ADU NA COMHA A GLACFAR?

CA.—NI MIROE A FLOINNPÍD ÓNUIT 1ADU. AC MÁ TUIGTAR DOM 1ADU FANFHAD OIFTA.

(IMBÍSÉAD.)

M.—CAO 1ADU NA COMHA ATÁ UAIT RINNÓ, A FEARGSUÍR?

(TÍG OÍNLÍLL AGUS IR MARBHAD)

F.—NI FEICIM-RÉ GUÍR AON TÁIRÍBÉ ÓNUIT-RÉ BEIT AG CUIPHNEADH ARI NA COMHA ATÁ UAIT.

M.—CAO 1ADU NA COMHA 1ADU ARIOD?

F.—TÁ, FEAR O'FEARPAID ÉIREAN DO ÓUL CUN COMHRAIC AOINPHÍR A ÓÉANACH LEIR GAC 1A, AGUS IR AN FADH A BEIR RÉ AG MARBHAD AN FÍR RIN TOR DO BEIT AG NA RIÓGHÁID Ó'N GCRANN-TABAIL, AGUS IR NUAIR A BEIRÓ AN FEAR

ran marbh aige feala Eilean do ghabhail tana agus
longphuirt go neartse spéine lari na mairiceas; agus
rith-re do tadhait bíd agus eadair do Cú Culainn
an fáid a fanfarai ari na comhaid rinn.

M.—“An fáid a bheidh re ag marbhao an fír rinn!”

Ca briosr nád mar leo do mheafeadh an saint, .i.

“An fáid a bheidh an feair ran 'sá marbhao-ran!”

F.—Má tá feair ari fealaibh Eilean a cùiffidh an saint
ari an scuma ran, anoir an t-am aige, agus anoir
an t-am agat-ra éin an éadói tadhait do.

M.—Bé cuma 'na mifrid an saint ari ball, táid na
comha le fagáil aige. Ír ura inn aon laoc uaireann
gac lá 'na céad laoc gac oíche. Ce racair leir
na comhaid rinn ag tmaol ari?

Cac.—Téigeadh feairisur! Téigeadh feairisur!

F.—Ni racair-ra ag tmaol ari—

M.—Cao 'na taobh ran?

F.—Do uthuagair móide agus páca dom um fanaímuint
ari na comhaid.

M.—Úrthim-re grian agus earrga um fanaímuint oíche.

Oiliuill.—Úrthim-re na páca céaduana.

Cac.—Úrthimis uile na páca céaduana.

F.—Do uthuagair ní ann, a Oiliuill.

O.—Mo uthuagair ní thuit ann!

F.—Do uthuagair-ra, a Mhéríb.

M.—Tá ri ceann agat ann.

F.—Gáthair m'eadra dom.

Eadaircomhal.—Racair-ra leat, a feairisur.

F.—Dá n-oíréntear mo comhairle ni mágfa.

Eadair.—Cao 'na taobh?

F.—Ni haon uisceán uait é rinn. Tá a neartas ió thóir,
a láth ió tadhair agus a uiscear ió ériuinn. Dáin
rinn oírt agus fán uairí.

ΕΑΘΑΡ.—Διν απόλαυσθε πάς τον τον κομαΐς της ΑΓΑΡ
οινεας ΦΕΑΡΓΑΙΡ!

Γ.—Ιφ τον σέανα ας πά θέανταιρ τέτον δων ουρι ιρτεαδ
αρι αν θρεαρ ίνθ, ΑΓΑΡ, ΣΟ μόρι μόρι, πά ηιαργαιρ
κομήρας αιρι.

ΕΑΘΑΡ.—Νι θαοξαλ θυτ γο η-ιαργαδ κομήρας αιρι.

Γ.—Τέαναμ ορτ μαρι την.

(ΙΜΤΙΞΙΟ ΑΝ ΘΕΙΡΤ.)

Γ.—Τέαναις υιλε. Ιφ τοδα γο θρυιλ αν ερανν-
ταθαιλ ίνθ ΑΓ θέαναμ φογλα ομαίνη, ΑΓΑΡ γο μθειό
γο θτι γο μθειό να κομά ρο 1 θρειόμ. Ιφ τριας
ζαν ιαρι 1 θρειόμ θέανα. Ιφ γεαρη δ' η ινέιν αν
αναδαίνη ΑΓΑΙΝΗ γο μθειό γιαρι 1 θρειόμ.

(ΙΜΤΙΞΙΟ, ΑΔ ΤΘΕΙΔ.)

Νι ηέροιρ γυρι θ' ε γεο αν “Cú” αρι αρι Ιαθαιρ
βερθεαλμ θανθάιρο. “Ιφ ονέη νο Σονναέταιδ
αν Cú,” αρι τηρε, “Ιφ μιέλα νο Σονναέταιδ α ειλα,”
αρι τηρε. Θέαργαίνη αν υαιρι την γυρι θ αρι Σο-
ννοθαρ α θι ρι ΑΓ τράετ ας πάρι θ' τέροιρ “γεαρ
ριοι” α ταθαιριτ αιρι.—Cú Ζυλαίνη.—Νι’ λ νε ιοχ
αιρι ας α ινιγεατο. Σονυρ γέαντραδ ρι αν τ-άρι-
μολαδ ίνθ α ταθαιριτ αρι γεαρι κομι γυαρας!—ΑΓΑΡ
σονυρ ιφ τέροιρ θ' γεαρι κομι γυαρας α λειτέριο θ' ειρ-
ιεας α θέαναμ! Ηα τα λυγ μας Ειτλεανη ΑΓ
σαθρη λειρ πάς οις δ' η Μόρριοζαν μαρα θτις ιε
αν σαθρη νο ουρι αρι πεατηνι! Ζεαλλαιρ θομρα, α
Μόρριοζαν, πά γαξαδ κυαλαςτ λοζα αν λάθ
υασταιρ ορι!

(Ιαθηρι αν τύρηριοζαν ιρτιξ.)

Αν Μόρριοζαν.—Ουθαιριτ βερθεαλμ ριοι. Μηρε α
ουρι ουγατ ί. Θρειτης α καιντ. Τάιο κομαστα
μόρια ριθε 1 η-αγαριο λοζα γα έαρμηιτ γεο. Μηρε α
ουρι 1 η-αγηε αν Cú να κομά ρο θ' ιαραιρο.

M.—Tuisim. Tuitfidh Cú Culainn ró comharas aoinfír. Da seirí go dtuisfeann séin nár b' fíordír gáin feair a gonta o'fagáil ari fíordraibh Éirean! Níor b' i comhairle do leara túint, a Cú, an comhairle a tuig órt na comá ro d'fágáil! —Tuisim.

(Imteigear.)

AN SEAMHAÓ RAÓRAC.

Tuigír fíocam agur tuair.—Cú Culainn agur laos ag imirt bhuansraithe.

Laos.—Aon laos cùgáinn, a m!

Cú.—Cao é an rásar é? Cuir a fáthair aip.

L.—Cuirim i gcomórtar é le crann bheag móri a bheadh ag fáir ari fáitche príomh-úiné. Polt rionn-úiné, foirbriú ari a ceann. A dhruais foirbriúilte ag tuitim ari a fíonneánaibh agur ari a ghuallidh. Órlat coicíla, coicílaibh uime. Dearg óir ró Órlat, ari a bháisaito. Mhádaoir leathan-galar 'na Láimh, ari dearbh-láraí. Clárdean móri fada furiúte ari a fílaírto.

Cú.—Aitnísím é! Mile fáilte riomair an bfeair fán! Iar é feairgus, m'oiré féin, atá ann.

L.—Cím carbad eile ag teastéar i n-aoinfeasta le carbad feairgus, agur iar aoiðinn a gluaipeasta agur gluairseasta na n-eas atá fáoi.

Cú.—Ouine thíos tóe macaib feair Éirean é rín, agur iar ag fíocáint mo chroca-ra atá ró ag teastéar. Iar aodá leab go léiri ró iongároirt gáir b'iongántas an feair me le mór.

(Tig feairgus i gceas, agur eadaircoimal leir.)

Mile fáilte riomhat, a oiré!

Fealbhur.—Is báid liom an fáilte, a Óalta.

Cú.—Is le báid a tuigtar i. Is mór ár gcomhdáil le n-a céile. Is maicte is cuimhní liom-rá an oidece a tuisgeann Ceapair an cuipe do Concothair agus tuaithe agus do na maicte eile a bhí i ndúir bhoisair, cun na fléithe. D'íar Concothair oifim-rá tuil lib agus gan ionam an uairi rinn ac mac beag. Niор feadhar tuil lib mar ní raibh teire a gcluicí imeartha ag an macra. Ac do leanair tib. Niadair a bior ag teast cun an túná, agus ríb-he irtig, d'eirigh an fealbhur cuigiam. Ói a fiúr agam comhluat agus d'airigear a glam, go gcaitfeann é marbhád nó go marbhóid rē me. D'imirleas an t-uall-clear air agus cuairt an t-uall irteadas 'na craoir agus trír riab. Do lar m'fealbhur agus do rílascar ar a céile é. Tura an céad tuime a támhig amach cuigiam, agus tóbairt ar do ghuallainn me agus rúgairt irteadas me. Fan annroim' foscáir aonair, a fealbhur. Tá gá agam leat aonair níor mór ná a bhí an uairi rinn. Ni'l ceangal géliríne ag Meibh ná ag Oiliúl oírt fearta. Do mealláinair é, agus do mealláinair rinn go leir, niadair a leosadhair oíche ná raibh uata ac tráinéad céad Cuailnge do ríomh. Ói meib ceapaithe, ó torcán, ar Chúige Ullad do ríomh. Óa bheanndá im' foscáir-re aonair do bheanfaistír aonair ionadair mór do'n tráinéad. Má tá an t-eagla go leir reo acu ríomham-rá beath a úd oíreád eagla acu ríomh beirt agair. Niор gá tuait aon eagla beirt oírt ná go bheanfaistír reagair i n-agairt an mór-riobis. Tá cothrom thíos agus thíos agairt an fáid a bheidh fiaidh ar an spoc, éan i n-deir, nó iart i n-uitge. Is eol tuait conair nád Férisír Ósídh tuil uaimh-re niadair a bhim ari a utóir. Agus má tagan

cáit nō comhlae oírt i fhearrfachair róirí cáit agus comhlae go fionnpháir tár do ceann. Deim, a ri! Fian annró agam. Ná heinig tár n-airt go neod ag tréal ari an longphoirt.

F.—Cuigim do combáid, a Cú Cuailinn. Cuigim do shrád dom. Agur i fhearrfachair róirí comhlae ari atá mo chiorde-re Úna. I fhearrfachair róirí comhlae ari atá mo chiorde-re Úna. I fhearrfachair róirí comhlae ari atá mo chiorde-re Úna. I fhearrfachair róirí comhlae ari atá mo chiorde-re Úna. Ni fíorúil, ám, trácht ari neicibh de'n trácht rám aonair. Ni cuigé rím a támás, ac an coir ró t'íarlaír ari feadraibh Éirean, gheadair e. 'Se rím, comhlae doimhír gád lá, agur an fáid a bheid an comhlae ari ríubhal, imteacáit do na ríoscaib, agur nuaír a bheid an feair rám tairbh agat-ra, dúnna agur longphuirc do na ríoscaib go heinigse ghléine lár na málreacs; agur biaid agur éadaír comhlae o feadraibh Éirean; agur an clann-tábhail daidhír ó na ríoscaib. Fánfarai ari na comhlae rím má'r áil leat-ra.

Cú.—I fhearrfachair róirí comhlae oírt. Ná deim-re a tuille ruadhair aonró, a feadraibh, le heagla go nuaír. Agur ríscat a bhead oírt-ra píomhír an gcomhlae.

(Imteigear feadraibh. Fánfar éadaír comhlae ag feadraibh ari Cú Cuailinn.)

Cao airi go bhfuilir ag feadraibh, a Siolla?

Eadu.—Táim ag feadraibh oírt-ra.

Cú.—Ni fáradh an laethairis comhlae oírt-ri. Tábhair rím oírt agur lean feadraibh. Cao i fhearrfachair róirí comhlae? Cao é do meair oírt?

Eadu.—Meair mai. Macaomh deasg-cáimte i gceard é, ac ní ruinn níos atá ann. Ni níomaircas tu róirí deasg-laocháin. I fhearrfachair róirí comhlae! Ni'n de locht agam oírt agus do lusisean!

Cú.—I fhearrfachair róirí comhlae feadraibh

Δ τάναϊρ ανηρο! Μαρα πνεαδό ταν νί παγαδό ταρ
π-αιρ ας όν ενάμια θητε! Τάναϊρ αρι οινεας
βεαργυιρ. Ιμτις γλάν!

ΕΑΥ.—Τά γο ματ. Ας ρο. Αν σορ γο ατά παιγνίδες
αγατ-ρά αρι βεαρμαν Ειρέαν, αν κοντλονν αοινφίρ
τεο, μηρε αν σέαδο βεαρ α τιοσφαρό απάριεας ας
ρηεαζαίρτ όνιτ ανη.

ΟΑ.—Ιμτις λεατ, αγυρ ηά λυαταέτ α τιοσφαρί απάριεας
νεαν-ρά ανηρο πονήτα.

ΕΑΥ.—Καρ ιρ γά δύνινν παναθαίντ γο ωτί απάριεας!
Πά φυιλ γέ σον ματ αγαίνη αν κομήλας όν
θέανατη ανοιρ!

ΟΑ.—Νί δυαδό όνιτ αν κομήλας α θέανατη απάριεας
αγυρ ιρ λυσά νά ταν ιρ δυαδό όνιτ ο θέανατη ανοιρ.
Ας ιρ αρι οινεας βεαργυιρ α τάναϊρ σ' ον λογδροήτ
αγυρ νί ήηρ όν δαινγεαν βέιν.

ΕΑΥ.—Ιρ ματ διρεας αν λεατ-γέαλ ε!

ΟΑ.—Αμβαρα γεαθαίρι λεατ-γέαλ ηάλ ε!

(Δες ταρλανς α ελατόνη. Κομήλασαν. Τυιτεατ έαναρικοταλ.)

Σιν λεατ-γέαλ αγατ, πυανηρ νά δεαδό κιαλλ αγατ!

(Τυιτεατ γιολλα έαναρικοταλ.)

Θειο βεαργυρ αρι δυιλε ευζαμ! Ας νί παιδ
λειγεαρ αγαμ αιη.

(Πιλέατ αν γιολλα αγυρ βεαργυρ λε η-α δοιρ.)

Βεαργυρ (λε ού άναλαν).—Καρ ευιγε όνιτ, α μιοράτε
μιαθαρτά, με τάρη υπ αν τέ τάνις ανηρο αρι
μ' φαιριεατη αγυρ αρι μο κομαιριε!

ΟΑ.—Ειρτ λιον, α οιδε. Αρι αν αιτριον αγυρ αρι αν
οιλεαθαίντ α τυζαρ ογη-ρά, σεου σ' βεαρη λεατ
μηρε 'σά πλανθαδ-ταν ηό ειρέαν 'χαμ πλανθαδ-ρά?
Ταρ-ρά α λειτ, α γιολλα. Ό' αιριγιρ αν ταρκαιρνε
α τυζ αν κοιλεάν ταν όνομ. Ιννιρ αν γέαλ.

AN GIOLLA.—Óubairt mo tigearna leir an ní gurab é féin céad tuisne a tioctarán amáilleas ag fheagairt an chuir rao a b' nairgíte ag an ní ari feairlaiú Eirean. Óubairt an ní, tá luatáct a tioctarán mo tigiac dō mbealadh ré féin ollamh dō. Annraon tuisnairt mo tigiac nári b' foláiri an comhrac a théanamh achocht. Óubairt an ní nári b' féiroirí dō féin comhrac a théanamh le feair a támhais ó'n longbóirí ari oipeas a orde. Óubairt mo tigiac ná raiú annraon ac leat-réal cún an comhrac dō feacnaid.

F.—Beannait ari do láim a bhalla! Fágaird téadu dom, a giolla, go gceangaltaí an comhrán ro lait-tírí ari n-éin cárbaid agus go mbeirtearí tair n-airí ag tigial ari a thuitítear é.

(Ceangalaíodh an téadu ari dorchaidh an chuirr agus tairisighiú amach é. Iméigí feairgus agus an giolla.)

C.—Ní ló thairc a ghlaic feairgus mo chaint i mbaoibh é fanaítheamh annro. Tá ré ló ondúileas. Tá mbealadh éis comh iondúileas leirí dōb uairíte. Ác ag maistínamh ari an réal dōm ní hiomchna liom gan é fanaítheamh. Ní'l aon feair eile ari an mbó-fíusaí, ác é, cún círt a théanamh dō na húiltaiú atá ann. Tá ullaíodh feairgus iad ní riord caid imteobh oíche. Ní hiomchnaibh inéasan beoairí! Théanfaradh rí an ceairt an fáid i�é a buas ceairt do théanamh. Ác ní baogair go ríadaonaradh rí ó'n éagcónair tá mba thóisí le go mbealadh rí aon ríos beirte leir. Tá ullaíodh feairgus agus ro agam-ra ní ullaíodh aon iongná oílmh tá m' é céad ríos a théanfaradh rí ná a ullaíodh 'Uiltacaíú' ré n-a rímacst do chuir fá giongadóig agus cláidimh! Tá an ceairt agat, a feairgus! O gaoi ari an ullaíodh, ní foláiri tuisit an ríos dō feardamh. Táid ná comha i ullaíodh. Tá comhrac aonairí

agusam le fagáil. Ír mór m'athair ná bheo ró 'na comhriac doinfiú agam i gcomhnuidé. Má náiltear fíre fearr dom bheo ná comh comh tian oíche agus bí an cinn-tábhail. Marla náiltear fíre fearr dom tá an cinn 'na gceoirí aige agam. Ír oíche bí an cinn i gceardt nuaír a éainig an cinn ro chroíora oíche.

(imtrísear.)

AN SEACHTMAÐ RAÐARC.

MÉID I NUORUÍR A PUIBLE AG CÁINT LE CEADHODAÍDE.

M.—FÉAS, A GIOLLA. Tá an báclá nád mór bhríte fa chomor rán. Daireig é ná cuir ceann nua ann. Agus rín é an tionsn óiri a bí ar ceann locha docht nuaír a mairbhadh i. Cuir na trí corda le céile mar a biondair ceana agus r'ain é fílánú Ógáinn.

An ceadhdóadó—U'usatbáras an buille é, a riogán! Ruo comh riúgin le hóri do rímacað ar a céile ar an gcumha rán! Déanfarai do riéir do toile, a riogán.

(Tig feareannur i gcealb, agus an giolla, agus searradh comhail eatairne aici.)

M.—Cao é reo? Cé hé reo mairb aonair? An aithláid náir rcaid an cinn-tábhail fóir?—Ó! a leanó! a leanó! A thic mo chroírde cao o'ímteig oírt! Cao o'ímteig i n-deon eorl oírt! Cé luig láim oírt comh triom? Ó! a Cá Cuilainn meileasach ír tu an cuipearrteas uile or ari gcionn! Ír 'mór dros-ghníomh déanta agus oírlann aic do bhuaird an ghníomh ro oíche go leir! Ír 'mór fearr tréan a leagair ari

Lá, ac bhoisair fártá, círlanta, cíusaladh. Do leasair
 Órlamh ac b' i n-údaráin d'fearr ann. Ác an leanbh
 docht ro! A Chá! A Chá! Iñ cíusaladh é do chroíre
 agur a nád sígir tóigair do láimh marbhuisgeas cúngé
 seo! Ní mórde círoíre con do tathairt ari do
 chroíre, círoíre gán truaigh. Círoíre gán tairfe.
 Círoíre gán daonnaist. Ác gábhaim leat-réas
 ag an gcoimh. Ní théanfaradh cá a leitereo. Tá fioc
 agur b' inb' agur miongsair feadún ionat, a Chá, agur
 tá do úrós-chroíre fuathair férin ionat mara nára
 oíche. O! mo ghráidh go neod tú, a mhic mo chroíre!
 Iñ círom an buille é seo buaile teibhinn oírlainn.
 Tá an luirne imíse ar do ghráidh. Tá an rólur
 imíse ar do fáilteib. Tá rólur mo bheatha-ra
 macta feargta. Tá a meannmha imíse ar mo
 chroíre. Tá a lát imíse ar mo ballair. Táim
 gán neart gán fuinneamh gán mórmeas. Níl im'
 chroíre ari faoi ac círom-uailac. Ocón! Ocón!
 Iñ cuma liom feargosa cao a théanfaradh bhráide 'na
 bó-táinte cúngé illaib, ná cé théanfaradh ríosaltaib
 ari thas fáctna. Bí mo chroíre oiliúite ceangailte
 ra leanbh ro agur rín e marb é. O! tá ré fuair!
 fuair! marb! Do ríriofar mág Muirtheadhne oíche,
 a Chá. Caio é a bhris é reacar an ríriofar atá théanta
 agat-ra oípmhá inbhu! Níor marbhuisgear do
 leanbh oíche! O'fágair mág Muirtheadhne 'na
 huaidgnear agat. Caio é' bhris an téird rín reacar
 an t-uaidgnear atá fágta agat-ra oípmhá inbhu, a
 Chá muileas! — Ác caio é seo agam tá nád! Cá
 bhris feargus? An mar rín a théinean turfa
 comhairce! Do leogair leat mo leanbh. Bí do
 bhráidear círlaib agam uait go dtiocfaidh ré tár n-air
 císgam rílan. — Ác tairi n-údair ba leanbairde an

obairí dom nár cuitínnis go raibh fír ceana ar a do comhairce agur nár tánaidh rán! Ca bfiúr domhíra ceocu feargair ná Conchobair ba mór a ní ciontas! Ca bfiúr dom aonair ceocu ar feargair ná aí Cú Cuailinn i gceart dom buitheas-áir an gníomh reo do bheit agam!

Feargair.—Comairge m'annamh ort férin go fóil, a riogán! Tári aonró, a siolla. Innír don riogán ead a éarla roimh Cú Cuailinn agur Eadaircomhaill agur conur a éarla bár an dísg-fír reo.

An Siolla.—Ó'fan mo ériat i nuaidh feargair, ag feascaint ar Cú Cuailinn. Dhubairt Cú Cuailinn leir imteasct agur feargair do leanamhaint. Dhubairt mo ériat ná nimteosc ré gan ceann Cú Cuailinn do éabairt i mbuaidh agur i gcoigrasai leir. Dhubairt Cú Cuailinn ná féadfaidh ré férin comhlae a théanamh le fear a támis ann ar oineas feargair. Dhubairt mo ériat ná raibh ra caint rím ac leat-rigseal cun an comhlaic do feascnád, agur guri b'eagla a ní ar Cú Cuailinn roimh férin. Annraon do comhlaicadair láithead. Ó! mo lá bhrón é! Mo lá bhrón é! Iar ar thíos a ní an comhlae ar riubhal nuaír a ní mo ériat ar lári!

M. (Ag labhairt go hártho).—An bhfuil fearl le fágáil, uafar ná ireas, ar an mór-rluaig ro, go bhfuil 'na láith an gníomh ro do cíuteam!

(Tig náu criondaíl i gcead.)

Nao.—Tá, a riogán, mór-cuio. Seo aon fearl aithnín aici.

M.—Féad airi rím, a ri! Nád tarbháis an riúdarach e rím do tháitair leimh! D'imiris mo róir amach go bpeicfeadh an Cú Cuailinn oiftheoireas reo atá i mbéal gád aoinne. Do conaic agur, ocón! mo ríseimle

agus ar mo chnead teinn níthnead, níor b'fealbhur é an rathairc! D'imtrig ré uaithe neod bhrisighí ar agus tainis ré mar a cionn tú é.

Nao.—Círthí Cú Culainn féin rathairc amáirheadach a phagair. Comholtuadh do agus a chuirtear a rathairc-fian do ro. Ach, i dtíreos ná beirt ré le pád aige nár tuigeadh caoi óthu ari bheit ollamh Óninn, cuití-re, a feareannur, ródeala cuitge. Abairt leir, do léirí ná gcomha a naigeadh do féin ari feareann Eireann, go bhfuil Nao Cianndail ag dul amach ari eiríse gnéine ari maoirín, ní hamáin ag feirgint a chota agus a théalúda ac fór ag feirgint a fhaille agus a fhairgse. Abairt leir ná d'éanfaraid macfhiomharta an ghnó óthu an tuairis ro.

F.—Cuirfear cuitge ari teadctairpeadach.

(Círtíomhainn tíméibh agus Oiliolla i gceadach. Beirtear leibh an coinn. Leanaíocht feareannur agus nao Cianndail ias. Gluaisteáil go mall. Seinnseáil go leorlai. Imtrigíodh ari a gcumha tan.)

AN T-OCTHAID RATHAIC.

Doifíur puible tíméibh. Táis tíméibh agus Oilioll agus feareannur agus maraile eile i gceadach. Táis nao Cianndail i gceadach.

Nao.—Nao Cianndail abú! Nao Cianndail abú! An Cú Culainn baisteach ro, a uairíle, go bhfuil an maoitheamh go léir ari, do teic ré iomam-ra inbhu!

M.—Ari tuigair a ceann leat, a ní uafrai?

Nao.—Níor chugair, a níos gan, mar níor fán ré liom cuitge. Nuair a conac caidh é an rathairc é agus ná phaird ann ac maoit-óiglaic fán uilce, i n-aonair a macfhiomharta, ba lach liom claireamh d'imreis air,

agus níor thineas a bior cuilinn a b' i m' Láith
do caiteamh leir. Do raibh an bior tríos agus
beath a chogaí agam comh maic agus tá n-imreob-
dáinn cláitheann air, ac ba mairt an mairge aige é,
do fhaidh ré an bior 'na Láith. Is iongantach an
cleargeadhe é! Caitear an tara bior leir agus
do fhaidh ré minn an beala rian i gcuil an ceao beala.
Caitear an tríomhaid bior leir agus fhaidh ré minn
an tríomhaid beala i gcuil an tara cinn. Ní feaca
mian cleas ba thír! Ní folaír a aonáin gur
cleargeadhe glic é. Annan, ám, ireadó d'imir ré an
clear doibh fearrí a b' aige. Do teic ré leir féin.
M.—Mo ghrádon mo fáil! Is maic a b' a fiof agam-ra
ná gearbhs ré an fóid nuaír a cífead ré fion-laoch
air a agairt amach!

(Imreobdair feareann.)

Is truaist nád é a ceann a chugaír leat. Ac fór
ní holt mar a tara. D'féríoiri anoir go mbeadh
raoiríearán agairt o'n gceann-tabail! Níor b'
é an gceann-tabail féin ba meara túinn ac an
fghannra agus an críte-agla a b' ari an truaist
go leir riomair. B' i ré daingean i n-aigse gac fir
tioibh nár b' é féin a b' ag déanamh an eirílig ari faid
ac na milte tá cláiríodh fíde beit ag cabhrá agus
ag curidh leir. Nuaír a náimhdeasair agus a chug-
feadair gur teic ré riortha don feair aonáin imreobdair
an fghannra. Is mó go mór is baoisgal do mór-
truaist fghannra agus fheónn ná neart náthair.

(Filleas feareann.)

Feareann.—Tá neamhthao oif, a m. Tá teastairpeast
annro úuit ó Cú Culainn.

Nao.—Cao i an teastairpeast i? Nár teic ré riortha
inmhair?

(Tig fiacla mac fir feidhreast.)

F.—Tában é do teastáireadacht uait, a fiaca.

Fiaca.—Seirí Cú Cuailnén, a mì, gur cónaír cùige agur beala crainn ro' láimh agat, ac gur cónír a fiosr a bheit agat-ra agur ag feairfaind Eilean nád béal tuath réin ari ná eacúas ná tuisne gan airm do hoin. Ói iongna airi tu 'sá maoritheamh gur teic ré iomhat óiri do conaicear réin gur ag cluiche na n-ealta éan a b' i, cùn go bráigheoirí cuit na hoiúche aigse, mar gur fág an tliom-rluaig ro e gan puinn eile fágáltair. Seirí ré leat teast do hait an comhriac do moch ari mairtin amáillead agur nád baoisal tuisit do uitearfiú ré iomhat ac go bréicriú ré airm ro' láimh.

(Imreisíoch fíoradhur agur fiaca.)

M.—Ni fearrí miath é! An tuid nári tuiscair leat inmhol tábairfain leat amáillead é; .i. a ceann agur a coirgear. Ni chéirdim an caint i uctaobh na n-ealta éan. Ni'l ra caint rín ac leat-rlseal. Ir amhlaid a teic ré iomhat. Annraon táinig náire ari iomhat feairfíur agur na hultait agat ari an tóir-rluaig ro. Seiríum leat gur b' amhlaid a teic ré iomhat. Nuairí a conaic ré do chruach agur do fearrra o'imreis a thírnead. Nuairí a tiocefáid ré or do comhair ari mairtin, má tágán, ná rtaon ó cláirtheamh o'imreis ari, pē maois-óigse a cífirí ann. Cuirprítead uilc ireas é tā pleathaine a gial agur oá óigse a féadfaint.

Nao.—Ni feaca miath clear ba òeiríe ná an clear a òein ré ari na bealaib! Nuairí a caitear an céad bhoi leir tábairfainn grian agur bháis do bheasa an bhoi ag ghabhail tré campair a cleib. Ni luib a leitíeo o' iongna miath oírt agur b' oírt nuairí a conac an bhoi 'na láimh aigse. Caitear an tara

Úiор láithreach rám a mbeadh uaim aige ar mo úiор réin a caitreamh liom. Úiор déin ré oíreaois agur tóiríomh i leit taoibh ag reacnáid an uircáir. Seartainn ré go olút mair a mair aige. Cuirtear bheir fhuinnimh leir an tárta húrcair. Ni mair tigíat aige agur da mbeadh féin ghearradh an úiор éin tóir, agur tré n-a cliaid féin. Do gáibh ré minn an tárta bearta ar cíl an scéad ullaí! Ni feadaidh aon minn maran comh glac. Le fuinneamh an tárta húrcair cuairt an tárta úiор tóir an gceád úiор, ó cíl go minn! Cuairt an tóiríomh úiор, ar an gcumha gceádúna, tóir an tárta úiор. Ni círeoidh go bhfuil feair eile beo a théanfaradh an cleas, — agur a anam air. Úiор bősí leat guri cíur ré bláipe ruime ann. Tá minn éigin iongantach ra bhearr.

M.—Tá ainnm na gcleas air. Ác ni le cleasaítheacht a deimtear gníomhartha gáile agur gairid. Ir le neart lámh agur le mírmeas ciondóile agur le noilteacht ar a dhíom a deimtear iad. Ói a fhíor ag Cú Chulainn puairí a déin ré na cleasa rám duit-re go nglacfaí truaig rám bígé agur na hinniúeoscád airm air. Cuirge min ireas do déin ré na cleasa. Annraian do teic ré iomhat. Ói a fhíor aige, má ba lag leat airm o'imirítear aili toisíng é beirt comh nób, nár luighe na ba lag leat é leanamhaint ra teicé. Ois-fearr gaird ireas é. Nád luat a maoiúimh ré nád ag teicé iomhat-ra a bí ré ác ag cluiche na n-ealta éan! Má leogtar leir maoiúrthiú ré an cleas a déin ré leir na bealaibh, agur théar. Faidh ré, “Nuaír a conaísc nád Cuanadail na cleasa támhig easla air. Sin é 'cúir nár lean ré Cú Chulainn!” An meattacht a tairbeamh ré pén cuipearríodh ré i leit nád Cuanadail i. Nád tarairt

A leos ré airi nád ag teicé a bí ró ac ari tóir ná n-ealda!

Naomh.—Cuirfeadh-ya i n-1911. Ón Amáilleas ná Óéanraíod cleara ná teicé an ghnó ób.

(Imteigio.)

AH NAOMHADH RAÐARC.

Rúbal Fearegusur.—Fearegusur agus Caimac Connlongeasur agus Fiaca mac Fír Feise i gcomhaiple.

Fiaca.—Cuir ró fáilte roinnta go spéagroa agus go caoimh. Bí achar mór airi nuaíri a thubairt leir guri o Fearegusur a tanaig cún cainte do Óéanamh leir. "Cao i an chaint atá agat le lámh liom o Fearegusur, a Fiaca?" ari reifreann. "Níl chaint ari bhit i rannra liom-ra ná pé focal cainte a tiochaird o Fearegusur cùsam."

"Iar eagal liom, a mhi," ari mire leir, "nád is móit a taitnefir an chaint leat a cur ró liom-ra cùsas inmhuin. Ác ní foláir dom a iarráidh oírt pojim ní gian feareg a bheit agat cùsam-ra ódhaírr. Tá oírmh an teadctairreasct a tanaírt uaim mar a tuigeadh dom i le tabhairt."

"Ná biond ceirg oírt, a Fiaca," ari reifreann, "ac abairt an chaint díreach mar a thubairt Fearegusur i. Ní abhainn Fearegusur chaint mí-taitneamhach gian a thóisín de cùir cún a phróite aige. Abairt an chaint dúninn, a Fiaca." "Sio i an chaint, a mhi," ari mire leir. "Imteig, a Fiaca, agus abairt le Cú Culainn guri o' fiol an rúin do bheit ag reilg ari fíóigíctib feair Eipean an fáid a bí gníomhachta gaire agus gairge aige 'gá Óéanamh oíche, ac guri o' féile duil i bfolac ná teicé pojim aon feair aithnían ríob."

Cóimh luat agur t'airis ré na focail do fhuamais a ghnáir i n-áit eisítear. "Cé aonair?" ari reifearan, "gur ceicear?" T'innreagair uab. Annraon t'imeas aon uisceáin uab ghnáir agur tuis ré dom an teacstaireasct éo do náid Cianndail i gceáir na maiithe amáireasct.

Fearghas.—Iré eadla atá oíomh, a Connacht, ná go n-oibhearradh uirge-fé-calam éigint cun deireadh cùr le Cú Culainn. Tá meib aon ní ac ari a meabhair mar geall ari bár Eadaircomail. Ní rtaonfaidh ri ó aon tráchtar fill cun tioigaltair a théanamh, mór 'r dób le go bréadharaidh ri an feall a céile, ná mór théantruiscean ri 'na haisne go dtiocfaidh le an tuib a cùr 'na hseal ari bádoinibh nuaire a bheit an feall théanta agur Cú Culainn cùrtach cun báir aici. Ní foláir iuto éigint a théanamh a chuirfíodh ari a cumas an feall a théanamh, agur a chuirfíodh i n-níil dí go gcaithfeair fíre fearr a thabhairt do Cú Culainn fa comhlas ro, do neáir na gcomha gur tuis ri féin grian agur éairg a um fanaíocht oíche. Cao i an comh-airle tabhairfá-ra ra tgéal, a Connacht?

Connacht.—An céad ní na 'céile theá da n-imprísteach fill ari Cú Culainn fa comhlas ro agur rinne ari an ríusas ro, agur da n-imprísteach bár agur iúd ari Cú Culainn leir an bfeall fán, ní maistréasadh cùigse illaoi báinne go nead é! Ní glacfaidh aon leas-rgéas uaiann. Ní théanfaidh aon leiríodh ná aon minia an gnoi báinn. Óda n-adhratmír, "do him-pleasadh fearr ari Cú Culainn i gcan fior báinn! Ní mairi leigear agair ari! Bí ceangal géilrime oírlainn do meib agur t'Oiliill agur níos b' férionn báinn an ceangal fán do fárn," déarfaidh linn bár bfeagair, "Má bí ceangal géilrime oírlainn-re

DO MÉID AGUR O' OILILL BÍ CEANGAL COMA, FÉ SHIÉIM
 AGUR ÉARTHÁ, AR MÉID AGUR AR OILILL, FÍRE FEAR A
 ÉABHAI RT DO CÚ CULAINN TA COMHACAS AOINFÍR. AR
 MAITE LE FÍRE ÓSRI NGÉILRINE FÉIN BÍ RÉ CEART AGAIBH
 FÉACÁINT CÚN NA GCOMHA AGUR A CHUR I N-161 NUO CÁC,
 AR CÁC TAOBH, GO SCATEÁFHÍ NA COMA DO CHUR I BFERDUM
 AGUR NÁ RIABH TUIL AR BÍT AG DON TAOBH O FANAÍMAINT
 ORCA. BÍ CEANGAL NA GCOMHA COM DAIMGEAN AR
 MÉID AGUR AR OILILL, AGUR AR CÁC FEAR O' FÉADRAIBH
 ÉIREAN, AGUR BÍ CEANGAL NA GÉILRINE OIRLAIBH-RÉ.
 NUÁR TÁIN BÍD AR NA COMHAIBH AGUR AR ÓSRI NGÉILRINE
 I N-AOINFEADHT AN ÉAGSCÓIR A LEOGADHAI RT D'IMÍRT AR
 AOINHAC ÁLNUINN ÁTHRA ULADÓ." RUAD EILE THÉ. NUÓ
 GUÍR B' É BRIOS NA GCOMHA IMTEACT A ÓBÉIT O' FÉADRAIBH
 ÉIREAN AN FÁID A ÓBÉID AN COMHACAS AOINFÍR AR RIABHAL
 NI FÉIDIRÍ A CHORT AR CHURO AGAÍNN FANAÍMAINT AG
 FÉACÁINT AR AN GCOMHACAS. MÁ'R MAIC LIOM-RÁ,
 CHUR I SCÁIR, FANAÍMAINT AG FÉACÁINT AR AN GCOMHACAS
 CAD É AN DÁC ATÁ OÍRM MO TRÍOCÁ CÉAD DO CHUR RÉ
 LÁIMH MO TÁNAÍRTÉ RAN IMTEACT AGUR ANNRAUN TEACHT
 RUAR LEIR AN MÓR-TRUAIG NUADIR A ÓBÉID AN COMHACAS
 DÉANTA? NI ÍOS FÁDA AN AIMSEIRÍ A CHAÍT CÚ CULAINN
 LE HAON COMHACAS AOINFÍR DÁ ÓFUIL DÉANTA RÉG AIGE.
 NI UDÍS LIOM GO MBÉID RUIMH TRÍSÉ CHURTA ÓSIOB
 AG FÉADRAIBH ÉIREAN UM AN TÁACA GO MBÉID NUAD
 CRÍANODAIL IMÍSCE AG TRÍAID AR ÓIRLÁM.

F.—ÍR MAIC I DO CÁINT, A COMHAIC. SIN É DÍREACHT AN
 MACHTNAMH A BÍ IM' AIGNE FÉIN RAPÍ AR LÁBHRAÍRT. NUADIR
 A TUÍSGFEAR AR MEARS AN TRÍOCÁS GO ÓFUIL CHURO
 AGAÍNNE AG FANAÍMAINT AG FÉACÁINT AR AN GCOMHACAS
 ITH IR UDÍCISÉ GO ÓFRANFARADH DUINE NO ÓBÉIRT THÉ
 MUINTIR MÉID AG FÉACÁINT AIR LEIR, RUIMHE AG FAIRÉ
 OIREA-RAN RAPÍ A NUÉANRAÍ FEALL AGUR IAD-RAN AG

fáirfe oíráinné ar an aigéne scéalaíona. Táirí an t-dá fáirfe ní baogair ná go nuaillfeadh fíre feair ar gac taoibh. Ác i dtáobh an comhlaic féin, ní b'oidh liom go dtuittear Naoi Cianaid comh taraibh agus a chuit Oírláinn. Cúrlaibh d'ára ériean ireasó Naoi Cianaid. Deirtear nár bhual a thiongadhail riathair róir níme, agus nár fuil feair a comh-gníomh ar feadhraibh Ériean. Ác is cuma ran. Ní nár feadhraibh Ériean atá Cú Culainn. Tá ré comh maic agairinn i dtíorthaibh beirt ag d'ít an comhlaic ar eisíse shléime. Go mba buaibh agus coirgear do Cú Culainn!

C.—Go mb' eadó ran!

Fiacla.—Go mb' eadó ran!

(Imteigír.)

AN DEICIMHADH RAÐARCA.

Áit ar comhlaic.—Tig fearghusur agus Cúrmac Conlomhaear agus fiacla iptimeas ó taoibh. Tig Ceat mac Mágad iptimeas ó'n dtáobh eile.

Ceat.—Tátaoi go moch ar an lataip, a Ultacha.

Fiacla.—Níor leogair féin ruinn linn, a m. Níor déinir ruinn riúnóir rám trágra.

Ceat.—Ní raibh aon coinne agam liobh-re. Níor airíseadh earr aoninne 'sá ráibh go bránpadhbh ríbh ag feacaint ar an gcomhlaic. Ó' é mo mear gur cùir an riogán agus Oírlill a rmact i bfeidhm agus do neiri an rmacta ran nár ceardaithe d'aon ní nár riogáinna beirt ar a meadó i gceann a tóraíoch céad agus an mbó-rílusaí ag imteast.

Fearghusur (ag cur gáirfe ar).—Ní h'ea gac aon lá a círimio

comhílras mar an gcomhílras atá gealta óninn inmíniu, a Ceit. Ír udca guri tá óeagrasaibh rím a théinir fénim uánadairdeáct ari an rímaist do fáru aon uairí amháin.

(Tig cé Cúlann i gceasadh le lárcais ar an gclár, agus é 'na láin éireo cata. Tig náin Chraobhaile i gceasadh learmhain.)

Nao.—Móra Óuit, a Ceit! Móra thíb a uairle uilad!

Níor meadarf go mbeadh doinne annrói rótham ac Cú Cúlann. Ír iongantach an feair Cú Cúlann. An lá éad a teic ré rótham do théin ré an cleas bátheire Ódha Óreasca riám. Ní Ódha liom go Ófhlail an feair gan beid i gcuimne ná ír luata lámh ná é. Ír cuma a gníomh ná an ríplanc! Tá do lámh-ra taraidh go leor, a Ceit, ac tairi ári móríadaír ní Óéanraí an ríud a théin ré riú. Agus ní'l ann ac maois-óglac gán uilad. Ód mbeadh doir agus ríar agus cluadair fir aige ní Ódha liom go mbeadh aon feair i neáiríonn o'fheorfaidh feadarán ríud leir lámh le lámh agus gníomh ari gníomh. Ír mórí an truaig é marbhád i uchoras a faoisail! Ír oí liom go mórí an gníomh a cláitfead a Óéanraí inmíniu! Tá ríil agam go mbeirí ciall aige agus go Óteoiríodh ré rótham inmíniu ariú.

Fiacla.—Ní éagan ciall róthim doir, a rí.

Nao.—Go deimhní, a Fiacla, ní éagan, agus rím é contachairt an ríseil. Ír Ódha liom gúraibh amhlaidh a támuis náiríte róthairbhe ari an óglac bocht, agus mara mbeadh an náiríte rím ná róthairbhe ré an comhílras ro oírrimh-ra inmíniu. Ír mórí m' eagla ná leoráidh an náiríte céadona ód teicse rótham ariú! Ír mórí an truaig é!

Fiacla.—Nári thaití an ríud Óuit-ré, a Feairínsiúr, comhairle a leara tadhairt do o'ðalta agus a nád leir imteáct inmíniu ariú i nuaíad ná n-ealta éan!

F.—Ír baoisair go bhfuil rē ró ós éin na comáinile rín
do chuirfínt agur i gGlacach, a fiacla.

Cearc.—Ni éin mágaird a támáiní anuige!

Mao. — Ír fios rán, a Ceart. Ác ead tá le tdeanamh
agairn ac caint do uictóir go dtiocfaidh Cú Chulainn.
Maoiðim rē go dána go mbeadh rē annuige riomham-
ra, b' feidiril suír b' amhlaidh a támuis ciatl do agur
ná tiocfaidh rē. “Ír feadar teicé maid ná trósc-
tearath.” Ác ír feadar fanaímant rá baile ná aon
taobh acu. Ár a fion féin tá rún agam ná tiocfaidh
rē, agur má fánan rē riail tá rún agam ná car-
faradh ri-bh-re leir ari baird é. Tá rótho bairde agam
leir mór gheall ari an ngníomh úd a chonac uairidh.
Má tá rē ag teacht nád fada an rioghneach atá aige
óid tdeanamh!

Cearc.—Stao, a m. Tá Cú Chulainn láithreach ag éirct-
eáct le d'caint.

Mao.—Cá bfuil rē?

Cearc.—Sín é tall 'na fearam é, go ciúin.

Mao.—É rín! Ni hé rín Cú Chulainn! Ni hé rín an
feadar a teicé riomham-ra inoé.

Cearc.—Íre go deimhín agur ni théadhrusigean rē go
tceicfíodh rē riomhat inoim nó ír oile mo chuidírim.
Má tá baird agat leir meadaraim suír báidh gáin
comhbarád i. Ni deirimid go bfuil puinn bairde aige-
tean leat-ra.

Mao.—Amhára ni haon maois-óiglaidh an feadar rán
ac laoch mo dhiongadhá. Nád mór an iongna ná
tiocfaidh rē agur labhairt inn! Cúisat me, a Cú
Chulainn! Coísin tu féin!

(Rítheasg Mao Cuanodál anonn éin Cú Chulainn agur
buaileasg. Deineasg Cú Chulainn an faobhair-éileasg le n-a
tgsaist. Sa éileasg ud, glacan rē an buille ó clártheath nád)

Cráinntail ari bille na rgeáite i ngréas go rgeannan an cláitheann, 'na d' leat, ari láimh naos Cráinntail. Baír a ntuigean nao Cráinntail, gceart cao támaithe ari taighdeán tuisceán ó cláitheann. Cú cláinnta radaíonn ari agus tuisceán ré marbh ari an gcláir.)

Cormac.—Úair fiaidh, a nao Cráinntail, rinne rplanc agat!

Fiacá.—Ir tuisasg náir teicí ré riomhat, a nao Cráinntail! F.—Ir oileáin a ñeinnig oírlainn é, a ñalta!

Cá.—Conur ran, a ñeardhsúir?

F.—Cánaímlair-ne agur Ceat mac Mágdae annró, i n-aigairt rímacsta mleibh agur Oiliolla ag uirbh ari go ñfeicfimír comhrac maithe ríada ríaoisca ríoscáthar, lán de clearráid bheagánca oileáin lúctharra, agur ñeiochtaisgír an comhrac le haon clearr beag aithním, agur da 'mb' é an clear beag ran fóm é, ir ari thíos a chusair uain dúninn ari é feirgint! Ñeinnig go holt oírlainn é!

Cá.—Óna agur iongábhurit do na ríodháid go heiríse gnáine ari marón amáilleas! Imteig, a Ceit, agur comhiontaí na comá uo néireí marí a nárgaibh iad.

(Imteigear Ceat go gnáir-ñfriamhád.)

Cormac.—An ríab é fíor agat-ra, a ñeardhsúir, Ceat do bheit le teadct annró inmíu?

F.—Ni ríab, agur táim ñeinnigceas nád aon ni foighanta a chus é. Ni ríab aon comhne aige go ñfeicfeadh ré ríinne annró riomair agur táimig feadct ari nuaíri a cionaidh ré rínn.

Cá.—Ir maithe an bair ari guri cánaímlair. Ir d'óca go n-ionnróis an ñeirt i n-aoninféadct me. Óa n-ndéin-riúir beath aon námaid ir miorgairíse ag uileair cùrtáid bun oif cionn leod um an ñtaca ro. Ir mór ari tuisasg ná taighdeán Ceat cun comhrac 40inftíp

á téanamh liom! Imteigint, a chéile. Ná deinniu
riigneas. Tá urois-fhuadair fé leúin. Fágairidh ná
Craobhair aonraí. Tíocfaidh a shuinctír fénim chuirge.
Deas-laoch uab ead é. Feair mait tóinean deas-
ciorúdeac. Aic feair uadot.

(Imteigint.)

FÍASCA.—Ambarra, a fearghusair, iñ maiti mar a tónamairi.
Ni hé mo chuaipiú go raibh Ceat i n-a donar. Ó
congnaíomh feair i bfolach aige agus ní haibhao uainn
é. D'airíseasra iad.

F.—Má dí ní liu go raibh aibhao uainn aonair. Téanam!

(Imteigint.)

AN T-AONNAÍADH RAÐARC DEAS.

SUABH FUAIRO.—Oiliúl agus meib agus fearghusur
agus a lán de maitiú feair Éirean.

M.—Tá ionadó aimsiríle caitte agairn ari fuair na mball
ró. Ni'l a chuire le fagairil aonraí agairn ná ag
doinne eile. Tá an áit ríomhortha go baileac. Iñ
fearradh óninn leanamhaint ari ari n-imreacht o chuaid,
mar a ceapamair o torac, agus maitear na cùise
beirt bairisghe agairn agus rabharca linn agairn
rái a tíocfaidh le Connacht eilese ari a ceair agus
a tróiscte do chruinníomh. Má deinnimh a chuire
riigneas beird uain aige ari a comhacsta do chabairt le
chéile agus do chur i n-easdar agus i gcoimir chun catá
agus iad do beirt iomhainn ari an ruisce ag ghabail
aontuairidh óninn. Téanfaidh ré a tíceall chuirge rím.
Má deinnimh thíorneas mait ní beird an uain aige
chuirge. Deinniú tiair i gCruaídair go rocair páim

agus ríomairde agus ríomáin teangeal go lionmhar agáinn,
 ríomairde a mbeid aon uáthachas céad amáin de fíorústib
 Uladh i n-aon meadóil aige. Annraian baird ré fuair aige
 fíomhán agus ríomáin fíorústibh uaité agus ríomairde.
 Tuisgean Conchobhair fíomhán an ní rím agus ríomairde
 Uladh uile go mairt é. Caillírio ríaois an t-anam
 ná baird ríomáin cùn teaghlachd anu 1 n-áit eisgin
 annraioi fíomhán agus ríomáin. Ma fíorústibh níos
 tuata ná filírio ríaois, bennibh misghe ríomairde ríomairde a
 mbeid ríaois círuinnis, ná an ceann is meadra óthig,
 ma bion aon chuir anu 1 n-áit eisgin
 ríomairde a mbeid cóbair ná eadair 1 gceart oíche agus
 círrfearl ríomairde oíche. An círrfearl ríomairde, Cú
 Chulainn! Sgeimhle airi! Irbh an Cú teinn ón inne e!
 Marla mbeid é neadóir ár gcuairtear tabhairt aghaidh
 um an taca ro. Nuair a teic ré o Naoi Chranndail
 meadarf go rathbamairi ríomáin leir. I n' meadóir ríomairde
 amháin mór atá an ríseal aghaidh gur óbda gur
 geadarri ná feadófar fearl o'fagair 1 n-aon cóbair cùn
 comhrac aonairí a théanamh leir! Óraj níosic ní
 hiomgná e. Ni comhrac a thinean ré ac mairbhad.

Feargus.—Cao 'na taois ná thinean fearl eisgin
 mairbhad airi-rean! An amháin a mearrfaidh
 comhrac a théanamh gan mairbhad! Ói Naoi Chranndail
 lán-céaraithe ari é mairbhad uáthachas aghaidh ré e.
 An locht airi-rean Naoi Chranndail a mairbhad nuair
 fearl ré e!

M.—Na bac leir. Seabharf fearl a gonta róir.
 Caithfimhí ghuairíreacht aonair. Imteig, a Ceit, agus
 d'éin ríseala tabhairt do na níscibh agus ríomairde
 na taoireacaid. Abair leis gur mór ríeo atá beart-
 tuighe aghaidh, .i. imteacáit o chuaist leom tóireas,
 comh fada le Dún Sobhairce agus annraian oll-

marútar ná cúnse do fhuabhadh iomhainn aonchara. Ni gá a bhl ar éanfáidh ari fad ac tóin an dír mórfóis. Óéanfáidh an tda címan eile iad féin do leacair, címan roimh agur címan riarr, i meadán plise, i ndréas ná fágfaimio ní ari bhit gán bailiú linn.

Oilioll.—Iar mait an comhaiple i. Tá luatact a cup-
far i ngeanach i greasáid i fheadair 6. Óéanfáimio thí-
meas mait. Beir an gaoth 'nár gcaill.

M.—'Gloirtí! Ári ailtis aoinne riath a leitáro rím
de caint! Ári nuaic ní loingeas rinn!

O.—Níor tiomáin gaoth long riath níor feobla ná
níor gheille ná mar a ghuairgeoscáidh an mórfóis
ro roimh ó éanfáidh, a Meib, an fad a beir an Cú
Culainn úd agur a chlann-tabail ari réire 'nár
nuair. Seallaimh únit ná óéanfarai aon níos near
fan imteact. Agur seallaimh riú eile únit. Ni
baoghas go óéanfarai aon ríráile riarr. "Iar oic
an gaoth ná réirean do úinte éigín."

F.—Tá neamhíadu ná óéanamh, a uaire.

M.—Cao é an neamhíadu 6? Tá conraic éigín ag
feadarsúr le cup iomhainn, gábháim-re oírm.

F.—Ní'l aon conraic ag feadarsúr le cup iomhat, a
niosan, ac an conraic a cíurír féin iomhat féin
nuair a sonraitír ari comha le Cú Culainn agur
nuair éisgair gíman agur éalga um fanaímant ari
na comháib. Do réir na gcomhá fan ní'l ré cead-
aigthe do'n mórfóis imteact ari agair aíc an
fad a beir comháis aoinfír ari riubhal roimh Cú
Culainn agur laoc éigín o'feadair Éirean.

M.—Aic! a feadarsúr, a thic é, i fheadarsúr atá
neamhíadu an tuairis ro. Iar fíor únit guri deir
o'feadair Éirean imteact gán comháis aoinfír ari
riubhal roimh Cú Culainn agur laoc níos, an fad

a fánfai ari na comháib. An tairge a ríomháir
o'fhanamhaint ari na comháib imteisio na gceara. Ni
fhanamh-re oíche a chuirle do'n cùri ro.

f.—Tugair grian agus earrá um fhanamhaint oíche!

m.—Tugáinmír grian agus earrá um comhiontaí na
scointíoll an fáid a fánfai ari na comháib! Óda
scuireannn-re aonair laoc o'fheadraibh Eirean cún
comháic aoinfír a théanamh le Cú Cuailinn agus
aonraian gian an mór-piusaig do ríao óda n-imteasct
nuair a bheadh an comháic fán epiocneuscte, bheimir
a g rámh na ngeair agus a g brialgán ñí luighe. Do
mairibh Cú Cuailinn náodh Cianodail. Táinig Ceat
cuagáinn ó Cú Cuailinn 'sá fógsairt dhuinn dúna
agus longphuircit do ghabháil go heilge ghléine ari
maroim inois. Tá an grian 'na ruidhe. Táidh na
coingilli comhionta agáinn. Ni'l laoc a g vuil
uainne inois a g comháic le Cú Cuailinn. Ma
téigean laoc éigim, ari a théigean féin cún an
comháic a théanamh caidh e rin dhuinne fán! Ni
hé mo chuaithim go naígaird. Annleisgearmail a
nudraitín atáidh riad a g iompáil amach cún na hoibré
rin. Cuirí marúbaid náodh Cianodail an donar ari
fáid ari an ghdé acaí oíche riomh Cú Cuailinn. Ná
bacsatid feareannur, a uairle. Ni'l grian nd earrá
aonair oílaithe 'sáir gcoirte ari imteasct. Óda luacásct
a bheimio ari riubhal agus óda gheireannfimio an
truisge dinn ireasct iñ feapar é. Tabhairfaidh agus
feareannur agus Corimac Conloingeoir le trian ari
rlóis, agaird ari Óán Sodairice ó chuaidh. Tabhairfaidh
Oiliúil agus trian eile agaird ari Clannois Ruadhais
agus ari Ráth Ciombaoit. Tabhairfaidh Ceat
mac Mágac agus an tríomhaid trian agaird ari
Sliab Cuilinn agus ari Aileac, ac gian vuil ní

áctairí o' Úathair. Dénir, a Cú Raoi, na Muimneadá dotheibilt 'na torthúr tréanait. Cuipr trían acu liom-rá agus trían le hOiliúil agus trían le Ceat. Do ceartú linn, i ntorfach dár n-imteacsta, ndár tuisgamaír a lánt-ceart do Muimhneadáin. Seallamair an uairí rín go bráigír lánt-áctrom rogha agus arghana comh luat agus beatháin na caille geo fé n-áirí gcorraí. Tábaír coctrom na caille ar fad uisí, a Cú Raoi! Imteigí, a uairle, agus déinír na bearta gan do chur i ngníom comh tarairí agus ír féidir é.

(Imteigí atá téibh agus Oiliúil.)

Seath, a mí, cao deirír leir an mbeartú?

O.—Tá ré go hálunn, a 'ngín ó. Déinir "fhiat capa lórig" do na Muimhneadáin i ntorfach dár n-imteacsta, ar maithe leibh mar 'd ead, agus tá trí tréaná théanta aonair agus uisí, agus ír uisí leibh guri mar maithe leibh é. Ír mait go leir an ríord iad a bheit deirílte ó céile. Ní bhí mait an iontaois atá agam aige.

M.—Míre mar rín. Tá bráigír a céile iad, agus iad do chur roimh ní gári ní ó chuid, beath caoi acu ar comhairle agus ar comh-obair, agus ní cuirfeadh ré aon ionsgna oírm, comh luat agus beath enbriach mait bharide agus tanaí acu, tá mb' i comhairle théanfaraidh ná iontráil ó thear aibail agus b'í 'dta Ciat o' bráigílt ar an mbótar agam. Aonair ní féidir uisí cuimhneamh ar a leitir, mar ní beir a fioir ag trían uisí cao a beir ag trían eile tá théanamh ná tá cuimhneamh.

O.—Ní fearrí a déinir leir na Muimhneadáin é ní mar a déinir le feairí agus le Cormac Conloingeoir. Ír cnuairí an rathairc uisí beirt ag feascaint ar

Cáigé Uileadh tā leipidígríor of comáin a rai! pe
feairis atá acu sun Concothair mar gheall ar an
bheall a thain i gceist ari Clann Uírmhír i fhost an
ráramh uaidh ari an bhealbhs min beit ag feascaint ari a
nouneais féin tā chreacach agus ari a muintir tā
gcuairt ré sion daoi agus ari clairíomh, agus Concothair
so raoir fábhalla iarrtis i nleamhain. An neamh-
cointaí ag fulans agus an ciontaí raoir! Ir nō
mait a thainif é, na húlltais a coimeád ro' fóclair
féin.

M.—Ir feairri Úbeit ag gluasairgeacht, a. ní. Níl aon
teip ná go leanfarió an chlann-tábhail minn com-
luat agus an tuigfis an feair ná ná fuiltear ag
fanaíocht ari na comáin.

(Imteigíos.)

AN DARA RADARC TÉAS.

Taoibh coille. Tis Cú Culann agus Laois
imteacs.

Cú.—Táidh min imise o' tuairidh. Anois a céfir muintir
an tuairisírt so bhusil dearmadach deanta acu.
Céardaradh oic a théanamh ari Concothair, anois a
tuigfis táidh guri oiféa féin a bhoscar ag deánamh
an uile. Tá n-eirígsíor i n-am ní bheadh an páiríad
ag an n-oíriúr acu mar ait.

Laois.—Ir uaidh liom, a ní, so bhusilis Laochra an tuair-
isírt ag eiríse so tuig agus ná beit a cuairt o'
tuairis comh speairroa ag mheáid agus a meadrán ri.

Cú.—Fáilte rómhat, a fiacá.

(Tis fiacla moe fír fórbhe imteacs.)

FÍACÁ.—Maití liom an fáilte, a rí, agus ír cùsáat a tánaig ó feairgur, ag tadhairt ríseala thíos agus ag fagair ríseala uait le bheireas ag tóirí ari feairgur.

CÚ.—Tadhair thíos na ríseala atá agat ari stáin. Ír thíos go bhfuil an tír ná leipírtíos go baileas.

R.—Tá an mór-álaíocht ag ghluaisteachas 'na stéarí tréanaisib, tóirí an acaí féidir láimh thíos férinn ag tadhairt agairí lom thíreas ó chuaidh ari Ón Nodairice, tóirí an acaí Oiliolla ag tadhairt agairí roin ag chuaidh ari Ráth Ciombaoit, agus an tóirí eile féidir láimh Céit mic Mágac ag ghabhail riapír ó chuaidh i stíobh dális.

CÚ.—Ír thíos an obair do Chéat agus ná tóirí ghabhail i stíobh eorna. Ír caillte an obair do Concothair mór leogán ríe thíos dul raoir.

F.—Ni'l Concothair i nGearmáin. Tá ríe férinn agus ag gnáth-teaghlach ag tóránamh, gád aon comhingair, ó thearf go Sleamain Mhíde, agus tá coimhne tóránamh ann aige le ríobaircib illaist uile. Íre ríos atá beartuitiúche acaí ná leogaint do'n mór-álaíocht a gcuairtadh ó chuaidh do chriocún agus aonraon beirt riomha ari an ríse, ag ghabhail aonchuaidh thíos, agus aon comhári atá amuic acaí do bhol leibh, agus bheireas.

CÚ.—Ír maití é min! Ír ana-maití é min! Cao é an líon ríos ír thíos leat a tiocfaidh le Concothair go Sleamain Mhíde?

F.—Seirí Cathair Órlaoi liom ná beirí puinn ra mbheireas ag mór-álaíocht thíos ari. Táirí piogra illaist lán o'fíoc agus o'fearas agus o'fúirfhuas, agus mór feairgusach na híseas ní ror do na hóiglácaidh e. Ni'l illaist uafal ná ireal ná fuil lán-ceapaithe, ná mbeard fíche anam aige, iad o'imreis ag tóránamh ríogaltair ari an namhaidh ió thíos go.

CÚ.—Gura rían rísealaíord! Sin é ríseal ír feoirí

á támis cùsaimh fór ó tóirnusí an t-sioch-oibarí
ríg.

F.—Tá aon ciontaibh aistí ar fheáil, a rí. Má
bhíon uaidh ag Concothair agus ag Uladh ari
iomláine a níos íochair do énóras i Sleathain Mhíde agus
do chur i n-eagair agus i n-éigean ceairt éin catá, viol-
fáir an comhair gán earrach. Ás mā filleadh an
náimhíodh aothuaidh ní luat ní fuairfhor ñeit lán
ollamh dhoibh. Iré a tuigtear ná, tá uthrafní
beairt a théanamh a cùirfeadh rioghneair oíche gur
thóirte ña dhoibhise do Concothair ñeit ollamh
i gceairt dhoibh. Do réir mar a chuisim, tá cuir
de rioghsa Uladh ceapraithe ari fanaíthaint Lartuaidh
ag cur tionchácaí agus tionchomhlaic oíche, ag
théanamh ionarlu aghus toirmitis agus dhoigheala
dhoibh éin rioghair a chur oíche agus éin ñíleis a内幕
tábhaithe do Concothair agus do na buidhniú atá ag
teast ag tamaill ari gú ñaí díct an coinne.

Cú.—Iñ maic, iñ tianan maic an beairt i mní, a fiacá.
Ás tá rúil agam ná fanfaraidh ruinn ó'n gcomhne.
Ní fórláir túnme an mórríusaig do leanúnáint
aíríg, a Laois. Tá mbeimír agus an crann-tábhail
ag imirt ari mbártáin oíche do cùirfimír rioghneair
maic oíche.

F.—Síne dhíreach a deir feargair, a rí. Deir rí, tá
mbeadh na comha ní i ñreibhí ari, agus na comh-
raic aonairí ari riubhal, gur minic a cùrfái fiacáidh
oíche túnna agus longfháilt do ghabhail ari fead lao
agus oíse, agus gur ó' feargair do rioghneair gan ná
aon rioghneair a cùrfái oíche le tionchomhaifidh a
bheag-buidhniú.

Cú.—Abhair-ri le feargair, a fiacá, gú gcuirfear ro
agus rúid oíche. Ní ní maic a cùirfeamháir ari

n-aistírír annro o gúarabair linn, biond go bhfuil curio thaité de na ríghailib a bhí ag fanaíocht riaghaisib ag déanamh rogha, curna agairn o n-a chille rogha déanamh, agus o bhunú rochair a bheit acu ar ari déineadháir. An tóir é do tíos a fíradamh, a Laois?

L.—Cárlamhair ari utóirí ari feadair Cúailnge, agus iad ag gachail longphuirt. Tuitéadair le lámh Cú Culainn, a fiacá. Fidé feap air acu a bhí ann. Annraon do carpla orainn burðean eile, burðean uafal. Ceathair ari phíotra a lion. Bhí táin beag bó acu oda tiomáint níomha amach i bhuadaid. Do chug Cú Culainn agair ari an bfeapair ba óróis linn ba taoiheas oíche. "Cao ír ainnm duit-re, a Óslais?" aonudair Cú Culainn. "Nár cónir gur cuma duit-re rín!" ari reifreann. "Níor meadar le feadair oíche," agra Cú Culainn, "go réanfa táinm le neagla rómham." "Ní'l aon ghrád agam duit, agus ni luig a ná mar 'tá aon eagla agam rómhat," ari reifreann, "agus ni ceilim m' ainnm oíche. Burde mac Dáin Uaolai m' ainnm, agus o chéile Oiliolla agus méibh mire." "Seo geara oíche, a Burde!" agra Cú Culainn, agus cónir re a phleas tré chiorde an Óslais. Dá giosadhast a bhí an méid rín oda déanamh, nuairí feadamhair 'nár dtimcheall bi an curio eile agus an táin beag bó imigte.

Cú.—Círóenuis an gheal, a Laois!

L.—Bí an Donn Cuailnge annrao, a fiacá, imearas na mbó éo, agus níor aithníseamhair é! Tá an Donn ag méibh aonair. Sin é méala ír mo do hinníreasó fór ari Cú Culainn.

Cú.—Ní ceardócainn ari tóir-curio a leictéir o'imreacht

oírn! Ói an Dóinn Cuailnäge agur caoighean rathairg i n' fócaír acu, agur iad 'sá comáint riomha i Ófhuadach. Neidh mórtaír ari Mheib. Ác ní'l leig- ead aipoir airi. Neidh lá pléide eile agairt ari an tseal. Abair le Feareasúr, a Fiaca, go Ófhuil Maig Muiríceimhne nád mór glan agam ó na gceannais agur ó'n lucht foisla a bhí ag fanaímant riagh ó'n mór-fhusaí, agur go leanfaoi ríb lárpeac.

F.—Ír d'óca, a ri, go Ófhuil Feareasúr comh fada ó Chualadh le Dún Sobhairce um an dtaca ro, agur go mbeidh rí fein agur Mheib agur an mór-fhusaí uile im' coinniú aonduairí.

Cá.—Ní mór dom imteacáit lárpeac.

(Imteagá.)

[Úrás aonair.]

Táinig an Trianmhád gníomh.

AN CÉAD RAÐARC.

AN CÉAD RAÐARC.

An tulach i Sleáthain Mhíde. Pubal Conchoðair.—
Conchoðair agus Cateadh Órlaoi agus Fionncaidh i
Gormaile.

Conchoðair.—Tá tu do chuidír tuadharcas agat, a mheasla. Cao isod na ríseala atá agat? An bhfuil ari neart ag cnuinniú? Iré iñ fada liom go mbeidh lá eiprig agdaimh ari an náimhdeo seo atá ag ghabhail te cogaibh ionnaidh.

Fionncaidh.—Cusgar mo chuidír, a mheasla, agus ní toros-
ríseala atá agam, bhois guri 'mò feadair láimhír tréan
atá caillte agdaimh ceana féin. Táirí piogair Ulladh
ag teacht cugdaimh ar gacá díro. Ní mall a gcofra
agus ní fuair a n-aigse. Ní'l óglac atá abalta
ari airm a tógaínt 'na láimh na huir ag teacht go
fionnphar fé láimh a éaoirig. Tá aon intinn amháin
rocair i n-aigse gacá rín, óg agus aorú, uafar
agus íreál. Iré rín, nád folairí mór-rluaig Ulladh
beidh cnuinniúche annró i Sleáthain Mhíde rám a
mbeidh ré o'udain ag feapairibh Eipean a gcuaidír do
beit tuadharcas acu agus beit imíse ríar. Slacadar
uile an intinn rín com luat agus cuigeadar go
rlaibh coinneadhanta ag Conchoðair leibh rán díct seo.
Do beartuiseadh 'na n-aigse do chuid acu guri máist
an rúd ri gneagar a cùr laftasaith ari feapairibh Eipean,
cún bheirí aithrighe tuadharcis do fiosraitibh Ulladh ar
cnuinniú. Nuair a chonacadar an corp a bhi tuadh-

arsta oifte réim agus ar a muintir agus ar a gcuirte
de'n traoisal, agus ar a bácais alainn a rinnearr,
ag tóir-ríuaig de biceamhnaidh iaraonta, níor fán
beann acaí ar anam ná ar bheata ná ar faoisal.
B'fearr leó deit marb ná deit ag feacaint ar an
leippríomh. Le móro a bfeirgse uob fada leó
feiteamh le lá an tóir-cata. Ceapadair a bfeairg
do fáramh laicreac, a mbártan d'imirte ar an
namhao biond agus bár agus ioe uibh réin é, agus a
geamh-lion réim de'n namhao do marbhadh d'éas-
mhair riants riughair uob círi ar a ngluaileasct.

C.—Ba tóir an truaig aon fearr de'n tróir rian
d'fanamhaint uaimh. Fír de'n tróir rian a chuireann
mírneas 1 geoloidhcaidh capair agus riabs ar an namhaois
1 bfeiriochóin tóir-cata. Cé níos na fir d'fan riants
cun na hoidhre rian, a fiannáid?

F.—D'fhan, ar dtáir, Ceitheadair mac Fiontain o Linn
Aodhlaid. D'airisg rí Cú Culainn a deit i n-a aonair
ag cors an tóir-ríuaig agus cuairt rí ag capair
le Cú Culainn. Marb rí cuir tóir de'n truaig
agus tuit rí réim. Annraon do táinig Fiontan
réim ag uisgeait a thic agus gan aige ac troidear
feair. Marbhuisgeadair a dtír comh-liona de'n
tóir-ríuaig agus tuiteadair réim ac aon fearr aithní
agus tuig Meib agus Oiliill anacal uob. Uob é ríin
Ciomhán mac Fiontain. Annraon do táinig
Meann tóir o neanaib na Íomhne agus gan aige
ac tóiréad. O'ionturisgeadair an tóir-ríuaig. Níor
tuit Meann ac do goineadán go tóir é, i dtíreab
go riab rí 'na riúig riab-dheair folá. Nuair a
chonaic fir Eireann mar ríin é an bhráidair náir ceairt
é círi cun bair. Do leogad uob imteach ac ná
nádair rí a tuille ari fealaib Eireann do uici lá

an tóir-chata. Anníosan do táinig illas, fean-

stair Laochaire Ónáidais, agus é sin ré a leitέiro

do bhrú agus de mheilt ari na ríóidais gur:—

(Ritear eadla eile i gceas, agus ríáin 'na fuilib!)

An tara neaclac.—Ó! Tá Cú Cuailinn marb!

(phreasadh Conchobhar 'na fuithe.)

C.—Cao é rím agus tá ráib!

An t-eaclac.—Comhraic aoinfír a bí roimh Cú Cuailinn

agus lóc tóir mac feabhair. I láir an comhraic

údúib táinig an Mórrhiochan, i riocáit earrgáine, agus

do éar ri i fén go daingean ari coraidis Cú Cuailinn.

Do érom reirean a t'íaraith i bogaibh úde agus an

faid a bí ré ari a éromat do sionn lóc é tré camraí

a cléib!

(féadáin uile ari a céile agus aathbóir oíche. Táig eaclaí

eile i gceas. Féadair oíche.)

An t-éromat neaclac.—A ri! Cao é seo oíráib!

C.—Náir ariúisear Cú Cuailinn a bheit marb tré feall

méib agus na Mórrhiochta!

An t. ne.—Náir ariúisear, a ri. Ác t'áriúisear ná

náib é. T'áriúisear ná fuil abfaoi o máirib Cú

Cuailinn lóc tóir mac feabhair agus do bhuil

tocc agus tróiméachróide ari théib agus ari Oiliúil

agus ari feabhair Éirean mar Seall air. Tá an uile

thuime acu tar éir tóimínta amuisc 'r amach do dul cun

comhraic aoinfír a déanamh, ari bheiread ná ari mealladh,

le Cú Cuailinn feargos. Do veinead éagcónair ari

amh. I láir an comhraic údúib táinig an Mórrhiochan

agus do nairis ri i fén 'na hearrgáin ari coraidis

Cú Cuailinn agus tuig lóc ríoc-sionn do nuaib a

érom ré ari píreóiseas a cor. Anníosan do lar fears

do agus tóirib ré lóc leir an nuaib bolcha.

C. (aig fuaidh ari 'na éadaoin ríoga).—Mo shíniún cíoróide

an mac ro mo Úaireadh! Ác i� eadair liom
go n-deanfar éagcónir airn nuaír nád Féidiril é
claoíod le ceart.

An t. ne.—Óo tuisceadh fé an éagcónir a n-deanamh air
ceana féin, a m. O'airis Feareann Loinigread,
túairimearsa na gcnoc, Cú Culainn a bheith ag
n-deanamh an toimpírt seo do mór-fluaig Méis
agus Oiliolla. Ceap ré i n-a dígne, tá dtiociad
leir Cú Culainn a tharbhadh go mbeadh comaoine
móri curta aige ar Méis agus ar Oilioll agus go
m'b' Féidiril go dtabharfaidh riottáin do agus go
maicfíordír a úrós-údarla tó. Táinig ré féin
agus a údarla agus an t-ionannaisgeadair Cú Culainn.
Ác do thairis Cú Culainn iad. Tharla círealaíar-
tan comaoine ar Méis le tarbhadh Cú Culainn do
curta Cú Culainn comaoine airiún, agus ar Conn-
aastaibh uile. Ní n-deanfar fíorán Loinigread a
tuille foighia oíche. Níor tuisceadar fíre feair do
Cú Culainn. An t-ionannaisgeadair i n-aonraíseach é.
Ác b' ian clearradhéig é tarbhadh tóibh. Tá thí leasá
n-eas curta i dtalamh ag Cú Culainn tan áit 'nár
thairis ré iad, agus na thí cloisgin n-eas riuithe ar
na leasaith min. Tá rgeit agus anaithe i gcuioide
gád fír an fíorán Éirean riomha Cú Culainn.

(Tigintí fíoránaithe fíle, agus atáirne, agus Oilioll mil-
teanaga i gceas.)

C.—Fáilte riomhaibh, a uaire.

Oilioll m.—Mait línn an fáilte, a m. Táid curio de
Buiríonibh Ullath tágairte agus ba thian leod teacht do
láthair Conchobhair agus umhain tó.

C.—Tá go mairt.

(Imrítear Oilioll m. amach. Táig ré i gceas leáistíreadh ariú
agus a buíthean 'na bhíait. Fionn O. ar láir cláir, ar

აგარ ბონდარ. შნარი უა წერ, არ ჭანალ მილათა, ტრეარია ან ცლარ გი იცი გი უბიონ ა ლატ არ გაძ თაბ. ანუ-
რო ვეირ ი. "გთავ!" აგარ კავარი. ვეირ ი. "აკმ გაო!"
აგარ ლეგარი ა უ-აქმო ფაო. ვეირ ი. "ფაი!" აგარ
ლეგარი უა წერ 1 უ-აიონხეასტ არ ლატ-გლუი. ვეირ ი.
"ეირგ!" აგარ ეირგი. ვეირ ი. "აკმ ცული!" აგარ
ცული ა უ-აქმო გუარ ცირაძ. ვეირ ი. "ცაფ ცუატა!" აგარ
ცაფაი 1 ლეტ ნა ლაზე ცლ. ვეირ ი. "შნარ!" აგარ მუბ-
ლირ ამაძ. ვეინეარ ჩეირბეირცე თარ ან გეძაონა ლ უ-ა
სუიბინ წერ. ანურ ვეინეარ აბარე თარ ან გეძაონა ლ
უ-ა სუიბინ. 1მტერი ასე აც ბონდარ აგარ ცატაბ აგარ
ჭიონჯად.)

Concobar.—**Tá Cú Cuailninn 1 gcontaibhirt, a uaire.**
"O náileadó fíre feairi უა ან ფაი ა ბი წუალ ლ უ-ა
ბარ ი აიო ლაი უ' ფეარაბ ტრეან. ციტარ გი
რისერ აიօირ უა წუალ ბრეი ას ან ბრეარ ირ ტრეირ
ორა არ ფეარამ 'უა ლატაი 1 გომლან. ტუგტარ
გი ბრუი ბუატა თბრა ას აგარ გი ბრუი ცარებ წიბე
ასე უა ჭარაბ ა ლიტერი მარ იორე გეო ას ცატეუ
ლ ტუინ. მი ჩიონგნა ლაიტა ჭეარ ტრეან ას ტიალტ
დო ტოი ა ცეილ, უ' აიო ცომპას აიონტა ა ზეანამ
ლეი. 1ქე უა ა ციოცარი არ რო უა უა უ-აიონ-
ხეას იარასტ ეიგინ არ ე მარბაბ ლ ფაი. ტა თა-
არტა წე წინ ცეანა აგარ მი ჩაიო უაირ ამამ ე.
"O' იონურის ჭეარა ლომგრეას აგარ ა უპრეას
1 უ-აიონხეასტ ე. ჭაირ წე ან ლამ უატაი იორა
1 უ-აიონხეასტ. უა თბრა ან გნიორ ე, ას მი წიო
უ' აიონნე ცად ე ან ფაი ა ცეიგეან ცარებაებ წიბე
ლ ტუინ უა ცატან ა ცაილტაეპ ას. ტაბრაირ-ლ
წერ, ა ცატარი, ან ლა გლაც წე აკმ გაირე, გი
მხეაბ ა ფაისალ ტიომბუან. 1რ ცუაჯ უა წაგან
წე ან ცუაჯ 'უა ზიარი აგარ თეასტ ცუგაინ ამირი.
1ი 1რ ცუაჯ უა წუალ არ არ გუკოარ კონკამ ჭეარ
ა ცურ ას ცრიალ ას.

Cat.—**Na laočra u' fan წიპ უაიო, ა წე, ას ზეანამ**

toirmeadair agus rí ghnáth do'n náimhéal, b'f é 'na n-aigse ná feadófar air an toirmeadair fán agus an rí ghnáth rán do chúl i bhfeidhm níos fearr ná le véideall a théanamh air cásadh le Cú Culann, marí go raibh reitearan ag théanamh na hoibhe céasna.

Con.—Gao n-eirítear leod cásair i n-am gádair a tábairt do! Is 'mós ionadair o'fágairid an coscaid ro air chéile illao. Ác má carraigeap Cú Culann leir i n-neamhni fáid dochair eile geascar fán.

(1mb1510.)

AN TARA RATHARCA.

Rúbal Meir. Neirt feirbíreac agus iad ag cùl an rúbal i n-áit.

Céir.—Úrportuis oifte, a Órla. Neirt ri cùsgainn láithreach.

Órla.—Ní'l leigear agam-ra uirlí. Táim ag théanamh mo thíosill.

Céir.—Ambarra, a Cailín, ní théanfaraidh do véideall an ghnó ónuit mā tágáin ri oílíní agus fán an obair epríochnuigthe agdann. O tairis Cú Culann lóic mór tā an tsoinéir air fad uirlí.

Órla.—Ba mór an obair do Cú Culann é marbhád. Ní feadair an feair mór Cú Culann. Ní fóldair nō iur feair ana láidirí é.

Céir.—Éirí, a bean fán ciáil! Ní le neart láth a thinean rí miúd daonine marbhád. Tá comhacsa ríde aige miúd o Cuataibh Dé Danann agus marbhád rí gairgíreac mór le put uá anáil.

Órla.—Ailiú! Ní feadair an feair bheag é.

Céir.—Bíon ré lá ari an bhearn i fheidesta dár luis
rúil aip, agus bíon ré lá eile comhnuachtáraí gan
nárb' feairíodh an té féacfaidh aip é. Doinne
cipeadh ra oibric-miost é ní b'eo ré ta mairé céadma
i gcaitheamh a raoisail aip, agus tá bhealcfadh ré
oírt an uairiín do chuitfeadh an t-anam aрат.

Biat.—Ailliliú! Do gíftinn faidh mo gádairic uairí!
Agus féas, min iad ari mná uairle go léir, comh
luac agus geibidh maoi caoi aip, ag bhríte a gcor
ag riú a o'íarlaír gádairic fágáil aip.

Céir.—Seirtear náir tuig ré an feacaint marbhácas
fíomh ari mnáoi.

Biat.—Céirt! Tá pí cugainn!

(Imreath. Táis méibh i gcead.)

Méibh (na haoinear).—Táidh piogra illaí go léir ag
gcuairtearcth ó bhearr. Ni maíte liom an gcuairdar atá
fúca. Meafar go n'fheadarfaidh iarracth éigin aip
a raoisaltacth do chomhant. Ach tá an baile mór
agus a bhuil ann fágáin. Ni folair ní tá
coinne teánta i n-díct éigin lairtear acu. Tá
bíon uain acu aip ériuinniu agus tá ériuiont maoi
comh piocmhar agus do ériuio Seirtear agus Meann
annró, b'eo ré 'na cat óil an againn. Ni maíte liom
an neamh-fuim reo acu ra leirí gáinor atá tá
n'fheadam oíche.

(Táis mac Rot i gcead.)

M. Rot.—Cuirír fios oírm, a piogar.

Méibh.—Cuirtear, a M. Rot. Tá coinne teánta
i n-díct éigin lairtear ag ríóigtibh illaí. Marla
mbeadh go bhuil ní b'eoír go léir ag gcuairtearcth
ó bhearr mar atáidh agus ag fágáilt a mbuaír agus
a mbailte agus a maoi raoisalta gan comhaim
againn. Imreath, a M. Rot, agus fágáidh amach

TOM CÁ ÓFUIL AN COMHNE DÉANTA, AGUS AN ÓFUIL
MAC FÁCTHA LE BÉIC ANN.

M. ROT.—DÉANTRADÓ, A RIODA.

(IMBÍGHÉAR MAC ROT. TIG FIOMPHADAIR IRTÉADÉ AGUS TÓCHT
DUARDA NIARÚ; I ÁG GRÉASÁDÓ A LÁTHA AGUS ÁG FÁRGAÐ A
LÁTHA.)

MÉID.—CAO É REO OIRTE, A LEANÓ?

F.—Ó A MÁDÁIR! A MÁDÁIR! TÁ MO CHROÍDE ÓRIURTE!

TÁ MO CHROÍDE AGUS M' AIGHNE ÓRIURTE ÓRIÚISCE! TÁ
DUALÍRT THÓR THROM TAGDAITE OIRM, DUALÍRT NÁR THÉAGRAF
RIAMH SUÍR Ó Féidiril A LEICÉIR TO CO TEACHT ARI THNAOI.
NUAIR A BHOMAI RT AG TEACHT AMAC B CHLUASCAINT ÓI RUÍD
EIGIN 'GÁ TÁIRBEADINT TOM SO PLAIBH UROCH-NÍ GEALLTA
THOM. ÓI NUALAÍS ARI M' AIGHNE AGUS RGEIT AGUS RGEON
IM' CHROÍDE, AGUS TO TEIP OIRM RIAMH Ó RUÍN É CHAICÉADH
THOM. NUALAÍR A CHUICÍNN IM' COOLA RAN OIRDE ÍR
AMHLAÍD A BHOÍR RÉ TÁ TÁIRBHÉAM TOM SO MBIOÍR
RGEAMAL EIGIN 'DUB LE M' AIR, DUALÍLT LEOM RUAR,
AGUS UROCH-NÍ EIGIN NUATHÁRAC IRISÍS RA RGEAMAL,
AGUS SO MBIOÍR RÉ AG URIUÍD ÓM CHUGAM, AG URIUÍD CHUGAM,
SO UCI SO ÓRGEABAIM IR MO COOLA LE
RGEANNRA. AGUS ANOIR FÉIN BÍNN DÉIMHNÍSCÉAD
SO MBIOÍR AN UROCH-NÍ LE M' AIR, AGUS NI LEOSAÐ
EAGLA THOM CHUICÍNN IM' COOLA AIRÍR. ÍR MINIC A
CHUAICÍNN AN OIRDE SO MAIRÍON SAN NEAL COOLATA.

M.—Δ, A LEANÓ, ÓI A FIOR AGAM SO PLAIBH RUÍD EIGIN BUN
OF CIIONN ARI TO FÍLÁINTE. TUGAINN FÉ NÓEADRA DO
RUÍD SO MINIC, A LAOÍS, AGUS BHOÍR CEIRFO AGUS CRÉ
CHÉILE AIGHNE OIRM NUALAÍR A CHINN AN AGAÍD BÁIN THI-
LITEAC OIRTE. ÍR MINIC A CHAGAÐ RÉ CUN MO BÉIL A
FIARMAISE THIOT CAO A BHOÍR OIRTE.

F.—NIOR CHUIGEAR FÉIN CAO A BHOÍR OIRM, A THÁICÉIN,
AC CHUIGIM ANOIR É. NI'L AOMHNE AGAM AC CHURA SO

Bréanfainn m' aighe agus mo chroiðe do nochtadh
do agus ní féidir liom mo lán do coimeád agam
fénim níor ria.

M.—Agus, a Laois mo chroiðe, cao ba gá Óuit e coimeád agat fénim comh fada? Tá a fior agat go
maití ná fuil ní ari bít ná téanfainn-re cún áitair
a curi oírt agus cún gá atádair buaileach do tóigáilt
níot agus do coimeád uait.

F.—Ó, a tháitair, tá fior an méid min go fionn-thairis
agam, ac b' leighe oípm teacht le m' gno deas fénim
a g curi i gteac an agus cúram an coscaidh seo go
leáir oírt, agus 'na ceannaita gan, b' eagal' oípm, tá
luisgead é mo gno-ra fedaír do thóir-cúram eile,
so mb' féidir go mbeinn im' tráis coimhmitis agus
ceataisge Óuit i uctaobh na ngnóthai móra atá ari
láim agus ari aighe agat.

M.—Ma 'rí an chaint seo atá ari riubhal i uctaobh níse
Muhan fé nuaéar do buaileach aighe, a leanbh, ná
dein a cuille buaileach mar gheall airí min. Tá gá
ní acu 'gá tháitheadamh gur geallaíodh cura ód fénim
ac teacht ari an ríogaodh ro. Níor chugair-ra aon
geallaíocht d'aoinne acu ac ari comhgioll gur cail
leat-ra fénim é. Ní buaileach le haont buinne acu go
briaghadh ré tu i gcoinnibh do coile fénim. Táir
nuaidc, do nírír Óeathair, tá tá chroiðe agus
aighe acu comh nuaíral agus a tháitheadar, níor gá
teacht i n-aon eorí ari an gcomhgioll min. Cá Ófuil
an cura a tábairfar dean leir i gcoinnibh a coile!
Tá tábairfar ní fionn-cúra é. Marla fionn-cúra
é cao é an gno Óeathair aighe ag teacht ag lóist
m'ingine-re! Ná déineadh níse Muhan a cuille
buaileach Óuit, a Laois.

F.—Táin ana buiðeadh níot, a tháitair, mar gheall ari

an méidh rím t'innriunt uom. Ói an ní rím féin ag déanamh buairtcha úom ari fliisce. Irf mór an ní an ríseal a bheit mar a cheiliúir mar ní bheadh aon bheit agam ari éoil a tathairt cún cleamhnaír le haon ní de riachtóid Mumhan. Tá ghládó agur reaigis ó chroíthe agur ó aighe tathairt ceana agam o'aon feair amáin. Sin é an rún a ói agam le hinnriunt uuit, a máctaír, agur irf cún é innriunt uuit a tanaig annró ag tóimil oírt.

M.—Úar a láimh, a fiannaíodháir, ba neamh-fá an buairt! 'Dá m'b' ail leat an méidh rím t'innriunt i uctorach bára b'férionn gur 'mò chroibhleoir aighe bheadh curta i leit taois agam uait. Tá a fiúr agam go maic nári tuisgeair ghládó o'aon feair gán é bheit fióraí-uaaryl.

F.—Fágfaidh tan fuit féin, a máctaír. Irf cuijhín leat, tamal rám ari tórmhuis an coscaid ro, gur támhig ní oarbh b' ainn Reocaird mac Faitheamhain, aothuairidh ó Riochdonn, ari chuaicho, ag feacaint feairgusair agur na nUltach eile a ói agairt i gCruaileann. Irf oisí leiom gur b' é feair irf aluinne agur irf bheagsta uá bheaca riath an feair tan. Cómh luat agur do luis mo fáil aip tuisgeair ghládó agur reaigis mo chroíthe uá, agur tuis geirean ghládó uomra ari an scuma gceáonta.

M.—Mo ghlád mo leanú! Irf cuijhín liom é go maic. Ní gá uuit aon náipe bheit oírt mar gheall ari é aothair. Ni'l feair irf feairi ná é ná feair irf bheagsta ná é i gceannige uiald. Irf tuisceas nári innreabhair an rún uomra rám ari fágamaír Cruaileann. Óéanraíonn an cleamhnaír an uair rím uá mbeadh fiúr buri ríseil agam.

F.—Mo ghláidh chroíthe tú, a máctaír! Óir go maic

math. Ó' iméig fé é tuisidh abhaile an uairí rinn, agus ní
bí ceardaite aige, comh luat agus neadh neite
áirithe curtha i ngráe aige, teast an tuisidh 'am
tarlaidh fé 'n gceol agus fé 'n dtábhairt amach da
cuidé tár níosairleasach amlaon. Sára a maois fé é 'uasim aige file taimis an cosadh.
Ceardaí fén ari an tuisír ná piashadh an cosadh éar
Cuailnge o tuisidh agus nár baoisal do-ran. Óí
an coiribhais aigse oíomh, dím, marí a thubairt. Niор
tuisgear go dtí moimhneachan fós nídearí an ghuairneán
agus an teneamh a bhiúin im' chroide. Tuisim
anoir é. Conaicír, a máctair, cao é an cuma 'nár
chroideadh ná buitheana deagá ro a cairn cat
oíráinn le déanáise, agus conur marí a tuiscedháir
uile. Tá Reoceilidh mac Faitheamhain ag teast
amáilleas agus buithean deag aige cún cata do
cairn ari an tóir-fhlaing. Marbócaír é fén agus a
buithean deag agus, O! a máctair! a máctair! Caio
a déanfar! Caio a déanfar! Caio a déanfar!
M.—Bírt, a laos, tá leigear ari an rgeal. Ní marbó
caír Reoceilidh agus ní marbócaír a buithean deag.
'Neodhráth-ra láithreach o' feairlaiidh Éireann go bhfuil
clearínnaír déanta iompar Reoceilidh mac Faitheamhain
agus m' inísean, agus gur sír míte do dhéan an clearínnaír.
Tíocfaidh fé amáilleas cún cata tadaírt tuisínn ac
glacfaír é 'na cláiríain.

F.—(Ag gádháil a máctar céici).—Ír tu an máctair is feappr
a b' i g leanbh riath! Mo shláth go daingean tu!

(Iméig)

AN TRÍOMHÁU RAOARC.

ΔΙΤ Ι ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΡΟΙΡ.—CÚ CULAINN ΑΓΑΡ ΛΑΟΣ.

ΛΑΟΣ.—ΤΑ ΦΕΑΡ ΑΓ ΤΕΑΣΤ ΣΥΝ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕΑΤ, Α ΡΙ.

ΚÚ.—Ο'ΑΙΡΙΖΕΑΡ ΦΕΑΡΓΣΥΡ Α ΒΕΙΤ ΑΓ ΤΕΑΣΤ ΑΓΑΡ ΙΡ ΙΟΝΓΝΑ ΛΙΟΜ Ε. ΙΡ ΣΠΥΑΡΙΟ ΑΝ ΙΓΕΑΛ Ε ΜΑ ΣΑΙΤΙΜ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕΜ' ΟΙΩΕ ΦΕΙΝ ΑΓΑΡ Ε ΠΛΑΓΙΑΘ. ΡΕ ΤΥΑΛΓΣΥΡ ΓΕΙΛΡΙΝΕ ΑΤΑ ΑΓ ΤΟΥ ΖΟ ΜΗΕΙΒ ΑΓΑΡ Ζ'ΟΙΛΙΛ Ο ΦΕΑΡΓΣΥΡ ΝΙ ΣΥΡΕΑΝ ΤΕ ΦΙΑΚΑΙΘ ΑΙΡ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕ Π-Α ΖΑΛΤΑΝ ΦΕΙΝ. ΝΙ ΣΠΕΙΤΟΦΕΑΘ ΖΟ ΠΟΔΕΑΝΓΡΑΘ ΦΕΑΡΓΣΥΡ Α ΛΕΙΤΕΙΟ ΖΟ Π-ΑΒΛΙΑΙΘ Α ΖΕΑΙ ΦΕΙΝ ΛΙΟΜ Ε!

(ΤΙΣ ΦΕΑΡΓΣΥΡ ΙΓΤΕΑΔ ΑΓΑΡ Ε Ι Π-ΕΙΟΕ ΚΑΤΑ.)

ΜΙΛΕ ΦΑΙΛΤΕ ΡΟΗΤΑΤ, Α ΟΙΩΕ!

ΦΕΑΡΓΣΥΡ.—ΜΑΙΤ ΛΙΜ ΑΝ ΦΑΙΛΤΕ, Α ΖΑΛΤΑΙΝ ΔΗΓ ΖΕΙΟΙΘΕ, ΒΙΟΘ ΖΥΡ ΣΥΝ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕΑΤ Α ΤΑΝΑΜΑΙΤΙ.

ΚÚ.—ΝΙ ΜΑΙΤ ΑΝ ΣΥΜΑ ΚΟΜΠΛΑΙΚ 'ΠΑΡ ΤΑΝΑΙΡ ΑΓΑΡ ΖΑΝ ΑΝ ΚΑΛΑΩΔΙΟΙΣ ΑΓΑΤ. ΝΙ'Λ ΑΡ ΖΟ ΦΛΙΑΡΓΑΙΟ ΑΓΑΤ ΑΣ ΑΝ ΚΛΑΙΘΕΑΜ ΔΩΜΑΙΟ Α ΤΙΣ ΖΟΙΛΙΛ ΣΥΝΤ ΠΝΑΙΡ Α ΞΥΙΟ ΤΕ ΑΝ ΚΑΛΑΩΔΙΟΙΣ ΉΔΙΤ.

Φ.—ΙΡ ΝΕΔΗΝΙ ΖΑΝ, Α ΖΑΛΤΑ. ΖΑ ΔΗΒΕΑΘ ΑΝ ΚΑΛΑΩΔΙΟΙΣ ΑΓΑΜ ΝΙ ΗΟΡΤ-ΡΑ ΖΟ ΗΙΜΠΡΕΔΕΣΤΑΙ Ε. ΖΟ ΖΛΑΟΙΘΕΑΘ ΔΗΕΙΡ ΖΕ ΓΟ ΖΥΒΑΙ ΜΗΕΙΒ ΑΓΑΡ ΖΥΘΑΙΤ ΜΗΕΙΒ ΛΙΟΜ ΖΙΡ ΕΙΡΙΕΑΝ, ΖΩΙΡ ΖΑΡΑΙ ΑΓΑΡ ΙΡΕΑΛ, ΖΟ ΒΕΙΤ ΖΑΡ ΕΙΡ ΖΙΑΛΤΑ, ΑΜΙΣΙC 'Γ ΑΜΑΣ, ΖΟ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕΑΤ-ΡΑ, ΑΓΑΡ ΖΑ ΖΗΙΓ ΖΗΝ ΠΑΡΘ' ΖΟΛΑΙΡ ΖΟΜΗΡΑ ΑΝ ΖΕΔΡΤ ΖΟ ΖΑΒΔΑΙL ΑΡ ΖΑΙΘ. ΖΥΘΑΙΤ-ΡΑ, ΖΑ ΖΡΕΑΓΣΥΡ, ΠΑΡ ΖΩΙΡ ΑΓΑΡ ΠΑΡ ΖΥΙΒΕ Α ΙΑΠΑΙΟ ΟΡΤΗΡΑ ΚΟΜΠΛΑΙΚ ΔΟΙΝΦΙΡ Α ΘΕΑΝΑΜ ΛΕ Μ' ΖΑΛΤΑ. ΑΓ ΖΗ

αιγνεαρ αγυρ αρ απ αραδοιητ ράιην, ειγνεαρ ιμ' αιγνε τα δημιάτινισην δο'η σομηρας δοιηρηρ γο με' βέιοιρ γο πνέανται θηού-θεαρτ αρη πα ηλιτασαιδ ατα φε γηαστ θηειδ. Απηραν δο θεαρτινιγεαρ πι ειλε ιμ' αιγνε φέιη αγυρ ο'δοντιγεαρ ειη απ σομηραic. Νι'λ α φιορ αιτη γαη α θειε αγαμ απηρο αε απ clardeam αθματο. Όαρ ιε τα μο φάιτ ο'δηματιδ γαιρζε αγαμ ο'έαγμιηρ απ Caladoculz. Αδ ριοε, α θαίτα, απ νι ατα αρη μ'αιγνε. Τα θειο αγυρ Oiliell αγυρ μαίτε αγυρ πόρ-υαιρηρ φεαρ Ειρεαν απηρύνο αποιρ αδ φαιρε οραιην. Leoγ- αιμιρ οραιην σομηρας δο θεανατη αγυρ απηραν θειν-ρε τεισε πομηατ-ρα. Leonras τη γηαστη θεας αγυρ απηραν καρραν ταηη π-αιρ.

Εα.—Σιη ριο παρι θεινεαρ-ρα πιατη, α φεαργιηρ, τεισε πιοιη δοη ιαος, αγυρ ιη πο θεασαιρ λιοη ε θεανατη αποιρ, φε φαιιιδ θηειδ αγυρ φεαρ Ειρεαν! πα πιαρι ορηη, α φεαργιηρ, α λειτειρο δο θεανατη!

Ε.—Αρ απ αληροη α ειγαρ ορη, αγυρ αρ απ αληροη α ειγ Concordan ορη, α θαίταιη, αγυρ αρ απ γειοη ατα αγαμ ορη, ιαραιη ορη ε θεανατη! Αγυρ φεας, θεανατο-ρα, πιαρι α ειοφαιρ ια απ πόρ-εατα ατα 1 πνάη ράιην, απ ριο πειδηνα ρώιτ-ρε. Πιαρι α θειο απ πόρ-εατη αρ φινυαλ θειο τηρα αρ φινας Concordanη αγυρ θεαο-ρα 1 θεριοτζοη αρ τορας πιος φεαρ Ειρεαν αγυρ απ Caladoculz αγαμ. Τα θε γεαραιδ αρ Oiliell απ clardeam α ταδαιρητ ροηη απ ια ραη. Θειν-ρε αγαιοη α ταδαιρητ ορη-ρα 1 θεριοτζοη απ εατα απ ια ραη αγυρ τεισφαιρο-ρα ποματ, αγυρ πιαρι α τεισφαιρο-ρα ποματ τεισφιο φηη Ειρεαν υιε ποματ.

Εα.—Τα γο μαίτ.

(Σομηρασαρο, τεισεαρ Εα ζιλαηη, Leonras φεαργιηρε απατ.

Cuimhne m'fheadar agus ríp Éireann gáirí rúairi iarrach. Ritear
m'fheadar agus Oisill agus tuille iarrach.)

m.—Lean é, a Fearegus! Lean go tian e! Tábhair
a ceann agus a corgas leat, feiceam!

(Filleas Fearegus.)

Ac! Cao 'na taoibh nár leanair e! Tá an ríseal
loictite agat! Imteig agus lean e! Imteig! Ná
bíodh an obair ceaduna agat amáilleasach ariúr ariúr!
f.—Úar m' airm dánage, a riogán, ac ná leanfarad-ja
a tuille e. Agur ní luig a ná bheidh an obair ceaduna
ariúr amáilleasach agam ariúr.

m.—Conur ran! Ná fuil oírt an comhrac do criochna!

f.—Tá mo comhrac criochnaítear agam. Óineanar comhrac
doimhír leir agur do teic rí pionóam. Sin
rua nár fheadar aon fear o'feardair Éireann a ñeanaíath
fóir leir. Ni ñeanaíath-ja a tuille comhrac leir
go uctí go nua-neanaíath fearr éiginn o'feardair Éireann
oileadh agur atá ñeanta agam-ja inmhol!

(Imteigear Fearegus. Tíg Calaitín Dána iarrach.)

m.—Feac, a Calaitín, táim ciapairte glan ag an bhearn
ró! Tá orainn fearr o'feardair Éireann do cùir
cun comhrac doimhír do ñeanaíath leir ac ní fonn le
naon fearr tábhairt f'éin gcomhrac o thairbh rí lóic
mór. Caitfeadair neire cùir leir ari cùma éiginn.
Óineair go leirí tiair i gCruaíainn fad o thara mbeadh
e. Már aon fearr aithní an Cú Culainn agur a cairde
ríde ba cùir guri mór ná ran iir aon fearr aithní turra
agur do feast maca fícieo.

(Tíg Fearegus iarrach.)

Óa bhris rím, má gában turra agur do clann mac
do Láith an comhrac ro do ñeanaíath le Cú Culainn
iir comhrac doimhír e.

f.—Comhrac doimhír! Oíche ari fícieo i n-aigaird aon

FÍR AMHÁIN! Ní comhrac aoinfír é, agus ní fíre feap é a riogán!

M.—Ír filip. A fheadar sí. Ní comhrac aoinfír an comhrac, ac ír ari Calaitín agus ari a clainn atá an éagcónair 'd' Úéanamh. Ír mó go mór an bheir agus an buntáirte do Cú Culainn a cairde ríthe ná do Calaitín a clann. Ír curio tá corp féin clann Calaitín, ac ní curio tá corp féin cairde ríthe Cú Culainn. Má gában tú do Láimh an comhrac a Úéanamh, a Calaitín, tá comha mórta le fágáil agat ar.

Calaitín.—Gábhaim do Láimh é, a riogán.

(Imníg ro. Táis fiaca mac fír fíre feap sí. Irtsead.)

F.—Tá an donur Úéanta oírlainn fé Úeille, a fiaca!

Fiaca.—Conur rian, a ní?

F.—Tá Cú Culainn le marbhád ari marbháin!

Fiaca.—Ír uirlírde e Úeile le marbhád ac cé marbhócaidh é, ba thait liom a fíor a Úeile agam?

F.—Tá Calaitín Óama agus a feast maca fício ag dul i n-aonphreácht, marb éad ná fuil ionta ac aon feap amháin, cun comhrac aoinfír a Úéanamh le Cú Culainn. Níl aon dul ar aige uata. Tá níos ari gá feap tiosh agus níos ari gá feap tóthuill aca. Níor caid aoinne aca uircéar imroíoll riath, agus ír bár an deargadh ír luighe uata. Níl aon dul ar aige. Ír móri an cheas ari Ultair agus ari Cúige Ulao é! O, a Úalta! a Úalta! Caib a Úéanfaoi-ra ió' diaid!

Fiaca.—Ó'fearóir nár thírde do Óuirne éiginn, a ní, dul amach agus Úeile láitheas le linn an comhrac. Nuair ná tuigtar fíre feap do Cú Culainn íré ír luighe ír gánn an comhrac féin do Úeile deaftac.

F.—Ní heol dom feap ír feapar Cúige min, a fiaca, ná

túra féin. Imteig leat smac ari marion go moch,
tar a mberd Calaitín 'na fuidé, agur inniu do
Cú Culainn cao 'tá cuige.

FÍACÁ.—Ni fánfao go marion, a m. Imteobcaid smac
anoir.

(Imteigio. Tíos méid agur Oisill i gceasach.)

OISILL.—Ni tairnean an tseal líom, a mheib. Tá
ceangailte oifáinn fíre feair a tathairt uab. Ir
docht an cár e mara Úfuit feair ari fíreann Éireann
o'fearfach ríearamh or a comair!

M.—Tá ríansanna oiféa riomha n-a cálairtibh ríde. Tíorú-
fionn ríao, daíri leib, le ríuil agur feoil, ac ni call
o'feair faoisaita, ré neart atá ann, tíorú a
théanamh le comáctaiibh do-feirgise, do-claoiúise
ríde. Ir éagcónair, daíri leib, a iarráidh airi. Ni fíre
feair, daíri leib, a cálairtibh ríde beirt ag caibhún le
Cú Culainn ra comhlaic agur fáin ag an bfeair eile
ac neart a láim féin.

O.—Bí an Mórríoghan ag caibhún le lóic mór. Niор
eirig a comhlaic le lóic uad bálli rian, agur ni luig
ná mara eirig leib an Mórríogham. Deirtear gur
daim Cú Culainn ríuil aiftí. Ni tairnean an tseal
líom, a mheib. Má tuitean ré le Calaitín agur
le n-a cláinn carfar go neab i n-a aracán linn e.

M.—Má tuitean ré beiridh fuaingseal agus inn uairidh féin
agur ó n-a chruinn-tathair agur ó n-a cálairtibh ríde,
agur beiridh a leitheadh ríin de docharta ari Concothair
agur ari Ulcaig troid go luigean a gcomhairle agur a
mbeairtta amu oiféa agur ná tiocharta leib a neart
do chruinnibh agur do ghléasach agur do cónra cun
cata riomhaíonn. Ni haon aracán dámhainn thícheall a
théanamh ari a leitheadh o'annraigian do cùl ari an
rúise uainn.

O.—Ír tuisceas nád ari cuma éigin eile atá an cup ar an ríse oda neanamh. Má cuitean Cú Cuailinn le Calaitín agur le n-a clainn ní b'eo ioe Clainne Uírmis i n' aonair i mbéalaibh daoine.

M.—Má bion ioe nád ioe Clainne Uírmis i mbéalaibh daoine ba thait liom-ra gur ioe éigin eile a bheo 'na mbéal o'eachmair ioe Oiliolla agur mheibh! Ní haon uairí aithní an ó tánaomairi ra d'úcais reo a cuipeadó rinn fén agur ari mórfhuas i gcontabairt.

O.—Tá an ceart ra meidí rín agat pór 'n Éirinn e.

(Imteigio.)

AN CEATRAMAÓ RATHARCA

RUBAI MHEIB.—MEIDÍ AGUR OILILL.

Oilill.—Am bhrácair, a mheib, gur b' eascaí liom go mbeidh an cù agur an cat agur an gíppíftaibh agat ari aon úrláir nuair aitheoscáidh ríseach Muirian ríseala an cleathnáidh. Pór ríuo a geallaibh 'dibh ná nár geallaibh mheib, ní'l feair acu gán an ríseal rocair i n-a aighe aighe gur do fén atá fionnadhair le cabairt mar mhaorí.

M.—Ír do, leir—má glacan ri e. Níor tháir liom-ra do i. Conacádaribh go leir minic go leoir i o tánaomair ari ari an ríodáibh. Ói an caoi céaduna ag aon feair acu ari shláth agur ari ionfhuinne o'fagáil uaití agur do cabairt ri a ói ag Reocair mac Faitheamhain.

O.—Fáidait le huadairt Suir Feárrí Liom-ra ag Reoártach i ná ag an ní i fteann pí uairle oíche go leir. Is feárr bheag é agur i fteann ní uafar é agur i fhuine roghanta é. Is feárr comhlainn ceathair é, leir, ariú dhaí dhairge. Is iongantach mar a tháinig Conchobair goil agur dhairge do riogha Ullao. Níl an feárr eile rín i néirimh do togrannach mar chliathain dom féin iomáine Reoártach mac Fathearnáin. Ádh i fteann liom go mbraitheann obair agairt de bhearr an cleamhnaír.

M.—Ní meadra an t-riosc-obair a bheir agairt de bhearr an cleamhnaír reo ná mar a bheadh agairt da n-einntí an cleamhnaír le ní de phigstíb Mumhan. Bé ní acu gheabhadh i bhearrfadh an cura eile acu Suir ó' fín feall oíche féin. Tá da ní bheag acu ann agur níl agairt ac aon fiannachair aithnían. Ní mór an t-oimsearsa ra mbreis feárrfadh da ní bheag a bheanach reasair aon ní bheag.

(Tig Mac Rot i gceád.)

Sead a Mac Rot, ariú tuiscair na ríseala leat?

Mac Rot.—Tuiscair na ríseala liom, a riogán. Ariú an t-áitláic i Sleathain Mhíde atá an coinne. Tá neart mór de phigstíb Ullao tagairte i gceann a céile ann ceana, agur tá tuadháin na gcuoc agur na gcoillte acu ag teáct ann ó'n uile ariú. Tá teaghlach Conchobair ann ariú bhearr an tulaist. Ó' aitnísear anairt na brubail agur bhratac na Círaobhruaide. Comhrísear gusair le fíche bhratac ann, mór-timcheall an tulaist, bhratac oif cionn gac buiríne. Comh fada agur téigean mo tulaistim níl buiríean acu nádúrthíosa céad a lios, ná oif a cionn.

(Tig Feárrfach i gceád.)

Beidh aon tóir-fhluasg ag Conchobair um an am 'na mbeir Uilcraigs cnuinniscte i Sleathain Mhíde aige. Féarfhur.—Ni féidiril t'fearlaithe Éireanach uil s'cat a tadhairt do'n tóir-fhluasg ran. Beidh an cat tian agus i f'cúir beirt ollamh do. Ni comhrac ríeo comhrac le laochra Uilcach nuaír atá a bfeaird tagaite Údibh agus a neart cnuinniscte acu ar an láthair. Ir ceart fhluasg feap Éirean do ghléasach agus do cónaí i n-10únaidh cata agus comhracach gan moill. Ni leorfasaithe Conchobair puinn aimriúise uairí gan tioigialtar do théanamh ar f'earlaithe Éirean mar gheall ar aghaidh Uilcach, go tóir tóir aonair atá fioch agus feapais Uilcach uile ar feairg-láraí.

M.—Ni d'fhéadfaimh-re ró bhris t'fhearr, a f'earfhur. Tá tá fioch agus feapais ar Uilcachaidh ni baoisai ná go bhríotálfar a bfeairg. Ni comhrac ró cnealgach comhrac le laochra feap Éirean ar an ríogaisth ro. Tá ollmhaitear Cúigé Uilcach fé n-a láthair aonair acu. Ir le neart a láthair fírin a fuairfadaí an t-ollmhaitear ran. Ir le neart a láthair fírin a comh-eadarfar ríaois gheirim aip.

(Rítear glas mac Dealga i gceasach agus fuisil aip.)

Glás mac Dealga.—Fíaca! Fíaca!

(Cuitear glas marbh.)

O.—Cao é an bhris a bhí aige leis an gcaint fín, a f'earfhur? Cao é an "fíaca" aitheir ró?

Féarfhur.—Anois ní fearann, mara fíaca éiginn a bhí aige le viol le duine éiginn rati a bpríosadh ró bhr. Ach tá a chuid fíaca go léir violta aonair ag an bfeair tibecht agus i fíaca folá agus feola Údibh ran iad!

(Rítear fíaca i gceasach.)

An fíaca.—Tá eipileac téanta aifir ag Cú Culainn

a riogra! Tá Calaitín Óána agur a feacht maca
fício marb aige!

m.—Cúgair d'éiteac, a cláthaire! Tá mallaíodh
máthairic éiginn oírt nó tá duine éiginn ag mágadh fút.
Cé tuis na ríseala rian túit le n'innriant?

An fearn.—Ceart a chuir aonrho me, a riogán, cun an
rígéil d'innriant láithreach. Tá Ceart férin agur
muintir Calaitín imigte amach cun na gceorr a
tábhairt leb le haobhlaeth.

m.—Aililiú! Calaitín agur a clann marb!

f.—Agur Conchobair ari an rúise pormáinn. Ní mór
dúinn féacaint cùgáinn férin fearn!

(Iméigír aile: Cis beirt de muintir Calaitín agur beiríos
leb an corr. Cis fadairgur agur fiaca mac fir feide
iúteas agur iad ag caint.)

Fiaca.—Úi naoi fearla fício acu ann, Sláir mac Óealga,
ua Calaitín, an naoimh fear ari fício. Comh luat
agur támádar i ngráorí uó do ríteadarí cùige agur
cláthearí na naoi beara fício i n-aonfearc ari
amur a chinn agur a chuirr. Da thairt an thairge aige
é, do dhéan ré an fadair-clear le n-a rísiat agur
fáidh ré na beara ari an rígéit i ndréid nár bain don
bhoi ari le n-a chroicean. Nuair a bhi na beara go
leir ráibh te ra rísiat bhi an rísiat níl éiom. Tári-
dingh ré a cláitheamh agur éiom ré ari iad do ríotád
de'n rísiat. Le n-a linn rin do ríte Calaitín agur a
clann cùige iúteas. Nuair cùgádarí uain dhoibh férin
ari a gcláidhmhe do tárang. An téirí acu go mairb
rúise acu timcheall airi, do fádádarí a Láma 'na
Sínius agur uthuigádarí fúca é guri cùigearádarí a
gcuairt le ghean. Nuair a conac an Éagscoil agur
an Éagscoilllann támair eall bárdé agur connailbhe
dóm, agur táraingear mo cláitheamh agur le haon

buille aithinn ró teaghsar a phair de na Láimheach i n-acraí 'na ceann. Nuair a baineadh na Láimheach do chuit gac feair riari ar an tocalam le neart feadhma an gheama a bhí aige. Táis Cú Culainn a ceann. "B' é an cabair i n-a am fém é! A thaeprí-bhóimhleach!" ar reirgean liom. "Ba cabair duit-re é," aifigh mire, "ac ní cabair túinne é. Táimio-ne, tríocas céad de mhaitiú Clanna Ruadhais, i Longbord feair Eipean agusur ciprín rinn uile fá sion gnaoi agusur clárthim mór gaeáltear fior an buille seo a bhuailtear." "Béirimh-re mo bhríastar duit," ar reirgean, "o táigair mo ceann agusur gur leogair m'andl' dom, mara n-innríri fém oírt fein, nád baoisal duit go neodraíod aoinne acu ro oírt," agusur riún caca é agusur iar air ba ro ghearr an mothail deirleachur leod. "O míle Shláir mac Deargá agusur ba bheanair do uil uairí, ac t'aimpreis ré le tuigíar é ríar ar fhoirí ré rubair meid.

F.—Ambarra, a fiaca, ba ro bheanair do Shláir mac Deargá inniuint oírt! Do míle ré cugáinn i gceasach agusur, "fiaca! fiaca!" ar reirgean, tíreacach ríar ar chuit an t-anam ar. Niop tuigeadh ac gur b'athraithe a bhí fiaca éigin aige le viol.

(cig méid agusur Oiliill agusur maithe feair éipean i gceasach.)

M.—A maithe agusur a thóir-uairíle, tá ari gnáthair nád thóir tanaíche agairinn. Tá ollmhaittear na cúngach seo Uilad agairinn bairiscte go glan ar an uile cúnne 'de'n thír. Táid bánta Uilad ríomhortha agairinn. Táid laochra Uilad cipeasta agairinn. Tá níolta acu linn ar ari thineadháir t'eachsóir riath oírainn. Tá gnáthair uairíreacach Uilad cipreasta le ghearr agairinn. Tá ríomhail cipreasta agairinn ar oíneach agusur ari thóir-cla thíos feacna. Tá ceab cipreasta agairinn

ar folair na Cíosaíodh. Táid na foillte mórta.
Is cun Cúige Connacht a bheo róilte Gaeál ag
fearaínt rúar fearta. Tá gacúin agus réim clá
ag feadraibh Éirean ó'n ríogaibh ro. Do riuballamair
Cúige Uladh 'na fórsaibh caola agus ní lataibh ré de
thirneas agus ríosra na císe, tá méid uabhar
agus rónaist agus rárasct agus spriobdeamhaint a
maoirítheair dhoibh féin agus ní tríriat ar fioi
Éirean, feargán iomáinn don lá atáin i lártais cata.
Is fada go n-imreabhair cuithe an t-geil rín at
aighe agus a geancúir na tíre seo Gaeál. Ác, o
ríosra, níl an obair spriocnúiscte ar fad agusann
fór. Tá coinne déanta ag an namair i Sleámain
Mhíche. Tá searaité asu bheit iomáinn rian dílt
rín agus rárasct éigin a déanamh ar cat a thabhairt
dúinn. Ní folairiú dúninn, tá bhris rín, ár neart
do gilearaí. Cuirfimíodh ár mbuaír agus ar
mbuaíde agus ár gcuimhne liosnára iomáinn rúar,
agus tabhairfaimid dhoibh go fíal an cat ro atá uata.
Fé mar eifís ár gcuairt idir eiríedhair an cat inn.

Tá an Donn Cuailnge agam-ra, agus ní gá a innriant
duaibh go leanfairod an buaibh an Donn. (Sárca.)
Gluairíodh aonair, a ríosra, agus cuimhneadh gád ní a
chriocá céad i n-oblóid thaité cun an bhuille déanais
do bualaibh i n-oblóid go mbeirid ríot agus rúainear
agus rámhe tharcaim agus iomáinn tiair i gCruasaim tar
eir ár gaocair.

m.—Ni feadair an t-riaois agus a théanfam leir! Measgar puaire a comhaipisgír feairgíur do cura rí comhriac leir do riabhadh mán maic ar na captaid agamh, ac níos táinig ríoc ar. Annraon ceapar ná beadh aon dul ar aige ó Caisleán agus ó n-a clainn, ac

ba neartainí marbhád. Lóic mór leasáig marbhád an piasonúir ari fícheo rinn. Ni théanfaidh an fearr ir tréime agairt aon cùir i gceas ari feargta, agur beir aon earrann-tábhail 'sáir milleadh agur 'sáir mbairgád do ló agur o' oisce, agur ag corc ari ríos ari iad fén a cùir i gcoiri cùn an tóir-cata.

Cearat.—Tá aon fearr aithní ari fíearlaibh Éirean, a riogán, agur o'fearraibh ré comhrac doinfiú a théanamh le Cú Culainn agur Cú Culainn do marbhád, ac ir nódic liom ndír iobháigheach a cùir ruair cùn an comhriac. Is é comhaoir Cú Culainn é, fearr a comhgníomh agur a comh-foghlaim agur a comh-clear, ari goil agur ari fáiltíse.

M.—Fearr Ólaoth mac Óatháin a deirí?*

Cearat.—Síné an fearr, a riogán.

M.—Ni ériofintíodh fearr Ólaoth go neod le n-a cara. Ac ní folaír iubháigheach a théanamh. Cuimheád fén fíor ari lárcheas.

(Imreis.)

AN CÚIGEADH RAÓRAC.

Cliachtán cnuic i mbáileach tóir-fluaigheas fearr Éirean. Cú Culainn agur laoř.

Cú (ag féadáint ari an tóir-fluaigheas).—Sín iad oif ari gcomhainn iad, a laoř. Is éada raiplimh an talam atá fúca. Is lionmhar iad a tóir-úsiúne. Is gleimneadh talchéamh a n-éirí agur a n-árim fíe folur na ghnéine. Tá cuimhe agur troma-chroíthe oifim, a

Laois, a nád go gcaithfead Féacaint oíche annraon or mo comhair 'n-a lán cumas. Tá Cúige Uladh ríomhortha acu. Tá ari gcuire an traoighil annraon or ari gcomhair acu, ari tmeálaí agus n-ollmhaitheoir, ari mná agus ari bhealaí, agus ní'l ari ari gcumas iad do baint níos ná díosaltar a théanamh oíche. 1r ní fada atáim im' aonair ag caradh le coirteas éigin do chur oíche, ac tá aig uilte m' mírneach féideire, a Laois. Tá tuairíe oíche agus tá corda oíche. Ni féidiril dom feadarán bhuinn eile aimpriú.

Laois.—Féac, a ní. Cé hé an Laois é riúd aig teacht i n-áirí Óstaireach tréagána an longphuirc? Tá ré aig gábhail tré leár an longphuirc agus ní'l aon ríord aige dá chur ari aoninne ná aig aoninne dá chur ari! Már Laois ó Féarlaibh Éireann é nád pobair an ionsgna ná labhran aoninne acu leir, ná ná labhran ré le haon duine acu. Tá ré aig gluaireacht eataíte agus aig teangeálal leibh, ba údúic leat, ac ní leos-aird riad oíche go bheiciodh riad é, ná ní leosan feireann airi go bheiceann ré riad. 1r bláinn agus ní uafar an Féacaint atá aige agus an riubhal rísuamhda, níosga atá aige.

Cá.—Ciong ré riad, a Laois, ac ní feiciodh riad-fan é. Aon te m' cairpriodh riúde i gcead é. Tá riorthu mo tuairíe agus mo bhuairí aige, agus tá ré aig teacht cum folairí agus mírnis do chur oíche, mar tá gá agam le folair aonair má b' si gá miath agam leir.

(Tig Laois mao eileannan i gcead.)

Laois.—A Cá Eamhna, a mhic amhrá Uladh, 1r fada é do gaochar. 1r dian é do gniomh. 1r tacom i do lám ari ríuasg feair Éireann. Ác 1r tacom tuairíe oíche féin aonair. Ni folairí duint ríuaineadar do glacad agus corda do théanamh éin do níre agus do.

thírinnis a叱aradh tár n-aif oif. An tá ghoineann minn a fuaireann sé i lóic, tibé cleasraibh na Mórriónsna, táirí riad gáin cneadair agat fóir agus rí táirí riad ag bainteann ois' neairt. Níor coitlaithe neal le fada mara gcoindisctha fíor-théasáin aonair agus aifir gáin de fuaimear agat chuirge acu do fíleas do leosaint ari' do ghlún agus do ceann aili do Órla. Ni foltáir duit coitla ceart do théanamh ná cuimhniú an tuairisc teire leat, agus aonraian beirte áitair ari' thíreab.

Cú.—An fáidh a bheadh-ra im' coitla cé théanfaraidh an comhlae? Ná cé théanfaraidh fáidh éom?

Lug.—Fánfaraidh agat ag théanamh na fáidh agus mór tágair comhlae glacfaidh tár do ceann é. Ac ní thioefaraidh. Téanamh.

(Imreisio ac Laoise. Táig fóllamhain mac conchothair i gceist.)

Fol.—Cád é minn oif, a mhaic Riangábhra! Ba údais le dhuine oif gáin b'áinleis a comaicir trppiu! Cá b'fhiul Cú Culainn?

Laoise.—Ó! Ó! Ó! Ní fheadar ca b'fhiul Cú Culainn agus ní fheadar ca b'fhiulim féin! An Laoise ír uaire le agus ír áluinnean tada b'fhiulim ím' fúilibh cinn, gáibh ré cuigainn anall aonraian aonair treachra longphuairt feair Eilean agus ní fheadair doinne acu é. Táinig ré cuigainn aonrao agus do labhairt ré le Cú Culainn. Ni cuijmhn leiom cád duibhairt ré leir, bí a leiticeáidh minn o' uathúar oifim. Conac ag imreacáit i n-aonraeacáit é féin agus Cú Culainn, tóirfeadach ríri ari' táinair.

Fol.—Ír treas ná labhair beagán níor luata! O'oir-fearadh dom go cruairidh Cú Culainn o'feirgint agus gairmit camtaothe théanamh leir. Táin féin agus tibi

CAOISAIODH TÓ MÁCRA NA HÉAMHNA TAGAITE CÚIN CABAIRU
THÉANAMH LE CÚ CULAINN RA TROIODH REO AIGE TÓ
THÉANAMH I N-AIGHIODH CÉICHE OLLCÚINGE ÉIREAN.

LAOG.—AIGHUR, A FOLLAMHAIN, CAD É AN FAIDH LE TUI TU
FÉIN AIGHUR TÓ CHÍ CAOISAIODH I N-AIGHIODH A LEITÉIRO TÓ
FLUAIS NAMHADH! TUIGIM GO ÓFUILSIODH FLUAISCTE ULADH
AG CHLUINNPHÍN I GCEANN A CÉILE I STEAMHAIN MÍRÉ, CUN
TEACHT ARI AN FLUAIS POMHIR AN MÓR-FLUAIS TÓ AIGHUR
CAT A CABHAI RT DÓIBH. NÁRHÓ FEARRP AN CIALL DUITHE
AIGHUR TÓ O' CHÍ CAOISAIODH MAC RÍ, TUI AIGHUR MEADH A
GABHÁIL I MÓR-FLUAIS CONCOUBAIR AIGHUR BUHL TMBÁRTCHAN
D'IMPIRT ARI AN NAMHADH NUADH A BÉADH FOIRNEAIRT
CAPADH GUALAINN LE GUALAINN LIÚ?

FOL.—NUAIPR D'IMPIRT CONCOUBAIR AIGHUR A TEAGHLACH O
EARBHAINN, AG TUI O BÉADH GO HÁIT AN COINNE, O' FANAGH
RA AIGHUR AN MÁCRA I NEAMHMAIN. TÁINIS NA RÍSEALTA
NUADA THÉARLMHARA CHUÍDHOINN IRTEACHT, AN UILE LÁ AIGHUR AN
UILE OÍDCHÉ, O GÁC ÁIRÍDHE TÓ CHÚIGE ULADH. ÁIR TMBAILTE
TÓ RÍMIOR. ÁIR OTSÍCTE TÓ LORGASÁD. ÁIR TMBUAIR,
ÁIR TMAOIÚ, ÁIR ÓFREAGHLA, ÁIR TMÁD, TÓ ÓFUADHAC. FE
THÉIRE TÓ O BHLIR ARI AN ÓFOIRIONE AGAM FÉIN AIGHUR AG
AN MÁCRA. TÁINIS BHLÁIN AGAMHINN ORAINN FÉIN, A
NIADH GO RÍBHMADAI RT BEOG AIGHUR A LEITÉIRO TÓ COR ARI
BOLG TÓ THÉANAMH ORAINN! SOCRIUÍGEAMHAI I N-ÁIR
N-AIGHNE TÓ LEANRFAIMIR FLUAIS FEARI ÉIREAN AIGHUR
TÓ N-IMPIREÓSCAMHAI ÁIR TMBÁRTCHAN ORCA, TÓ OTABAIR
FAIMIR CEANN OILIOLLA AIGHUR CEANN MÉIBH LINN TÓ
TÓ ÓFRÁGFAIMIR ÁIR GSOCRGASAI ACU.

LAOG.—IRÉ BUHL GSOCRGASAI A RÁGFAIR ACU.

FOL.—SIN MARÍ IR FEARRP E. PB BUADH A GHEABAIDH
CONCOUBAIR RA MÓR-CAT IR BEAGH AN RÓLÁR LIOM-RA E
TAR ÉIR NA N-OIC ATÁ TAGAITE ARI CHÚIGE ULADH. NI'L
NUAIM FEARDOA AC BÁR, AC É THÉANAMH COMH DAORI AIGHUR

ír féidiribh é ar théid agus ar Oiliill. Tá mbeadh Cú Culann againn cabhráimír foighin i n-aonraeacht fé 'n ríusas agus b'fearaibh go dtiocfaidh linn pubal théid do fhoisint agus ar bhearrus do fáram! Ba chuma linn bár nó beata annraí.

(Tig curio no's a thacaí a gceasach.)

Féac, a óga. Siobhán Laois mac Riangádhra agus níl aon tuairírt aige ar Cú Culann. Cao a déanfham aonair?

Duine acu.—Déanfham an rúin atá ceapaithe agaínn. Ní raibh aon eor díom-ra órlaí i nuaíaribh mo cailín go dtí go mbeadh ceann théid agam nó mo ceann aici. Tá ámairg m' atáir agus mo máthair 'na ríomh agus 'na luanáireas. Tá m' atáir agus mo máthair, mo bheirt deairbhráchar agus mo bheirbhísh, i ngeimhleibh bhráigíontír ag Meibh. Rúin ír cinniada ná rian uile, neiltean mo beata, an dain-céile a ghallaod dom, an inéimh ír uaireacle agus ír gile gnuaoi i néirimh, roinnt mo fáil, atáir mo chroíthe agus m'annamh, tá rí i ngeimhleibh bhráigíontír ag Meibh agus mire beo! Ní carrao éar n-air an fáidh a bheir faobhar ari an gcláitheamh reo ná lúctha láimh reo!

An curio eile.—Mire marí rún! Mire marí rún! Mire marí rún!

Fol.—Tá go maic, a óga. Deirimid-re leir, "Mire marí rún!" Téanais, a óga. Déanfham gád feair agaínn cion duine de tiosgaltaí ari ar namhao. Ír thíos duinn beata agus ír thíos duinn bár. Íre an bár poigha ari an thíos aonair.

(Iméigír.)

Laois (i n' aonar).—Bári fiaidh, a Meibh, mís tá an tóbair-flusas i bprócair Conchobair i Sleathain Míde

Cóimhín caitheadh do chloisí go bárf agus rí atá follamhain
agus rí a chéile caoigeara ní molaim an t-ádú Úairí leat
ra thóir-cáit!

(Imréidighéar.)

AN SEAMHADH RATHAARC.

Cú Culainn 'na coolda. Luig mac Eitileann 'na
feargáin i n'aice. Márpaill Cú Culainn ar a fuan
agus ríneadháir 'na fuidé.

Cú.—Ó ! Tá mo neadair agus rí mo mhrineadh arís agam.
Cao é an fáid atáim im' coolda a óglachas?

Luig.—Tá sé agus rí aití oíthe.

Cú.—Ó ! Fuit, fuit ! Iar oile an obair i ginn !

Luig.—Cao uime?

Cú.—Na ríobiscte gáin iontachais an fáid rinn.

Luig.—An bhfuil rí!

Cú.—Cé b'í cun cata ná comhráic do chuir oíche?

Luig.—An fáid a bhír-re ro' coolda táinig an macra
ó Cathairn aothair aití agus rí follamhain mac Con-
cobaíri leibhéal, agus rí eisgeanair rí aití cata do na ríobisctib,
cat gád lá. Rí aití caoigeara mac ní doibh easaón a lion.
Do chroíreadháir cóimhíní gan guri chuit a dhéar
comhionna féin de'n truisce leibhéal, agus rí do chuit an
uile ónuine dhoibh féin agus rí do chuit follamhain mac
Concobaíri. D'fheadarfaidh follamhain teastáit beoibh ó'n
gcaidh ac ní tiocfaidh. D'imir rí a báireann ar
fheadarfaidh Éireann go dtí guri chuit rí. Táinig úd
másc Úaireann mic Úaidhín chuijse ra comhráic agus rí
leagadair é.

Cú.—Tá uirón agus rí ceirte oíche a ráibh ná labhar ann!
Úd mbeinn ann ní chuitfeadh an macra agus rí ní
chuitfeadh follamhain. Iar truisce ná labhar ann.

Bíor im' coila agur mo cárthae tilfe i gceannasadh
tan! Táid do gheal é!

Laois.—Ní táir do r' scairge-re agur ní haistír do t'
ionchaidh an ní rin tair eir a bhfuil déanta agat it'
aonair i n-ágaird ceitíre ollcúigé Eireanach ceana!

Cú.—Fán-ra aonair im' fócaír-re, a Órlaigh, agur ionn-
rócam ariamh an mórríuaig i n-aonfearacht agur
déanfham bár fóllamain agur an tacaíocht do
thioigfaileadh go fuilteadh oíche!

Laois.—Ní fánfar, a Cú Cathna. Bé comhanna goille
agur gairge a déanfhadh laoch ro' fócaír-re ra
cogaodh ro ní hé féin a gheabhadh a níor agur a gceiste-
eannaint agur a n-oírlítheaigeas, ac i'g turas gheabhadh
is. Uime rin ní fánfar-ra ro' fócaír. Imír féin
do bártan oíche. Ní leó cumaig gníomh an lae seo.
(Imnísear.)

Cú.—A laois!

Laois.—Teast! a pi.

(Tig laois i gceast.)

Cú.—Iníll an capadh reaillia mā tá a chealaíomh agur a
culaird agat.

Laois.—Táidh riad agam, a pi.

(Imnísear laois.)

Cú. (Ag maetnaí).—“Ní leó cumaig gníomh an lae seo.”

Tá go maic!

(Imnísear.)

AN SEACHTMAÐ RAÐARC.

Ribéal meib. Tig meib agur Ceat i gceast.

M.—Ní haon mairt beirt ag gábhail do. Do tairisgear
an uile fágair comha d'agur isé mo tuisíomh tá
ntairisinn píse Connacht do ná beadh aon mairt

Dom ann. Ìr amhlaidh a táinig lárach feirgse do nuairí a chlártaí ar dtúirí ar an gcomharas. Tá ériu éion acu ar a céile. Do lár a ná fúil i ntuilleadh gur ullaing páirí éiginisear roimh an bfreascaint a chug ré oíomh. Ìr iongantais an fear é. Ìr mo agur ìr truiume o'fear é go mór ná Cú Culainn. Ná thíoscaidh acaí ag uadaíne i ntuaoibh áilneacasta Cú Culainn agur uairleacasta a phearraon agur a theilidh mearramh-re go bhfuil fear Diaibh abfaoi nior uairle dealbh ná é. Agur, O! an neart acaí tuirtóde ann! 'Na cabail, agur 'na ghuallibh, agur i ngeas ball da ballaibh beata! An ceann fionn, uaral, piogá; an t-eardan glan, golusmáir, leathan, dho; na maitise bheagsta, daingeana, gan beit troma; an t-áiríon thraig-cumha thíopeas; an ná leacán fada luirneamhla; an béal dear cnuinnischté, rocair, cóbair; agur an rmeis comh-obláit, comh-daingeasan. Aic na rúile! Labhran mór-laigne an cuilaois le ullaime amach ar an ná fúil rím. Doibh fiú iad fearg do chur oíche! Ìr ullaice liom gur b' é fearg ìr bheagsta é ná bheaca riath agur Mac Fhearna do chur cùise! Conac é go minic céana, agur tuisceann fé nuaedra an téagair agur an neart; agur, 'na comhíb rím, an ghuairíreacst éagfa éan-troma, agur an cuma 'na mbeartaitheasadh ré a chuir aifim gairdhe gur ullaice leat ná bhoíodh don meadácasaint ionta. Aic ní feaca go dtí inoim é i mbhrúc agur i gcoimhearsaí feirgse agur buairteá i n-adoinfeadct! Ni gheadair ré do láinn an comharas a théanamh. Ní ma ghabhán ní mairbheasair ré a capa. Ìré mo évalúitim láimhí, ná nuaemhír an comharas, gur b'feargair leir é féin do évalúitim le Cú Culainn ná Cú Culainn do évalúitim leir.

Ceac.—Úd mbeadh an comhraic ari ríubhal da níriú
o'ascáid an aigse rinn, go mór mór úd otsuigsead
rē, ra comhraic doibh, a thalaírt rinn o'aigse deit
ag Cú Culainn do-ran.

M.—Ca bfuil rúin go bfuil a thalaírt o'aigse ag
Cú Culainn do? Iar doibh leir féin ná fuil, agur
rinné iar mór atá 'sá corc ari an gcomhraic.

Ceac.—Úd maoiúcte ag Cú Culainn go minic le tamal,
ná fuil aon feair aonair ari fearaid Eireann o'fhead-
raíodh gearamh 'na lárdaír ari galaird aoinfír, ac feair
Uíath aonáin, agur guri b' iongna leir ná tágán
feair Uíath cun comhraic do Óelanach leir, agur
ná mearran rē féin a clú do beit cárta ríar i
gceasaithe aige go dtí go otsuicíodh feair Uíath mac
Datháin i gcomhlann aoinfír leir.

M.—Airiúd níor aighisear focal té rinn! Amhára ta
cá an maoiúdeamh ran deanta ag Cú Culainn tá an
tseáil rocadair.

(Airiúdtear fothram mór beath cóncharaíoch, agur airiméarú,
agur fuaime easca, agur carbhad, agur líneáidh daoine i
n-aonáithe agur fé gáannra báis.)

Cao é geor ari ríubhal!

(Méadúanúisear an cóncharaíoch agur an e-airiméarú agur an
líneáidh.)

Ní hí Conchobair agur a fíobhiste a beath tar éir
éaláidh oírláinn! Níor b'férionair doibh teacht aonra
ó Sleathain Mhíde i gcan fíor do Mac Roth agur
úd lucht fáirfe!

(Níos aor feair iarrádhaí agur é ag euri an anna amach le
rásótar agur le hanaithe. A chuir éadairig ríplacaithe. fuil
go tuisge air. Beirfeart méis ari gualainn air.)

Lábhair, a Ónuine! Cao tá ari ríubhal? Cao é

an fothram é seo? Laibair! Laibair ní eisítear
amach arat an méid te'n anam atá ionat!

('Dá ériúd.)

An feadri.—Ó! a piogán, ní feada maná a leitítear te
máthairc.

(Rítear Oiliell i gcead: Neártaisgead an tóirteinead agus
gádairtisgead ar an díriomhruadh agus ar an líníreac.)

Oiliell.—Cao é an tonair é seo atá arí riuáil! ní
an amhlaidh atá an tóir-riuaist ag marúbaid a céile!

(Rítear feadri eile i gcead.)

An feadri eile.—Ó! a piogála, tá ainníthe uathúlraeas
éigin ag ghuairíreasct ar bhuile tríod an Longphort.
Do ghuairidh ré arí utáinír tóir-timcheall an Long-
phort agus lármacha temne pojimir agus 'na tíairid
agus or a chionn, agus tóirteinead agus báireas
aige ód óéanamh agus an talamh aige ód riaobhadh
agus fóid agus cloch aige ód ríteallaíodh rian aer.
Annpriún do tuig ré agairí arí an Longphort fein
agus tá ré agus gádairiú tríod an riuaist anonn agus
anail, ag leagadh agus ag ghearradh pojimir. Tá
arí agus eiríleas aige ód óéanamh arí iurí cù agus
eas agus riume!

(Stávair an fothram agus an tóirteinead, agus ní cloítear
atá uairí gcuil agus ologón. Imteigíos uile amach. Tíg cár
chulainn i gcead agus bhrat ceoil agus círe agus fóla air, ó
thullasod go talamh. Tíg laois i gcead 'na tíairid agus an corp
céadana air.)

Cú.—Seo! a Laois. Is óidí liom guri fágamair
riamh arí ngníomh oíche. Ác ói an aimsirí a tuisgeadh
óiníomh is gairid. Niор tuisgeadh dom ác an méid
tui aimsiriú. Ód tuisgeatai beagán eile aimsiriú
dom oíche ní beoibh ruinne le óéanamh ag Connachtar
lá an tóir-cáta. Ác b' éigin óiníomh ceast uata

nuair a bí an aimhríne caite. T' ionpairis an líat
máca gan do Lámh-ra ír dhoic líom.

Laois.—O' ionpairis, a pi, agur bí iongna oísm!

Cá.—Bí comhacht nád tu 'gá tiomáint agur gá caradh.
Tá siorghráist a bí an aimhríne tá ríseal nua ag feirmeann
Éireann. Beidh obair acu ar feadh tamail ag
aúlacaod a mairib agur ag leigear a n-oítar.
Téanam.

(Imréid. Táis méid iirtsead agur i ag goil agur ag
buslaeth bárf.)

M.—Ó! a leitceáid o'éipileac! a leitceáid o'éipileac!
Tá laochra calma, pinte 'na gráctanaid! Mair a
bheadh an feoir glas i nuaidh na gpreile! Tá
aúlacaod laochra Uladh o Sleathain thíos cùsgainn
agur iad do teacáit i gcan fíor oírlainn, ní féadharfaoir
éipileac ba mó a théanamh oírlainn! Agur bheadh
aon tróláir aithnín ar ran féin; tá cinnéid tioc-
faoiúir oírlainn ní macaróir uairinn gan ríogáltaí.
Ác pé comhacht é reo a támáis oírlainn aonair, o'imreis
pé comh noban agur a támáis ré, gan caoi ná lom
a tábhairt dúninn ari oírlaead agur aon bhuille aithnín
coranta do bualaod.

(Táis feairgheas iirtsead.)

Cao é an mhdail millte oírlaoiúdeasta é reo atá
tagairte oírlainn, a feirgheas, ní cao é an bun ná
an bhris atá leir? Tá tagan riún eile tá leit-
ceáid oírlainn ní fíorfaír coisde caint feirdealma
bhanfaraidh doimhre.

Feirgheas.—Tá bhris agur bunaír a bheiscín leir an éip-
ileac ro atá théanta ari feirmeann Éireann, a piogán.
Ní ceardaithe geografa do fárm, agur ní luigí ná ír
ceart buntáirte do bheireas oírla. Ní fulingisí
comhacsta ríos dhuine raoisalta 'gá ceapadh go

Οφέασφαδ ρέ αν λάμ ουάσταιη τ' φαγάιι ορτα λε
θεαταιδ ολανα αγυρ λε γυνταστ intinne.

M.- Conur a baineann fan leir an rgeal?

—**Maor** **geo**, **a** **rioghan**. **Nioir** **rámhuisgead** **geara** **na**
gairde **ag** **áit** **nGrianánach**, **ac** **do** **reacnadh** **íad** **le**
buntáistíte **óireait** **oiféa**, **agus** **ba** **údhaír** **go** **núisiala**
an **mór-ríusa** **ar** **fan**. **Íf** **cumíon** **leat** **an** **rneadta**.
Nioir **rámhuisgead** **an** **id**. **Ác** **do** **riugadh** **an** **buntáistíte**.
Do **tusgadh** **Shriam** **agus** **éairgse** **um** **comhrac** **aoimhíri** **a**
éabhairt **do** **Cú** **Cúlann**, **agus** **riple** **feair** **a** **éabhairt**
ó. **Nioir** **tusgadh** **comhrac** **aoimhíri** **i** **gceart** **ó**,
agus **nioir** **tusgadh** **riple** **feair** **ó**. **Do** **rámhuisgead**
Shriam **agus** **éairgse** **ra** **ni** **rin**. **Uibhlaisír-re**, **a** **rioghan**,
suí **mó** **an** **óireir** **do** **Cú** **Cúlann** **a** **cáirde** **riúe** **na**
do **Calaitín** **Oána** **a** **clann** **mac**. **Nioir** **maic** **an**
ciall **óuit-re** **cáirde** **riúe** **Cú** **Cúlann** **do** **éur** **i**
gcomórltar **le** **údaine** **raosalta**. **Nioir** **maic** **an**
ciall **do** **údaine** **raosalta** **óul** **i** **gcomórltar** **le**
comhaistíb **riúe**. **Do** **óuit** **Calaitín** **agus** **a** **clann**
ra **tríord**. **An** **lá** **óíreac** **raí** **ar** **cáimis** **Follamhain**
mac **Conchobair** **agus** **an** **macra** **aoisí** **anuig** **ó**
Eamhain **éin** **cata** **do** **éur** **ar** **do** **mór-ríusa**, **conairc**
Laois **mac** **Rianchathra** **Laois** **uafar** **oírtheoiric** **ag**
gabáil **anonn** **tríeadra** **longphuirt** **feair** **Éirean**
i **tríeoibh** **Cú** **Cúlann**. **Ní** **feacait** **aoinne** **ra** **long-**
phuirt **an** **Laois** **fan**. **Do** **cuairt** **re** **anonn** **ag** **tríord**
ar **Cú** **Cúlann** **agus** **do** **labaír** **re** **leir** **agus** **óein**
re **tríua** **ó**. **Éur** **re** **fiacailb** **air** **coolda** **óeanach**
ar **fead** **trí** **lá** **agus** **trí** **oíoscé**, **agus** **éur** **re** **luisne**
ise **agus** **rlainte** **'na** **cpnealdaid** **agus** **'na** **cpneastaib**.
1 **gcáileann** **na** **trí** **lá** **fan** **íreac** **tríord** **Follamhain**
agus **an** **macra** **go** **óruadar** **bár** **agus** **íoe**. **Nuair**
éirig **Cú** **Cúlann** **ar** **a** **coolda** **bi** **re** **i** **n-ionmláine** **a**

níos agur a thírfinis ari, gan cnead gan créadct ari. Nuaír ariis ré conur mar a chuit fóllamhain agur an macra o'iar ré ari an laoc riðe teacht leir o'ionnraisge an móri-rlóis ag déanamh viogaltais oíche. "Dúisairt an laoc leir é féin do dul agur a bártan o'imreis oíche dir "nár leod cumar gníomh an lae inn." Do chuis Cú Culann an caint. D'innill ré an carbad reafrda láitreachas agur chus ré agairt ari an longbóirt. Ire Cú Culann, 'na carbad reafrda, a b' i ra tríd gaoithe ná a' déanamh an eirílis, agur b' é lus mac Eicléann an tríd gaoithe féin. Niop tuigedh do Cú Culann ac an méid a b' gan caiteamh de'n lá. Marga mbeadh ran ni fágfaidh dhuine beo i ra longbóirt. Ni maist an chiall beit ag clearraindeast le comhactaibh riðe, ná ag carbad le rámh oíche.

M.—Nár céir ná déanfaidh na comhacta gan an eagscoil! Ni hiad ná daoinne a mairbhadh a dhéan clearraindeast ná rámh ari comhactaibh riðe ná ari aon comhactaibh eile. Tá m' aighe agur m' intinn ari meadarainéire i gceáil. Seáil duibhseach i gceáid é agam-ri a mholu, pé taoibh ó n-a bfeáidaim ari!

(Imteigio.)

AN T-OCTIMADH RAÓRAC.

Rúbal Méib.—Méib agur feadri Óisid.

M.—Bí a clú agur a cail árto go leorí gan ari dhéin ré an gníomh deirimeasach ro ac ní feartócaidh an raoisgal aonair é. Gan amhras iñ móri agat-ra é. Tá fean aitne agairt ari a céile.

feair Tíad.—Tá, rean aitne agairt ari a céile. Is 'mó lá a tuisgamaír i bhoisair a céile ag téanamh ari bhoisgluma, ag doifre agur ag bháisteach. Tuisgamaír cion agur ghlád agur capardar tá céile tar aon bhéar, is éidic liom, táir mairiú riamh. Níor tainig, le n-áir linn, cura ná mac ní ra bhoisglumh o'fearraadh gearamh láimh ari láimh leir i n-dón trághair rúsgla ná ghealasairtheada. Nuaire a tigeadh ead ná chloíodh ari tsealglae doifre, ó namhao ná ó lucht foisgl, níor beag a pháid leibh go rialaib Cú Culainn ann éin iad do éir ag tuisce le n-a n-anam uaiann. Agur má ba gáibh, fiosmáil, fuilteac é, le namhao ní luigíodh ba clóin, spéagrod, ceannra, ghládach é le n-a cláirao. Is mairg agur is mó-éin o' Miltain é go neod. Is obairi phá mó-éinibhreac tuisce-re, a phiosan, a searradh iad agusne go bhréafainn-re comhphac aoinfhír a téanamh aonair, tar éis ceann feair Eireann, leir an bhréar gan gur mór agam a ceistíte spáma ná a bhfuil neod, ní hamhaim ari an mó-éinibhreac ro aic ari phiosct gheordeal!

M.—Is éidic, a ní, mór é gan fiosrú píomhír leo gur mór is fiosrú aonair é ná riamh.

F. O.—Is fiosrú riamh é agur is fiosrú aonair é. Cao é an fiosrath ceapfaibh beirt aonair ari greadair riamh?

M.—Agród, mór le móid do ceana ari náir b' fíordír tuisce comhphac aoinfhír a téanamh leir píomhír leo, meadaraim ná beadh aon bhéar agat ari an gcomhphac a téanamh aonair. Cuir an gniomh deirineacach ro uairid a leitheada rian do bhéar ari an gcion. Is mairt é an cion, a ní. Is 'mó cuma ná ndeinean ré aige.

F. O. (Ag cur gáire ari).—Ná taineadó gan aon bhuairt tuisce, a phiosan. Is mairt is eol do Cú Culainn náic le heagla píomhír ná téanfainn-re comhphac

leir. An fáid i'f eol do-ran é táin bog ari cás a meáran doimne eile.

M.—I'f mait an bairc oírt féin an méid rín, a ní, mar ní chuirfíod an caint seo atá ari riabhadh aon meárasaibh oírt.

F. O. (ag leigheas gúar).—Cás i'f an caint?

M.—Tá ré i mbéalairiú nádaine ari fuil ari trilóis go nuaire Cá Culann ná fuil feair aipoir ari feadraibh Eirean o'fearfach gearamh 'na Lácair agus comhlaeas doimhír a théanamh leir ac feair Óiaidh amháin, agus ná meáran ré go nuaire a clú cuitéa gúar i gceart aige go dtí go dtuicte feair Óiaidh mac Óamháin leir, agus gúar tóir ari ionsgna leir an t-aon feair amháin o'fearfach ari comhlaeas a théanamh do bheit ag fanaímaint riarr uaiú. Ac nári nuaibh da cheart do a chuirgint nácl le neagla riomhír, ac le coillp ceanaid aili, atá feair Óiaidh ag fanaímaint riarr, —agus ná théid a b' ari cion ari dtónair gúar chuaith aona bheir aili le cípla lá. I'f bhealás agus i'f mait ari riad capardar, ac i'f feairr ná ran é nuaire a chuirgíod capard a céile comh círuinn rín!

F. O. (ag riabhadh aonair 't aonair).—Tá neamhíad éigin rá gseal! Níor táinig an rímuineamh ran riad i n-aigéne Cá Culann agus níor táinig an caint rín riad a béal Cá Culann—nó tá achráin tóir tagairte aili.

M.—Ní ionsgna achráin aili, agus ná gníomhartha atá théanta aige ari feadraibh Eirean o'comhlaeas an ríosgar ro. Da láróirí agus ná ríuamhda ari aigéne nead ag an bfeair ná círrfeadh na gníomhartha ran uabhair agus tóir-chúir aili.

F. O.—Óo d'ein ré gníomhartha comh tóir leibh rán ari comhlaeas an ríosgar ro riad.

M.—Ní i agat ac bhuailas tóirí an Longphort agur cuairírt agus an ríseil do chur.

F. O.—Iar mait iir eol tuaithe, a riogán, agur 'feargáinibh Éirean, ná cromfarainn-re chuisse rím!

M.—Iar eol d'úinn go láir oinead fír Óileán, ac tá an chaint ari riubhal ré cuma 'naír torthuiseas rí.

F. O.—Tá go mait, a riogán. Mala órbuil 'e' earrnamh ari oiftheagair Cú Culainn ac a chára do chuitim le n-a láimh ní fágfaidh a chára an t-earrnamh gan aibhaois eile aili. Téanfar an comhrac!

(Imréigear.)

M.—Seas! Ba óeasair tu ghlioraodh chuisse! Tári-sing chuscat na cleagra iir feairí agat anoir, a Cú na gcleair! Beiríd gá agat leod go láir. Beirít Ultach! Ré dhuine acu a chuitfir iir gérítheas é. Mái chuitean an beirít iir d'á gérítheas é. Tá a com-daoir i gceard iugad feair acu ra threap eile. Beirí an comhrac óian. Sin fíre feair agat ré óire, a Cú. Tágaibh do cláiríre ríde chuscat anoir ná fanaidír uait! Cao é an doiríear a beirí ari Conchothair nuaír aitheobhair iugad ríseala an comhrac reo! Án d'á cura iir tréime agur iugad uairle d'á laibh ari Ultach ríamh. Ní headh ac d'á laibh ari Shae-ealaibh ríamh. Iar mór an truaig é! Iar rioga an beirí iad! Dá mbeadh Conchothair féin comh rioga, comh huafal aighe, le haoinne de'n beirí ní hí riise Connacht a bhéinn-re anoir! Ac fágairimh riún marí atá ré.

(Imréigear. Táig fiaca mac fír fíeise agur feargáinibh iugad.)

Fiaca.—Ari aillíseas é riún, a ri?

Feargáinibh.—Cao é féin, a fiaca?

Fiaca.—Feair Óileán mac Óileáin atá ag dul amach cun comhrac aonairí a théanamh le Cú Culainn.

Fear.—'Sod o'airigearg sunr cuireadó fíor air go rúbal
mhéib, cuige rin, agur sunr tháiltiúig ré do'n comh-
rúas go tuig agur go feairgáe.

Fiacá.—'O cuireadó fíor aifir air agur ré bheo a bhual
mhéib air do sunr ri fiacaid air an comhlaic do
ghabáil ari láimh. Deirtear go bhfuil an feairgáin
iñ feargá i Maig Dói aige le fágáil, agur fionnadh-
air tair mhaoi, agur mbóil an comhaid mbóil eile.
Iñ bocht an tseal é! An tá uafal iñ feargá ari
Gaeithealaib, duine acu do chuitim leir an tionscne
eile ná iad agraon do chuitim le n-a céile, tré céile
mhéib, agur Ulcais go cnuaidh i ngá le n-a neart
agur le n-a ngniomh agraon!

F.—Ambarra, a fiaca, riné an tseal iñ meadra agur
iñ doilge ndár chaintig oírlann fóir. Ni mbóil óom
imteacht amach láithreach agur labhairt le m' Óalta.
Iñ easgal liom sunr baoisgal ód anoir tairbhe ionnan
a'r pian!

(Imteigín.)

AN NAOMHAD RAÓRAC.

CÚ CULAINN AGUR LAOS.

Laos.—Airiúsim, a m', go bhfuil mhéib ceapaithe ar
ceile a Ólámanam oírt. Tá buíthean aici tá toghaí
air na fir iñ calma aici cún teacht riomhat i n-áit
éigin tá beirb coinne agat led agur pheabhadh rúar
iñ tímcheall agur goin galann a Ólámanam ríot mar
a deimeadó o' Aonúsgur mac Aonúláimhe Gáibhe i gcaé
áta tá fearta ari Sliaib Fuaid.

Cú.—Ni haon iongna liom caid a Ólámanad ri fearta.
Tá ionad uile Ólánta agairne ar feairgáin Eirean.
Iñ 'm' gníomh fill a gáibh ri do láimh i n-áir n-agair

AC NIOR EIPIG AON GHNIOÍM ACU LE FÓR, AGUR NI
EILIEÚCÁINTU.

(TIG FEALGHEAS ÍRTÉAD.)

MILE FAÍLTE RIOMHAT, A OÍOÉ! CONUR ACÁ MÉIB AGUR
OILILL AGUR AN TÓIR-TRUAIS?

F.—BÉ MAIRE ACÁ OÍCÁ NI HOÍLT-RA ACÁ A BHUIÓDEACÁR
ACU, A ÓDALTA, AC IR DÉIC LÍOM TÁD N-EIPIGEADH TÁ
CION CÚN COMHRAIC LE N-A CÉILE RA LONGDHÓRÍT GO
NIOSAERPÁI ANOIR GUÍR B' É CÚ CULAINN FÉ NIOSAÉR É!
AC TÁ NI NDÉ É RIN AGAM LE HINNPHINT DUIT, A ÓDALTA,
NI IR DOILIS LÍOM-RA AGUR NÁ CUÍPPÍDH RUINN ÁLTÁIR
OÍLT-RA. TÁ GHADTA DO LÁIMH AG FEAR ÓIAÐ MAC
ÓAMHLÁIN, DO CÁRA ÓILÍR FÉIN AGUR DO COMHALTA,
TEACHT ANNRO ÁRI MAROM CÚN COMHRAIC AONPHÍR A
THÉANAMH LEAT-RA TÁP CEANN FEAR EÍREAN!

CÚ.—IR OLCA AN TSGÉAL É RIN, A FEALGHUÍR! IR DUBHAC
AGUR IR DOILIS LÍOM-RA AN FEAR RAN DO TEACHT CÚN
COMHRAIC LÍOM TÁP A ÓFRUI U'FEALPAIDH BEÓ, AGUR NI
LE NEAGLA RIOMHÍR É, AC LE SHLÁDH ÓÓ. TÁP A ÓFRUI
U'FEALPAIDH BEÓ I NEIRPHINN NIOR MEAÐARÍT GO NIOSAERPÁD
FEAR ÓIAÐ MAC ÓAMHLÁIN AN NI RIN. ÓI TONGNA
OÍRM NUADÁIR A TÁINÍR-RE CÚN COMHRAIC LÍOM AC BÁ
SHÉARRÍT GUÍR CUIGEAR NÁC TÁRÍRIBH A TÁINÍR. TÁP
EIR ÁRI N-AITHE ÁRI A CÉILE AGUR TÁP EIR ÁRI
SHCOMHALTAIR AGUR ÁRI SHCOMHLAUSAIR, AG DOIFÉ AGUR
AG SGÁDAIS, AGUR TÁP EIR ÁRI CUIGAMAIIR TÉ SHLÁD
AGUR TÉ CION AGUR O' ANNPHÁCT TÁ CÉILE, NIOR
MEAÐARÍT GO NIOSAERPÁD FEAR ÓIAÐ AN TOMPÁIL RIN
OÍRM-RA! AC S' ÓEM NI FOLÁIR ÓÓ PHÉASCAINT CUIGEFÉIN.

F.—NI FOLÁIR DUIT-RE LEIR, A ÓDALÁIN MO CHOIÐÉ,
PHÉASCAINT CUIGAT FÉIN. NI SÁ THÓMRA A INNPHINT
DUIT-RE CAD É AN RAJSAR FEAR ÓIAÐ. IR É FEAR
DO COMHCEASÁR AGUR DO COMHSAINGE É, AGUR NIOR

Θεαρ्स γεαννα ना फ्रून्दर ग्राम फूर अरुः ग्राच ना
१ ड्कोम्हलन्न. नि नियन्न कोम्हाच लेरु असुर ते
नान फेरु ते ना फेरलाई आ तानिंग एुगत फूर १
नुदिल कोम्हाच.

CÚ.—Táim अ नेणानी रोचाई असुर तोर्मिंग दो म्हेठ
असुर उ'फेरलाई भ्रिपान ओ'न लुण ग्रोम शंकाम, द
तोर्मिंग आन सोजाई गो. १ ग्राईतेआन ना नाम्हिंगे
म्ही नियू चुआर त्रोइं १ नुवाई तो चुल ओ कोम्हाच ले
नुवाई ना ले रोचाई, असुर नि तो आ राचाई अपौर.
नि'ल आन फेरु आ त्रोइ लिम नारु चुविं ले म' लाई असुर
तुन्त्रिं फेरु ऊआ॒ तारु १८०,—से गुरु ना वेद
आन उ-आ॒तरु लिम-रा आ चुविंम लिम !

F.—Tá उर्जे फे तालान भिंगू नेणांता अ त्थेठ रा र्जेआ॒
त्थाबाईत ठोरु आ॒ ठुन्तिरु फेरु ऊआ॒ तारु गो न-अपौर-
उ॒ ग्राई॒ आ॒ कोत्तिंगा॒ 'खा॒ नारु गुरु फेरप्पे॒ लेरु आ॒ फेर्म॒
दो॒ चुविं॒ लेरु-रा॒ ना॒ तुरा॒ दो॒ चुविं॒ लेरु॒. वेर्प-
तेरु॒ गुरु॒ तामाइगेआ॒ कोम्हा॒ तोरा॒ उ॒, कोम्ह-मेरो॒
आ॒ फेरलाई॒ फेर्म॒ दे॒'न॒ तालान॒ आ॒ फेरप्पे॒ १ ग्रान्नाच्च-
स्स॒ असुर॒ फ्रिन्नाबाई॒ तारु॒ ठुन्दो॒, आ॒ नारु॒ चुरु॒ रे॒
तुम॒ आ॒ बित॒ तुरु॒ ना॒ कोम्हाई॒ ग्नि॒. अन्नरान॒ दो॒ चुर-
एआ॒ उर्लाओ॒ असुर॒ ओलाम्हा॒ आ॒ उम्हा॒ चुर्गे॒ चुन॒ गो॒
नुवेअप्पाई॒ आ॒ ख्लामाँ॒ असुर॒ ऊ'ओराँ॒ असुर॒
उ॒'अत्तिरु॒. वेर्पिं॒ लेरु॒, आ॒ ऊल्ता॒, गुरु॒ ख्लाकम-
आ॒-ने॒ ख्येल्हिं॒ चुमाई॒ ओराम्हा॒ आ॒ ला॒ आ॒ चुमामाई॒
१ न्येल्हिं॒ ऊ'ओरिल्ल॒ असुर॒ दो॒ त्थेठ॒. आ॒ फ्रादा॒
अनोन॒ आ॒ त्तेल्हेआ॒ लार्प्रिं॒ आ॒ उर्लो-ङ्निं॒. आ॒ वेद
उ॒ चुम्हेआ॒ आ॒ बि॒ अ॒ वेर्पिं॒ लाई॒ ना॒ मिल्हे॒
ओ॒ आ॒ चुोरप्पा॒ उ॒ बार्पे॒ ! फेर॒ एुगत॒ फेर्म॒ गो॒ ताई॒,
आ॒ ऊल्ता॒. उ॒ न-मित्तिंगेआ॒ आ॒ नि॒ ओ॒ नि॒ फेर॒ फ्रान्हिं-
रे॒ फान्हामाई॒ वेद॒ ऊ'॒ ऊआ॒.

CÚ.—असुर॒ आ॒ वेद॒ उ॒ चुम्हेआ॒ आ॒ बि॒ अ॒ Conchobar॒
गो॒ त्थेठ॒ र्जेआ॒ आ॒ लै॒ ट्वो॒ अगाम्हा॒ गो॒ लेरु॒ ते॒
बार्पे॒ आ॒ Clanné॒ उर्जन्हिं॒ ! त्थाबरप्पा॒ फे॒ ए॒लुर॒

Agur teagairg agur cuirfisint do'n cine daonna, go dtí gur bain Deiridhe a meabhairí ar glan. Óen ri rísiot ríot ód ciail uafar. Ná biot ceirte opt, a oide. Táinig capa de m'cárthaidh ríde cùsgam-ra le neanaise agur do leisir ré mo chreacsta. Tá mo neart agur mo thírnead ariú agam.

(Imréidil.)

AN DEICIMADH RAÓRARC.

Ait fír Óiadh. Feir Óiadh agur ió mac Riangáthra.

Feir Óiadh.—Táinamairi níb moch, a Siolla. Ní'l Cúlann ag teast fór.

Ió.—Tá ré ag teast, a m. Aithnísím fuaim an cárthair. Aithnísím an reón agur aithnísím fuaim coirgeascta na n-eac. Ó'aithnebhcáinn ceol corp an ód eac tan i n-aon air. Ní'l ód eac eile i n-éirinn a bhuailéan an fóid ari an scuma gceáonta.

(Tig cá Cúlann agur laoig i gceast.)

F. O.—Fáilte roimh, a Cú Cúlann! Taitneam do teast linn.

Cú.—Bior lá, a fír Óiadh, agur ba thór agam an fáilte rín, ac ní níb thairt a taitneam fí moimh liom. Agur go deimhin, a fír Óiadh, ba cónra domhá fáilte do curi roimh-ra ná bhuic-re fáilte curi roimh-ra, agur ba cónra domhá uil vo comhlaic leat-ra ná bhuic-re teast cún comhlaic liom-ra, bír 17 agat-ra atá mo mhá agur mo mhacailb, m' eis agur m' eas-paraibh, m' alma agur m' innle teice.

F. O.—Thairt, a Cú Cúlann. Ác ead a bhearrfaidh gur ceapair turba do teast cún comhlaic liom-ra? Nuair

Δ θιοταιρί αράον ἀς οὐαῖς, ἀγυρ ἀς Σεδεῖς ἀγυρ
ἀς Δοιφε πιορ ὑ'φερι τιονγύλα ψοήρα τηρα, διρ
ιρ τη υ'φερι φιοτάλμα ψομ, ἀς ἀρεατη μο τιεας
ἀγυρ ἀς σόρυ μο λεαρα.

Cú.—Ιρ φιορ ριν, α βίρ Τιαδ, ἀγυρ ιρέ σάιρ γο πνειν-
ιπη-ρε απ φιοτάλμη ραν ψωιτη τηρι θιορ άθραο
πιορ διγε νά τη. Νι νι ριν τυαμαργύλι αρι α θριι-
ιπιο μνου. Ιρ φερι τιονγύλα ψωιτη μνου με,
νό τ'αον ιαος ι πειρινη, ι λάταιρι κατα νό ερωα-
σομηραις. Όα θρισ ριν, α βίρ Τιαδ, Όα τηβαο σομη-
ρας λε θειτ εαυριαινη ιρ οψη-ρα βα σεαρη α θειτ
απ σομηρας ψο τορην διρι ιρ αγαμ ατά απ σύιρ συιγε.
Ιρ οψη ατά απ έαγσορι τέαντα ἀς φεραιν Ειρεαν
ἀγυρ ἀς φερι Τιαδ τηρι αον λε φεραιν Ειρεαν.
Δέ Όα τηβαο οψεαο ειλε έαγσορι τέαντα οψη,
ἀγυρ λάτη βίρ Τιαδ ψο θειτ ραν έαγσορι γο λειρ,
τηρι ατά ραν έαγσορι ατά τέαντα, νι λεογραο
κυιηπη απ σαραοταιρ ἀγυρ απ σεανα ἀγυρ απ ξηάνα
α βι εαυριαινη ψοήρα σομηρας αοιηφηρι α θέανατη
λεατ-ρα. Μα τα λάτη αγατ ραν έαγσορι ατά Όα
θέανατη οψη νι θεαραιτη τη φέιν α θειτ σιοντας
αρι ταο λειρ. Τα ειλεατη ἀς Μειδ οψη τηρε σεανγαλ
να γέιτηρηνε. Δέ νι τέιγεσαν απ σεανγαλ σομ ταο
ἀγυρ γυρ γά ψωιτ σομηρας αοιηφηρι α θέανατη λε
τ'αρα φέιν τηρι ψεαλ διηρ. Ιρ 'πο σομηρας ψιαν
α θεινεαταιρ αραον πιατη, α βίρ Τιαδ, Δέ ιρ
ἀς καθηρι λε σέιλε α θιμηρ. Ιρ ερωατη απ τζέαλ
μνου ε γο γκατιμηο ιομπάιι ι γκοιηνη α σέιλε,
γο γκατιμηο φεοιλ α σέιλε ψο γεαρραθ ἀγυρ
φυιλ α σέιλε ψο θοηταο, ἀγυρ γυρ υ' απηρα γο
μόη λε γοσ φερι ἀγαινη φυιλ ἀγυρ φεοιλ απ φιρ
ειλ νά α κυρο φολα ἀγυρ φεοιλ φέιν! Ιρ ερωατη
απ σινεαταιτη!

F. T.—Is éadair atáimis ari an gcuimhne ro, a Chúlann. Cao i an gairge ari a rogham inois?

Cú.—Do rogha gairge Ónúir-re inois, a Fír Óileán, bír i fia an t-áit ari oibar.

F. T.—An cuimhne leat na cleara iorúchála do Óenimír ag Aoife?

Cú.—Is cuimhne.

F. T.—Má'st cuimhne téigimír ari na clearaibh rín.

Cú.—Tá go maith.

(Iméidíos. Tíg iarrach Óileán, agus ionuoileán, cárthas ríthe ro éadair Chúlann.)

Óileán.—Is meabhair liom an lá do phugadh an gheim uafar. Tugadh domra an lá rian, ó comhaictaibh ríthe, mar Ónúalgar lae agus oróche, airíte tábairt do agus friaigdairt uáth meanmha, agus teast 'sá fóirítein agus 'sá óion agus 'sá eorpa, i gceat agus i gcomhar, i n-éiginn agus i n-iomáil, i pugair agus i gcuimhneag, i bpríomhchóin agus i bpríomh uáth déime. Tugadh an Ónúalgar céadna Ónúir-re, a ionuoileán. Níor Ónúalgar gan Óileán Ónúinne rín, cé nádáid piumh de fiaosail ár gcuimhne atá caite feir. Ói ré ós do leabhrí nuaíri fág ré Ámhrach Óeicteine agus támairi ré do hÉamhain agus Óenimír ré a chéad gríomhágra lúca agus níl ari mactra na hÉamhain. Ní luibh ré ceannaiscte o' aon mact eile teast i gcluiche an mactra gan é féin do chuir ari oibar. Ríthe comhairle na hosc-buríone rín. Nuaíri a chuir aon mact beag iarracha an cluiche oiféa do leabhrí támairi feairis oiféa agus caitheamh a' Óenimír caoigair comáin i n-aonfearacht ari amair a chinn. Chuir ré ne aon comáin i Óenimír nári aonfearacht aon uigíair é agus aonfearacht do ghuairidh ré fe an mburíon agus do tréadairfearacht ré iad ari gáe taois do go luath-

an daibh leac-tháinbh aige. Arí ball, i n-imeadó eirgean do thail fé n-a gcomairice-rin iŋ aithláid a b'éigint uisdean-rin tuil fé n-a comairice-rean, nó ní rúsrath ré a gniorán tios. Ólóig-rah i n-aice an mic bíg an uairi rín ag comhionad mo thuaileadh.

Tonadóib.—Aghur an cuijhinn leac-rah an oíche, tamal beag 'na ndiaidh rín, puair a chug Cuillinn Ceapto an cuijhre do Conchobhar agur do thartibh na Craloibh muaidh. Ólóig Conchobhar arí an mac beag teacht leibh agur gheall reirgean teacht 'na ndiaidh puair a bhean cluici an macra críochnuigte. Táinig ré 'na ndiaidh agur ag teacht bun an túná uis d'eiríos an feaircú cunige. Ólóig ré an t-uaball-clear arí an gcom. Cuirí ré an t-uaball 'o' uircíar i gceasadh i gcríobh ar an dírríastair agur riarr tré n-a corr amach. Do riug ré arí an aonairtibh agur óimhí ré ceatrlathina dhé! Ólóig-rah i n-aice an mic bíg an uairi rín, ag comhionad mo thuaileadh.

Dolb.—Aghur Óiomairi Árdalon i n-aice an lá fáid ré airm gáiltíse agur cuaitidh ré ó ñearf go Óinn mac Neacstain agus neairgadh lámh. Írialbh ré an lá gan an truiúr laoc ba calma d'áit i mbaig Óireag, an truiúr a bhoth coitciantha 'sá thaoisbeath nári mo a bhi bhean d'Ullaidh ná arí thairbhiseadhári fómh tios. Írialbh ré foill mac Neacstain, arí Ótair, feair ná gáibhfeidh neanna ná airm ná faobhar air. Anndraon thairbhf ré Tuacail mac Neacstain, feair nári d'fheirfír a thairbhfeidh marla leagctai do'n séad Ówillie ná do'n séad uircíar é. Anndraon do thairbhf ré fainne mac Neacstain, an laoc guri comhdear uis comhíac doimhír a ñéanamh ag rúnáin i n-ainmheach ná feargair arí éalaín tíortha. Sin é an neairgadh lámh a ñeann arí mac beag an lá fáid ré airm gáiltíse,

AGUR MIN É AN BUAS AGUR AN CORRÁR A TUS TE LEIR
TÁIR N-AIR GO HÉAMHAIN AN LÁ RAN. COMHLIONAMAI
ÁIR NUASALGAR GO MAIT AN LÁ RAN.

Tonvoilb.—*Ir 'mó LÁ TÁIN ACAD CÚRTA ÓINN AGAINN AG*
COMHLIONAÐ ÁIR NUASALGAR, AC MEARAIM, A DÓILB,
SUÍR B' É REO SHNIEM IR SEIRE ÓAIR TÁINIS FÓR. COM
LUAT AGUR TIOCFAIDH MEANNTA CÚ CULANN CUÍDANN
CAILFIMÍO ÚETIC I N' AICE LÁTREAC RÁ TRIOÍD AGUR É
ÓION ÁIR BUILLIB TRÍOMHA ÍRÍ ÓIR. MÁ CUIGEAN
FEARI ÓIR I N' AIGNE MINN A ÚETIC RAN IOIGHAIL IR
BAOSAÍ NÁ TIOCFAIMÍO RASOI O N-A LÁIN!

Dóilb.—*NÍ FOLÁIR TÁINN ÁIR NUASALGAR DO COMHLIONAÐ*
PB RUÍD A TIOCFAIDH AR TÁINN.

(IMTRÍO. TIG MÉIB AGUR OÍLILL AGUR FEARÍSÚR AGUR
MAITE OILE ÍRTÉAD.)

M.—*FÁGAIM LE NUASÁDCT NÁ FEACSA MIATH, AGUR NÁIR*
MEADRAÍT GO ÓFEICSEANN LE M' LÓ, LUÁDÁC COMH NUASRAI
LEIR AN LUÁDÁC MIN A CONACAMAI INDIU. IRION-
GANTAC AN ÚETIC ÓIR! CAD É MAR A GLUAIRÍSHEAD
AN T-UÍCHÁIR O'N LÁINÍ, ÁIR SÁC TAOB! SUÍR ÓBÍC LEAT
GO MBÍOD ANAM RÁ SÁOI, AGUR ÓNÍL AIGE ÓNÚL CRIUINN,
DO RÉIR MEANNTA AN TÉ A CÁIT É! AGUR NIOR
CUAIÐ UÍCHÁIR ÓSÍOB ÁMÚ O CHORAC GO SEIRE. NIOR
CUÍTEADH UÍCHÁIR ÓSÍOB NÁIR CUAIÐ CRIUINN AC NIOR
CUAIÐ ÁON UÍCHÁIR ÓSÍOB I MBED. ÓIONGANTAC AN
CORRÁINT A ÓEMPEADH ÁIR SÁC TAOB. TÓIR LÁTHAC AGUR
CORRÁINT NI FEACSA A LEITÉADH MIATH. IR NUARAL AN
ÚETIC ÓIR! CAD É AN RÓIRU CORRÁINT A ÓÉANFARDO
MIAD ÁPOIR, A FEARÍSÚR, O RGÚRADAIR DE'N LÁTHAC?

FEARÍSÚR.—*MEARAIM, A MIOSAÍ, SUÍR LÁTHAC A ÚETIC*
ÁPIR ACU, AC SUÍR LE NUAMHAI NIOR TRÍUMHE É, LE
MÁNAOIÚIB MÓRLA. AGUR MÁ BA MAIT LE FEIRGINT
AN LÁTHAC AGUR AN CORRÁINT A ÓEMPEADHAR AN FÁID A

Βιονάρι αρι πα ναρμαΐθ έαστριμα, ιρ τάδ πό τιρ μαΐτ
ιε φειργίντ α θειό απ παθαρίς α σίφεαρι πυαίρι α θειό
πα φίρι αρι πα ναρμαΐθ τριμα. Δηνηραν ιρεαύ
σίφεαρι πεάρτ πα θρεαρι σωή μαΐτ ιε π-α θρινην-
εατίν αγυρι λε π-α γκλιγκεατίν!

Οινιλ.—Πι'τ ά σοναοιρ θεός αγ φεαρι τοιόθ ας τα θρεαρι
ειλε. Ιρ πόρι απ παθαρίς θειό αγ φέλασιντ ορίτα.
Πι φεαρα μιατίν ας απ ειύναρι α θι τα λονγκρούτι απ
φαρο α θι απ ζέαρι ζορια ραν αρι μινθα! Απ πόρ-
πλιας υιλε, φίρι αγυρ μηδ, ος α'ρ εριονα, δαν διόρι
αρτα πα εορι ασυ τά διρι τοιόθ, ας ιανο αγ φαιρε ραρι
α γκαιλιφιούρι αση φιος τε'ν ζλεργατιθεατί ιον-
γαντας. Πιορι θεαρις αοινηε ασυ φόρι αρι απ θρεαρι
ειλε αγυρ φεάτ π-μαίριε πεαραρ δο μιαθ μησαρι
ο θυμηε ασυ τηριό απ θρεαρι ειλε, ας το σορανται
απ υιλε μησαρι. Ιρ δινινη απ σονηλας ε!

Μ.—Τέλαναις, α μισηρια. Ιρ θόσα δυιρι δελαρι δο
μθειό απ οδαίρι αρι μινθα αριρ. Πι σαιλιφινη αση
φιος τε αρι μισε Connacht!

(Ιμπιζιο.)

ΑΝ Τ-ΔΟΝΙΘΑΘ ΡΑΘΑΡΚ ΘΕΑΣ.

Δετ φίρι Όιαρο. Τις φεαρι Όιαρο αγυρ Σύ
Κυλαίνη ιρτεατί αγυρ φυιλ ορίτα αγυρ αγ φιλε λεδ.
Τις το αγυρ Λαος ιρτεατί 'να ποιατό αγυρ γιατατ
αγυρ αιρημ σονηλας αρι α θακλινη αγ δας θυμηε
ασυ.

Φεαρ Όιαρο.—Ιρ μαΐτ α θεινιρ ζλεργατιθεατί απ Ιαε
ιντσιν, α Σύ Κυλαίνη. Πι μιροε θυιτ α πάδο δυρι

meabhair leat na cleara Úamhainn ag doirfe! Ni
neadó d'ac iñ feairí a Úamhainn inmhuin iad ná sonas tu
riamh 'gá n'oséanamh. Ni féidir liom a Úamhainn
amach cnuinn ce 'cu agamh do Úamhainn ag
an bheag eile.

Cú.—Iñ uisce liom gur i n-adoinfeadct a chuaith an céad
Úamhainn oírlann arlaon. Iñ cuimhni liom go mait
an céad uigíar uaidh a chuaith i mbeadh oírt-rá, d'ac
do chuaith uigíar uaidh-re i mbeadh oírt fén le n-a
linn. Tá tuairge oírlann arlaon aonair agur ni
mírroe Úamhainn rúdaineagar do ghlacadh. Cúdail go mait,
a fír Ólach, agur bho d' do éada agur do neart agur
do mírroeas agat ar mairion! Ni cluicí díneadar
atá róimhinn amáilleas!

F. O.—Mo ghlacáin cnuiothóe éu! (Ag cur a thá láth tím-
deall ar ósáileann agur 'gá rógaod. Rógaod a céile go
ulán tighi huaile.) Úamh-re leir cónaí go rám agur
bho d' uisce agur do neart agat ar mairion. Ré
neaireo bho d' ar gcomhrac bho d' ni ann le feir-
gint ag Meib agur ag Oíllill agur ag feadraibh
Eirean ná feacanadar a leitereo riathán fóir. Agur
ré liagha a tiosfaradh ó'n longphort ag priotálam
oírt-rá agur ag leigear mo chnead caitheamh
teacht anall annro cnuasach-rá agur an priotálam
chéaduna do Úamhainn oírt agur na leigreana céaduna
cur le ré cnuasach atá fasálta agat. Mairi
n'oséintear gan ni Úamhainn-rá a tuille ñe'n
comhrac!

Cú.—Iñ átar mór ar mo cnuiothóe a feirgint go ñfuisil
cnuiothóe mo éada comh mait comh nílir agur b' i ré
riamh—ná n'oséintear a searlt fén uis, marí cnuiothóe!
(Béadarai agur imseigheas ó céile.)

Iú.—Iñ uisce gur searlt ñáinne ñeist tuairgeas leir,

a Laois. Tá tuairge mo thíosín oírr-fa ré 'n bhíonn
é. Óc ír docha go scraitheamh na haisíomh reo gLánach
tarb é níos eanraimh aon chuala. Tá teinneadh
im' fáilib ó bheit ag fairsing ari an ngleacantheasct.
Níor b' iongna liom go mbeadh teinneadh ro' cnámh-
aibh-re, comh maic le d' fáilib.

Laois.—Aghur caid a bhi cun teinnír a cùir im'
cnámhaib?

10.—Seo níor fíradair i scraitheamh an lae ac ag pheab-
aighmair agur ag leimpius le gád aicéar da scaitte.
Da thíos le duine guri tu féin a bhoí 'fá scraitheamh!
Ná féadfa faonadhaint focal!

Laois.—Seo reo! Ieos do u'caint thíos agur gLán
na haisíomh rín, ná cùrfair teinneadh ro' cnámhaib ari
mairion, mà cítear meirg ná creib ná fuil ari aon
aighm thíos.

10.—Níor bhuail ré riath me! Ír docha nád tarb rín
do Cú Culainn, guri cùir ré teinneadh cluaise
oírt-fa uaireanta.

(Cromatúr ari na haisíomh a gLánach.)

Laois.—Amhráinadar nád cùir riath. Ni headó ac níor
lathair ré oiread agur focal feairgach riath liom.
Ni thíos liom guri lathair ré focal feairgach le hárta
riath ac an t-aon focal aithíom a lathair ré le nlobair
an Lá Biúdar ari Cúlín Moðuairín.

10.—Caid bhuairt ré leir?

Laois.—Bhuairt ré le nlobair an capbaidh do éiomáint
go Dún Mac Neastáin. Cáinig ríannúra ari lobair
agur bhuairt ré pés duine a raigeadh go Dún Mac
Neastáin nád é féin a raigeadh ann. “Raigeadh do
bhid ná do tharbh ann!” aifre Cú Culainn leir.
“Íré mo bhid do raigeadh ann agur íré mo tharbh
o'fhanfaraidh ann!” aifre lobair.

10.—Feair meastá i gceadán 100A.D. Ni feadair cí Úfusáraí é.

Laoise.—Seallaim duit ná dea-éigír ré ari aon chuaillír le Cú Culainn ó fín.

10.—I fheadar ná suír labhair feair Táin focal i Ófearbhs Liom-ra ari maróin mhoiu. San amhráir i fheadar gcomhniú a cor a táinig ré ag tdeanamh an comhlaic reo!

Laoise.—Cao a chuir an feairis aipí mhoiu?

10.—Ni oibísc liom suír comhail ré an oirdche go hó fáth. Ói ré 'na fhiúrde ana thóic agur tuisceáit ré liom na heic do ghabáil. Tuisceáit-ra go raibh an t-am ro thóic agur suír b' feairí riúsear a tdeanamh. Ói rúil agam da nglactaí an téid rínt péist uaidh go mb' férisír go dtiocfaidh liom iuto eigin a pháid do chuirfeadh ó'n gcomhlaic é. Do lar ré riúar agur tuisceáit ré, "Ni ghabáim corc fa ghnó ro! Gaisib na heic d'áinní!" Cuigear im' aigine go raibh rí rocaír ari an gcomhlaic agur nád le n-a thíl é. I fheadar an rúeal é, a Laoise!

Laoise.—Ni'l leigear aipí. Tdeanamh. Glanfaimíodh an earr eile i n-aice na teime.

(Iméigír. Tíg i gceadán lonn agur tuisceáit, óda líag ó longphort feair éigíreann.)

Tuisceáit.—Mara Úfusáirí círéadsta Cú Culainn níor doimhne ná círéadsta fír Táin bherd comhlaic an lae amáireach níor d'éime ná marí a b'í comhlaic an lae mhoiu.

Lonn.—I fheadarantaí an coraínt a tdeineadh ari oíche rí! Bior ag fheadaínt ari an gcomhlaic fan lae. Ni fheadarann mo fhiúle tógaínt bio. Ni fheadar riatháil a leitíeo de cleargairdeasct. Ác níor táinig feairis comhlaic i gceardait t'aoinne acu fóir. Tdeir-

तेअर ना फुल दोन र्गान्नप्रा आस फेल्सांट अर ८०
चुलान्न पुदारी आ टागान फिच सम्हालिं इ द्वेषांट
411.

Dubtacé.—Is féar é. An lá éo a thein ré an teaghlach ari an fheadraibh Éirean le n-a capabaoi teaghlach, bior i n-iméal an longphuairt agus rónasach ag teastéar é. Fuaingear iarradhach táit air agus rónasach ag gluasairgeacht éigin táir a gluasairgeosc an tríd gaoithe. Do tarslaíodh féadgar fuaingear inar na rúilidh air, agus an fadó a thairfead ní cinnítear an féadáint ar mo cheann ná ar mo chroíde. Táinig creatán oínmhach agus rónasach fuaingreanach in' ballaibh beata agus do ríaois m' anail oínmh. Níos féadar neal a coolda an oideachas rinn. Ní táinigse go leor é doimhneach an fuaingear aonach ariúr agus rónasach fuaingreanach an creatán ariúr agus rónasach an taobhach oínmh, agus rónasach fuaingreanach agus rónasach an t-állúir ag rónasach éigin amach. Ma tágán an fuaingear rinn do Cú Culainn amairleasach iar láróiri an rónasach atá ag fearsiú Díaois m' féadán ré an iarradhach an fheadraim!

Lonn.—Ca bhíor túisic ná go dtiocfaidh marraíocht comh huatáirfas leis an Fheadair Diaid fírin agus go mb' féidiril go mbeadh tóis air agus Cú Chulainn an phádarc a' fulans?

Τυπτας.—Εαπαρτα ρειν ιρ ρεαρη ε. Νι τολαιρ ουινη
δη πηγο ρειν νο θεαπατη. Νι τολαιρ ουινη αποιρ
σπεαδα αγυρ σπεαδα Σα Κυλαινη νο λειγεαρ
τηρεας ρε παρ α λειγεαμαιρ σπεαδα αγυρ
σπεαδα Φην Θιαδ. Τεαναμ οητ.

(imteigio. Tis ipteas d'fhuasach ve bocáinid agus ur ve bhanáinid agus ur ve gheintib glinne, agus ceol ríthe asu, agus lusg mac eileann leibh, agus iadu ag gluasaigeasct timcheall ar fhor-eigin riaince. Staoirte ve'n riaince.)

Lus.—

 A comhácta riðe,
 na gceolta mbriige,
 na nglórta mbinn,
 na ngráir ngsúc-aosúinn,
 i rí spinn ñur raoðar
 að vioður vaoðar
 O níscib Hæðar,
 1 ocrat an iorðar.
 Ni'l ji le fagðar
 1r aðirroe cair
 1 sepiocair þair
 na an Cú ro Culann.
 1r árho a rgéar
 að támctib aðir
 O Rat Ciombaoit
 Go Cnuacain Oiull!
 1r voðt an gnó
 A corsair erð,
 1 lácair rloð,
 1 gcat, amðjearc,
 að capa a céib,
 A comhalta péim
 fær a comhéim,
 Mac gile-mic Ódipre.
 A fuaðigte riðe,
 1r uairle gniorin,
 að fuarðaile laoic
 O cnuadótan catai,
 Fáriñs go vlat
 Aigne an Cú.
 Leanaig, ari lát,
 A fribal 'r a clearranðeact.

(Gáborai timcheall aðir rí haince agur laðharai uile map
13 reo:)

140 uile.—

Ma tágan cùgáinn a meannna,
 Ó feadra-Cá na n-apm-clear,
 1 n-ana-thruis, nō 1 n-anaité,
 1 n-éigín nō 1 ngsaír,
 Ág caimpiat le n-a cárta óil,
 Dáir cárta beit 'sá támhuin,
 Ni fada beam i n-earnach airi.
 Ni glaodfaradh ró uá uair!
 Beirn cártoe ríde i n-aice leir,
 Beirn gáonta ríde ag frieadairt uá,
 Beirn rídat a' r' tiong go taraidh uá
 Agus faoiresham go luac.
 Ma'r coirgeir acaid ceardaité,
 An feairi i'p nathair uá cárta óil,
 Iaré i'p mo gúr b' eagsal uá
 A faoisgal gán beit buan.

(Imeigín uile amach agus ceol ríde acu.)

AN TARA RAOARC DÉAS.

Áit fíri Diað. Tis feair Diað agus Cú Culainn
 i gceasach, agus an uá aili, 10 agus laos.

Feair Diað.—Ni holt uo fnoi mtoiu, a Cá Culainn,
 agus i'p maic linn rin.

Cá.—Tá uo cíod agus uo beirn agat-ra leir, a fíri
 Diað. Tá rúil agam go bfuil uo meannna agus
 uo m'hreac uá neir. Cao i an gairdhe ari a maois
 mtoiu?

f. O.—Oo rogha gairidh éinit-re inmhol, a Chú Culainn, bhrí i fagam-rá a bhí rogha inmhol. I ré focal deimhneach a thabhairt ailleoirí nácl cluici díneadarla a bheadh agamhinn inmhol. I h-úsca, ar fán, go dtoscairtear tá gairidh troma éigin.

Cú.—Tá ré comh maist agamhinn tuis inmhol ar an mán-aolrúth tóbhla mórpeada. I fáil gairidh do'n áit a bheith ar gcomhbaileach inmhol ná marí a bhí ar gcomh-thiomhacaí inmhol. Agur gábháil ar n-eisí dháinnín agur innilltear ar gcairbhaí, agur deimhneach an comhlae ar an gcairbhaí.

f. O.—Déinteáil fán.

(Imréidí)

1b.—I fáil eadair liom, a Laois, go dtuitfeadh éinit éigin acu inmhol, ná go dtuitfeadh ríad amlaon. I ré an comhlae aithíleargta é! Tá Chú Culainn ceapaithe ar an gcomhlae do chriostún. Marla mbeadh go bhfuil, ní toscaidh ré tuis ar an na mán-aolrúth tóbhla. Áit i fiongair liom é do rogha ná n-áirítear fán. Ar na haimsearbh troma iarradh i fáil feairí feairí Óiríad mar gheall ar an neairt cùlaisc atá ann. Agur iarradh na haimsearbh éantromata i fáil feairí oileán do Chú Culainn mar gheall ar an bhfuinneamh agur ar an lán atá ann.

Laois.—Tá dearmhád oírt, a 1b. Gá an aithílaír tá fuinnseáint agur lán éairí bairr i gCú Culainn, áit tá neairt ann ná fuil a fíor ag aoninne. Do neodraíodh Oiliúil éinit ní ód neairt ó Connacht ré an gnuíomh a deimeadach ag áit n-áireannach. Tá a fíor ag Cú Culainn go maist caid i fáil feirmeoiri do féin a tháinig ari ná mán-aolrúth. Áit ní tóbhla dháinnín imteáct agur ná heic a gábháil.

(Imréidí, Táis méibh iarradh agur gábháil dhaol uileadh.)

M.—Cao é seo atá uait, a mí, ná ná fheadarfa leosairt
do gao mbeadh an comhlae críoscais?

Oubtac.—Críoscaír an comhlae, a rioghan, gan
congatam uaitinn, ac ní críoscaír an gao ro atá
ar m'aisgne-re gao utáid gao utóigíosaír ar utáiribh. E.
Ní gao é a baineann gao thór leat-ra, a rioghan, agur
le leat ná amhlear an thór-fíobhais seo fheadar Éirean.

M.—Rígaonil cuigainn é, rígaonil cuigainn é, a mí.

O.—Cá aon fheadar amháin ag tóiniam ceataisge agur
coirmealg agur amhlearra do'n thór-fíuaig ó tor-
nuig an cosád ro. Cá eudo agairt aonuorro agur
do 'chein an fheadar gan tóigíodail agur coirmealg
uainn fénim ríomh ari tóiniamair riatháin ari an fíobhais ro.
Úi rí baineann i n-áirí n-aisgne nárb' foiléir dhuinn
a thriod-úearaita do 'bíosairt ari tóigí eisgin i gcaite-
adh na haimrithe seo, ac céadramairi, luath ná
mall, gao utuirtfeadh rí le fheadar eisgin do na fir a
ní ag 'out' na comhlae a comhlae aonfíor. Ni hait-
láirí ríin a capaill ac tuitearadh uile leir-pean,
agur i rí le thóiniamair láidír an chroí a phug iad-pan
gur b' é bhearrfaoi fheadar Ólao mac Dáithí. Ma
tuitean fheadar Ólao leir, fé mar a tuit an eudo
eile, ámroscáir clá an fir agur neartócaidh a cuma
agur a comhacht ari fuio Cúigé Uílao. Ni maic an
treibh a bheir ophainne annpan. Táimio ari aisgne
réasaint riomhainn fénim. Ma tuitean rí le fheadar
Ólao tá an ríéal rocair. Ác ma tuitean fheadar
Ólao leir-pean,—ní fheadar bheit ríar ná aniar ari
an ríéal—caitífmio fénim deirle cùir leir ari cuma
eisgin!

M.—Cao doibh dil leat 'gá inniuinn ríin domhíra, a mí!
Sib fénim ríb' fénim! Cao é ríin domhíra cao é an
cop a cabhráidh ríb' do céile! Ni hognim-ra ná

ar Connachtair a bheò láim Cú Culainn agus luinge nuairí a bheò deirte leir an scosadh ro. Már d'oidh liubh-re gur b' é buri mhuas agur buri leat feall a théanamh ar Cú Culainn agur goin galann a théanamh té, conur i fáil é inniuint domhá!

O.—An ní atá ar lágne agamh, a piogán, ní féidir é cup i ngníomh i gcealait san é cup i n-áil duine-re agur a fios a bheit ag an tuimtear ná fuil cup 'na coinnidh agat. San fios an méid rím a bheit acu ní ró fuiliúrde iad do cup ruair cun na hoibhe. Ní foláir teast air an uair ná bheò airm 'na láim aige, agur tá a nódúin te gcanúna ari théangeal pojmir ar an gcuimh fan fóm.

M.—Mar a thabhairt leat, rím fóm rím fóm. Cao a bhearradh go mbeadh aon cup 'na coinnidh agamh-re rím 'sá cup ar an ríse uaim! Tá tuille ro' aighe, a ri—ac réin vo toil. Má deimtear goin galann te Cú Culainn ní baoisgal duit gur míre cabhráitíodh aonche cun láimha mar gheall air.

(Iméigear.)

O. (i n-a doradh).—Nád eorantaí atá ri uirté fóm! Áit tá a nódúin páistíte aici.—Ní beag ró bheit ag marbhád ar laochra san bheit ag teast 'sá tairbeáint fóm dárí tuaidh! Ní'l ve poist ag an tuaidh seo agamh-re ó conaic ri é ac 'sá moladh! Cuirfar a malaírt te cùram oifte, a Cú! Már ag marbhád i fiaidh leat bheit fó 'Dúbcas Óaol ní marbhád do chuid marbhád i n-airgead leat!

(Iméigear. Tíg fiadha mac fír feidearlaí, agur feairgíur 'n-a óláitó.)

Feairgíur.—Cao é seo oifte, a fiaca? Ní cao éinse duit me cabhairt ó'n gcomhrac agur é ar riubhal com dian!

FÍASCA.—Tá an comhrac thíos, a ní, ac tá tú is ír d'éime
ná é ari miúbal. Ír cuimhn leat Cú Chulainn do
teach, an lá tairis éir an éirílis thóir, ag tairbeamint
a chrota agus a theilge do bantúlast feair
Eireann?

F.—Ír cuimhn. Cao 'na tsaoth?

FÍASCA.—Conaic Duibhseach Daoi an lá rian a bhean féin
ag feacaint go tlút ari Cú Chulainn agus ag téanamh
iongna thé go mór. Cao teirlip leirí nár slac
éad! Tá ré ari buile le héad o fín agus tá uisce
fí calainn téanta aige cun Cú Chulainn do chur cun
baír! Bior im' feargair o ciainib ari árúadán agus
me ag fairsing ari an gcomhrac. Ó! Duibhseach agus
cuius uáth muintír 'na feargair i ngráid dom. Ó! Airmis-
ear an cosárlas eatairte. Cuimhearf cluair oítm
féin, ac do leodar oítm beirt ag fairsing go ro tlút
ari an gcomhrac. Ír eor túis, a ní, go bhfuil
ultais ari an ríoghadh ro nád ro mór a ngráid do
Cú Chulainn, agus nád gnád atá ag Duibhseach do
ac fuat. Tá an tréan-mhíortasair eatairte go
doimhinn agus go láirí. Tá a gcomhráile curtha
le céile acu, agus i ri beart atá ceapaithe acu na
éalóid ari an iongóróit aonoch agus teacht i gian
fior ari Cú Chulainn nuaír a bheit ré 'na corda
agus é trlaosta o comhrac an lae, agus é marúadó
'na corda!

F.—Tá beartmhaid eisgin oírt, a Fíasca. Ré éadu atá ari
Duibhseach ná ré mórtasair atá aige féin agus agá
muintír do Cú Chulainn ní téanfaraióir beart te'n
tróidh rian. Ni leodófaraióir a téanamh. Ni ceanosc
mhéibh féin é, ná Oiliill, ná an mór-fluaig. Tá
braigheadh an mór-fluaig amach go nuaéanfaradh Duib-
hseach beart te'n tróidh rian do gcearcfaí roin cap-

ailib é! Ní'l ruinn ghláda ag an tóir-fhuasach do Ónúthac ná tá thuiintír, marí i f eol thíos.

FÍACÁ.—Ó'airis mo thá cluaidir an chaint, a rí, agus tuigsear i go maic. Má feinstear Cú Cuailinn maribh ari mairidim amairleasach cé téanfaradh nádhe de Óruaimh ná gcuileann agus na gcuileann a bheith fágálta inmhoimh aige a bheith bár tagaite air! Cion an uile thíos cao é an gcaorlaithe agus an millteadh agus an bárasadh atá ag an mbéarlaír nádhe an chéile rí a comhrac. Níor i b' aon iongna ná dtagaodh an bár oíche aghaidh i gcaitheamh na hoiúche, má cùiliúid riad an lá thíos.

F.—Tá go maic, a fíaca. Ní'l agairíodh aic corp i n-aistíodh an chaim a tábairt do Ónúthac. Ná leos aon ní oírt le haoinne neod aic cnuinnis a bhusil oireamhnaidh cuighe de o' thuiintír agus téanfaradh-rá an ríos ceaduna agus ríleannuigimír amach agus luisimír i n-aice phubail Cú Cuailinn go bhfeicimíodh cao a chuitriú amach. Má cùipean Ónúthac a ceann im' treibh-rá thíos air féin!

(Imreidigh. Táig Cú Cuailinn agus feadar Ónúthac i gceasadh agus 1aois go túnaitte, traochtá, agus fuil ó thullaodh go taobh oíche. 1aois agus i b' le n-a gcoir, agus na haisirí agus an tá ríseáid aca. Cúipear Cú Cuailinn a thá láimh cimhéadail ar feadar Ónúthac. 1aois aon 1aois a chéile agus ríogairt a chéile go oláit eisí huaire, agus ríogairt gan 1aoisairt. Imreidighear feadar Ónúthac. Síneadh Cú Cuailinn 'na 1aoisairt.)

CÚ.—Féad, a 1aois, tá an aistíodh ro iobháid agam. Leos mo ceann faon. Caillear a lán foláin inmhoimh agus tá iarracht de laige oípm.

(Céadrtuisíodh 1aois ag an aistíodh.)

Siné! Téanfaradh riún an gno.

(Imreidigh 1aois agus i b' go ciúin agus bheiríodh leos na haisirí. Éalairíodh fír i gceasadh 1aoisairt de'n 1aoisaird agus iad folairíodh)

ré Óiratáid. Luisgo ag fairs. Éalasúigír fír eile i gceasadh learmhais de'n leabairt agur iad mar an gceasúna folaithe, agur clárdeach nocht i láithéan gád fír aca. Léimis an lucht fairs rúar. Comhracastar. Cuitear anuine de'n uaire lucht. Céardas a thurasctír-jín leó é agur teicín, pheasáir cù Chulainn ar a coole.)

Cá.—Táoi ar lári agam, a fír Óirat!

Fearsúir (anuine de'n lucht fairs).—Míre atá ann, a valta mo chroíthe! Luis agur cordail. Tá gá agat leir tair éir an lae inoim. Deir na liaise anna go luat agur ní féadfaíonn-re corda ná ruan a déanamh go mbeidh a fíor agam cád é mearr na liaise ar do chneadairib.

Cá.—Agh tairbhreann a bior i fóca. Measraír go mbair ar lári agur go mbair feair Óirat or mo chionn agur a clárdeach ar tairbh aise cun é fád tré m' chroíthe. Cuileas an iarracht i leit táoi, dair liom, agur cuireas mo colg déird tré n-a chroítheann. Annraon do labhrair-ge, a oide mo chroíthe!

(Cígois na liaise i gceasadh agur féadfaidh chreacúla Cú Chulainn, agur cuairt roisfeadana leó, agur imteigíos. Cuitear a coole ariú ar Cú Chulainn. Cígois fiacá aniar.)

Fiacá.—Seas! a pi. Cád deiríri anoir le Óibhíac Óaol!

F.—Ni deirírm ná go bhfuil deiríre le n-a óriod-Óearaitaib. Niор measraír é marbháin, bior go mbair ré tuilleadh aise, ac niор feadraír mo láin do eorú píadarí a sonas an fuaidh a ní fé. An feallainne! Sin leigear obair ar a euro éada òd. Ni nobairi dhúinn Cú Chulainn o'fágáil anna. Tá ré 'na fám-corda anoir. Deirímir linn é agur cuipimír i n-a dráguil é.

(Céardas eataítear an leabairt agur cù Chulainn ann agur cuairt roisfeadana leó amach é.)

AN TRÍOMHADH RAÐARC TEAS.

Áit fír Óir. — Tis Cú Culainn agus feair Óir. Óirteas, agus an tá ari, i b agus raois. Feair Óir ag feacaint go mi-liteas.

Cá. — Iñ oile acaoir-re tuim, a fír Óir.

Feair Óir. — Caod a ñeiri tuim riu do ráð, no caod é an t-oilear a cionn tú oíom tuim greadar aon lā eile?

Cá. — Óo òrgeasás t'fóilt agus do nuaimeas do rois, agus do chuirid do éris agus do òrbheath nios.

F. Ó. — Ni le neagla ñiomhat-ra acáim-re ari an gcumadran ná le rgáit ñiomhat ná roimh do comhlae. Tá mo neairt agus mo mórpeasach tuim agam comh do claoiðte agus a bhi riám.

Cá. — Tá go maist. Caod i an gairge ari a ragam tuim? iñ mire a fuairiù ñosdá inre.

F. Ó. — Iñ cuma liom-ra caod i an gairge ari a ragam.

Cá. — Tá re comh maist agam, marí riu, tuil ari cluicé an áta.

F. Ó. — Téigimír. Óisod ñeile agam leir ari cluicé éigin. Tá cluicé an áta comh maist le haon comhlae eile.

(Imteigis feair Óir agus 1b.)

Cá. — Þeas, a raois. Ñeiro an comhlae Óiran tuim. San roisail agus ra cairpmírt agus ra comhbauladh Óirinn, má cionn tá an láth uacstaír ag feair Óir. Tá fáisail oíom-ra téin-re labairt amach go hárta agus do thána agus do bhéar agus téin mire do glámað agus t'aoisneadh agus t'aisceirí, ionur go laiffear m'feair agus do dtiocfaidh mo lonn agus píoc mo comhlae i gceasait dom.

1. AGUS.—TÉANFAR, A MI.

CÚ.—TÉANOM.

(IMÉIGÍO. TÁG MÉIBH AGUS OILILL AGUS FEARÍSHUR INNEADH.
AGUS TÓRÁN DE THASÍDHE FEAPR ÉIREAN LEÓ.)

M.—I'R TÓIC LÍOM GUÍR AR RO IR FEAPR A ÓIRÍD RIÚDARAS
AGAINTHE ORCA. TÁ RÉ COMH MAIT AGAINTHE FEARÍAM
ANNURO. FÉAC! A FEARÍSHUR, CÁD É RINN AG FEAPR
TÍAÐ 'A TÉANAMH. NI HAÐ COMHÍAC ATÁIDH RÍADH
I N-AON CHOR!

FEARÍSHUR.—CLEARA ÁNA TOLASRA 10NGANTACÁ 1ADH RÍAN
ATÁ AG FEAPR TÍAÐ. NIOR FOGLUIM RÉ RIAMH 1ADH D
DOIRE Ó Ó SGÁLTASIG Ó Ó UALCÁIS Ó Ó AON TÓINE
EILE, AC 1ADH DO CEAPRADH UAIÐ FÉIN. TÁ RÉ 'SÁ GSUPR
ANÁIRTHE ANOIR OF COMHÍR CÚ CUAILLÉN, MARÍ TÁ RÉ
CEAPRAITE AR 1ADH TÓ'IMPIRT AIR I GSOMHÍAC AN LAE
REO.

OILILL.—AGUS FÉAC, RINNÉ CÚ CUAILLÉN AG TÉANAMH NA
GCLEAR GSÉADNA ANOIR!

F.—TÁ, MARÍ TÓ'FAIR RÉ AR FEAPR TÍAÐ AN FAIR A BÍ RÉ
AG TÉANAMH NA GCLEAR RÍAN AGUS DO MEAÐURUSIG RÉ 1ADH
LÁITHEAS. TÁDHO 1ADH AIGE ANOIR COMH MAIT AGUS
ATÁIDH 1ADH AG FEAPR TÍAÐ FÉIN. AGUS FÉAC, RINNÉ
CÚ CUAILLÉN ANOIR AG TÉANAMH CLEAR EILE A CEAP
RÉ UAIÐ FÉIN, AGUS 'SÁ GSUPR ANÁIRTHE OF COMHÍR
FÍR TÍAÐ.

O.—TÁ. AGUS FÉAC, RINNÉ FEAPR TÍAÐ 'SÁ TÓÉANAMH
'NA TÍAÐU AR AN GSUMA GSÉADNA.

M.—CET! NI HAÐ COMHÍAC ATÁIDH NA FIR AC AG TÓINE
CLEAR TÁ CÉILE AGUS 'A ÓFOGLUIM Ó 'CÉILE!

F.—FAN LEAT GO FÓIL, A GIOSAN.

O.—TÁDHO 1ADH 'NA FEARÍAM AR TÁ CÁOÐ AN ÁCA—.

1ADH UILE—Ó! Ó! Ó! SIN LÉIM!

O.—TÁ CÚ CUAILLÉN AR UILE GSÉIC FÍR TÍAÐ 'SÁ BUALAÐ

ra ceann. Ní raibh aon coinne ag Feárl Óiada leir an láim rím!

1ad uile.—Ó! féad aipr rím!

O.—Cuaird ré do láim tair át aononn, agus cait feárl Óiada tair át anall é!

M.—Ní raibh coinne ag Cú Cuailinn leir an scáiteamh rím! Sin clear nári múnidealbh do agus nári ceap ré uairidh féin, a feárlsuir!

F.—San amhras iñ uatháras an neart a cuipeadh ra scáiteamh rím! Féad! Sin láim eile. Sine aráir aipr bille rgeit fír Óiada é! Ó! Sin bualaibh! Conur féadán an cloisadh é feárlam!

M.—Agus rím turainn eile! Iñ ait an comhrac é rím, a feárlsuir! Cú Cuailinn ag láimt tair át aononn agus feárl Óiada 'gá scáiteamh tair át anall, comhneáontrom agus scáipeadh ré punainní eisínn!

O.—Féad! Tá feárl Óiada 'gá leanamáint! Tároim ríao ag gleic i láp an áta! Féad mar a rtealltair an t-uirlse! Táimio ríó fada uata!

(Imtrísear. Imtrísear uile. Tíos Ceat mac máigheas agus Óubhlaibh Daoibh írteas. Éabdh caifta aip ceann Óubhlaibh.)

Ceat.—Conur 'tá do ceann, a Óubhlaibh? Ní veiríom ná guri caol an oul aip a b' agat.

Óubhlaibh.—Ní'l mo ceann aip foighnamh. Iñ eagsaí liom ná beiridh ré aip foighnamh coróide aipr agam. Buamhar ana bhuille. Iñ cuma dom ó rágadh oípm i n-aon coir é maraí ceann. Ní raibh bláthair coinne agam le haois náimhdeach a b' eist i ngáir dom. Bí Cú Cuailinn 'na fáth-cósta. Meáras ná raibh agam ac mo clárdeamh a chur tráth nuaair a phreabaibh gúar lár-tíairi dh' agus do buaireadh m'eo. San amhras iñ duine éisgin tá cláiríosibh ríthe a b' ann.

C.—Bé luas a b' ann ba Óubhlaibh go noimeadh ré do

éindhúnaithe. Nádach mór an ionsgná nádach doimne eile a busalfeadh ac tura. Is é mo chuaighim gur b' é Cú Culainn féin a busal tu, agus ná raibh ró ac 'gá leosainte airí beirt 'na corda.

O.—Is mór an t-riúasg nár táinír féin mar a ghéallair ariú dtáirg. Níl ní ariú dtáirg iñ fearr ag tairnean leat-ra ná beart do ceapad agus leosaint do ñaoimh eile an beart do chuir i ngníomh. Is riúasg nádach é do ceann-ra b' i n-meád mo chinn-ge ré'n mbuille go. D'fheiríp annraon go mbeadh tuairim Láidir agus ce 'cu corda dá riúis agus a b' ariú Cú Culainn ná nár b'eadh. Ác is é mo chuaighim-re, pé corda beathair airí, ná leosgrád eagsla ónuit-ge teadct i n'airce. Cao 'na taoibh ónuit fanaíamh mar capaí éir 4 ríadach go dtiocfaid?

C.—Cao 'na taoibh nár tanaír-ge agus do beart féin ag criochnú gan duil ariú dtáirg agus é inniuint do meibh? Ba édirí go mbeadh a fiúr agus go mait nár baoisgal ónuit meibh puaip a bheadh an gniomh déanta. Óir ná corrantaí aorí féin. Óid níneinteád an gniomh gan aon bláthair dá fiúr a tábhairt do meibh o'fágfaid ran meibh i dtíreos maitiú cun a chuir 'na luighe ariú Ultaraid gur b' iad cneadá agus creibhásta an comhlaic a bheadh mar tráthnig báir ag Cú Culainn. Ác o'imreisír agus o'innriúr dhí cao a b' ariú c'airgthe agus cao a b' ceapaithe agus, agus o'fág ran i gan aon cumasg aici ariú ro ná ríod do ríadach le hUltaraid puaip a bheadh an gniomh déanta. An aon ionsgná leat gur coitsear i míre ariú aon baint a bheit agam leat-ra ná le o' churo fill!

O.—Seacáin, a chí! Tá an leatraghséal ran ná caol iarracht. Ma b' i meibh i dtíreos maitiú cun a chuir 'na luighe ariú Ultaraid gur b' iad a cneadá ba tráthnig báir

do Cú Culainn cao & an t-áistrí fheadarfas ní a théanamh ari an ríseal a fíor a bheit aici féin nár b' iad? Cé b' cún é innriunt go neod go náid aon, phioc tá fíor aici nár b' iad?

C.—Ó! Óibhíteadh Óaoil Ulaidh cún é innriunt. Feair nár ní fada an mothail airi é innriunt tá mba thíos leir gur b' é a bhuac é. Ní feair gur cuma leir ceocu b' é a bhuac é ní nár b' é tá mbeadh feairis ní ead airi. Nád leanbhairde an duine tú!

O.—Ír fíor! Ír duine leanbhairde me agus iontasoirí a tabhairt a' Ceat mac Mágac. Le neagla go mb' féidiril go mbeadh Daoine eile a bheadh comh leanbhairde liom ní maighair an ríseal gan innriunt!

C.—Úrin do thíosail, a m. Ní d'fhearr mé agus iontasoirí aibhí le feairlairiú Eireann agus le n-a bhfuil o' Ultais ari an mórl-phaistí, gur ceapairí féin beart seilge cún Cú Culainn do marbhais 'na scóila, le corrach éada agus miongair. Aibhí gur innriúr do rún do thíos agus gur thíosluig ri Láitreach o' don baint a bheit aici leir an ngnó. Aibhí go náid Ceat cún túi leat agus nár cuaid. Innriúr o' feairgíur é. Innriúr do Cormac Connloingear é.

(Iméigear Óibhíteadh i bpríomh.)

Seo! Beir leat an méid rún agus d'fhearr mé do tháctnám airi! Do tuigeadh Óaoil-teanga mar ainnm oírt ameairg Ultais. Má fánan tá aibhí eile ameairg Connactas agus go n-impiobairí fadóirí do teangan oíche b' féidiril go bfaistí ainnm thíos eile le curi oírt. Ólá bfaiginn-re mo choil raí ríseal ba níos fhearrí gur cuma thíos cao & an t-ainm a bheadh oírt! Má chuitean Cú Culainn i gcomhrac

an lae seo o'fheisír gur scéarri go mbeadh acharas ríseil agat agus ag tuitte agair. Ma éntean Cú Culainn ra comharas ro meilfis i ní mórneas Connobair, agus puaír imteocair mórneas Connobair leasfáid mórneas Ultach uile. Ni theas ra mór-cáid atá cùsaithe ac mór-áir ari fíorlaisc is Ultach. Bhuaidh agus coirgeair duit, a fíor Táin! Ni headh ac buri gcoirgeair aghaidh ná céile! Síneadh bhuaidh agus coirgeair i gcuimhneadh do Connacastair.

(Imteocair. Táig Cú Culainn i gcealadh agus coirp fíor Táin ari ionmádair aige, agus laoisg 'na Táinib. Leogair Cú Culainn an coirp aonair ari an gcláir agus cuitear fíor aonair ari an gcoirp i laige.)

Laois (aig coirgeair le Cú Culainn a tháinigil).—Eiríg! eiríg, a ri. Ni maic an dícth a reo cún níshnír a théanamh,

(Eirígear Cú Culainn i gclionn rísealaithe.)

Cú. (Aig fheadairt ari gnáir fíor Táin).—Iar báin atá t'agair, a pháistí na Laois! Labair liom, a fíor Táin! Abair liom do flega do comhairleann! Abair liom do leabhair a cónaí duit! O, ni labairfáidh rí liom ariú go neid! Táimis ríseála, ríseála, ríseála o 'céile! Tá do láim gan capa! Ni fáiltear rí mo láim-ra ariú! Agus fheadas, a fíor Táin, an láim ro, láim do éala thíos ríein, an láim o' fáiltear rí' láim comh minic, iriú a chuir tairiún tu! Tá do chroíde 'na rítaid, a chuirle mo chroíde-re! Bhuaile a rítaid an chroíde seo do rítaid an chroíde doibh uaire le ná rítaid níos mó ari fíosctháil! Míre do rítaid e!

Laois.—Iar fada atáimid aonuorro, a ri. Tá a fíor ag méid agus ag an mór-fhlaig go bfuil feair Táin tarb. Tiocfaidh a n'íarair ari chuirr le

háthlaeth. Tá feairg agus rí bhuairt agus rí viomhád órta go leiri anoir. Má gheibtear turas anuѓo, círeastas cró-línteas mar aitaoi, beir a ńfeairg níor tréire ná a n-oineas, agus níl Cú Culainn i ńfuisírit cearc anoir cun lucht feirgse do fhiotálat mar iŋ cón.

Cú.—Ó a mhc Riangáthra, ná bí liom! Iŋ cuma liom cas a ńdeanfaidh Méis ná an tóir-ѓluas líom feairgo. Iŋrao fé n-deara dhom feair Óiað mar-thad le m' lámh féin! Ód luatast a marbhóadar Cú Culainn anoir ireas iŋ feairri e. Tá roilur mo bheata i n-éag. Tá doibhneag mo bheata imigse gsan caradh go neod. Iŋ alúinn an riúd bár reacar an bheata atá riomham. Iŋ truað cearcra nád mire a chuit ra comhlaic.

Laoð.—Iŋ mhc cíoráidh ńuðach ńobhrónaas a bhead inmhuin i gCúighe Ulað ód mba turas chuitfeadh ra comhlaic! Iŋ éagcórír ari Uiltair, a jí, an chaint rín agat 'a chait-eamh le neairt do bhuairta! Iŋ éagcórír ari Conchobair an chaint rín. Iŋ éagcórír i ari a ńfuisi neod i Maig Muirtheadhne, iona feairlaid agus mná, óg agus aorúra. Tá oibreadh ceana ag Conchobair agus ag bheanraacht agus laochra Ulað oirt-ra agus bí jiúamh agat-ra ari feair Óiað. Ód mbeitead-ra i n-ineadh fíri Óiað agus eilean ro' ineadh-ra iŋ beag an bheic a bhead ag Méis ari tu cùr gúar cun comhlaic aoinfíri a ńdeanamh le feair Óiað! Tá ré i mbéal an uile ńuime, ód méri cion a bí ag feair Óiað ari Cú Culainn go riab níor mhc ceana ag Cú Culainn aig-rean. Deirí gád aoinne ná riab an cion comhlaom, agus gúr mait an comhlaic ná riab, a riab gúr fead feair Óiað teast cun an comhlaic. Tuigean Conchobair agus an uile

Uilthead beo gao bfuil gan fíor. Cao tóráipfaroir
go léirí ró mbeadh a fíor acu gurí b' fearrí le
Cú Culainn é féin do chuitim ra comhlae ná feap
Tír !

Cao.—Eirtis ar, a Laois. Dáin an gaoi bolgá ar an
scóip agur tadaír leat b.

(Imteigear. Baineadh Laois an gaoi bolgá ar an scóip agur
imteigear.)

[Bhíodh annaíodh].

Déiríte an Céadraítheach Síniú

An cíoscaidh gníom.

AN CÉAD RADARC.

ρυβατ θέοι. θεοί αγαρ βη τινοριό φεαρ
Επεαν, 1 δεσμαινία.

III.—Δε α τεαρια συντριψθ, α ναιρια μίλεατα, τα δηρ
γρασται ας ομιλοιμ λε εριοσν αγυρ λε φοιράεαπ.
Ου μιδαμαιρι ναρι λιπι δο ροι 1 ηγας συαιρι, 1
ηγας μιας, 1 ηγας αρισται αγυρ φυανας αγυρ λοργαδ.
Ου λοματαιρι απ σύνισε ρεο Ήλαδ δο βεατε αγυρ
δο γλαν. Νι βειρ θαοινε να βειτριδις ας δημάς
αρι α σέιλε απη δο σεανι ταμαιρ αριρ. Βα σομαοιν
ορια κυρι θε'ην πόρωνιλ α βαιντ ριον. Βιοναρι
ιμιγτε δ ριακτ. Βειρ περιτ ρο σύνισιδ ειλε να
ηεηρεαν α π-ανάλ ρο ταρανς ρεαρια αγυρ α γυαινεαρ
α γλασαδ αγυρ βεατα δηεάς ποσαιρ τόξας α βειτ
ακι 'να πβαιτιτιοντάταιρ, γαν υαθαιρ αγυρ τεαρ-
βας αγυρ αινηριανταετ Ηλαδ βειτ ας βαιντ κοδα
να ιοιράε ριον. Σεαρφαρι ρορ δ π-α δηριλιδ αγυρ δ
π-α λυτ αιργε αγυρ αοιη. Νι βειρ απ τ-έαρων
σονι θάνα ορια αγυρ α ριον. Μα ταγαριο μιαν
1 π-άρι πεαργε αποιρ αγυρ μά τυγταιρ ροιν διαν αγυρ
θεος αγυρ φοιτιν δ'η ηγαοιτ, βειρ μιαν δυιτρεας.
Νι ιηοναπη αγυρ παρι α ριονιρ, δο τεανη αγυρ δο
τυρ αγυρ δο ρηος-πήμιντε, ας λορις να π-αιργε
πάριορι α πολάταιρ ροιν αγυρ πα φεαρφαδ θιν
ειν απ ταιριθε ροιν, αγυρ απηραν ας ταβαικτ
πάριε φασατα ρο'η τε να φεαρφαδ απ αιργε

tabhairt uáis. Seabhar cíctail iad a noirb é go ceann tamaill.

An comhrac aonfíri rao, a feairia cuiromh, a tairis riúr an tá laoc rao, feair Óir aghair Cú Culainn, bior ag bhrat airg go nuaéanraíth ré neire pás tóir a chur le haon trúil a bhí ag Concothar le teaghraghair a théanamh. Tá uchtiteadh Cú Culainn ra comhrac rao bhí an t-ád linn glan. Niop tuit. Aibh marpar tuit ní fáid ann aibh rao. Ní uáisc liom go nuaéanraíth Cú Culainn ruinn eile báirtainn dáninne ná ruinn eile taighibe do Concothar ná o'Ultais. Iar uáisc liom guri b' ari a leabhair a chaitheoiri ré an chuid iar mór tá dhruil le teastc tá faoisai.

Aibh iar cuma rao. Iar aithearaisce go tóir dáninne a noirb éigsear aibh n-aigse tabhairt aibh an gceann iar meadra ná ari an gceann iar feairri de'n rgeal. Iaré an ceann iar meadra iar baoisgal dáninn. Tabhairfaidh an ceann iar feairri aithe óth féin. Tá neart tóir ríos cnuinnisce ag Concothar i Sleathain Mhíde. Ní féiroir dáninn gábháil tairra riari gao cas a tabhairt uáis. Tá mb' féiroir féin niop céart e. Théarrfaidh guri 'sá reacnáid a bheimir. Ó'féiroir go nuaéanraíth cíut aici guri ag teicé uata bheimir. Ní folair dáninn ari neart go leiri do ghearradh ra cuma comhrac iar feairri agus ré neirennne a bheadh agamh ari an láth uacstaigh o'fágáil gao don ríut o'fágáil ag bhrat ari feanar.

Cuir i gceár, a uairle, an ceann iar meadra óth, go mbeadh an tóir-cas ag gábháil i n-áir gcomhonnib, iaré gao atá ceapaithe agamh-ra óthoiib-ré fé leit, anacsai a théanamh oíth-tha agus ari Oiliill; agus m'a'ri ari o'Ultais a seabhar an láth uacstaigh, ó iaré iar uáiscige,

Gan Cú Chulainn do bhí bheò uaidh mór bheò Údairín férinn. Gan amhras i gcumha ná marbh é tairis éir an comhráic seo a thairi ré le feair Óirach, ác ní hiontaois é an fáid a thairi anam ná anál ann. Tá na cártae ríthe iobh comháctas, iobh Óiliúr, aige.

140 uile.—Óláinfeadh do choinc a chuir cun cinn, a phoghsan, ná ní bheam-ne bheò.

(Imteigír.)

AN DARA RADARC.

Rubhadh Eriúirgeodh, ní ve pigéid Mumhan. Táis Eriúirgeodh i gceist, agus Conaire Sléibhe Mír, agus Lurighionn Luadra, agus Laochair Leice, agus Ceircearlaí Órloma Fomhocht, agus Fiann Fiannaíochas, agus tóirí eile de mhaithí Mumhan.

Eriúirgeodh.—A máisté agus a mhór-uairle Mumhan, o'íarlagh oírlaibh teadct aonrho, agus puaír a chuirfeadh oifh buri gcomhdairi an chúir fáil iarrag rian oírlaibh ní hne mo tuisceáimh go nuaírfaird aon feair agus ná rai bheò mo bheiscín de chúir agam.

Puaír a tóiríuiseas meibh ari an mhór-tilseas ro o'fheadraibh Eriúean a chruinniún, bheartais rí 'na haisghe, agus do b'fios rí é, ná bheadh aon bheirt aici ari neart ríos a tadhairt i gceann a céile 'na mbeadh cumaír aici ari an obair a chuir rí riomprí do comhionain i gceairt maha ntuigeadh le ríosigthe Mumhan a tadhairt 'na lán neart le. Cuirse inn chuir rí teacstairí o bhearr go hneadhairbham agus go luacáil agus go Slíab Mír agus go Catair Con Raoi, agus ari fuair na Mumhan go leir, 'sá iarrat oírlainn teadct ari an ríosgar ro le, 'sá nád inní gur b' aonair ari t-am agusann cun gád éagóra órár

Seim Ulcais riath órlainn a thiofáilte oíche, agus
 an buaip a nusgadhári uainn ó tusaist go minic le
 coir Lámh Láidir, do tabhairt linn aontúaití ariú,
 agus tuille leó. Do tuigeadh an teacstaireasct fán
 do níscibh Muirian uile. Do tuigeadh an teacstaireasct fán
 le tuisceant domhá, a uairfe. Ach do tuigeadh domhá,
 le n-a coir, teacstaireasct nár b' é. Do tuigeadh le
 tuisceant domhá, ach teacst ari an ríoghadh ro agus
 tuiscead céad a tabhairt liom de na fearglaibh doibh
 fearrí a b' agam, go mairid an bág-bean álúinn,
 Fiannabhair, ingean Oiliolla agus Méib, le fagáil
 agam mara mhaoi. Tuisceamh aonair go bhfuil an
 ingean rím daingean i gcleamhnaí le pi de níscibh
 Ulaid, le Reocair mac Faitéarmainn ó Riochdann
 aontúaití! Sin feall oípmhá, a uairfe. An ríos
 iñ feall ari aon pi de níscibh Muirian iñ feall oícta
 go leirí é. Iñ marla agus iñ earronáiri ari an
 Muirian go leirí, seallamhaint do'n tróidh fán do
 déanamh agus annamh an seallamhaint do bhíre
 san oiread agus, "Sáib mo leatragéal," do ráid.
 Iñ ari níscibh na Muirian atá ondúir na Muirian do
 eoraint. Iñ chuirse rím atáim aonair ag innriant mo
 ríseil daibh-re, a níscé, agus tá rúil agam go
 mbreis ríoramh le fagáil agam.

Conaire.—Dáir Lámh m'atáin, a pi, tá neamhthao mór
 oírt! Ni bhuit-re a b' an ingean álúinn rím le
 tabhairt mara mhaoi ac domhá. Iñ domhá a seallaíodh
 i agus iñ oípmhá atá an feall déanta. Agus m'a
 tá earronáiri agus marla círte ari an Muirian agus
 ari níscibh Muirian iñ ari mo clá-rah do luig an
 earronáiri ari utáin. Már dusal ríoramh a tabhairt
 d'aoimhe iñ domhá iñ ceart an ríoramh a tabhairt.
 Do labhairfainn ríoramh ari labhairfai-ré ac fágaim le

húadáct gur meadar ná raið aon bláinie tá fíor ag aoinne béo gur tuisceadh an seallamaint uam. Ni raið aon cinnéam agam gur tuisceadh a leithead te seallamaint o' aon feair eile. Nuair a fuair aon cleathar deanta le Reocáid mac Faitheamain iñ amláid a támis náire agur ceann-pé oíom. Ceadar ná raið aon phioch o'fíor mo gnóta ag aoinne agur níor déimear ac cor a luighe ari an tseal im' aigne féin. Ceadar, ní nári o' iongna, tá labhrainn ná beath ac tuil agur magadh le fágáil ag feadraibh Éiríean rú tseal. Ac o labhrair-re meadaraim nád alair Ómór gan labhairt leir agur an fírinne o'innriunt.

Luirionn Luacra.—Ambarra a níste (ag cur gnátho ar), má buail Meibh bob ari bheirt agairbheach ná bioth aon eadair oírlaibh go nuaibhrua-ra aon tuisceadh fúib. Buail ri an bob céadra oíom féin! Tá ait mar atá an tseal agam le raiint laeteanta, me ag gluasairgeach eadraibh ag fáilte ari gnúir fáidh tuisne agur ari fáidh focal tá nuaibhrtí, agur tseannra oíom féadairt catán ariabhdáinn ghearr tuil agur magairbh ag eiríse im' timcheall. Már cárfaidh magairbh aonair é iñ mór an ní liom gan me bheit im' aonair ari fad rú gled.

Fionn fionnabhras.—Úar fiaidh, a Luirinn, iñe mo tuisairim go bhfuil cuitseasta mór agat. Tá an tseal céadra agam-ra. Ar an tmitiúreacht gáirí a cím im' timcheall ní raiint ná go bhfuil an tseal céadra agairr go leir!

(Seo earráid go leir ari gáirí. Téir i n-áiríteadh gáirí ari feadó tamair. Féidhme Labhras Conaire Blátho mif.)

Conaire.—Ni cárfaidh gáirí ari fad é, a uairle. Tá óidic liom gur ceart tuisne féadairt iñteas círuinn

ra rseal. Innír d'úinn, a Eriúir geseoil, focal ar focal, cao é an cuma 'nári tuigeadh an geallamhaint duit-re!

C.—Síné donar an rseal! Níor tuigeadh an geallamhaint dom focal ar focal. Do tuigeadh le tuigint dom an rí a déanfaidh ro agur rúd, díreach mar a bictar 'gá iadair oínmhá a déanamh, go raibh rí le fagáil aige san teip.

Con.—Síné díreach mo rseal-ra.

Luir.—Agur mo rseal-ra.

Iad uile.—Ní fearr bheit ag caint aip, minn éri rseal go léir.

Con.—Féad, a níse. San aithíar do hinnfeadh rseim-éireasct Ériánnna oíráinn ac úr feairí an rseal a bheitneú cnuinn, ó gac aon claoth. Do ndíri mar a bheitníscim-re an cár, reo mar a feargairgean rí. Do tuigeadh geallamhaint do gac feair agairn agur níor tuigeadh. Slac gac feair agairn an rseal ra ceill úr feairí a taitn leir féin. Níor cuimhniú aonair agairn ar an ngeallamhaint do déanamh d'ainsean, focal ar focal, agur cuij agur rúca o'fagáil le comhionad na geallamhna. Dá nioneadh an céad feair an méid minn ní péadfaí trácht i n-aon corp ar an rseal le haon feair eile. Ruin eile d'é. Ní raibh aon bheit i n-aon corp ar an ngeallamhaint do comhionad gán toil na hingine féin a bheit cuige. O'fearfai Méibh a rúd, "Seallar duit go raibh rí le fagáil agat. Comh fada agur téigean mo toil-re tá rí le fagáil agat! Ágrouis leat!! Maha toil le dul leat cao é mo leigear-ra oírt!" Níl bac ar Méibh an chaint minn a cait-eann a noír féin le haon feair agairn a labhairfai! Má labhairim-re a noír, cuij i scárl, agur mór deirim;

"A mheib, do gheallair fionnabair bortha, agur annraon éugasair o'fean eile i;" ír féidiril do mheib a phad do m'fhearsa; "Cao 'na caob nári iarlaig uigíte dul leat! Bíti ri le fagáil agus dá nglacadh ri tu. An amhlaid a mearaig dom i cheangal tiocht ari gao!" Mearamh-re dá luingeaod a réamhrainmio ria rgeal ainoir gúr b'eas Ír feadarri óninn fém é. Tá ari gcionn fém go maic bainte amach agaínn de chorpach an éogaíodh reo agur na fogla do lean é. Ba ónios liom-ra gúr maic an ciail d'áinntí gan a leogaint oírainn go bhfuil ruim ari b'is agaínn gan inéin rín mheib agur Oiliolla.

140 uile (ag gáirí).—Ír fiórt óuit é! Ni'l leir!

Imcígíos uile ac eisírpseón. Dáigras eisírpseón ari éinio acu agur fanaio)

E.—fheadc, a riogha. Gan amhras tá a lán de'n ceadait ag Connachte. Ni gá óninn a leogaint oírainn go bhfuil aon chaitéadach i nuaíadach na hingine agaínn, marí ni'l. Ác d'imir Sealt agur Maine beart grinnláite oírainn. Dé ruadh a leogairt oírainn ainoir beirde an bheirt rín 'gá maoiðearach agur ag déanamh ruilt ari conur marí a buaireadháir borb ari físeáid Muirian uile. Ba maic liom a chur i n-áil ónios nári ceadait ónios magadh déanamh gan fheadaínt ari otnáir an tbeard aon contabhairt ra magadh, no ari tbeard aon baoisgal go dtiocfaidh an magadh 'na thá riúribh ónios. Tá an bheirt ainoir veirdilte amach ó'n mbó-fusaig, ag déanamh fáire marí a dtiocfaidh Connobair i gan fiórt ari fheadraibh Éireann. Cao é an bheard a bhead oírainne ainoir ari gcongnamh do ghearradh agur ceast go noban oíche agur éipleadach a déanamh oíche marí a tbeard a fiórt acu-pan na ag fheadraibh Éireann cao a bhead ari riúbal. Ni'l

áchu ac an táinéacha céadó. Níor b' fada an
mhoill oírláinn an téird rín. Annpárán t'fheadaraimír a
mbuaire rán agur ári mbuaire féin do chomáint
nómáinn agur aghaidh a tadhairt ó thear aibhile, agur
leogaínt do thíos agur do Connachtar an chuid eile
de'n cairpmírt a taramas ó céile.

1ao uile.—Tá an ceart agat! D'éimímir Láitreach
e!

(Imchigrí.)

AN TRÍOMHÁTH RATHARCA.

Rúbal thíos. Thíos agur Oisíll agur Reoceil
mac Faitheamhain agur Fionnabhair.

M.—Ní feacair riath, a Reoceil, ac an tsgáinníla a
táinig uirlí i nuaír aírlis rí tura beit ag teast cun
do bárdaithe t'imirír ari fíradair Éirean. Iré mo
chuidírim láitriúr tá maraibhír fa comhlaic tu ná beadh
rí beo aibhír ro' thíos.

Reoceil.—Irf uaingean a b' fios an téird rín im'
cruitheadh-re agur im' aigine a riogán, agur níor riud
aon ní riath ghléim ari cruitheadh oírm ac a beit oírm
teast fa comhlaic agur ihe im' thíos, mo ghláth i!
'O feascnáir an comhlaic an fáid doob fíordír dom
é feascnáth gan dochar do m'omneac. Ac an riú
a déanfaradh dochar do m'omneac-ra an uairi rín
déanfaradh ré dochar d'omneac Fionnabhair féin,
agur b' rín dochar ná fuilingeobáinn.

M.—Sine oíreas a chuis rí go hálúinn, agur rímé a chuir
'na luigé uirlí ná riab aon duil ari agat ó chuitim.

Reoceil.—Mara mbeadh turas, a riogán, irf fios ná riab
aon duil ari agam. Chugair béisim éirfinne ari an
scimneadhaint a b' or mo cionn.

Oíllill.—Nád órleádhs doibh ríeis a chugaito ríadó an pláimár ná céile, a fionnabhair! Ní iongna liom guri éalaig do chroíde uait-re cún an rí b'is ríeo. Ír mait nád ó chroíde do mácaí a dhéin an t-éalaic!

Reoic.—Só deirfin, a rí, tá neairítheas ort. Íre mo chroíde-re o'éalaig uaim ag trual ari fionnabhair. Agur ní hamhlaito o'éalaig ré uaim. Ír amhlaito a ríseann ré uaim, smac ar mo cliaibh, comh luat agur do luis mo fúil ari a peadarraim uafarail álunn.

O.—Ach! Ní fiosr cá rítaofar!

M.—Ní oibis liom guri tuit aon ríu a smac le fada i rí mo cunip o'átar ari feadraibh Eireann ná an cleamhnaí ro. Meair Oíllill ar dtúir go dtiocfaidh achrán eisgin ar, ach ír amhlaito a b'í an uile Óvinné, roinr íreál agur uafar, lán o'átar agur do thóiríl puaire a chuaidh an ríseal féin nári-fhuas.

O.—Ná bac i fén, a Reoic! Níor meair Oíllill go fáidh aon achrán le teast ar an gcleamhnaí, ach i rínean-bhéar ag Oíllill Úcht a gbaint caimte a Méibh. Ní rí Óvinné ari caint a baunt airíti uaireanta.

M.—Tá go órleádhs! Níor b' iongna liom ná n-abhras Oíllill guri b' e fén a dhéin an cleamhnaí, agur guri b' e cuma 'nári dhéin ré e ná le Úcht a gbaint caimte a Méibh!

O.—Ní feadair aon ari b' iongna leat, a Méibh, ná n-abhras Oíllill go bhfuil níor mó de'n fírinne ro' caint aonair ná mar a meáran tú fén! Ceocu ari t'acairi ná ari do mácair i rí mór atá buitheacair an cleamhnaí agat-ra, a fionnabhair?

F.—Tá acairi ana mait agam, a rí, agur mácair ana mait! 1fiaidh i rí feairí, i rí oibis liom, a b'í ag ingsin

riamh. Suírla fada buan a fáisfear agam 140
afrion!

O.—Údar Lámh m'áthair, a 'ngín ó, ac tá duine agat a noir
i'r fearradh túit ná 140! duine i'r meara leat ná
140, ní nád lucht oir. Agur i'r air i'r mo atá
buithealaír an cleamhais agat, ní nád ionsga.
Tá mbeadh an coscaid ro goirí riap beadh aithrigír mait
agatinn ag tuil ari ari gcuairtadóibh ó Círuacáin go
Ríosdonn agur ó Ríosdonn go Círuacáin.

m.—Tá an coscaid comh mait le goirí riap céadna féin.
Tá Cú Culainn ari a leadairí go creibhctas crol-
lenteach. Ní théanfaraidh ré féin ná a chraon-tanáil
a chille báirtíain d'úinn. Gan Cú Culainn ra thóir-
cat ní beiridh ní ná riat ari fluasg Conchobair. Tuit-
fiú a lus ari a lus acu. Tiomáinfirimíodh riomáinn
140 'na nuaiofáin.

(Rítear feadh i gceal.)

An fear.—Tá feall caillte uéanta ag Muimhneachaib
oírlainn, a riogra! Bí Ceat agur duine der ná
Muimhniú ra bhráire agur a chroíca céad ag d'áic ní
diosb agur 140 ag bráire ari ná bónáiribh ó Sleamain
Mhíde. Táinig ceathair ná cúnigeara de réigiúid
Muimhniú laistíair d'iosb, gan aon coinne acu leibh,
agur cromáin ari 140 d'éigileas. Do rítear
féin aonrho cún an tseil d'innriúint agur caibair
a chur amach. I'r eadair liom ná tiochairi an caibair
1 n-am!

(Imrítear. Rítear Oíllill agur téib amach. Cuirtear
Reocairí cún 140 do leadanáthair. Dairear fionnáthair
aír.)

F.—Ó, a Reocair! a Reocair! a céile mo chroíde agur
m'anma, ná himtígs uaim! Ná himtígs uaim!

Reoc.—Éirí, a rtóir! Cao é an t-oic atá le teacht

cuigiam-ra eatairte! Is cairne domhra iad go leir! Ni'l aon tiofhdail acu le tdeanamh dom, agur b' férdirí taibhse beit agam-ra le tdeanamh uaidh. Ni'l aon me is feairí cun na riottána tdeanamh ná an té atá i scáiltear le gach taobh. Leos uait me, a laois, rír a mbeirid ionad tiofhdala tdeanta.

F.—Ó, a shrád m'anma, ní férdirí liom dosgaodh túist ná tu leogaint uaim. Tá tu ro éigin 'sá tairbeáint dom mór fágairim leat aonair ná fágadh láin mo thá fil túist go neod ariú! Ná himéig uaim! Ná himéig uaim! Tá oile uatháras éigin buaileann linn. Do tairbeáint dom é nuair a tóignuig an coigeadh ro. Ói ré im' aice mar a bheadh fágairim nádúr do is agur o'is óc. Ói mo fíláinte nád móir bhríte aige rír ariú innreagair dom' bádair é. O'innreagair dí é nuair ariúisear turá beit ag teast cun comhráic le feairíaith Éirean. Táinig fágairim oírt mar a fíor agam ná níomháil an comhráic go dtuiscfear ann. Dúbairt le ná raiú aon bheireas agam ariú fánamhaint beid ro' tháid. Go raiú mo shrád huitiut ná móir, ná láirí, ná shneamhuisce im' chloide, agur go mbhrífeadh an chloide iarrig im' cliaibh ná dtuiscfear! Nád iongantacáin bhean le feabhar i, a Reochar! Comh luat agur o'innreagair mo fágair dí níor éin rí ac an cleathair do cur ariú bun láitreach agur é fágairt ariú fhiúr an tríd. Cuirí gan coirí leir an gcomhráic agur éas gan t-oineas-ra rílán, agur o'iméig an tumb-ceed tiomra. Ac tá ré oírt aonair ariú comh níos agur ní ré mar. Do luig ré ariú mo chloide an tairge 'nár labairt an feairí gan a táinig iarrig. Ná fág me, a chéile mo cleibh. Níor cuirí mo chloide ná m'aisgne bláthiú le gúime i n-aon feairí marún cun gur

táinír-re! Ná fág me, a Reocair! Ná niméis
ar mo ratharca! Ni thairbhinnn tā n-imcigteá!

(Aimighseadh amhlaidh focheam, agus aithneadh, agus coigrí-
eadh, agus buailadh, agus gánadh feair i bhfeirinn.)

O'g cloírti! Tá tonúr éigin iongantacáil ar riubal!
Ná fág me, a Reocair!

(Tig Fearghas i gcead ó taobh agus beirt de níosdib Muirín
i n-doinfeacht leir. É eatartha agus gheireann ar chuirinn
aige ar gac ní aca. Tig méid agus Oiliell i gcead ó'n
taobh eile agus buirte eile de níosdib Muirín le n-a gcoir)

Oiliell.—Mara mbeadh a luanacháit a dhéanfar
i gceard, a feargair, beadh an tseal go holt
agamh. Cao a chuir ar riubal an Óruairídean? Nó
an Óruairí ruinnn daonine marb?

Fearghas.—Ni heol dom cao a chuir an Óruairídean ar
riubal, ac tā siorlaist a feargairí rí tá oiroc-
bhairiú théanta. Tá an tā tríocha céad a bhi ag
téanamh na fairsing nád mór airgeadach. Ni feadair
ar chuaidh Ceat ná Maine ar. Agus mar i fíor
dhuit, a ní, do chuit coirteadh agus tā tríocha
céad o'fearraíb Connacht rám ar feadamaír an
chaitheamh do corf. Ni feadair cao é an tion
o'fearraíb Muirín atá marb. I fíor dhuijil
a fíor rám ag Eriúiríseol annro. Agus b'féríor
go bfreastharadh ré a innriúnta dánna conur o'elruis
an chaitheamh.

Eriúiríseol (ag ríne a théire an Reocair).—Sine an fear
ré nuaéar an oiroc-obair;

Reoc.—Míre! Ailtíu cao a dhéanfar-ra cun mb a
chuir ag marbhad a céile!

E.—An bfeicean tú an inéimh áluinnn rím ar do chuir-
linn agat? Nuaír a bhi Ceat agus Maine ar
chuaidh na Muirín cun níosdib Muirín a cabairt

ar an ríogaist ro tuisceadar le tuairiscint domhára da
tuaigseann ar an ríogaist go raibh an insean fan
le fagáil agam mar mhaor. Ó do tuisceadar an ní
cónaonad le tuairiscint do gáidh ní fé leit de'n dá
ní d'éag a táinig. Ní raibh a fhios ag aonúna agaon
i bheit ghealta o' don ní eile agaon do uait
bheacamaír imise agat-ra i. Annpriant do lab-
ramair le céile. Annpriant ireibh fuaifearlair amach
cao é an ríeallta-tháisgasth a bhí d'éanta ag Ceat
agur ag Maine fúinn do léiri. Ód mbeadh oiread
eile glicíair i gCeat agur oiread eile fill i Maine
cuifearlai i n-áil d'oidh gur magadh tinn bheit ag magadh
fum-ra! Ní'l ní ar níscíobh Muirian ná fuil lán
ceapairte ar a chion fénim de'n magadh a chur 'na
nádairíbh do Ceat agur do Maine agur o' don duine
a bhí ag caithreáil leo ná ag réiteadh fúca ra cleargair-
eáct. Ó'isíofaíonn mo colgs d'eoír ríar a leosfaíonn
o' don mac Mágad ná o' don mac fáideamhain
rúticín lífear! A d'éanamh d'iom oír comhair ná
n'héirean!

Fionn.—Ná hinnéis uait, a Reoceil! Ná leos uait
me! Táim ag imteach uait! Cao a d'éanfar!
Cao a d'éanfar! Lártar róilur! An é an bár
atá agam, a Reoceil?

(Éagair. Pheasbair méibh agur cónaír an coirp ar a bhealaínn
agur beireas le amach é agur i d'foghlaimhéal.)

Reoceil.—Máruair i, a ní! Máruair an insean doibh
feairí agur doibh uairíle i níneáin! Máruair i le
nínibh do chainte. Ác tatharrfaoi-ra ní nád caint
uait!

(Táinigíodh aghaidh a gcláirbhíte. Leimeadh feairí agur
eatairéad agur comhádair ó céile iad.)

Feairí agur.—Stávai, a níse! Ní beas ag bfuil de

thiosbáil tháonta! Imteig, a Eriúirgeoir, agus
innír do Cú Raoi agus do nísciu eile Mumhan cao
atá tuitite amach. Neárrfaoi-ra agus Oiliell do'n
cúir eile ne'n mórfhuasg an tseal duibh acu
nónaig ro. Ir 'mó rúil fhiuic a bheith ar feairailb
Eirean ro bárr an tseal. Téannais, a níosra.

(Imteigis uile ab Reocaird.)

Reoc. (ag ríle neár).—“Ir 'mó rúil fhiuic a bheith ar
feairailb Eirean!” Ir beag rá fíor ag feairailb
Eirean cao 'tá cailliche acu! Ir mait ir eol
domhra cao 'tá cailliche agam féin! Ni raibh a
leithead eile beo ar iníomhán uairle gaeadeal. Nuair
a chuirgear im' aigine gur liom féin i ba mo agam
tarbhailear i ndá raiúbhreac an domhain. Ir
gearr a lean an raiúbhreac tiom. Ói a chroide
nó fírinneadh, nó óilir, nó uafar. Níor fuiling a
náighean níosra an clearaítheacht agus na clao-
thaíta ro Chait mic Mágac. Saibh ré de coraib
'na hoinneadh amearg níse Mumhan. Cuirí ré a
hainm fé tarcairne ar fuid Eirean. An clao-
thaí! Cao é tarbhailear 'na hainm a chur i
mbéalairiú daonra ar an scuma ran! Ni hiongna
liom gur óirí a chroide 'na cliaib nuair a chuir
cao é an náipe a ói fagálta aici! Tá Méid go
duibh acu. Tá Oiliell go buairte. Tá óirón ar an
mórfhuasg go leir. Ác ir agam-ra ir mo atá
cúir óirón agus buairte. Imteobaird an buairte
nios go leir, ac níl bogaird ná faoihearth le teast
ar mo buairte-re go bfeiceadh mo rúibh aifir ar
fhuasg na tarbhaile. “Ná fág me, a Reocaird!” ar
fíre. A cúir an t-árasógaí, ní fágfaid beo ná tarbhaile
tu! Ni baoisgal tuit go bfeagfaid. Níor chuir
taitneamh ná seán pian do mhaoi go bfeaca turra.

Ní baogair go dtáinfeadh feagrod. Sráim oir, a Chéit! Agur Sráim oírlaibh, a riúcte Muirian! Agur nára ror do riúcte Connacht é! Sráim mo ríadar oírlaibh go leir, tré a cíle ódaibh! Iar caillte an Dearg a Úineadháir, agur i'f mire atá ag tóil ar! Tugaim dhuim láimha uibh! Do taistíradh aer na hálte seo me ná bhrácainn ann a chuirle!

(Imréideachar.)

AN CEATRAMHADH RAÓRAC.

Steathain Mhíde.—Concobaír agur riúcte Ulaibh.

Concobaír.—A dháin agur a thraoite agur a riúcte uairíre, a comhásta do claoiúidte Ulaibh, ní ndír do ní eisigh ná do tach aghaidh Eirean mórbhadach aigíne agur bhlár maithe agur mireadach agur dárach eisioide do bhéit airí ag feacaint 'na timcheall do air an mórlílnas ríoga ro atá chumhachtach annro air an dtuilaic ro inmisiú. Ní né air gcuimhne, ná cuimhne ná n-ollamh atá i n-áirítear, go bpeacatar pian fór a leictéiro de chumhacht air an taisc seo Mhíde. Má mearr Meibh agur Oilell agur mórlílnas feap Eirean go na gaoth aifisim Ulaibh i n-áiríte leibh i'f píos guri Úineadháir neamhtháin. Dán amhras tá ionsgna agur alltaobh oíche, a phád guri leosadh tóibh cuailriodh Ulaibh do taibhdhach dán eorú. Ar an geal-dícheine a bhi acu air laochra Ulaibh ní gairid aon coinne acu ná go dtílloisí an uile chrois 'de báintaithe Ulaibh 'na n-aigair. Puaír a fuaingearai an

DÚCÁIS FOLAMH ÍOMHRA INR GÁC ÁIRÍO, FOLAMH O LUÍCT
 CORANTA AGUR LÁN TE FÁINTHEAR, GÁN ACU LE
 DÉANAMH ACH AN FÁINTHEAR DO BÁILÍS CÚCA AGUR
 Ó' ÁIRÍO LEÓ, BÍ IOMGHA A GSPOINDE OIREÁ. BÁILÍSEAD-
 ÁR LEÓ AN MÉIÚ FÉADANADAR AGUR DO LOINGEADAR
 AN CUIRO EILE. DO LOINGEADAR NA TIGTE. DO
 ÓÍSÍADAR AN T-ARÍBÁR. Ó'OLADAIR AN LIONN. DO
 CIOMÁINEADAR ÍOMHRA MINN AGUR MION-THAOINE, BUASÁR
 AGUR EASCUA, INNLÉ AGUR ALMA. NI MEARGAIM GSUP
 CUÍSÁDAR UDÁIN UDÍB FÉIM ARI A CUÍTGINT NÁC GÁN FÁC
 A CUÍSÁDAR AN FÁORÍ-CUAILLIO UDÍB. MEARGAIM GO ÓFUIL
 EÓLUR AN RÍSEIL AG TEACHT CÚCA ANOIR I PÓSÁID 'CÉILE.
 IR FEAN-EÓLUR UDÍB, AON COMHÁCT PIATH A CUIR CAC
 ARI ULTAIB NÁ DEASÁID I N-AIRGE LEIR AN GSOMHÁCT
 RAN. TÁ RÉ AG DUL 'NA LUIGE OIREÁ I PÓSÁID 'CÉILE
 ANOIR GSUP BAOÍSÁD UDÍB NÁ PIASHÁID A GSUCÍLIO I
 N-AIRGE LEÓ FÉIM, AGUR DÁ FÁOIRÉ A LEOGÁD LEÓ
 I UTOGRÁC BÁILA GSUP B' EAD ÍR THAOIRÉ A THIOLFÁID AIR
 I NUDEIRÉ BÁILA. TÁ GSUPIM DÁINGEAN AGDAINN OIREÁ.
 NI FÉIDIR UDÍB GSABÁIL TÁPLAINN RIAR. NI DÁ UD
 A CUIR A GSUIMHNE ÓDAOIBH-RE, A LAOCRA ULADH, NÁ FUIL
 AON ÓLEIT ACU RÚD ARI FEARAMH PIOMHAIUD I LÉTÁIR CACÁ.
 TÁ AG GÁC FEARI AGDAIBH-RE LÁN-OILTEACHT ARI IOMCAIR
 AGUR ARI ÓGRÁID GÁC RÓRÓ AIRIM, INNÍL AIRIM COMHRAIC
 AGUR AIRIM CORANTA. NI'L AN OILTEACHT RAN ACU RÚD.
 NUASIR A ÓFEIRFEAR I ÓFHRIOTÉSOMH GSABÁIL RÚB-RE RÚTA
 AGUR CÓIRÍA AGUR TRÍOTA. NI'L A FIOR I GSCEART ACU
 CACÁ TÁ CÚCA. TÁ A NUÍCEALL DÉANTA ACU CUN NÁ
 FEIRFEAR DA THÓ FÉADHFAROIDIR A CUIR OIRLAID AGUR NI'L AN
 CÉIRÉ CUIRÉ ACU CÚCA FÉIM CONUR ÍR FÉIDIR UDÍB
 GSUP ÓFEIRFEAR DO FEARAMH NUASIR A CIOSFÁID LÁ NÁ
 FEIRFEAR. TÁ AN LÁ RAN BUAILTE LEÓ FEARODA, A
 PIOSGRÁ ULADH. CUIRFFÍD AN LÁ RAN I N-ÚIL UDÍB.

agusur do gád cine tā bhfuil beo ar fhaethantaibh, go mbeadh ríeim agusur clú agusur cail agusur foirbheartaír Ullad níor tréire agusur níor aonairse agusur níor foirfeintne fóir ná mar a bí ríri ar éainis an cosgadh ro. Ói ainnm cónaí' Ullad 'na tráig easla do ceitíre ollcúnigis Éirean abfaoi ríri ar éainis an cosgadh ro. Is tā mór an tsgáit agusur an t-easla a bheir ar ceitíre ollcúnigis Éirean ríomh fóil agusur ríomh fáisce agusur ríomh cíosúasct Ullad nuaír a bheir an cosgadh ro cíosúnsaistíte ná mar a bí ríamh. Is minic le m'cuidhne do conac phiosgra Ullad agus tuil i nuaill catá agusur cosgráid agusur cíosúasct-cóimhrialc. Ba thart a gceobairn agusur ba thána a bhuadar agusur ba teaghlach a bhearras. Ni cuitiún liom ríamh cónaí ní b' feairr oíche ná mar a cím aonair oíche. Tá fuadar inmholta ná ríamh ríamh fóir fúcta. Tá feairg inmholta oíche ná ríamh ríamh fóir oíche. Tá cúnig feirgse inmholta acu ná ríamh a leictéir ríamh fóir acu. Ríomh ar gceobairn rian, ríomh ar bhuadar rian, ríomh ar bheirg rian ar lán-láraí, gluairgeodáid ceitíre ollcúnighe Éirean 1 ríon tháithí agusur 1 nuaír ríon 1 rísealaitsheadct agusur 1 geancar ó ríuocht go ríuocht.

(Uaile-geárl. Táig laos mac Riangáthra i gcead.)

Laos (ag uathá do concobhar)—A ní uafail, do chuir Cú Culainn annro mire le teacataitheacáit cun Concothair agusur cun ríoligte Ullad.

Con.—Inniú do teacataitheacáit, a mhic Riangáthra, aic inniu ar dtúiúr dúninn conur atá Cú Culainn tar éir an comhrialc éacatais a dhéan rí le feair Díad.

Laos.—Tári éir an comhrialc tóibh, nuaír a bí feair Díad maríb agusur Cú Culainn féin tráit go leor, éainis Seanoll Ullad agusur bheirt mac Séigse, Muirheadaí

agus Coisiréad, agus do suadar leod é go haibníb Connaille Muirteimhne cun a chnead agus a chreast do níse agus do ghlanaid agus a iolsona do leiscear. Óir círtoisír Tuata Dé Danann luithe ice agus lora flainte ari ghlairid agus ari aibníb críche Connaille Muirteimhne mar fóiricín ari Cú Culainn, 1 dtíreod go mbíod na haibníb bheac bárr-uaine ó na loraib rím. Do cumad Cú Culainn i n-aigaid na grot rím agus aniaran do círpead ari a leabaird 6. Tá rē ari a leabaird ac tā a neart agus a mínead ag teast círge. Cuir rē mire uairí císaibh-re agus tuisdearit rē liom neite o'innriunt uadoib atá maisteanas aonair le hinnriunt. Tá deifrigedach thóir ériúste roimh fíorústib Muirian agus fíorúst Connacht. Táinig an ríseal cun coirmírt agus cun bhrúime agus cun eiríligh, 1 dtíreod gur marbhád tá ériúca chead de Connachtai, agus iad ag déanamh fairsing ríri a dtíoscradh Conchobair agus Ultais a gán fíor oileá. Ni fíor an thóir de na Muirneadair a tuit. Deirtear mara mbeadh feargur mac Róis go noírgedec Muirneadha agus Connachtair a céile riap go deire. Cuir feargur o céile iad. Deir Cú Culainn gur aonair an t-am ag Conchobair agus Ultais eiríse i n-deomhaeac agus rogha i lán neart do tadhairt fe thóir-fhuasg fear Eirean ríri a mbeidh rē o'udain acu an t-acraí do leiscear.

Cathair Órlaoi.—Sín comhairle mait agus uá luatacht a théanfarai beart uá ríeli i gcealú i gfearrí 6.

(Airiústeoir gáirta móra amuio. Tis i gceal leandh áluinn, .1. Eaire mac Caerbre, agus trios catá ari mar bhean ari éirea i n-a lán aonair. Fír thóra éalma 'na timcheall agus iad uathal uá mar a bheirír o'áironí. Sinear Conchobair a thá láith bun an leind agus gádar círge i n-a udt 6.)

Con.—Δικίς μο οποιόδε, καν α τυχή τυρά αρ απ
τέλεσαν;

Earp.—Τάνας ας εαθην λε μ' φεαν-αταιρ.

Con.—Αγαρ καν ε αν εαθην φέανφαίρ-τε α θέαναν
το ω' φεαν-αταιρ, α θίρε! Όση ποδιά μά γειβεαν
μέιδι δημειών ορτι δεάρφαίδι τι λέ γιαρ τυ γο Κημασαιν,
αγαρ ανηραν καν α θέανφαίδι το φεαν-αταιρ ιο'
θιαίδι!

Earp.—Διηθηιαταιρ, α φεαν-αταιρ, γιαρ ηδι θεας απ
τ-εαγλα ατά ορτ-ρα γο δραγάιδι μέιδι δημειών ορτ-ρα,
νά γο μθέαρφαίδι τι λέ γιαρ με!

Con.—Σα θειορ θυιτ ριν, α πι διγ;

Earp.—Μαρι τά μθεαδι απ τ-εαγλα ταν ορτ νι βαοξαλ
γιαρ ας θέαναν ψυιτ α θειφεα δε'ν γεάλ. Θειρ
το μάταιρι γιαρ το αν εαθαιρ αγαρ αν σογναν
θυιτ μηρε αγατ νά λιον τηνούσα σέαν τε να φεαραιδ
ιρ φεαρι αρ το μόρι-τιλαζ, α φεαν-αταιρ.

Con.—Ce 'cu ιρ μεαρα λεατ το μάταιρι ηδι μηρε, α
Εαρι;

Earp.—Θειρ τι νά ρυιλ αον φεαρι τα θομαν ιρ φεαρι
ηδι τυρα. Σατιν α θειρεαρ ας τουλ τα μόρι-εατ, α
φεαν-αταιρι? Μα θεινιμ-τε γνιον μαιτ τα μόρι-
εατ β' φειοιρι γο ποθέαρφαδι μο μάταιρι γο θρυλιμ
σον μαιτ λεατ-ρα. Σα ρυιλ Σα Κυλαίν, α φεαν-
αταιρι? Ήα μαιτ λιον ε φειργιντ. Νι θειρ με
γάρτα γο θεο γο ωτι γο μθειρ μέ σον μαιτ λε
Σα Κυλαίν!

Con.—Δι λαούρα Τεαμηρας, μεαραιμ ο τυγαθαιρ ιν
απ μας θεας το πάδι γαν βάτ α τυγαθαιρ ιν έ. Μα
νιον απ γεάλ ας τουλ θιαν οραμιν τα μόρι-εατ αγαρ
γο θεινιγριδι λαούρα ίιλαδ αον σονταθαιριτ α θειτ
ας τεατις ζιν απ θικ θιγ τεο ειρεδσαιρ θάρατ
αγαρ μηρνεαδ θοιδι α θηριγριδι απ εατ αρ φεαραιδ

Éirean marí tuile cuain! Ba mhaist an chéall an mac beag ro tadhairt lib. Ó féidir libh riorthu do an guth a deir rí féin, báisibh mo an chadhair d'fheanachair é ná lion tríocá céad o'fearlaithe agamhá. Imteigíodh, a Laochra, agus gileagaraidh báisibh neairt cun an chéad, agus imteigíodh, a mhaic Riangála, agus gileagaraidh do'n thóir-fhuasg ro uileath an teacstaireadach a tuig Cú Culainn báisibh le tadhairt lib. Anois an t-am cun a níor iobhas-leadra do thiosgait, o' domhan ríseáin aithním, ari fearlaibh Éirean! Anois atá agamhá chéall ceannais a tháinfe lib! Ir neairt báisibh atá atá tháinfe acu. Ir cuairt báisibh chéall atá tadhairt acu ari an gcuimhne reo uileath. Cúrtair i n-áit lib anois, nuaibh ná gairibh chéall acu go mbeiribh cuimhne acu!

(Imteigíodh.)

AN CÚIGEADÓ RADHARC.

Pubal Cú Raoi mhaic Óláiré.—Cú Raoi féin agus níos mó Muirian i gcomhairle.

Cú Raoi.—A níos mó Muirian, ir doilis liom an t-acraian ro atá eisíteadh iorúr iinn Féin agus an churo eile de fhuasg feair Éirean. Ni féidir libh a nád go dtuigim i gceairt cas ba bhean leir an acraian ná conur o'eiinis rí comhloban báisibh coinne ag doinne leir. Tuigim aon go bhfuil comhairle ari aighe ag curio agamhá-re, a níos mó, agus báisibh i comhairle i mná ná níos mó Muirian do tadhairt oifigiúil láimhá

leir an mbó-fíuaig agus rinn a thui abaire le do chóil a céile. Ir 'mó ní atá le pád i gcoinniú na comáipe le rinn, a níse, agus ní ceapt i cùl i ngníomhán i bheithiún go maic. Aon ní go bhfuil riu aige le pád i bpháthair na comáipe le rinn glaothaim ar an t-áit.

(Súiléad Cú Raoi. Eirísead eisíofrgeasán.)

Eisíofrgeasán.—A Cú Raoi agus a níse eile Muirian, tá riu a gáim-rá le pád i bpháthair na comáipe le rinn, agus i gceard daoiribh-re neálfraod é, comh comhingeachas agus comh roiléir agus i fheisíre é. 'Dá n-abairtai linn, go bheagán glan tíreac, nuairí a níarlaín oírlainn teast ar an ríosgradh ro, go raibh, mara thíol-fiac ar ari raoctair, caoi 'dá éabairt tóinní ar ari ari n-uidhsealtar o'imílit ar uiltair mara gceall ar ari na dhorchearta a bhí déanta céanna acu oírlainn, agus ar ari an ollmhaitsear a bhí beartála acu uainn do baint thíob agus do bheict linn abaire le ari, ní bheadh aoinne róibh fionnpháipe tiosfaráid ná mire agus ní bheadh aoinne tionscorfeadh ar cár go deireadh na ghráibe níor tataicisge ná mara a tionscorfáin-re é. 'Dá níor eisíofrgeasán an cár of ari gcomhair iom thíreac ar an gcumadair. 'Oo himreád an cam oírlainn. Ní raibh aon gá leir an gcam. Óiomair lán-tugáda cun teast han cam ná calaoir. Ní hē amáin gur himreád an cam oírlainn ac do himreád oírlainn é ar ari cuma nád fuiliúrde a ghábháil le n'air. 'Oo tánamairi ar an ríosgradh. Ghábháil oírlainn ar gcionn re ónaig agus re faoctair agus re tionscorlóir an cosgrád. 'Dá leanadh an feall han nochtadh go dtí go mbeadh an cosgrád cíocánuisge ní raibh ruit riamh i n-éiríunn ac an ruit a bheadh ag Ceat mac Mágach ar níseas Muirian! Ní raibh maoiúdeamh riamh i n-éiríunn ac

an taoideamh a théanfaidh ré ar an ngluocar o'innír
ré ar níctibh Muirian agus ar a mochaolaisé a
slacadarai a gliciocar. Cuirfeadh ré 'na luighe ar
an raoisal mór nár baoisal go dtiocfaidh aoninne
de níctibh Muirian ciorcē ar an ríogaid mara mbeadh
an cuma 'nár bhuail ré fén an bheo oiféa. Cao a
bheadh agamh le rád 'na comhniú? Níor b' aon
taisibh dánainn beit ag caint. Dá gheireannfimír
cun fínn fén do coraint ifeadaí i fórmha o'airebach an
rtealla-magadh fínn. Bheadh an cosadh roinm fíar.
Ni bheadh aon caoi agamh ar a bhrí bfeairg a chur i
bfeirbmh. Bheadh an uile dánainn ag dul abhaile
go dtí an Muirian agus a meáin 'na déal aige!
Bheadh ar nuaomh fén ra Muirian ag rtealla-
magadadh fínn, 'gá fiafhradh dinn cár fágamaír
fionnadhait. Ni raibh a leictéir de ghrónit ra Muirian
muath agus bheadh ag mnáibh na Muirian oírlann!
Níor b'fhor eacín a bheadh veire leis. Ach níor eisigh
a churo gliciocht ar fad le Ceat. Táinig an feall
amach ió luat. Tug fán an caoi dáninne ar a chuid
magaird a chur 'na dá riúid do Ceat. Tá curio mhait
de curta 'na dá riúid ceana agamh udb. Ni bain-
friú ré puinn ruilt ar an méid rín d'eo. Níor cuit
ré fén ac biond a buirdéasach aige ar feairbhur.
Nuair a comacamaír feairbhur i lár na gpréiplinge,
ceann-lomhaasta, gan airm gan éide, gan oibreao
agus ríalt 'na lárinn aige, níor fheadamair gan
uirlaim a cabairt udb. Marla mbeadh fán bheadh
veire le gliciocht Ceat.

Siné bhris mo rséil daonibh, a rioghra. Do mearradh
fínn a cabairt ar an ríogaid ro le bhréig, le geall-
amhaint nár mearradh muath a comhilonach. Tá
rséiríte ar an mbreis rín aonair. Ni féidirí dáninn

fanairfaint ari an ríogaist fé earronáir na bhléighe rín. Ni folaír túninn, ná bhlis rín, ghuairfeasct ó thear abhaile láitreach.

(Saincheoir. Eirígeasg conaire.)

Conaire.—Iñ deacair locht fágáil ari caint Eirígeasg, comh fada agur a téigean ri. Ác meadaraim go bhfuil neite fágáil aige lármhíodh ói nád mírte a cabairt i gceas agur do leosaint fé n-áir mbliant-eamhantaí. Óan aithíar do deneadh an bhléag. Ác féas, iñ ari Ceat réin a lusáidíodh earronáir na bhléighe rín go theas. Niор cùir aon ri de níscibh Muirian aon truim ra gseallamhaint. Niор iarrasári ceangal na coinisioll leir an ngeallamhaint. Cao tā ag doinne le pád ác guri cuma leb fíor ná bhléasas i! Ma denean Ceat magadh iñ faoi réin a bheit an magadh aige ná dheanamh. Ma denean Ceat guri ó' é gseallamhaint na hingine óidh fé ndeara do níscibh Muirian teacht ari an ríogaist, dheadraí 'sá fíreann, "Má'r ead cao 'na taois nári níarlaid ceangal do comhionad na gseallamhna?" Ni'l aon feair i níriúinn go neárrfaiodh Ceat a ghuicar do nád oíoc-meáir agur tarcairne a tiocfaidh do ari Ceat réin, agur aillairim do níscibh Muirian. Ác ma bhlírtó níste Muirian amach ó'n mórríusaí anoir dheadraí guri le coirp feirgse a dheadraíodh ríad é. Agur cao a círeáid an feairg oíche ma da ríad é ná ríad aon truim ra gseallamhaint acu? Níair a círeáid mná na Muirian rinn ag dul abhaile i bheirg da gheadar go bhráigíodh amach cùir na feirgse. Annraí i gceas dhead an trórta acu oírláinn! Ác ma círcónuigimíodh amach an toirt fá 'n tánamhair, Óan dheadh ari Ceat 'ná ari a ghuicar, bheit ári n-oineac glan i láthair dám agur ollamh agur eingeas.

Meáratim-fé gúr ceart dúninn an obair a fáthamair
ar láith do Comhionadó.

(Buirísear. Eirígeas Cú Raoi mac Uáire.)

CÚ RAOI.—A riostra, deilimh-re, fé marí aonadhairt Conaire, gúr deacair locht fágáil ar Caint Eriúirí-Teidil, comh fada agus a téigean an Caint. Ác do fágad neice Lármuič ó. Do fágad níor mór do mór Lármuič ná marí a chuis Conaire i gceas. An ingean álúinn uafar a geallaíodh do riachtib Mumhan, tá rí imise. Ir cuma aonair cé ód gúr geallaíodh i ná cé ód nár geallaíodh i. Ói cionróde agur aighe ní uafar aici, agur do bhrír a cionróde 'na cliaobhnuair a chuis rí ead é an náire agur an aictear a b'í taigheáil ar a hainm agur ar a clu agur ar a hoinneas, t'éigéid agur t'éigéid eiteas Ceit. Do bhrír an cionróde 'na cliaobhnuair a chuis rí conur a deineadh ardáin ód hainm cun tarcaírné tadhairt do riachtib Mumhan. Marla mbeadh go hainm áit uifílaim aici do riachtib Mumhan ní gsoillfeadh an rgeal comh daingean ar a hainm agur ar a cionróde. Tá rí aonair ar fhuasg na marbh. Meáratim gúr marí an ríos do riachtib Mumhan uifílaim a chuirbeáint aonair do'n óig-mhaoi uafarail rín. Agur meáratim ná fuil ruisge ar bith i fhearrí cun na húrlaimé rín do chuirbeáint ná beart a théanamh a círrípíod 'na lúise ar an raoisai mór nár cun ríse na Mumhan aon truim i n-dón cónaí i scáint bhréagach, cealgach Ceit míle Mágad. Ma leanaimíodh ar an ríosdáil agur mór círicneisimíodh aonair go beart agur go hionnlán, an toirt ar ari an tánamairi, círíod ríse agur daoinne ná hainm aon toirt eile ar aighe agairinn ac an t-dón toirt aitháin rín. Tá ní eile ra rgeal, a riostra. Ma fiosraíodh ód ní tháinig na Mumhan aonair ar a

neart do bhaileann cíca agus ar imteasct, i'r ro baoisai
suir b' iad ríóigte Connobair a bhearrfaiodh buaodh ra
mórr-éat atá le teast. Már iad ní'l aon tuil ag
Connachtach ó'n leigheasor céadna a tuis feara
éirean ag Ultach. Nuair a bhíodh cíce Connacht
rithiúrtá tabharfaiodh Connobair agus Ultach agus
ó thearf ar an Mumhan. Ní ro thait an láimhe
dáinne an láimhe rín. Is feairí fheadaínt riomhainn
anoir.

(Suidear. Eirgeair eisíorghiseol ariar.)

Eisíorghiseol.—Fágaim le huabáct, a riogha, suir thosic
liom nád foláir dom a aonáil go bhfuil achrá
tagairt ar m'aisne. Ói a leitereo rín o'feairis oírt
mar geall ar ghuocar agus ar clearrfaiðeasct agus
ar rithiméireasct Ceit mic Máighe nár tuiscar uain
dom féin ar bhuinírt eile an ríseil a bheistní
i gceart. Ói ré buailte ipteasct im' aisne suir le
neolsur agus le comhairle Méib agus Oiliolla
agus Connachtac a bhein Ceat a chuir rithiméireasta.
Meadarfai go mb' féidir, tá uairleasct í, ná raih
fionnabair féin raoir ó eolsur agus ó aontú. Aic
is i leiri anoir ná raih aon phios tá fios aici go raih
an t-airge ré talamh ar riubhal. Tá dtuisinn an
rithéal ó toras mar a tuisim anoir é beinn ar aon
aisne le Connaire. Do glacfaínn a comhairle.
Ní tabharfai an foigh é do Ceat agus ré Maimé.
Ní tiocfaidh eolsur ar feall Ceit ar aisne fionnabair
comh noban agus a taimis ré. Beadh rí anoir beo,
ré thairg agus go dearrbha níor thóir liom-ra óib
í! Níor thóir liom thosach aon aon a réan agus a raih.
Tári éir ipeasct a tuisceair gád beart. B' féidir,
am, nád feairí òi riu a taimis uigí i ná an bár.

Tiocfað feall Ceit cun a neóluir luat no mall.
 Nuair a tiocfað ré ní fuilingeodc ri é ac com beas
 agur o'fuilings ri aonair é. Ír uirtí bí an crann,
 mo truaig i! Ma bí méib agur Oillill ciontais rá
 clearratheadct ní molaim-re an aigne atá aonair
 acu! Ác, tár gáe ní, neirimim guri ceart túnna
 caint Cú Raoi do bheicenná rá théid a neir ré
 i radaobh an mór-cata ro atá ag teast. Óda mba
 ódic liom go mbeadh aon baoisal guri b' iad Ultair
 a béalrað buadh rá mór-cat ran ní raibh aon cor
 diom beo tár n-air rá Muiríain!

(Buirdear. Eirgeair Cú Raoi.)

Cú R.—Ní neirimim, a riogála, ná go bfuilimíodh ari aon
 aigne. An rato a neir eirgeairgeoir ír ódic liom
 guri b' é a neirimimio go leiri, 'ré fin, óda mba ódic
 linn go mbeadh aon baoisal guri b' iad Ultair a
 béalrað buadh rá mór-cat, go gcaillfimír-ne an
 t-anam nior túirge ná mar a leosfaimír an buad
 ran leo. Ír ura iad do cors aonair ná iad do cors
 ari ball. Ma 'tá aoinne ná haontuigean labharád
 ré.

Iad uile.—Ní'l.

Cú R.—Tá go maist. Táimio go leiri ari aon aigne,
 mar a bhomair o' corac. Tlachfimíodh amach an
 car marí ír gnád le fealaib Mumhan. Imteigíodh, a
 riogála, agur neimead gáe ri a neairt do chluinníodh
 agur do curi i gcoirí cun cata agur cnuad-comhlaic.
 Tá rseala ná bhuighe reo i Sleathain Mhíde céana
 féin, marí ír eblí domhra, agur tá ríoligte illaod 'gá
 gcoirí féin ari a noiceall cun teast ari fealaib
 Eirean raji a mberí, tár leo, aon leisgear neanta
 ari an achrán. Óda mór an rseal áitair leo óda
 n-airgeairiúir níste Mumhan a bheit imigte o' dear

aibhile. Ád is rígéal nád é rín a raigíodh cúca inmíu. Tá an t-aibhían leigírté. Táimíodh go léirí ari aon aigéne agusur ari aon inntinn. Táimíodh ollamh doibh.
TAGAÍODH!

(Imráigíodh uile.)

AN SÉAMADH RAÐARC.

RÚBAL MÉIB.—MAC ROT AGUSUR FEARÍSUR AGUSUR
MÉIB AGUSUR OILILL LÁIÚREAC.

MÉIB.—Seadó, a Mic Rot, cao iad na rígéala ro agat
úininn?

Mac Rot.—Tá, a níosan, go bhfuil Connachtach agusur
níosra níl aon 'gá n-ollmhú féin comh tuisce agusur is
férionró i leó é do'n mórr-cáit. Tá tuairíodh fágálta
aici ari an mbriúisgin seo ó' eisíos roip thuitheacáidh
agusur Connachtach ari an ríláig ro, agusur tá ré dainig-
ean 'na n-aigéne dá luatacht a cuiffear an cat guri
b' ead is rígéala a bheit an mórr-ríláig ro slán ó
iarríma na briúisgne agusur guri b' ead is rídíochíse
doibh gan bheit i gcuairt ná i gcumadhbh cun an cata
ó'fhiocálamh. Nuair a tónag ó áit na faire b'i
gáe ní ag cónú agusur ag sléagadh agusur ag sriogadh
a buriúne féin. Is é mo chuaillim go bhfuil an tríláig
go léirí 'na lán neairt ag sluaireacht fé n-ári n-oíréin
um an t-áca ro.

MÉIB.—TAGAÍODH! Táimíodh ollamh doibh. Is maist an
rúbal an dearbhála ran a bheit oíche mar gheall ari
iarríma na briúisgne. Do hinneadh doibh i staoibh
na briúisgne aic níosí hinneadh doibh conur mar a

Cuirp Cú Raoi mac Dáire iarrfma na bhruiigne roip ríar. Tá rúil acu le gáin a bheit riomra ac ríuaig míte neamh-fionnpháir. Beidh ionsgna oíche puair a bhuailfio ríao ceann ari agaird um ríuaig Óainigean, Óeag-riarca, Óeag-cóiruisce, Gualaínn le Gualaínn, dóir le dóir, físiat le físiat, i n-ionáinib cata agur cnuadó-comhlaic. An ríud ba meara le duine ná a bár ni féidiril ré ná gur b' é lár a leara é. Ni phair ari ríuaig riath níor cónuirisce, níor cnuinnisce, níor ceapaite cún comhlaic ná mair atá aonair. Iñ leatan a leatfar a fúile ari Connódar puair fiafhrócaidh ré ó dhé réin cá bfuil iarrfma na bhruiigne! Iñ minic a cuip dearbhád beag de'n tróid rian ríuaig ari an ríuaig a Óeanaíad é. B' féidiril gur bhruiignean riathair dáninn i. Tácaí ollamh dóbh ari cuma ná fuil rúil acu leir. Ni foltair duit-re, a feairgúir, comhlaic dian a Óeanaíad ra mórr-éacáit ro inoim, agur é Óeanaíad le lán dáncaist. Tá rocas ari agur maoim agur raiúbhreag, talamh agur tigearnaí, fágálta agat i gConnactaibh, agur iñé iñ luighe iñ gáinn duit inoim neart do láimhe d'imirct go feidmeamhail dáninn ari fíobrigcib illatos.

Feairgúir.—Óá mbeadh mo cláitheamh agam do Óeanaíainn rian go fionnpháir. Do gheadarfaíonn iortham agur im' tímeall tríd an ríuaig. Cuirfíonn cuipr ari cónraibh 'na ríatanaibh, agur cinn 'na scáirnaiibh, agur fuil 'na carribh riath-Óeagras; ac go mbeadh mo cláitheamh agam!

Oisill (go hárvo).—An bfuil feair loighe annra?

(Tig feair loighe i gceach.)

Feair Loighe.—Tá ré annra, a pi.

O.—Bliadain agur lá inoim a chuscar duit, ra Lítip i gCruaibh, an cláitheamh uó feairgúir. Dúibhreit

leat aige mait a tábairt do agur é coimeád glan,
rúarua, ríleamáin, gaoth meiric, gaoth cead, caoin-
learuise, caoin-bláit. Tábair cùgáinn aonair,
é, agur neirim-re bhuiléar tuit ann, m'a' r meara
a bláit inmhoi ná an lá tuisgear tuit le coimeád é
do niosolfair ar! Dá mbeadh fir Éirean 'fáth
coiraint oírní ní bhearrfainfir raoí uaim tu!

(Imríseas feair loga. Tíg Cú Ríoi mac Ólára i gcead.)

Cú Ríoi.—Táid ríóigte Muimhneach ag gluairgeast, a
riogha. Tá fonn agur fioch agur uárasct oírtá
cun an cata. Ir amhlaidh atá feairg na bhrúisne
tar éir bheir faobhair a chur oírtá cun na hoiþre.
Ní baoisgal go ríaoifear fíad. Ác ir feairr a
ntaoibh féin de'n cat o'fágáil fúta féin agur gaoth
Ceat ná aoinne deir na Mainist do 'bhl ari a meara.
Méib.—Bíodh riariaid na Muimhneac fút-ra ari fad, a
Cú Ríoi. Ma bion an cat ag 'bhl dian oírtá
Slaoithe-re ari do loga cabair, ná glaoioid oírmh-rá
féin. Ní caitífid Ceat ná Mainist 'na ngeoiré.

Cú R.—Ma bion earrba cabairta oírainn, a rioghan,
ní'l aoinne ir feairr ó n-a tictiocfaidh an cabair
ná uait-re féin ná ó t' feairlaiib curioiri. Ác ní
ná mo tuisceamh go mbeidh aon gá le cabair agairinn.
Dá mbeadh, ní neirim ná gur tuitge le curu mait
uári Muimhneacail tuitim rá cat ná buirdéasár
a noul ari a bheit ari Ceat acu. Tá fuat naithe-
seac acu ó.

(Tíg feair loga i gcead agur an Caladhcolg aige, agur
cuiread i Láithí Oiliolla an cláitheamh. Inniúdaír Oilill an
cláitheamh agur anuifear cuiread i Láithí feairgusir 6.)

F.—Fáilte! fáilte! fáilte níomhat cun na Láimhe
veirfe reo ari, a Caladhcolg uafar! Ir mait é
taisíge na Láimhe reo ari do 'bhorúcuí cneártá,

Seoir, Cúcháin, Táinigean! Óireachtaisim aifir do meadácaint marbháil, meadácaint ná bainean ó thíre do luathas, meadácaint nád muirikean ari an gcuairílmh seo, meadácaint ba érom tuairiscaint ari gád páirtear tháirí bhuail riath umam i láthair cásá. Tá gneim im' láimh agam aifir oiri! Tá faobhar do béal ari taifings agam aifir! Tá roilge enir do ráibe glaine ag taicneamh fe m' fáil. Iñ fuilteas muad-thearfus a bheir do béal agur do cùl ari dall. A laochra Uladh, reacnaithe an clárdeamh ro inmhol, roimh cùl agur faobhar, mà 'r mait liub bheit buan! Mo ghláth tu, a Caladhcois! Impieodcaidh Oiliell a lán clear rapa a fuaingearth ró le m' láimh-je turfa aifir!

O.—Ni fuaingearth ná an uairiín rím tama mbeadh na cleara o'imír feaghusur féin.

M.—Seo seo! Caithíodh uaidh é, a níospla. Tá a malairt de cùram aonair oírláinn agur malairt clear le himiric agáinn!

M. R.—Dá luatáct a bheir ríoligthe Connacht ag bogaod cun gluaigthe ireas iñ feallpí é. Béir Ultáis ra mullac oírláinn annró mà cailltear púinn eile-aimprise.

M.—Tá go mairt. Seo ari riubal rinn. Buaidh agur corcáidh túimh!

(Imréidil. Céig bheirt feair iñcead. Banois líneárasaig earráid ari ceann gaoth fír aca. Láth le dhuine aca ceangailte ruair agur banois ari éorl leir an bheadar eile.)

An céad feair.—Hail! a Diairmuid, an tu rian?

Diairmuid.—Iñ me an daig, an téid aca ann ríom, a Coimhaic. Óior deimhingteas ari utáirí gur b' iad ríoligthe Connachdaip a bhí ra óireiceal oírláinn, ac níor b' fada gur asthingear ríseáite agur aílim

na Muimhneach. Ba tháinil an foigh a chugadh ar fúinn
ré cairí a bhí acu leir. Ír cuma dom o' tanaig ar.
Do mairbhadh mo bheirt óriontár! Cao feidhmeán
an bhrisighsean ná, a Connacht? Ní cao a chuir ari
mhuñal i? Ba gheallannar an t-am bhrisighne e
agusur an namhao bhuailte inn!

Connacht.—O'airísear-rá guri b' amhlaidh a giora Ceat eod
óiri o' Eriúiríseodh, an uair a bhí Ceat agusur Maine
ra Muimhne, agusur ná feidhmi Eriúiríseodh cao
o'innis ari an eod go dtí go bfeacair dhé i, címpla
lá o' rinn, i mbéalat Ceit. Bhí amhras aige ari bhuine
ná muintir féin i dtaoibh ná gadaítheachta, agusur
annraian nuair a Connacht ré cé n' b' é an biceamh-
nád o' eirísear ré ari buile agusur o'innis ré ná truisca
ceadu an rgeal. Ar ran do hinnreath do truisca
ceadu eile é, agusur do truisca ceadu eile, agusur
o' eirísear-dhá go leiliú ari buile agusur riúdha amach iad
go dtí an áit 'na mbáinairi féin agusur Ceat agusur
Maine ag deánamh na fairsing. Ír móré an ionsgna
doinne i n-aon chon agairinn do bhl ar bheò, tanaodair
comhloban ran oírlainn agusur comh riocmháin.

Díomhúir.—O'airísear-rá an rgeal ran leir, a
Connacht, ac rgeal gian dhat ireas é. Ceat mac
Máigheach do deánamh na gadaítheachta ran ari eod óiri!
Níor déan ré a leitáro. Níor gá do é. Ní'l eod
óiri ra Muimhne ná fuil ná eod ír reacst fearr ná
i ag Ceat fénim! O'airísear rgeal eile, amháin,
rgéal ír deabharlaighe go móré ná an rgeal ran.
O'airísear guri le corr fill a deineadh an foigh.
Guri b' amhlaidh a foirlais Muimhneacha ari comhaimle
tréighe. Guri b' é níos a bhí ceapaithe acu ná an
lucht fairsing do dírgiú agusur imteach roin ná coil
a céile agusur páirt do ghabál le Conchobair agusur le

húltáib r'a mórl-eat. Agur mara mbeadh Cé Raí mac Óáire agur fealgsur go nuaenfarairí e.

C.—Amhránaí, a Óláirmhín, go bhfuil an tseal r'an comh beag dat leir an tseal eile. Ní headó ac níor luig. Tá mórl-úrúne atá ag Muimhneacháin do Connachtáin tá a fealct n-oileadó acu do fhorairíb illaib. Tá a cíir rím acu leir na fealct riarríleacain. Ba rím éigin e tá m' amhlaidh a foscadháitír ari imcheasct o' Údar aibail. Aic páirt do fábháil le Conchobhar agur le húltáib! Níl ciatl ná meabair leir mara tseal.

O.—Ní feadair an traoighí, a Cúrmhaic. Aic pé cuma 'nári eiríis an bhuineasan do viol curio agairn go ndaoir airtí! Agur ba óndairiúr níonn viol níor ndaoirle airtí.

(Tig oíche eile i gceasct.)

Aii t-oíche eile.—Sead! Tádaoi annan.

C.—Táimíodh annan, a mic ó, agur taoi-re annan. A bhfuil ruinn de 'o' cnuamháib-re bhríte?

An t-o. e.—Amhrára, a mic ó, táinig an bhríte comh noban r'an oíche, ní feadair an mórl acu atá bhríte ná an mórl acu atá rílán.

Óláirmhín.—Ari bhríteadh ruinn de cnuamháib na Muimhneach, a Caoil?

Caoil (an t-oíche eile).—Ní feadair, a Óláirmhín, aic tá a fiúr agam gur bhrítear féin curio acu pé 'n Éiríinn e. A bheacaind aoinne riatháil a leictéirí o'obair! Fóga marbháis a tábairt fáinni gur cíir gur aibar! Ceapar féin ari an t-áir, ari n-ndic, gur bhrídean éigin de fuaig illaib a b' ann.

A bhfuil a fiúr ag aoinne cao ré nuaéar e?

O.—Tá fíche innriant ari an tseal!

C.—Tá, agur ní'l innriunt aca de innriunt i f luasa ciall ná 'caille.

Caol.—I f ócca gur cuma aponir cao fé nrodear é. Tá a tóisibéal téanta aige. I f ait mar aca an rgeal agatinn, ag fanamhaint ra longbóiric ag rílanú ar gcuimh an lá riomairi an tóir-cáit. Ba piúr eisín dhuinn beit 'gá rílanú an lá 'na tíairí.

O.—I f 'mò cnámh a bhrífeairi ra tóir-cáit agur ná rílanócari an lá 'na tíairí! Ni feadair a bfuil riunn eile de lucht na gcuimh mburiúte ag fanamhaint riap?

Caol.—Tá; oiread, ba óróis leat, agur ba ceart beit i n tíairí tóir-cáit.

O.—Téanam. Bfiof mead mar agatinn ar aon cuma.
(Iméigí.)

AN SEACHTMÁO RADHARC.

Aragail Cá Culainn. Cá Culainn ar a leabhar. Beirt han caointe i n' fócairi. Laois ann 'na fearram, ag feacaint amach.

Cú.—A Laois, ná téinteair aon ní ra cat inmhol 1 gán fíor duit agur innír dom gac ní a cífir.

Laois.—Téanfar mo tícheall cun gac ní o'feirgint, agur ní'l ní a cípeas ná neoirfao duit, a m.

Featan (rouine deir na mná caointe).

Ocón ó, go daingean!
Ar ríosigte rá ríaire.
Ar laochra rá leagád,
le ríosári a'r le neannaid.

Ár gaoi-fuil tá rtealladh
 'na rlaonadó féin óctarath,
 Ág tdeanamh muadó-threacast
 Ár fhuas a'g ari gáinimh.

Cú.—Cao a cion tu, a Laois? An bhfuil an cat ari
 riubair?

Laois.—Cím ailbín ríus is ari an mág ionair an t-áilbín
 agur siollain ag tábairt aipe óib.

Cú.—Mána mói-gluas ireas an ní rin. Raigair an
 t-áilbín ari an mág agur comhraicfir an siollanra
 aniar agur an siollanra anoiri um an ailbín.

Laois.—Ir fioir óuit, a ní. Tá an siollanra anoiri
 agur an siollanra aniar ag comhrac go dian feáca-
 int cé acu go mbeir an t-áilbín.

Collac (an bean éadinte eile.)

Mo cumha an pháirc a cím-re
 im'aisgne 'gur im'intinn!
 Laoisra uisadh rinte
 'na pratainai ari maoilinn
 Fé coraib easc a'g daoinne,
 Ábharod ó luéit a gcaointe.
 Cím Conchothar 'na coola,
 Sínte ari plearg a Óroma,
 A cliaib ag tábairt na folá,
 An Ócaim ag a coraib
 Stroicte'na trí coraib
 Cím a fúil ari orghairt,
 Ác ní'l ra trúil aon troluif.
 Océan ó, mo cearna!
 Cao tdeanfarai uiscais fearr
 I létair cumhinglás cata!
 San fagair ari níomhach factna!

Na ghnáth 'sá gcuimhneadh ari nathair;
 Na dálíeadach, náiríeadach, nascmhar;
 'Náirib' é a dhro a clú 'r a nascmhar,
 1 neamhainn tháinigneadh máca.

Cú.—Conur a ghában an comhrac, a Laois, ná ceocu
 giotllanra atá ag bheireann bhuacha?

Laois.—Táin óga illaist ag bheireann bhuacha.

Cú.—Conur a círtarán an cat eatair?

Laois.—Círtarán go tréan. An áit 'na mbíonn laoch
 mait ag teast ó'n dtáobh thíorú círtrean ré tolc ra
 cat fionnairí riabhrí, agus an áit 'na mbíonn laoch mait
 ag teast ó'n dtáobh thíorú círtrean ré tolc ra cat
 fionnairí thíorú.

Cú.—Ir truaig fán mo neart féin agam-ra agus me
 eatair! Dá mbeinn ba leír mo tolc ra cat!

Laois.—A Cú Culainn, a ghlór mo ríadar, tá móran
 maiteartha dhéanta agat-ra céanna agus dhéanfarai
 móran eile maiteartha fóir. Círeann do tolc i gcaid
 ariúr aod fionnáire bheit agat agus fanaítearant go bhfillid
 do neart féin éigéas.

Cú.—Imteig, a Laois, agus déin illteig do ghríorad
 agus do rírioscadh éin an cata. Ir mítíos d'óna
 fearrda an cat do torthú. Abairt na focail reo
 leó. “Comeilgisiú! a ríos-máca móri-glonnada!”

(Imteigeas Laois.)

featan.—

Ní hí do bár ír mór ír truaig,
 A Connobair bláininn iolchaíodhais,
 Ní a mbílatais agus ná móri-fíuaig;
 Ní teast do ríghíascra aonuair
 Ag dhéanamh ríogáltaír ari mhaori círuair,
 A'r iao do chuitim lé go luat;
 O'fáis mo chroíde-re furióde i ngluair;

AC CÉ NA NGNIOMH AIR TÍC LUAIÓ !
 RI MUÍRCEATHNE NA TÓIR-LUASG !
 'NA LUIGE ANNRO, GÁIN ÓRÍS GÁIN LUAR
 'NA GÉAGAIB, A GNÍODH ÉACHT AIR LUASG.

(TIG LAOG IRTEAD.)

CÚ.—A LAOÍS, AIR THÉIN ULTAIS COMHEILGE MÁIC ?

LAOÍS.—CUIFFEADH RÉ ÁSTAR AIR THO CHROIÚDE THÉIT AG FÉADAINNT AIR AN GSOCHEILGE A THÉINNEADAR AN TÁIRGE 'NARÍ AIRÍSEADARÍ AN FOCHÁIL BÓ A DUBHLAÍR LIOM A LABHART LEÓ, A MI. CÁITEADARÍ THÍOB A MBHLATA LÁITHEAS AGUR GÁBHAÐARÍ A N-AIRIM I N-A LÁTHAIB, AGUR AN TÉ 'NA MBHOÍD AGARÓ A BHUIBLE ROIPI ÍR AMHLAÍD A BHFIREADH RÉ THÍOB AIR BHFUBHAL RIAMI, THÉ N-A FAID LEIR GÁBÁIL TIMCHEALL !

CÚ.—MO GSÍARÍON CHROIÚDE IAÓ ! SIN MARÍ BA GSÍADT LEÓ RIAMH DUL I NUÁIL CATA AGUR RUADAÐ-COMHLAIC ! AN BHFUIL RUADHAC AIR RAN AGAT OÍRTA ANOI'R ?

LAOÍS.—TÁ RUADHAC AGAM OÍRTA. TÁIRÓ RIAMH AG TEACHT ANOI'R CÚN AN CÁTA I N-AON BHFÓIN AMHLAÍN, AGUR ÍR FADA LEATÁN AN BHFÓI ! MI'L LUÍO ÉADHAÍS AIR AON FEARÍ ACU O N-A CHROMÁNÁID LUAR. A CÚIRÍ AIRIM COMHLAIC AGUR CORANTA I LÁIMH GÁC FIR, AGUR CHNEAR SEAL NA NGÉAS AGUR NA N-UCT AG TAITNEAMH MAR MEACHTA RÉ TOLUÍP NA GSÍEINE.

CÚ.—ÍR RUASG GÁIN MIJÉ ANN ! AN BHFUIL RUADHAC AGAT AIR AN LUASG EILE, A LAOÍS ? CÁD 'TÁ AG FEARLAÍD EIRÉAN 'A THÉANAM ?

LAOÍS.—TÁ LUASG FEARÍ EIRÉAN, 'NA LÁN NEART, AG GSÍLAIREACHT GO MEAR, AG GÁBÁIL CÚCA ROIPI. TÁ OILILL AGUR MHÉID AGUR RLÓISTE CONNACT AG GSÍLAIREFEACHT I GSÓDÍP RÉ LEIT, AGUR ÍR CAOIM, CUÉAISG RTUAMHÁ A NGÍLAIREFEACHT, DO RÉIPÍ A CÉILE. TÁ FEARLUSGUR AGUR COIRMAÍ CONLOINGEAR AGUR NA NULTAIS ATÁ LEÓ,

AS ÉLUSAIFFEACHT I N-BRÚA FÉ LEIT, AGUR TÁ TRÍOCÁ
CÉAD NA N-GAILIAN I N-AICE LEOD. Ó DO LEOGAÚ
TRÍOCÁ CÉAD NA N-GAILIAN I ÓFOCÁIR A CÉILE APRÍR,
LE HAGAIDH AN MÓR-CÁTA, MEADRAIM.

CÚ.—IR TRUAIGH ÉPÁIRTE FEARASUÍR AGUR NA H-ÚLTASÍS RIN
A ÚETEAT RAN ÁIT RIN!

LAOS.—TÁ CÚ RAOI MAC DÁIRE AGUR THÁ LI ÓNEAS NA
MUIRÍAN CAILL APRÍR FÉ LEIT AGUR A GSCORÚ FÉIM OÍRTA.
IR DAINGEAN A GSÓIRI I N-IOÐNA CÁTA AGUR IR TEANN
A NGUSAIFFEACHT.

CÚ.—AN ÓFUIL AN THÁ MÓR-TRUAIGH ABHÁD O CÉILE ANOIR,
A LAOIS?

LAOS.—TÁ AN THÁS EATARÍA AG CAOLÁN GO CIUÍS, AGUR
FÉ MARÍ A CAOLUÍSEAN AN TRÍLGE EATARÍA TÁ AN
COÍNTREACHT ARI GSAC TAOBH AG GSÉARÚ. CÍM ÓRATAC
REOCARÓ MIC FAITHEALMHAÍN AG ÓNEANAMH ARI TRUAIGH NA
MUIRÍNEACHT. TÁ REOCARÓ FÉIM RIOMHE N-A MUINTIR
AMACH AGUR E 'GÁ NGRIÓFORAÍ CUN AN CHOMHLAIC.

CÚ.—THÁ TÁ CIALL AG EORTAÍRSEÓI FEACHTAÍR TÉ
REOCARÓ.

LAOS.—IR DÓIC NIOM GUÍR U' E REOCARÓ AGUR NA MUIRÍ-
NÍS IR TÁIRGE ÓDOIRÍFTIR FUIL. O! O! TÁ AN CAT
ARI RIUBHAL RIOMHE MUINTIR REOCARÓ AGUR MUIRÍNEACHTA
AGUR FIRI AG CIUÍTAM GO CIUÍS ARI GSAC TAOBH. TÁIR NA
HIOÐNA AG TÚNAIDH ARI A CÉILE O CEANN CEANN U'E'N
THÁS.

(AIGHISTEAIR ÁTMHÍC GSÓIR AGUR FUAIM MARÍ BEADH BÁIRTEACHT
FARADÍGE.)

COLLAC.—

A RÍSTÍACA 'N ANAMA,
MO RÍSEIMLE 'R MO SÍREADAÓ-RA
MARÍ CÍM ARI AN OTALAÍM RIB
SÍNTE GSAN TARA NIJT,

Claonáide ag an nGárra
 Ógiosmhar ro teangmhaig iob.
 Ni hi rím tairisghreacá,
 Silim, a geallaíodh náoiú
 Ár cíocaidh buri mbaonaltóran,
 I gcearcáidh buri n-acartha,
 Nuairí bí Ullaidh ceannarach,
 Ualbhreac, acfuirneac.

CÚ.—Conur atá an cat rám cùri, a Laois? Ce 'cu
 rluas atá ag géille?

Laois.—Tá an cat rám cùri go triom agur go rian, a m.
 Ni'l feacaodh na géille rám baint ar aon taobh fóir,
 ac go bhfuil tolc Reochara mic Faitheamhain ag
 bhrúct iptimeas go cutaisí ar feaghláibh Murhan. Tá
 tolc eile, amháin, ag teast 'na coinniú, tolc Cú
 Raoi mic Dáire. O! Tá bhratás Reochara ar lár.
 Tá a tolc ag leagád agur ag rasaip. Tá tolc
 Cú Raoi ag bhrúct roimh ar feaghláibh Ullaidh. Tá an rám
 rluas, ó taobh taobh ag cùri an cátá. Táirí ná
 céadta coirp ar lár, agur tá ceol fola ag eiríse
 or cionn an comhlaic mar a bheadh ceol ar a báinn
 maidéan去找máir.

CÚ.—Ír tluas dán me eataíte im' neart fém! Tá
 mbeinn, ba leip mo tolc rám díct 'nár déine an
 cumhingearach!

Laois.—Tá méib agur Oiliill agur na reacáit Maine
 agur na reacáit mic Mágach ag bhrúct go rian ar
 feaghláibh Ullaidh. Táirí fir Ullaidh ag géille nómra,
 ac iñ go riúgin é. Tá Conchobar agur teaghlach na
 Cralobhruaide ag bhrúct ar feaghláibh Éirean agur fir
 Éirean ag bogaodh uada. Ni'l tolc ra cat iñ leiríe
 na tolc feaghláibh. Tá ré i ntorfach a buiríne agur

an Caladóileas 'na láim aige, agur an áit 'na rúcasan ré agair ní tolc a dhéimean ré ann ac orgailear rúise. Tá Conchobair ag cur fear Éirean i nDáirír a gcuil agur tá feairgus ag cur na nUltach i nDáirír a gcuil. Mhánaoiríreacá ag imteacht of cionn na ríos mapí Údarás Ghlacach pheacán of cionn páipre a Údarás Dá Threabhad! Lanna liomhá ná gcearaí le lú, agur daonine ag tuaitim mapí a tuaitfead coiramhíola lá gaoithe! Tá Conchobair ag imteacht ó n-a meadu féin fa éat agur ag teacht féidhm feairgusair.

(Airiúctear fuaim mapí a bhuailírí cloig mór binn tóigear Cú Cúlainn a ceann. Airíúctear fuaim eile mapí a bhuailírí na milte cloig i n-aonáinfead. Annraí airíúctear d'fhirtheas le lártear agur lártoir agur lárthuairí.)

Cú.—Sín i Óscaoin Conchobair. Agur rím iad ríseáite Ulladh go leir 'gá fheagairt. Agur rím iad trí phriomh-tonna Éirean ag fheagairt na ríseáit, tonn Clioíóna agur tonn Cuailge agur tonn Ruadhlaig! Cé né an fear 'na rialb ré de Ólánaist aige buille do bhualadh ar Óscaoin Conchobair agur mire beo!

Laois.—Ire feairgus mac Róis a bhual an buille, agur iñ leir an Caladóileas a bhual ré é.

Featain.—

A feairgusair na n-áirim fuaid,
Bhualadh do trí bhéimeanna bhualadh!
Fuafragair an cùir, a'ir bá truaig.
Bhuij an Óscaoin! Mairib an ji!
Fág laochra Ulladh gan bhris,
Óá fuafragad go luat ag mhaori,
Go gáirig 'r go níolsgáirig.

Collac.—

Oc ! leorfaradh an rúas
 Ar go so Siabhsachadh
 'S go hEachmainn ó tuisceadh
 San ríonaodh.
 Tá teipe le comadct
 Mise fáctha go deo.
 A mhaid, tá an eis
 Ag meid uait!

(Léimear cù an Chúlaidinn ar a leabhair agus bheireadh ar
 feadaon i láith leis agus an Chollaic ria láith eile agus
 buairear a thá gcuimhne i gcoinnibh a céile agus caiteadh marbh
 ar an gclár an bheirt.)

Có.—Innill mo chorpbaod dom, a Laois !

(Sgíúrthad agus. Sgíúrthad laoghas agus 'na thíortha. Tíos an
 mórríosgoch i gceadach, agus i dír leat fíil.)

An mórríosgoch (ag fheáctaint amach ar an gcaid mar a bhí
 laoghas.)

A rioghra an anam leaganach an láir iad !
 Faoiðir a' rí neanna thíb ! Seoirseadh na cnáma 'cu !
 An bhuirdéan o' fág dealbh buri mbailte 'r buri mbántha.
 'S i níos doiríre a ceangail buri macta 'r a máitri.
 Sin iad an aicme féin níosair mo mhadair !

A cuir me ria tráinil
 Ag ionpair le Cú,
 Buri bhrír fé mo fíil.
 'S ná fíil mo fílanú
 Marla dtigidh fé cuínam
 O'n té òein an macta !
 A rioghmacha Connacht
 A òein rioghaltaí ar illair,
 Do claoiúcláidh a scumair

Ó Raoilinn go Óiríre,
 Ó inn Áta Conaill
 Mór tíméall go Sionainn,
 'Sé an gníomh ro ná imírt
 Do millfir ná cuipfir
 Úr gaothar cún ruime.
 Sabairt tríota le mire
 'Súr criochnúig an cluicé!

Meitir a céile ó gád taobh! Ná teangealadh uafarai
 ná ireal agair gaoth ó'n rgealaigear! Meiltear
 Conchobar! Meiltear meibh! Fágtaír Oiliúil
 faon! Ciorrthaíodh agur mutú ari an ná fuaig!
 Sin agair aigine inngíne Earrnaimair!

(Imteigear.)

AN T-OCTHAÍD RADARC.

Sáirpeas, atá an cata. Cú Culann agur Laois agur
 Aithírtíin agur Conall Ceapnaí i latair.

Cú.—Táid ari ríóiste curta i nuaíad a gcuil comh fada
 le Sáiríos, a riogha. Má curtaír iad comh fada
 le hólaidíos tá buaóth gan aon teip ag feairíad
 Eirean. Nuair sonacadaí me ag imteachadh
 ó buaóth gan buaóth eatartha agur nuair a labhrat leis
 curíeadar cor i dtalamh. Tá a ngríomh acu ná
 comhdeadh ran ineadh ran, ac tá an bhrúidh ná thian
 oíche agur ní féinír uáisibh é feairíad mara dtusgtaír
 do gaoth eisgin airi. Feairísur mac Róis agur ná
 nultais atá ari ionpairíba iriamh i'f déine atá ag cur
 oícheann. Imteig-re, a Aithírtíin, agur déin cors

A curi ari Cú Ráoi. Tábhair-re, a Connall Ceapnais, agair ari tois móis agur Oiliolla. Fágaird fáimhne fearán.

(Tig Connóbar agur curio thá teaghlach i gceasach i nuaidh a gcuil, 'gá gcoigraint féin, agur fearán agur a thiomáintír ag bhrú oíche, 'gá gcoimhleac go rian. An ósaois anáirise ag Connóbar, 'gá thíos féin ari an gcaladhais agur ag rolaibh a chinn.)

Feareán.—Cé ná an fear ro atá ag reabhart an caca ro comh dána im' agaird-re inmhoi?

Connóbar.—Tá fear i gfearr ná túra! Fear i gfearr atáir agur mátar ná tu! Fear i gfearr a támis éin baile ná tu! Fear i gfearr gníomh gaire agur gairge ná tu! An fear a máiribh Clann Uírgnáis éar do Comhairce, ná trí coinnle gairge a curi a muinisean arat agur nár feadair a corpnamh. Mire an fear a thíbhir éin ó talamh do finríg agur nár fág leiteaduonn do úd cér de talamh Uladh agat. Mire an fear a curi ná beirtíobh aillte, riadaime, éin luigte i n-áruir t' atáir-ra agur do mátar agur a curi tu féin fé gmaist mna! Mire an fear atá ag reabhart an caca ro ro' coinnibh-re agur i gcoinnibh ná mna céaduna ran, agur a curi príomh riatair fuitheas uirlí féin agur ari a mbri-fhuasg biceamhnaí agur oírt-ra atá ari Úamhioncair aici!

(Cuireas feareán a úd láith ari an gcaladhais agur tógaír an cláidreamh éin buille bualaibh. Léimeas Cormac Conloingeas agur cuireas a úd láith timéasail ari feareán.)

Cormac.—Stao! stao! a feareán, ná máiribh an pi i gfearr agur i gcluinne agur i gcairle do úd riath ari Ultaibh riath! Tá an cat agat ná curi ari Ultaibh. Ná bain an pi thíos. An fáid a bheit an

ní acau tiosfarad riaod o bhíre an cásca oiféada. Ác mā éntean Conchobair aonair tā neaire le níomh uileadh. Bé éagóirí a neinead oifig-ra ní hiaod uileas i fóid i fiontaid rian éagóirí. Ác mā tharbh-umhais eataid tuige an té i fóid i fiontaid rian cúnige uileadh go leiri tharbh agat. Ar an gcaimhneach atá eadromainn, a éala mo cléib, aicim oifig ná tharbh an rí!

F.—Bog riom, a Connacht! Tharla mbuaileadó mo chri bhéimeanaidh biondha ní bheit mē beo!

Conn.—Tá an casc fada fairsing. Imir do báirean i uileas éiginn eile agus tionsfarad t'feadar.

F.—Má 'réd téigeadó Conchobair aonair cún a inio féin ria casc, marí a riabh ré ceann, agus reacnád ré mire agus reacnúdád-ra eigeann.

(Gcaimhneach ari an gcumha rian agus imteigí. Táig cún cùlainn agus laosg i gceist.)

Cú.—Tá fearadhur ag uileanadán éirítear oifainn! Ni folairi corc a chuir leir ari gcumha éiginn. Ceardar guri aonrho a bhi ré.

Laosg.—Bí ré aonrho, a rí, aonair beag.

Cú.—Imteig, a Laosg, agus féad an bheisfead é, agus tarbhaigh é agus luanat agus gcaimhneach. Ni haig corc na gConnachtae atá Conall Ceardnaidh ac 'fá scur i nuaidh a gcuil. Tá bfeadaitheir ríman a chuir le fearadhur agus leir an gCaladair b'fearairí go n-iontrobháimír an cluiche fóir.

(Imteigear Laosg.)

O, tá mbeadó fearadhur ari an uileas 'nári ceardit é bheit ba gcaimhneach an tsoill oifainn riaon maothma do chuir ari an nuaidh ríeo!

(Rítear bhuidean uileas i gceist ari teicte. Táig fearadhur i gceist 'na nuaidh 'fá leasraibh agus 'fá marbhád.)

Cá.—STAO, A MÍC RÓIS! TOMPUIS ÓRIM-RÁ!

(NI ÁRÍGEAN FEARHGÚR 6.
TÓGÁR CÚ ČULAINN RUAR A CLAIBHEADH.)

Cá.—Tompuis i leit órím-rá, a míc Róis, nó meilfead
tu mar a meilfead muilean bhrac. Tompuis
i leit órím nó geadarfar do cnáma mar a geadarfar
tuas aomad! Tompuis!

F.—CÉ NÉ AN FEARÍ 'NA ÓFUIL RÉ DE ÓNAÍCT ANN NA TÓRM-
BRIASCUA RÓ DO LADAI RT LIOM-RÁ?

(IMTÍGÍO AN LUET TEICHE.)

Cá.—Míre atá ann, a orde.

F. (AIG CAITÉADH A CLAIBHEADH MARÍ AGUS RÓG DÁBALÍL A DÁLTA
CHUISE RIUP A THÁ LÁIMH.) O, A DÁLTA MO CHOIÚDE AGUS
M'ANMA CAD A BEIRÍ ANPRO TU! MEADRÁR SUÍR API
DO LEABHAID A BÍR, AGUS IR ANN BA SEARLT SUÍT A
BEIR! CAD É AN MI-ÁD A CHUÍS ANPRO TU! AGUS API
TU' LÁIMH AGAT! DO CHUÍS FEARÍ ÓIAD LE O'LÁIMH,
AC MARIÓSCAID AN LÁ RO CHUÍS, AGUS CAD A DÉAN-
FARU-RÁ TU' ÓIAD ANPRO PAN! IMTÍG, A DÁLTAÍN, AGUS
LUISS API DO LEABHAID APIR AGUS PAN ANN SO UCI SO
MBEIR DO CHNEADA AGUS DO CHÉACHTA CHNEARUÍSCÉ.
FEAC! TÁID RIAD SO LÉIR API LEACAIL AGAT FÓR AGUS
DO CHUÍS FOLA AG TEACHT UADA COM HÚIL AGUS DA
MBEA INDIU RÉIM A BEIRÍ FAISGÁLTA AGAT!

Cá.—BUAÍMAR CUIOD ACU INDIU RÉIM, A ORDE. AC IR CUMA
RAN. MÁ TÉIGEAN AN LÁ RO API ULTAID IR BEAG AGAM
CEOCU A CHNEARÓSCAÍ CÓIRÍCÉ A BUUAÍMAR INDIU ÓIÓD
NÁ A BUUAÍMAR O FEARÍ ÓIAD ÓIÓD. MÁ TÉIGEAN AN
LÁ RO API ULTAID NI CHÉAPRAID LÁ EILE ÓRIM-RÁ BEO.
RÁGÁD I ÓFRIOCHGOIN AN CÁTA AGUS RÓG DÉANFARO BÍR
ÉIREAN SOIN CHALANN ÓIOM. TA DÍRNÚ TABAIRTA AG
MÉID DA FEARLAID CUIODRÍD MÁ CÍD RIAD RA CÁT ME
SAN ME ÓUL BEO API, PÉ 'CU AG ULTAIS NÓ AG FEARLAID

Éirean a bheò buað; nò mara bfeictear ra
cat me, buil agur me cùr cùn báir im' ariagur
fén!

F.—Sín feall uathairas! If iongna liom théib 'sá
dheanamh ran! Nuair a tuigead an Caladhcois
domra cùn an cata ro 'fiafhlaisear te théib ce
airi go n-imreabhairinn é. Duibhainte ri liom, ar an
uile òmhe te fuaig Connobhair ac mara mhuail-
eadh fior-éara umam. Meadarar guri oifig-ra a bì
ri ag cuijmheamh nuair a chàist ri ari fior-éara.
Ac mā tuis ri an t-òrionu ran oá feaghairid curioiri
ro' taoib-ra if ionann liom-ra ran agur i 'sá
tadhairt oibh im' taoib fén!

G.—Tuis ri an t-òrionu ran. Ac feac, a orde, a
feaghairt. Nuair a tanaír-re amach ó'n iongloiric
cùn comhraic aonairfír a dhéanamh liom-ra 's iarrair
oifig lios a dhéanamh náir dhinear pojimir riu ná o
fin, lios ná ná dhéasair liom a dhéanamh, lios ná
dhéanfarainn ari aon feair eile beò ac oifig-ra.
O'iarrair oifig teicse pojimat of comhair feair Éirean!
Agur gheallaír dom an uairi riu go n-dhéanfar-ra
teicse pojamat-ra i láthair feair Éirean nuair a
chiosfraid an tòrig-cat ro. Do teicsear-ra pojimat-
ra an là ran, nuair a iarrair oifig é. Dein-re anois
teicse pojamat-ra fé mar a gheallaír.

F.—If fior do caint, a òaita. Tuisg air gheallam-
aint riu òuit. Ni folair an gheallamaint do
comhionad. Tòis do clárdeamh agur lean me
agur teicsear-ra pojimat crío an gcat. Nuair
a círeap mire ag teicse agur turas ari mo tòir
teicse crío fír Éirean uile pojimat. Annraon bheò
cúram éigin eile ari théib agur ari a feaghairid
curioiri i n-easgusair òeit ag feascaint i pojamat

Cá Culainn i n-a aghair! Táis do cláirdeamh agur lean me, a Óalta!

(Rítear fearghus agus. Rítear Cá Culainn amach 'na tír. fillio an tshuincipír a bhí ag ceistéar ó fearghus agur cuairtis liú rudaí, agur riachtó amach i nuaidh éin Chulainn. Táigdais uileasach an liú mórbhimheasáil. Táig conchothar agur cuairt ná ceadlaeth i gceasadh.)

Conchothar.—Ír linn an lá, a óga! Táid na Muirínneadaí ag dul i nuaidh a gcuimh ó dímhírghin. Tá Conaill Ceapnás ag imirt a bhríodáin ar cláinn mhaigas. Ni comhrac atá ag an náimhíodh ná théanamh feargra aictearán. Beath inísean Eocaird rámha anoir ná bhealaodh rí an mórbhuasg do bhailean le riapair tár aictearán móri san ruinne corrigair. Nuair a chonaic an nárbhuasg fearghus i mbon máthma agur Cú Culainn 'na tír. Tá eirígs déarach agur tighe agur tigheas tár na beagtaibh do fhoigheas illaodh agur do chuit a luig ari a luig ag feargair Éirean! Ír feairí an focal a cabhairt o'feargair illaodh an náimhíodh do leanamhaint go dtí an agur a náriosc-bearta do thíosait go daingean oiféar tár a nárioscáid leod dul tár aictearán móri riapair. Má cuirtear a n-áirí go tighe anoir ír luigairde a bhearr fonn oiféar teastc ariú.

Catbhadh Órlaoi.—Saiib mo leabharbhéal, a ní. Ni mearraimh-re ná suír maití an cíall san dul níbh tían ari fad oiféad. Má tuigis ríao 'na n-áighe 50 bhuil caoi acu ari óul beo tár aictearán móri riapair, roscroíodh a n-áighe ari an innéinn ríin agur níl baoisgal ari bhc 50 gcuimhnebachair ríaoi ari iomparál ariú cun catá. Aictearán tuigtar le tuigint 50 bhuiltear lán-creapraithe ari iad o'fionn 1000 fiaothar agur airge, níor b'fiongna liom ná nárioscáid.

fairdir eor a chur i uctalamh agus an cat do彤orná
airír ó bheadh a n-anam air. Ir fearrí gian iad do
chur chunse.

Con.—Tá go maic. Ni'l agairt ac leosairt do
tháirfacht Ultach a lán fén a bhfeidh leir, gan ghlioradh
gian maoilú do téanamh air.

(Cis Aithírigsin i gcead.)

Conur a téigean do chaoth-ra de'n cat a ri?

Aithírigsin.—Ir cun rím d'innriant do Concothair agus
do Cachtadh a tanaig. Nuair a bior fén agus ná
nultais atá im' focheair ag cur na Muimhneach i
nuaír a gcuil táinig teadstaíreacast thiomhdhádach ó
Méidí go Cú Raoi. O' fósair Cú Raoi去找 comh-
plaic láitreachas agus táinig ré cun cainte liom-ra.
Dúibhuit ré go raibh níse Mumhan air aigse gian a
tuille comhplaic a téanamh ra cat ro ac go bfaingis
geallamhaint ó Ultach ná téanfarai a tuille cur
oíche, agus ná téanfarainn-re fén a tuille comhplaic
ra cat ro i n-aigaidh feair Éirean.

Con.—Agus car do duibhlaír leir, a ri?

A.—Dúibhuit guri éaití an rográ gan go maic liom, ac
guri óidíc liom guri b'fearrí é chur i gcomhairle
Concothair agus níosra eile Ultach.

Con.—Car do dhéirír-re, a Cachtadh?

Cacht.—Dhéiríom, a ri, guri b'é ríseal ir fearrí é dár
aithísear inmúi fóir! Nuair a cífeair Cú Raoi agus
Muimhni's ag imteacht ó bhearr abhaile ní fanfaidh
rpeas ná rrionna i gConnachtach! Ir fearrí a
rás láitreach le Cú Raoi go n-téanfarai do níreir a
toile. Má imníos Cú Raoi agus níse Mumhan
ar an scat, go n-imteobairt Aithírigsin agus a teag-
lach ar an scat.

A.—Seas, agus go leosfar do Muimhneachair

imteacht abaire 1 ríte agur 1 gcapadair Ultais,
agur ríte agur capadair a bheit daingean iorí an
rada cúige ó'n lá ro amac.

Catb.—Ir feairí an rocpá ran a déanamh daingean
láithreach. Sit agur capadair daingean iorí Ultais
agur Muiríneach 1reath cùrpíod eorú ó'n lá ro amac
le beartaitb uaidhreacha na mná ro tiafar. Ir luacha
ó' earrnamh ari fílaig Ulaoch Aithírigín agur a cealgach
na rada piúr déag na Muiríneach ari fídealaibh Éirean.

Con.—Imrísc, a Aithírigín, agur abairt le Cú Raoi mac
Dáire go dtaitheann an rocpá le hUltaib, agur
an tríotcánneo 1re 1mian leir a déanamh iorí
Muiríneachasib agur Ultais, nád mo 1re 1mian leir-
tean i nálinne, agur gur b' é ari nuaill agur ari
n-aighe neadarach uirteí agur leanamhaint uirteí inoim
agur ó'n lá ro amac.

(Imrísear Aithírigín.)

Catb.—Ir le hUltaib buaibh an lae reo feairfha, a pi.
Do fáruis Meib uirteí fém le pé focal feairfha a
cúirí ri cun Cú Raoi mic Dáire agur cun na
Muiríneach. Ná móro ghearcáinir atá inti níor fead
a mórcáinir gan an ghearcáinir do dallao. Iré mo
cuairim iarráin go bfuil Cú Raoi agur na Muirí-
neachas bhean dí fém agur ná ghearcáinir agur ná
mórcáinir, agur go bfuilidh riad bhean go maic
diosb fém mar seall ari fanaamhaint fé n-a rmaist
comh rada.

Con.—Ba maitiúiom go mbeadh a fíor agam cá bfuil
Cú Culainn agur conur atá rí. Sin é an feair a
tusg fuarsaile ari Ultaib 1 gcapadair an lae
'noiu! Meadar gur ari a leabhair a b'í rí cun go
bfeaca ari tóirí feairfuisir é agur a glaobh cupad
ag eiríse 'na cónraicis ari uictair ari ríos ó caobh

taobh 'de'n cat! Sin é an feair a faoi rinn o
theairis-puaic air agus ó éri bá theireas. Tá gcuairte
i nuaicaird éri gcuail rinn comh fada le hiondúirí
ní raibh duine agairt ar bheo!

(Imreis.)

AN NAOMHADH RAIBHARC.

Méid 'na naonair.

Méid.—Ír obair an t-acláin é! Bí an lá agairt a
cúr oiféas go cléan go dtí gur táinig an t-acláin gan.
A Cú Raoi mic Dáire do caillir oínmhíslan! Cao
é an sonair fé neamha o'fearasur teicse riomh Cú
Cúlann! Ó! a leictéirí de líu! Do luanas an
talamh fé n-áirí scorraibh leir an bhuaim! Meadarar
go raibh Ceat i laige. Meadarar go raibh ré 'na
theairis-puaicair oírlainn láitheadas. Má féadaitmio
duil gan bhríte tar éis móri ní bheidh an tsealbh ní
oileáir air fad agairt. "Pé duine tiochair ná ná
tiochair tiochair-ge fém." Ba mairt liom gan
teacáit im' sonair. Ba mairt liom an méid bá mó
féadairfainn de na hiondúibh feo a táinig liom do
cúr bheo abaire ag tóirí air a máitcheasáibh!

(Tig Cú Cúlann i gceadach.)

Comairteadh m'anama oírt, a fi! Ná mairb me!

Cú.—Cuirí cùscaíonn roiri abaire air gusair de bhuair
agus de baoine agus o'ollmhaitsear a Cúigé Ullao
leat!

M.—Táidh rian uile ag gluairfeáct roiri céana fém,
a fi. Nuairí a hionomhaisear an cat oírlainn ní raibh
17

áon ńbheit agaínn ari iadu do coimeadu níor ria, ac an téirdh tisid atá cuitéa riaí go Cnuacain. Tá airge agam le hiapaití oírt, a ní, ari gnád c'omhig!

Cú.—Cao i an airge d'fheáorthaó Méib a iapaití ari Cú Culainn tar éir a ńfhiil d'olc déanta aici ari Cú Culainn agus ari Ultaib! Cá ńfhiil an Donn Cuailnge, a níosan?

M.—Tá an Donn, agus a claoisao ramhairg le n-a coir, tiaip i gCnuacain. Ac do tarla oírt aponír fa cát Dáire mac Fiachna agus a clann mac agus geallar doibh d'á ghoiromír Cnuacain go scurffai cíca roip abhaile lárcheas an Donn agus an claoisao ramhairg. Ac an ńfhasadh an airge uair, a ní?

Cú.—Seabhair, a níosan. Abair an airge. Níor eitig Cú Culainn uafal ná ireal pian fór ari airge, pé oícl mait a bheadh eiteasach tuillete. Abair an airge.

M.—Ir turra d'iompairis an cat oírláinn, a ní. Ir turra do fadaír ríoligste Ullath ó neairg-puatair agus o ńbhlige cata. Marla mbeadh turra neadh Conchobair agus a ríluas comh fada i nuaíad a scáil le hólolgáirí agaínn um an dtaca ro, agus d'á ghoiromír an dtír rín ní neairg-puatair a curreann oírt a neairg-áir. Ni raibh d'áine amháin acau bheò ar. Ir chruimhe an t-olc atá déanta agat-ra oírláinne imsiu, a ní, ná mar a déineamhain-ne oírt-ra ra Táin ari fad, mar tá cat an lae seo cuitéa agat oírláinn go beáct. Iri airge d'íarlaim-re oírt aponír ná tu féin do ceáct agus ríolatán a ní a déanamh oírláinn ó ríoligste Ullath, ionnuig go ńfheáorthaó an ríluas docht ro a n-anam a ńbheit leó tar éis d'áth mór riaí. Ni neairgfar ro iad leó ac a n-anam. Currfaír cugair abhaile ari tóigamairi d'úshig scuiú agus d'úshig nuaointe.

Cá (Ag curt gáire aif).—Ír ait an cárta e! Ó'íar fheadrais an aifghe céadona rian oifim ó cíainis! Déanfar an ní rín a riogáin.

(Cig Óáire mac fiadha irtsead. Uathúileodar do Cú Culainn agur do méis.)

Óáire (le Cú Culainn).—Cím, a mí, táinte mórta bó agur ríldisste daonine ag fadaibh roimh ó ríuaibh fheadair Eireann, aic ní feicim oifche mo éarbh féin.

M.—Do curfearad an Donn ríari go Cnuadair, tá ruitm aimpriúil e rín ann, a Óáire, aic tā rosair agam-ra aonair le Cú Culainn go scuirfeadh cùsatac aibhile an éarbh agur an caoigear ríamhairg atá le n-a coir comhluat agur a fhoiffeadh-rah Cnuadair.

Cá.—Tiocfaidh do éarbh aibhile cùsatac, a Óáire.

(Cig mac Rot irtsead. Leatáir a fúilis aige nuair a cion ré Cú Culainn agur Óáire ag caint le méis.)

M.—Cao tā uait, a Míle Rot?

Mac Rot. Tá fír Eireann go léir ag uil i nuaidh a gcaill, a riogáin, agur níl ag na níscéibh dá déanamh a rísiat vín ari an ríuaibh, 'sá gcoraint ari fheadraibh uilad!

Cá.—Tá go maist, a Míle Rot. Táim-re agur méis ag uil aonair láithreach ag déanamh na hoibhre céadona rian atá ag níscéibh Connacht dá déanamh. Tárra inn, a Óáire, go nuaibhram go léir rísiat vín ari fheadraibh Eireann, 'sá gcoraint ari Connacht agur ari fheadraibh uilad. Mala utéid méis ríán go Cnuadair conur i fíordóirí vín an Donn a cur aibhile cùsatac-rah!

(Imnítear Cú Culainn agur méis.)

M. R.—Cao é an ríscár gnóta é seo, a mí! Méis agur Cú Culainn ag déanamh rísiat vín ari fheadraibh Eireann! An ror comhlaic é? Ní an riottáin

é? NÓ CÁD TÁ ÁRI MUÍDAL? NÓ AN AITHLAIRÍ ÁND
ÚAOMHÉ AG CAILLEAMHAINTE A MEADHRAC O' DÉIT AG FÉAC-
AIMT ÁRI ÁRI AGUR ÁRI ÉIPLEACÁS AGUR ÁRI ÓÉINE AN
MÓR-CÁTA RÓ?

DÁIRÉ.—ÍR FIOR THUIT É, A PI-EASCLAC. NIOR Ó'DON
IONGHA GÓ N-IMTEOBÉ ÚAOMHÉ ÁR A MEADHARÍ AG
FÉACAIMT ÁRI A LEITÉRÓ DE COMHRAIC. ÍR NÓ ÓEAG
UD CUIUMHNEAMH A ÓI AGAM-RÁ, AN LÁ ÓN A TÁINÍR A
ÓÍSEARAIÓ AN DUNNINN OÍRM, GÓ N-EILGEOBÉ OBDAIR AN
LAE REO ÁR DO TÓIRG! AN T-EASCLAC ÓN LEAT A
ÚAÐAIRÍCT, "MARLA ÓTUSCTAI ÁR AIR AN DUNN GÓ
MBEALPFAÍ ÁR ÉIGÍN É," ÍR TRUAHD NÁC É A ÓEAL A ÓI
GEALPFTA RAPÍ ÁR LABDAIR RÉ AN FOCAL RAN! MARLA
MBEALD AN FOCAL RAN ÓI TAFACHT AN DUNN AG MÉIB
AGUR NI CHIOCFAÐ OÍRANN GÓ LÉIP, TÓIR, CHIAR,
TEAR AGUR CUAIÓ, NA MILTE OLCA RÓ ÁND TÁGAITE
OÍRANN.

M. R.—ÍR ÓBÉA, A PI, GÓ RAIÓ NÁ NUÍLÉ REO I NUÁN DUNNINN
AGUR MARLA ÓTÍSGOIR TÍRE CÁINT ÓAOIT, ÉIGCIALLAIRÍDE
AN EASCLASÍG ÓN GÓ ÓTÍOCFAIDIR OÍRANN ÁR CUMA
ÉIGÍN EILE. AC AN TÓR COMHRAIC É NÓ AN PIOTCÁIN
É? TÁIRÓ PIÓÍSCTE CONNACT AG DUL I NUÍLÁIRÍ A
SCÚIL.

DÁIRÉ.—TÁIRÓ GÓ CIUÍS. TÁ PIÉ AGUR CÁRAMAÐR FOCAILR
TÓIRPI PIÑSTE MUMHAN AGUR ULTAIS. TÁ UD PI ÓÉAG
NÁ MUMHAN IMIGSTE ÁR AN GSAT AGUR A N-AJGAIÓ O
ÓEAR ÁR A NUÍTAIS FÉIN, AGUR NI'L ANOIÐ O MÉIB
AGUR O OÍULLÍ AC PIÓÍSCTE CONNACT DO ÓBLÉIT LEÓ
RÍAN RIAPÍ TEAR ÁLT MÓR. TUGAIF-RE OÍRÓCE IM'
ÓÚN-RÁ, A PI-EASCLAC, AGUR TÁINÉ DO MÉINN AGUR
T'AIGNE LIOM. BÍOD GÓ ÓFUILIMÍO ÁR AN UD TAOÓ
O FÍN RA COGAD RÓ NI'L AON MÍORGAI'R AGAM THUIT
FÉIN. ÓEMÍR DO ÓÍCEALL AN MARDEAN ÓN CUN AN

acraíonn do feáinnt. Ár thírroe leat do lám
a éabairt uam?

(Tugdaios na láthair ó céile.)

Tá méib tar éir i réin agus a rluas do chur fé
comairce Cú Cuailinn! Agus nua ír mo d'iongna
ná rian réin, tá Cú Cuailinn tar éir i réin agus
Connacht do glacadh fé n-a comairce!

(Tig feairgur i gceadach.)

Feairgur (Ag cur gáire ar) 'Seadh, 'readh! 1r maitéin!
Na láma dhúinnt i n-a céile ag an mbéireach uafar
a glac eataimta an céad feairg úto ar ar eirig an
feairg go leir o fín! 1r maitéin mar a chuala! An
bheireach céadana do corna na riottána! Go
ráinigis go luath na riottána ro thuibherte na feirge
án!

Dáile (Ag cur gáire ar.) Do guridh go bhfaighean, a ní!
Ác ní fínne cornuis an tríottáin. Cú Cuailinn
agus méib réin a cornuis i. Tá Cú Cuailinn agus
méib imise cun rísiat din a déanamh ar Connacht-
aib i n-aigaidh uilteach! Cú Cuailinn agus méib
ag déanamh ríseice din, a láimh a céile! Sin
mioirthuit agat, a feairgur!

F.—Ní san fad atá an ní fín ag Cú Cuailinn a déanamh.
Tá riorth a airgead réin ag Cú Cuailinn.
Tá ré comh maitéin agamhne imteast agus caibhriú leir.

(Imteigíos.

Tig Conchobair agus Cathbad agus cuille do maitib
uileath i gceadach.)

Conchobair.—Tá an rísiat din a déanamh go maitéin;
níor feairgí go mór ná mar a meáras a déanfaidh é.
O cornuis ré níl puinn corfáil a déanamh ar an
náthair. Táirg riad ag bairiu leod riad agus 'gá
gcoimeád réin ar láimh a céile. Raigairg riad tar

Át mór gan puinn iomairí a bheit tóránta óróibh. Tá aon ní aonáin ag cur iomsgna oísm. Tá an buaibrí go leir agus an bhráid go leir acu rá gaoileann uata roimh! Sin iúd nád gnád le ríuas a tóránta agus gan físeáipé ná raon thadhma oíche féin. Raigheoir ríaoi earráil át mór gan bhríre cata oíche agus tóránta an bhean mórcúigearach gan cuille coimhthígh dúninn.

Catbaod.—Ari! Beartaitheisgir tu' aighe, a ní, conur mar a teicte feairgusur mac Róis poimh Cú Culann, fe bhílib an rá mórbhruaig? Nuair a chonaic Ultáis an teicte rím t' eiríng a nodaíast agus a mireasach. Saor ari tóineadaí an teicte rím b' cíu aúntaí agusur bhrúct agusur feidhm ari Ultáis ná pheadarfaidir a fearam puinn eile aimpriú. Ire an teicte rím feairgusur a bog ríos an bhrúct agusur an feidhm. Niор teicte ré riath poimh rím ó aon laoch, i lárcair cata. Do teicte ré inmhol o Cú Culann i lárcair feair Eireann, agus Cú Culann cneastaísc cros-línneadh o comhrac fír Órlaith! Tá rá gnó ran, a ní, iúd eisgin ná cuiskean fóir. Ó féidiril rá luisgead a cuiskean é sur b'eas i f feairr é. Meafaitim-re ná fuil ac beirt a cuiskean é, agusur sur b' iad beirt iad ran ná feairgusur agusur Cú Culann! Tá meibh gearnáigearach a órdíctin cùin an físeáil a cuiskeant ac deirtear sur támair meafairde eisgin ari a haisgne agusur ari a hinnntinn nuairí a eisling ari liú uathúlraíos é, agusur go bfuil a ciall ag leataid uirteí o rím.

Con.—Cuigim. Tá meadu maití i Connachtlaibh ag feairgusur agusur agam' bac féin, Coimac Connloingear, agusur ag an gceird eile de na hUltáis atá ari ionnáirba. Ni hail leó an t-meadu maití rím

do lot oiféa féin. Tá bpragadh Meibh buaibh an lae inniuin bheadh a héim ar fuitiú Éireann, T'eoíreosc a huabair tårn na bheadrtaithe. Tá bheadh aici annraon corp do luirge gaothom ar feadhnsur agus ar fhormac. Agus ar rá mbeiristi cat a noír ar fhoisíctib Connacht agus iad do chuitim le faothair Ultach nó le huirge na hAban, ba fuaileas an cónair a bheadh laistriar 'na thiaidh rian ar lucht ionnaíthe. Tá a fhios ag lucht na hionnaíthe cao d'oirpean uðib.

(Tig Aimirígin i gceist)

Aimirígin.—Tánaig éin ceileabhairte Úuit, a pi. Táim féin agus mo teaghlach ag imteacáit abhaile. Tá Cú Raoi agus na Muimhneacha leir ag imteacáit o Úear abhaile. Tá rí agus capaodar roscain, daimsean, roipí Muimhneachait agus Ultait. Ni baoisal go mbeirí comhalaír cosairí arír roipí Connachtaid agus Muimhning an fáid a thairisfíodh cuimhne an cosairí seo teap ná tiairi! Ni feadaí gíamh a leitíeo d'fearlais! Ir nDá Liom, marla mbeadh corp náire, go n-iontrobh údá piú bheadh na Muimhneacha ag fhoisíctib Connacht nuair a táinig an focal baoisil o Muibh ag tóiril ar Cú Raoi. An focal rian fé neamhla bhríte ar an bpríomh le. Tá áiríeadh radaí acu ar na hneacsóirí atá déanta oiféa agus ar a bpríomh t'earfóindír cabhairte Úibh ó'n uair a chuiríodh Ceat agus Maine 'sá iarráid oiféa teacáit ar an fhoisíctib go dtí an marla dairíneadh ro a tuis meibh féin uðib.

Con.—Ni 'liu gíamh ag túil abhaile folamh.

A.—Do leosadarí uata an bpríomh, a pi, agus curio mhaic de'n bhuair.

Con.—Slán leat, a Aimirígin, a pi! Ir olc inn ríogaíocht leat, ac tá mac mait leat ag fanaim-

ANUÍS AGAÍNN. TÁ ÁIRÍOFHÍN AG IMTEACHT AC TÁ CONALL CEAIRNAC AG FANAÍMAINT.

AIRN.—SLÁN AGAÍB, A NI!

(IMTEACHTAÍ.)

CON.—ÚRFEARPP LIOM GO ÓFELICFHÍN CÚ CUALANN, A CÁTHAIR. TÉANAM FÉACAINTE AN ÓFALGSMÍR AON TUASAIPIURUS AIR.

(IMTEACHTAÍ.)

AN DEICHTHAÓ RAÐARC.

AT MÓR. TIG FEARNSUR AGUR CÚ CUALANN IMTEAC.

CÚ.—'SEAO, A OÍDE, TÁID RÍAD BAILESCHE RÍARI AGAT RÍÁN FOLDÁIN. TÁ A CUAILPO TÁBDAIRCA AG MÉIB. IR MO SO MÓR AN BUINNE A BÍ FÁITÍ AG TEACHT ANIARI NA MARÍ ATÁ FÁITÍ ANOIR AG NUÍL RÍARI. IRÉ MO TUASIPIM SO ÓFUIL A LÁN DÉ'N MÓHLÉCÚIR AGUR AN UILE ÓLÚIPE DÉ'N TEARBHAC BAINTE ÚI FÉIN AGUR UD A MÓR-FLUAS. TÁ A LÁN DIOGHSÁLA DÉANTA AICI AGUR NI MÓR ATÁ UD ÓBARRI ANOIR AICI TARI ÉIR A RAOTÁIR. IR UDCA SUÍR CEAP RÍ SO RAJSÁD A RÍMACT AGUR A COMHAECT AGUR A FOILMÁIR AMAC OF CIOMPH NA HÉIRÍPEAN SO LEIR. CEAP RÍ NA BEAD DÉ BORÍT AG UDÁIN NA AG OLLAMH NA AG URDAOI I HÉIRÍPHÍN FEARDOA AC AG MOLADH GNIOMHÁIRCA AGUR MÓRUDÁCTA MÉIB AGUR OILIOLLA O RÍOCÉT SO RÍOCÉT. TÁ ATÍUÍ ARI AN AIGHNE RÍN INDIU AICI, MEADRAIM. NI'L UDÁIN NA OLLAMH NA AG URDAOI DO LABARFFAIDH ARI AN GCOISGÁD RO NA DÉARFFAIDH SUÍR ÓBACHT AN CUAILPO AG MÉIB AN CUAILPO REO, SUÍR CUAILPO I A CORAÍM MÓRNÁN RAOTÁIR ARI ÓBAGÁN RÓCÁIR. NI

maic an rígéal é rím i mbéalaibh rúadach agus ollamh. Ceistíte ollcónighe Éireannach do fhuataidh le coscaidh, cúnige Ulladh d'ar gair agus do léiriúgráid, cúnige Connacht féin do chreacaidh le cotú an tóirí-ríosig uathúilraighe agus leir na corratais eile a leanan coscaidh, agus gan rím a dhá bairrí go leir i nneithe na hoibre ac “ maighdai an abhaile mór feáidhaim é ! ”

Feargus.—Iar fíor, a Úalta. Ní maic an rígéal i mbéalaibh rúadach an rígéal atá ag meib agus ag Oiliúil tar éir an coscaidh seo. Tá an tóirí-ríosig slán tar éis d'fhorghair aicif i ríosig gan dírith aonair iad. Níl sí ná ríat oíche. Níl ríasct ná rítiúrlú oíche. Táidh ríaoi bhrisfe, milte; gád sí a d'fhorghair a buiríone féin do bheist rúor leir, gan rúim aige i n-aon sí eile ná i n-aon buiríon eile. Ní maic an mairge a bheir ari clú agus ari ainnm thíos i n-áirí-riégéal an coscaidh seo nuair a neodhráir é i n-rodantais agus i laoiciúibh rúadach. Ác tá aon fear amháin, a Úalta na hiontachine, agus bheir a cait agus a clú, i n-áirí-riégéal an coscaidh seo, níor doimhne, níor liochtainne, ná clú aon duine eile do bhí páirteach ann. Bí Conchobhar 'na ceap. Bí níse Ulladh ag toimhar. Bior féin ari ionnáirba. Táinig an náisiúnta, na milte agus na milte ríosig. Bí cúnige Ulladh le haghaidh agus le ríomhor. Ní raibh láimh coranta le feirgint ari aon taobh. Ác o'elliúis aon fear amháin agus tóis ré a chéann-tábhail 'na láimh agus tóis ré agus ari an tóirí-ríosig agus éiomhán tóis ré ari an uile ríosig ceataisge agus báireann agus uile agus iontais do údarástha óróibh. Cuirí tóis ré corr oíche nuair fheadar tóis é, agus nuair nár fheadar tóis ré corr a cur oíche curí tóis nísear oíche. Do lean tóis le n-a chéann-tábhail iad 'sá láimhach

agus 'gá leaganú agus 'gá marbhád, do ió agus
n'oidhce. Maithí ré na Laochra ba ériúire a b'í acu,
i gcomhrac aomhrí. Cuirí ré a n-áirí go fuiltead
le n-a Seirreac Óileirílise. Nuair a tainig an
mór-cat agus nuair a b'í an gneimh ba séire agus
an feidhm ba théine agus an bhrád ba ériúime ar
Connobhar agus ari fíolgachis illa, cuairt an t-don
feair amháin é do rá cat agus o'iompaisiúis ré an cat.
Iré clú mo Óalta-ra a mairifíod go nead i n-áirí-
rseal an cosáidí rao.

Cú.—Niор óein do Óalta-ra ac an ní a b'í ceangailte
aip a Óéanaith, a feargair, a oide. Coirnian an
searca a nead agus a nál, tá mba ari an bfiolapí e.
Na bocht an rseal é tá mba ná coirnís Cú Culainn
mag Muiríeann! Ac cao Óéanfarai feargra,
a oide?

F.—Ni folairí domhíra imteacáit riap, a Óalta. Tá an
rúasach ro ari láimh fábhála, cap áit mór riap, ac
ní iúi riad ari láimh fábhála ó earráda ríomhruiscte
agus ó earráda aonduaireacsta. Tá mealláil éigin
ari mheibh. Ir rúadarach an riad, b'férionn, a cùirfead
fiacailb ari na níscíb rao iompáil ari a céile, ní a
cùirfead fiacailb, b'férionn, ari níscíb Connacht
iompáil ari na hUillailb atá tiaj agus a cárta leb
suri b'íar ré noeáir tuiubairt an lae rao! Slán
agus, a Óalta! Tabhair aipe do o'chéacailb
aonair agus cneadairis go luat iad.

(Tugdáil trí róga ná céile. Imrítear feargair. Tíg
bean i gceasadh agus cárta ari a ceann; árthraí i láimh
lé agus buadarach rúi láimh eile agus b'ó thruiomhionn aici ná
tiomáint. Suíðean trí féin mboin 'gá crúd.)

Cú.—Tá ana éart oírm, a Óean máganta. An t-áthairfá
deoc leamhnaícta dom?

An Bean.—Ír beag an iongna tairt oírt, a mí, tar éir raocháin an lae inóniu—agus réad, tá tu chuir pola leat. Tábharrfaidh bainne don trine aithníteann, a mí, pér cuma 'na n-údaráidh i n'Éagáin.

(Céardánan rí ríne agus ríngan rí an méid ríne bainne do Chú Cuailinn. Ólair cárta Chú Cuailinn an deoc agus ríneadh tar n-airt chéile an t-árdérlaide.)

Cú.—Ír mait an deoc é rím! Táim buirtheadach thíos, a Bean.

An Bean.—An órfá críche ríne eile, a mí?

Cú.—Mara bhfuil ionadach gá agat' muintíri fén leir.

An Bean.—Ír meara linn turra i ngá leir ná doinne, a mí uafarail. Ba thóir ár n-údaráidh inóniu mara mbeadh turra!

(Ríngan rí críche ríne eile é agus ólair é, agus ríneadh chéile an t-árdérlaide.)

Cú.—Seo, a 'ngín ó. Táim aon buirtheadach thíos!

An Bean.—Tábharrfaidh an tríomhaistí ríne úuit, a mí. Ná biocht ceirfe oírt. Ni n-údaráidh ré don ceartasúighe Chú Cuailinn.

(Ríngan rí bainne an tríomhaistí ríne aibh. Ólair cárta Chú Cuailinn an tríomhaistí deoc, agus ríneadh an t-árdérlaide chéile.)

Cú.—Ro ba rílán beannuaidh Téige agus Anréé roint, a iníseán!

(Imteigeadh cárta Chú Cuailinn.)

(Ceisteard an bean an cearta ná ceann agus cítear gur b' i an t-árdérlaidean i, agus go bhfuil an ná rílán rílán ariú aici.)

An t-árdérlaidean.—Ó! an rathairc! an rathairc! Solair na rílán; nádál alainn é! Nádál doibhinn é! Úrto mo chuaigh ríogna ariú ó ríosúbhuis go ríosúbhuis. Siúd iste ríde ag teadct im' dail. Comhaicta ríde ag umhlá doon t-árdérlaidean. Ríde na scáileage agus

Δημορφί Ειρεαν ας υθαπαθή σαρασταίρ αγυρ τυμπανίτεαρταίρ λιομ. Α τ' αιραιό τεαρά αγυρ φάρτινε οψιμ. Ιρ με γνώμηρ γαν ηδασιλ άπιρ! Τάινις μο πλάνη δ' ον τέ θειν αν μυτά. Ιρ ιονγανταέ αν Σά ει! Ιρ μαίρις α πασαύ ας ιομαρό λειρ! Βειρού κυμήνε ας Μειό άπιρ! Τάιρο να τυατά γιδε ας φειτεαθή λιομ. Ιονγνα ορτά α φαρό ατάιμ ιατά. Νι φεαρφαίνην τουλ 'να παθαρίς αν φαρό α βι αν ηδασιλ οψιμ. Τά αν ηδασιλ ιμιγτε. Α τεαγλακ να θόρηριογνα! Ταγαρό ανηρο!

(Τιγιο αν τεαγλαδέ ιρτεαδ. Σιναδέ νε θαοινε γιδε. Σινιλιγτο όο'ν θόρηριογδαιν. Σινατιρο 'να τιμέαλλ αρ τόρο παίνε αγυρ κανταίνην ασυ.)

Αν τεαγλακ.—

Φάιλτε ρο'ν θημινηγεαλ ηιοδαίη,
Δλινην να η-ιομαρό γκυμαρ,
Μάντα να θρινηνε πολαίτε;
Σάμ-ηορζ να γινιτνεαδ τεινε;
Δηρο-θαλά 'r γλαινε γιλε.
Τάλ-χυιλ να κινε 'r γινε,
Ράγαν 'να νοιρε γνιγτε
Σνάτ γορμ 1 θρινηνε λιλε.
Θάρθ-γνώμηρ α θυρέαν δυινηνε
Δταίρ, α'ρ δυιλε μιρε,
Αη τάιντιδ α ιομαρό φυρεαν.
Φάιλτε 'γαρ φιέ δύρι!

(Ιμπάγιο τωρ γιν. Τιγ Σονδούδηρ αγυρ Σά ζελαινη αγυρ μαίτε ιλαδέ ιρτεαδ.)

Σονδούδηρ.—Δ μαίτε αγυρ α πόρ-ιαδιρέ, α θυράι ερόθα να Σραοθυματίθε γεο, α ηασα αηηρα Ήλαδ, α ιαοέλα πάδι μεαττα γνιομ 1 η-αμ αν ζοιμεαρ-δαίη, 1 η-αμ αν φεαθόμα, 1 θρηιοτζοιν οδα θέινε ιρ 'μο Δηρο-γρεαλ δαιλε αγυρ δαιργε συρτα αγαιο

i mbéalaibh tuath o támáthairi gho náoiur mileata agur o gátháthair airm, ac tā buad agur bárr or a scionn go leir, ag árto-rgéal na hoibheo reo atá théanta inois agaibh. Tá ráisiuscē dř na ciantaid o'aimpír ag sultac ari gairge Eirean uile. Tá ráisiuscē inois ag Ultair, ní hamaid ari Eireann uile, ac ari ari thimeasdar fénim riatháin roimh an lá inois. Tá buairtde ag Ultair i scat an lae reo ari ceitíre ollcúntigibh Eirean agur iad cnuinniscte ari aon lártaír fē rtiúrú na mhd iř mileata aighe agur iř gáire intileasct oári támis ari níosra Eirean. Tá buairtde agaínn oíche agur tá ari mbraio agur ari mbaír bainte óiobh agaínn. Óo ríomhramair Ulairi o éaloth taoibh, ac ba ríomh i n-aifreann uibhinn e. Tá ari scuiridh tágaithe cuagáin abhaile ari. Nuair a tóirnúigéamairi an cat gheallamairi go scuirfai gás duine agur gás uð abhaile ari cún a n-ionairiú uibhcair fénim. Ba mór an gheallamairi i ac théanfarai i comhionair. Ní head aí tā ri comhionta ceana tréibh buad agur tréibh tóiridh an mórcaidh ro. Mar a ráisiuscēan an ghlúan ari meannna níme do ráisiuscēan an cat ro ari ari cuireadh de cat-anaiibh mórta i níosraí riatháin. Ác, a níosra agur a mór-uairle, tá aon feair amáin annro agaínn agur tá a clú agur a cail inois comh náirí or cionn Ultac uile agur atá clú agur cail Ultac or cionn Eirean uile. Óo fearrainn ré i n' aonair i n-agairiú an mór-riodis o tóirnúis an cosgrád. Óo lean ré iad, do iob agur o'oiðce, ag théanamh an uile róiridh oic oíche agur ag cur an uile róiridh níosraí oíche. Óo leas ré a scuirfai mórta i gcomhlaic aonairí. Cuir ré ari oíche 'na Seirbhéas Óigeirí. Nuair a bhi an lá ag duil oílín inois támis ré cuagáin,

agus é cinedctas cíobh-linteas ó n-a comhrac le feair Óiridh mac Óirmháin. Táinig ré cuigearann, agus an lá a bhí ag duil oírlainne d'iompairis an t-eon feair aithnían rín ari an nathair é! An lá ghlac ré airm gairge uaimh-re do hinnreasaí réan an lae rín dó. Tuislaíodh leir, an tse a gheabhadh airm an lá rán go mbeadh a clú árta ar fhiad Éirean go neod ac go mbeadh a faoighial tionschuan. Tuisraitír ré go mba liochá leir a dhro-rgéal a bheit buan marbhánaí i mbéalaití na huidhine rá mba ná beadh de faoighial aige ac aon lá aithnían. An téan a bhí ari an lá úd tá ré fágálta céanna. Dé faro ná giosóirí-ac t a bheit ari do faoighial fén, a thic motheibhreoir, bheit ainnm Cú Culainn i mbéalaití Gaeðeal an faro a bheit béal Gaeðealaíc deo i nEirinn!

[Órlaí anuas.]

NOTES

Notes on the personal names and place names are given in the Indexes. The following abbreviations are used:—Keating = the Irish Texts' Society's edition of Keating's *History of Ireland*; R.C. = *Revue Celtique*; TBC = Prof. Windisch's edition of the LL, or *Book of Leinster* version of the "Táin Bó Cuailnge"; TY = the Strachan-O'Keeffe edition of the YBL or *Yellow Book of Lecan* version.

- Page 1. *Táin bó Cuailnge*, *gCuailnge* might be expected after the gen. pl. *bó*, but I have not found the eclipsis marked in any MS. In fact the scribes generally content themselves with writing *t. b. c.* Cf. 'Táin Bó Dartada,' 'Táin Bó Aingen,' where eclipsis of the noun following 'Bó' does not appear even in the oldest known copies (only in the case of nouns beginning with *b*, *v*, *s*, or a vowel would the eclipsis be marked in O. Ir. texts). Windisch TBC p. i., points out that 'tán bó' is a *terminus technicus*, signifying 'cattledriving.' In such a stereotyped phrase it was natural that the grammatical case of the second word should come to be ignored.
- p. 2. *mac fáctna*, Fachtua Fathach, King of Ireland, preceded Eochaidh Feidhleach, by whom he was slain. Méibh's allusion to Conchobhar's offer and her refusal is obscure. In 'Cath Bóinde' it is stated that Conchobhar was her first husband, whom she forsook 'tre uabhar meanman,' 'through pride of spirit,' and that the first cause of the Táin Bó Cuailnge 'was the desertion of Conchobhar by Meadhbh against his will' (*Eriu* II. 176).
- p. 1. *noualgar cínt mo mādā*, Méibh's father, Eochaidh Feidhleach, drove out the reigning king of Connacht, and established her in charge of the province. There are different accounts of Oilill's claim to the kingship. According to 'Cath Bóinne' his father was Māda, son of Sraibhenn of the Erna, a Munster tribe, he was brought up in Cruachain, and Méibh, out of admiration for his valour, made him her husband and King of Connacht (*Eriu* II. 182). A more convincing account, however, is given in the Leinster genealogies as follows: Oilill was son of Ros Ruadh of Leinster and Māda Muirisc, a Connacht woman. When Méibh received the province the men of Connacht marched with her and her father into Leinster and carried off Oilill to

make him king of Connacht, because his mother was a Connacht woman, and because there was neither fear nor jealousy in his heart, and also because they wished to establish an alliance between these two provinces, and to make war upon the province of Conchobhar. So that, subsequently, Oilill, with his three thousand Gailiain drove the kine of Cuailnge (Rawl. B. 502, p. 118, b. 6, cf. 'Cath Ruis na Rig,' p. 58). The interrelations of the characters in the Táin have not yet been satisfactorily unravelled. The fact that several chiefs are named more usually from the mother, e.g., Conchobhar mac Neasa, doubtless caused confusion in some cases.

- p. 5. **feall an m̄.**, see note on p. 2 above.
- p. 7. **na Craoibhruaide.** The Craobhruadh was one of Conchobhar's houses in Eamhain. In it the kings lived. See Keating II. 198, and *Stories from Keating*, p. 104, l. 30.
- p. 8. **an fínne-beannac.** 'The White-horned.' **an Dún Cuailnge,** 'The Dun (Bull) of C.' In one of the foretales, or preludes to the Táin these are shown to have been originally two swineherds, who passed through a series of metamorphoses, becoming in turn birds, fish, deer, warriors, demons, worms and eventually bulls. See *Irische Texte* III. 1.
- p. 9. **'na ceart,** this is a reference to the mysterious *ces noinden* (or *noinden*), a debility which rendered the Ulstermen helpless for the space of five days and four nights, whenever their kingdom was threatened by an enemy. This weakness, from which Cú Chulainn and the women and boys of the province were exempt, was supposed to have been sent upon them by the fairy Macha as a punishment for their cruelty towards her. See Hull's *Cuchullin Saga*.
- " " **táig uaim é 'r gán uaim at é,** 'take it away, though it is exactly what I want.' Used in sarcastic reference to a person who, by reason of perversity or sulkiness, refuses to accept something he is most anxious to have.
- p. 13. **na cíce,** i.e., Cúige Ulaid, which is frequently referred to in early Irish tales simply as *in cíced*, the Fifth. This is not without interest to the student of early Irish history. The explanation might be that one-fifth of Ireland was apportioned to the northern race before the division of the whole country into five kingdoms.
- p. 14. **fuil oo cár leir an mbéal—**, 'to draw blood from the lips.'
- p. 15. **ag cár cíca ná uata,** 'interfering with them directly or indirectly.'
- p. 19. **an tctáin = an támairg.** See *An Cleasairde*, p. 75;
- " " **cáirne riab,** 'supernatural friends,' 'spirit friends.'
- " " **roip titcain agus Connacta bóib,** 'both as Ulstermen and Connachtmen.'

- p. 20. *ní náib te óia beag acu at C.*, 'there was no one whom they idolised as much as C.'
- p. 26. *caladhbolg*, 'Hard blade,' the name of Fergus' sword. Another form is *caladhbolg*, corresponding with *caledvwlch*, 'Hard notch,' the name of Arthur's sword (*Caliburnus*, *Excalibur*) in the Welsh tales. See Lady Guest's *Mabinogion*, 1902, p. 106, and NED., under *Excalibur*.
- p. 28. *céitne áta m. h.* These were: Áth Mogha, Ballymoe, on the Suck, Co. Galway; Áth Coltna, unidentified; Áth Slisean, Ballashlishen, S. of Elphin, Co. Roscommon; Áth Bearcha, unidentified. See Hogan's *Onomasticon*.
- p. 29. *flóigte laigean*, the Gailain.
- p. 30. 'na cearf, see note on p. 9, *supra*.
- " " *an luin Cealtchair*, 'C.'s lance,' the article may seem irregular here, but the two nouns are taken as one word, the second having an adjectival force. Cf., e.g., 'an gaoi bolga.' The *Luin Cealtchair* was a very remarkable weapon, supposed to be endowed with an instinctive ferocity of its own. See descriptions of it in Hennessy's *Mesca Uladh*, p. xiv., *Togail Bruidne Dá Derga*, § 129, R.C. XXII., and Ferguson's *Conary*.
- p. 33. *gán rcaid*, 'immediately.'
- " " *ag vénamh rgat cap long*, 'acting as a rearguard.' The words *rgat cap long* being taken as a phrase, the first is left undeclined.
- " " *icir Dearg*, 'red earth,' the upturned clay as left by the trampling of the hosts.
- p. 34. 'na rteilbeartar, 'actually alive.'
- p. 35. *réad náic beag —*, 'see how little'—, lit. 'look, is it not little.'
- " " *ag vénamh críde agur tuirgeal (tiorncail)*, 'using thrift and industry.' *críde*, a furrow, a border > a boundary > end > definite object. *ag vénamh críde*, working with a definite object in view; being useful.
- p. 39. *gá maorídeann oírainn*, 'crediting us with them,' i.e. ascribing to them the credit of whatever good we do. This expression is so difficult to render concisely into English, that Irish speakers of English simply say '*meeving*—on us.'
- p. 45. According to the plot of the story Fergus purposely leads the army astray in order to give the Ulstermen time to prepare a defence. Possibly Fergus' conduct in this matter was invented by an early shaper of the Táin, in order to account for the roundabout route chosen by the Connacht hosts. In an interesting paper, printed in the *Zeitschrift für Celtische Philologie* VIII., Miss Margaret Dobbs has shown that the direction followed by Méibh might be explained by the necessity of avoiding such a boundary fortification between Ulster and Connacht as is still apparently discernible in the so-called 'Black Pig's Dyke.' This curious intrench-

ment can be traced from Scarva, in Co. Down, to Bundoran, in the west, running south of Armagh, Monaghan, Fermanagh, Carrick-on-Shannon, and west of Loughs Allen, Macnean and Melvin. See *Proc. R.I.A.*, XVII., C. 14, May, 1909.

p. 51. táinig a meannna cùgam, 'his mental influence has come to me.' A telepathic communication between Fergus and Cú Chulainn is supposed.

p. 54. At the present day ogam generally means the curious form of writing used in the most ancient Irish stone inscriptions. By the medieval native writers, however, the term is also used to denote 1. any kind of secret writing, or cipher; 2. the written language as distinguished from the living speech, or spelling as distinguished from pronunciation. In the present text the meaning 1. is evidently required.

tá bheit agat air, 'you have time enough.'

p. 60. bñó lic' oighe, 'a mass of ice.' leac oighe, 'a piece of ice.'

p. 65. agam' bátaip = agam' mátaip. It is noteworthy that b may be de-aspirated by a preceding m, and as the aspirated forms of b and m are almost identical it is possible that such cases as this are on the analogy of phrases like uom boðrað, uom bualað, etc.

p. 67. tó corr, that is, the body of the warrior and that of his charioteer.

p. 59. fean comhlainn céao, 'a match for a hundred.'

p. 70. ag bualað uime C. C., uime, aige, are common in the spoken language instead of um, ag, before nouns other than verbal nouns.

p. 74. faobair-éas, 'edge-feat.' Cú Chulainn was skilled in a number of 'feats' or warlike devices. Most of them are denoted by names which convey little to the modern reader. The only others referred to in the present text are an t-uball-tlear 'the ball feat' (p. 98), cluice an áta, 'the ford-feat' (p. 185), and thefeat of the gaoi bolga, by which Lóch and Fear Diadh were slain (pp. 128, 192). For a full list see O'Curry's *Manners and Customs* II. 372.

p. 76. mara mbéat an méin fill, etc., this is a reference to the manner in which Fergus allowed himself to be tricked into surrendering the kingship of Ulster. See *Eriu* IV., 22.

p. 77. tugato ríao —, 'they swear by —'

p. 86. Óruigean Caoimhann, perhaps originally a reference to the famous Ossianic story of this name. The development of meaning in bñrigean (bñriðean) 1. palace 2. a fight, is explained by O'Grady in *Silva Gadelica* II. p. xvi.

p. 90. neamhphrácaip mo thátaip, see *Deictive* in Index of Proper Names *infra*.

p. 91. mó'r binn béal 'na comharba, 'if eloquent is the

- mouth that rests when it ought,' i.e., that does not utter more than is necessary.
- p. 98. *an oibte a tug Culann Ceapó.* From this exploit the hero received his name. See p. 170 and Index of proper names *infra*.
- p. 107. *ag cluice . . . aige,* 'pursuing the flocks of birds in order that they should leave him a supply of food for the night,' i.e., trying to kill enough birds for his sustenance till morn. According to one MS. '*reast ba beata vo C.*' (TBC p. 259).
- " " *ní fearr niam é,* 'things could not be better.'
- p. 108. *a anam aip,* 'his life depending on it.'
- p. 110. *don ní atc,* 'all but,' 'almost.'
- p. 120. *tompáil ó béal abailé agair b'l'áta cliat o'fágáile*
an an mbótáin agáinn, 'to turn south for home and leave us ' Dublin on the road,' i.e., to show us a clean pair of heels. This phrase is used commonly for the purpose of expressing a sudden and unexpected desertion. Irish speakers introduce it bodily into their English. 'I left them b'l'áta cliat an an mbótáin,' i.e., ' I showed them a clean pair of heels.' It is even common to hear people say, 'I left them Dublin on the road.' Cf. Séadana, p. 131.
- p. 128. *gaoi bolgá,* this spear was used in a fight at a ford, when the combatants were standing in water. It was sent down the stream by the attendant, and the warrior caught it between his toes and stabbed upwards with it at his opponent. See the description in O'Curry's *Manners and Customs* II. 308, III. 450-1, and the story of its origin, *ibid.* 311. The 'feat' of the *gaoi bolgá* was known to Cú Chulainn alone, and this was his only advantage over Fear Diadh, who was equally skilled with him in the remainder of these devices. (TBC pp. 437-9.)
- p. 132. *bion ré lá an an breas i pbreácta, etc.,* 'one day he is about the finest man eye ever rested upon, another day he is so awful that anyone who looked at him would not be the better of it.'
- p. 145. *tugair o'víteat.* The poss. *o'* seems peculiar to this phrase; *t* (or *t*) is regular before a vowel. *tugair t'víteat* is also said.
- p. 158. *an liat maca,* the Gray of M., Cú Chulainn's horse. The touching devotion of this animal to its master is related in the story of Cú Chulainn's death, R.C. III. p. 175 ff.
- p. 165-6. *níor dearg,* etc., 'neither spearpoint nor blade has ever yet drawn blood from him.'
- p. 170. *ag veargas a láim,* 'reddening his hands,' 'fleshing his weapon.'
- " " *fear ná gabab,* etc., 'a man whom neither spearpoints nor blades could affect.'

- p. 172. níor théarn, etc., 'neither of them has drawn blood from the other.'
- p. 176. go mbeast ré air ag C. C., 'that C. C. would have enough to do.'
- p. 182. cao veinip leip náin glac éas, 'what do you say to him but got jealous,' i.e., 'Only think, he got jealous!'
- p. 188. nó éasat iapact, 'a little too thin.' iapact, 'an attempt.'
- p. 189. ba no geann gur cuma fuit, 'it would very soon be a matter of indifference to you.'
- p. 193. fin cuorúid, so later MSS., but in the earlier texts *ferchuitred*. The meaning is uncertain. The old word is apparently a compound of *fer* and *cuit* (cuid) with a collective suffix, and might mean 'a share of men.' An alternative title of 'Cath Bóinde,' is 'Ferchuitred Medba,' which Mr. Joseph O'Neill translates 'Meadb's husband-allowance.' (*Eriu* II. 174.)
- p. 198. cuir agus páta, 'bonds and sureties' (cop, a bargain, treaty).
- p. 203. oom bátaip,—see note on p. 65 *supra*.
- p. 207. gnáin mo rígapr opair! 'the horror of my soul on you!'
- p. 221. Án Caladhcolg, see note on p. 26 *supra*.
- p. 222. ní rígapr ná an uair fin mbeast —, 'nor would he have done so then, only for —.'
- p. 225. beirte ban éasointe, these came from Méibh's camp, evidently with the object of depressing the Ulstermen (TBC 5722).
- p. 226. Án Ócaoin, see note on p. 231, *infra*.
- " " gan fágáil ar,— 'without a trace of —'
- p. 227. o'fúig mo époide riuite i nguaist, 'a thing that has caused my heart to be plunged in anguish.'
- p. 228. A gníos = A teinead.
- p. 231. Án Ócaoin, 'the fair eared' (?) Conchobhar's shield. The exact meaning of 6 in this compound is not clear. The spelling ecca(o)in also occurs. In LL the shield is described as having 'four *oe* of gold,' while the corresponding passage in YBL has 'four peaks (*benna*) of gold' (TBC p. 864). In another tale it has four rims (*imle*), see *Eriu* IV. 28. When this shield was struck by the weapon of an enemy the sound was echoed sympathetically by all the shields of Ulster, and answered by the moaning of the 'Three Waves of Ireland.' Tonn Chliodhna, in the Bay of Glandore, Co. Cork; Tonn Tuaigne, at the mouth of the Bann in Derry; and Tonn Rudhraighe, in Dundrum Bay, Co. Down. See TBC p. 866, and Joyce's *Smaller Social History* pp. 62, 529.
- p. 234. fear ir feann a támig tun baile 'ná tu, 'one whose origin is better than yours.'
- p. 246. agam' bac = agam mac, see note on p. 65, *supra*.

p. 250. **Seirpeas bneirflige**, the onslaught made by Cú Chulainn on Méibh's camp as a reprisal for the slaughter of the youths (pp. 156-60). The title is generally connected with *bneirleac*, 'rout,' see Hull's *Cuchullin Saga*, p. 177, but the simplest explanation would be to take *seirpeas* as used figuratively in the sense of 'plowing,' and *bneirflige* as gen. of *bneirleac*, the name of the place where Méibh's army was encamped on this occasion (TBC 2432; TY 1773); the translation would then be 'the plowing of Breisleach.' In the old descriptions of the onslaught stress is laid upon the way in which the ground was trenched by the iron wheels of Cú Chulainn's chariot. The suggested rendering is supported by the fact that the two other great slaughters of the Táin, with which this is ranked, are named from places, viz., Imshlighe Gleannamhnach and An Cath for Gáirigh ocus Irgáirich.

p. 251. **tá vo éuo folá leat**, 'your blood is flowing from you.'

" " The healing of the Mórríoghan. She had been blinded in one eye by Cú Chulainn, and those whom he wounded could not be cured until he wished them well.

" " **vée agur aeoée**, rendered 'gods and non-gods' by O'Grady and Miss Faraday. In some MSS. these words are followed by the commentary *vée leóraí an τ-άορ κυνάστα | άνοες αν τ-άορ τρεάστα*' 'they looked upon the people of power as gods and the husbandmen as non-gods.' O'Grady, Hull's *Cuchullin Saga*, p. 169, takes 'people of power' to mean 'the aristocracy or war class.'

p. 252. **tál-fuil**, 'pulsating blood.'

The duration of the Táin: When Cú Chulainn was leaving Scáthach, having finished his training in warfare, she recited some prophetic verses to him foretelling the war of the Táin. Prof. Thurneysen remarks (*Zeits. f. Celt. Phil.* IX. 487) that according to these verses, which constitute the oldest known reference to the Táin, the campaign would appear to have lasted only fourteen days. But this should probably be understood as referring only to the time taken by Méibh's army in capturing the bull (p. 125 *supra*). It is constantly stated e.g., TBC 2900, etc., R.C. XV. 465) that Cú Chulainn withheld the invaders from November to February.

FOCLÓIR

Ailbin, a herd.
Aimhíneag, *m.*, estimate; enumeration.
Airméaguit, *m.*, clash of weapons.
Airgead, handy; convenient.
Alma, herds, cattle.
Anneigeanamail, reluctant.
Anra, a commodity.
Anra, *m.*, a chariot driving.
Anragul, *m.*, private chamber.
Anraitheasct, charioteering.
Anrgana, *pl.* of **Anrgain**, plunder.
Áit, *m.*, a ford (it is masc. in Mid. Ir. but often followed by eclipsis in place-names).

Bac, *fan b. vo*, regardless of.—
banchúthal, a handmaid.
banhógsa, *pl.* of **banhus**, a female slave.
ban-tioncár, 'petticoat government' **tioncár**, implement; furniture.
béal-rgalán, *m.*, a hut.
beann, *f.*, a prong, peak.
bile, edge, rim.
biuobba, foe. **briat b.**, penetrator of the secrets of his foes.
briain, captives.
briáise, hostages, *pl.* of **briaga**.
brið, *ds.* **brión**, a mass.
buanfrað, *m.*, a game (probably like draughts).

Caffra, any sort of loose head-dress.
campar, the breast. *c. & cléib*, the cavity of his chest.
caoin, smooth.
ceap le céao, a match for a hundred.
colg, *m.*, a blade. *c. véo*, frequent in Mid. Ir. tales,

appears to mean an ivory-hilted sword (*véao*, a tooth).
comha, *f.*, reward; condition.
comhaoir, a match, an equal (in the older language it meant 'one of the same age,' a coeval).
comhar, *lit.* co-tillage, help in plowing. *tá c. amuic agat ojm*, I owe you a good turn.
comcleas, a similar feat. **reas vo t.**, a man able to perform the same feats as you.
comhioibhacað, casting at one another.
comhgainge, similar prowess.
comhpacaim, I fight. **comhreactar**, a fight takes place.
comhpeim, similar repute.
coptearð, fringed.
ðorain, past sg. 3, cost.
corraórtæst, *adj.*, checking; controlling.
crann, *m.*, a lot; hence, a misfortune; hard fate.
crann-taball, a staff-sling.
cuallat, *f.*, company; followers.
cumhal, *f.*, a bondmaid; a unit of value = three cows.

Dáil, a meeting. *i no.*, to.
dálim, I dispense; give out.
dearbhoimhla, *m.*, dear friend.
diathra, *pl.* of **diathair**, sheltered; shady.
viobhráice (*viobhráigte*), gen. of **viobhragð**, casting, shooting.
dit, *an v.* **luaid**, destitute of movement; prostrate.
vútract, *m.*, fervour; goodwill.

eall, a spasm. e. ბარე აკა
connailbe, a feeling of affection and patriotism.

eaclac, a horseman.

éasgarð, form; aspect.

éarða, easy; active.

éasgúin, an eel.

éisín, lá é., a day of need.

éirinn, danger, bém éirinnne,
a blow delivered at the enemy's weak point.

farasair fin, besides.

fionnuine, a white metal, probably white bronze.

forsaorlce, flowing; spreading.

forsaoract, f., pasture.

fniotgoim, conflict.

fniileac, leavings.

fúig, a form of the past sg. 3 of fágam; o'fúig, which left, i.e., which caused.

fúrfuat, intense hate.

gal, f., valour; prowess. an galairb aoinfir, in single combat.

galann, gom g. This phrase, fairly common in Mid. Ir., is obscure, but in the recorded examples it is always used of the slaying of one man by a number.

gélfrine, f., allegiance.

geince (geinrœ) glinne, fairy women.

geir, pl. geirra, a prohibition; interdiction.

gion, m., mouth. rā g. gaoi
agur clárdim, at the edge of spear and sword.

glómair, v.n., abusing; abuse.

gnat-teaglác, customary following.

golcrainge, plaintive music.

guntact, acuteness.

ib, f., a gad; withe; hoop.

imdeanait, v.n., calculating (in the older language it has the

meanings 'reparation,' 'construction').

inile, cattle.

inle, pl. of inneal, harness.

innle teice, means of locomotion.

inloiste, many-hued.

ioncaib, dat. pl. of oineac (eineac) honour; dignity.

ní haitif vot' i., it is not a blemish upon your honour.

ionruine, f., love.

ionraige, v.n., attacking.

iorfáil, f., conflict; prowess.

leórgniam, m., reparation; act of atonement.

lompaet, adj., bare.

macbæt, f., adolescence.

mag, a plain.

mallæsir, dullness.

mall-tréad, ponderous flock.

mánair, a broad-pointed spear.

mór-glonnaic, greatly valorous.

múineac, heavy.

oðam, m., secret writing.

oiré, f., destruction; death.

óigtegearna, m., petty prince.

oineac, m., honour; dignity.

oiré, the temples.

óinnac, fearful.

oronaig, f., a thumb-ring.

pubal, m. and f., npl. pubal or puible, a pavilion, tent.

rái, a blade.

ráineac, go r., 'that it might happen.'

rát, security; pledge.

réim, course. r. clú, reputation.

riarónat, transformation; distortion. In the old texts Cú Chulainn is sometimes called 'in riastarthe,' the distorted.'

ri-nia, royal, or excellent warrior.

pi-féinne, a military leader.
piogdáthna, prince.

Sáithriúgeasct, a lazy, pleasure-loving disposition.
rathneamhail, special.
rathairg, heifer.
reapra, scythed. carbae r., a scythed chariot. (See Joyce's *Social History*.)

reól, m., motion.
rgéiméireasct, f., cunning; sharp practice.

rgéimhle aip, confound him.
riopaitce. This word is obscure. The older texts have riuite. Prof. Strachan (*Stories from the Táin*, p. 115), cites a passage from Lebor na Huidre, in which a person is said to have been called the

sirite, because of the number of forms into which he could change himself.

rpaió, a make-believe; an imitation.

tábhairt amach, pomp.
taitbéim, return-stroke.
tánairt, lieutenant.
tarlmuin (tarlmann), protection.
tataicige, compar. of tataicesct, strenuous.

tiomtaetc, equipment; uniform.
tpealath, m., apparel.

tuairteargbáil, f., account. ní hí r'ín t. aip a bpuilimio inoib, those are not the relations in which we stand to-day,
tuairinn, a descent; repulse.

uball, m., ball.

NAMES OF PERSONS

(The numbers refer to pages.)

Aimhirghin mac Eiceao, 78, 239, 247, a poet and warrior of the Ulaidh, and foster-son of Athairne. Some verses ascribed to him are printed in *Eriu* VII. The name Aimhirghin, or Amhorghene has been explained as meaning 'wondrous birth.' The true form of the father's name is uncertain, see TBC p. 696.

Anluan mac Mágæc, 24, a Connacht warrior. He was eventually slain by Conall Cearnach, see the story of Mac Dá Thó's Pig, § 16, *Hibernica Minora*, p. 51 ff.

Áoife, 65, 161, one of Cú Chulainn's instructresses in the art of warfare. She was the mother of his son Conlaech, whose tragical death at the hands of his father is told in 'Aided Conlaich.' See Keating II. 216-18, and *Eriu* I. 113.

Áongusr mac Aonláithe Gáibe, 164, the incident referred to is described in TBC 2815-21, TY 2133-9. He drove Méibh's army from Lughmhadh (Louth) as far as Áth dá Fhearta, and would have driven them into Eamhain for slaughter had they not overcome him by treachery. Instead of each man meeting him successively in single combat, as was apparently the only honorable course for a true warrior, they surrounded him on all sides and slew him. See Miss Faraday's translation of TY, *Cattle-raid of Cuailnge*, p. 96. The patronymic is curious, for 'Gáibhe' LU has in one instance 'Cáime' (this is evidently the reading followed by Miss Faraday, *i.e.*). Cf. Cond mac Oenláma Cáiphe, *Eriu* VI. 150, Oenláma Gába (no cáiphe), *ibid.* 147, and *Irische Texte* III. 404. See also note on Calaitín Dána *infra*.

Átairne, 129, a poet and warrior of the Ulaidh, son of Feircheirtne. He is the principal figure in the tale called 'Forbais Étair,' 'Siege of Howth' (RC. VIII. p. 47 ff.)

Baircail mac Mágæc, 24, possibly the true form is **bairgeall**. One modern MS. has **bairgcoll** (TBC 167). The older MSS. have **baircell**, which means 'hind,' 'lunatic' (see Meyer's *Conribb*).

Beite thic baom, bá mac, 153, these were Oilill's foster-brothers. (TBC 2490.)

Buiré mac báin blaoi, 124, one of Méibh's followers; the meaning of **blaoi** is doubtful. See Meyer's *Conribb*, under 'blai.' The Dindshenchus of Áth Luain, RC. XV. 465, has Blaith.

Cáiphe nia fean, 2, 'C. Champion of men.' **nia** (**niaib**), 1.
267

sister's son, 2. champion, enters frequently into personal names. The unaccented form *nao*, from older *nath*, *nadh*, appears in the name *nao* *Cnánaíl* *infra*.

Cáelatán *Dána*, 139-42, 145, in YBL this wizard is called Gaile Dána (TY 2184, 2975). Gala Dána, brother of Oengus mac Oenlama is mentioned *Eriu* VI. 150.

Catbhad *Uraoi*, 63, 76-9, 89, 238-40, 246, chief druid of the Ulaidh. He frequently appears in the Cú Chulainn tales. See TBC p. 792. According to some authorities he was son of Ros Ruadh, according to others of Conghal Cláiringeach. See Rawl. B 502, 118 b4, 156 b1. The older form of the name is Cathbha (earlier Cathub) with gen. Cathbhadh.

Cealctap mac Uiteacair, 30, 78, Celtchair is the more usual form in the older texts, while the father's name variously appears as Uthidir (*Mesca Ulad*, 6), Guthidir (TY 49), and Cuitheochair (TY 3291).

Ceac *mac Mágac*, 21, 112, etc., this famous Connacht champion plays an important part in the story of Mac Dá Thó's Pig, *Hibernica Minora*, p. 51 ff. The story of his death appears in Keating II. 206.

Ceithearn *mac Fiontán*, 127, 132, this warrior, armed only with an iron bar, made a single-handed onslaught on Méibh's camp and slew a large number. He was so severely wounded himself, however, that he had to retire. Cú Chulainn ordered physicians to be sent from the Connacht camp to examine Ceithearn's wounds, threatening to exterminate the hosts immediately if he were not obeyed. As to the warrior's inhospitable treatment of the physicians when they came, see TBC 425b ff., TY 2753 ff., and O'Curry's *Manners and Customs* III. p. 97 ff.

Clotra, 2, she was the mother of Cormac Conloingas (*Eriu* II. 176).

Cononeab, 209, Cf. TBC 4912.

Collac, 226, 229, 232.

Conaíne *Sléibe Mis'*, 195 ff., 215, 'C. of Sliabh Mis.' Three chiefs of this name are mentioned in the older versions. (TBC 5883).

Conall *Ceanndac*, 78, 233, 'C. the Triumphant,' son of Aimhirghin, and foster-brother of Cú Chulainn and Conchobhar. He plays practically no part in the Táin, but frequently appears in other tales of the cycle. He is the hero of the story of Mac Dá Thó's Pig (see **Ceac** *supra*), and the story of his death is edited and translated by Meyer, *Zeits. für Celt. Phil.* I. See ref. Keating IV. 226.

Conchobar *Ri Ulad*, *pass.*, Conchobhar, son of Neas, is the most important historical figure in the so-called Cú Chulainn Saga. There are few of the tales in which he does not appear. The Irish synchronisms make him

contemporary with Octavian, and his death, according to the legend, took place on the day of the Crucifixion. See reff., Keating IV. 227, and Meyer's *Deaithales*. In the legends of his birth he is said to have been son of Cathbhadh the druid. See *Eriu* IV. 22 ff., and *Teampur mac Róisín infra*. His name appears in the Welsh tales as Cnuchwr map Ness (Loth, *Les Mabinogion*, 1913, I. 40, 261).

Connað mac Moerna, 78, this name is also spelt Conaodh. See TEC 486r, 529i.

Conmac Conloingeas, 10, 68, 70, 119, son of Conchobhar and Clothra. Another form of his surname is Condloingeas, explained by the medieval philologist as meaning 'head of the exiles (*loingeas*)'. See *Irische Texte* III. 402.

Cromtan mac Fiatain, 127.

Cú Culann, *pass.*, this hero, who has been most unfittingly termed 'the Irish Achilles,' was not of the Ulaidh, and was therefore exempt from the 'Ceas.' His territory lay in Magh Muirtheimhne. His mother was Deichtine, sister of Conchobhar, and his father was Sualtaim. He had, also, however, a supernatural father, Lugh, son of Eithliu, of the Tuatha Dé Danann. That he himself was regarded as one of that race appears from TBC 3845-7. His genealogy in Rawl. B 502, facs. p. 158, has been, as Prof. Meyer remarks, deliberately erased after the seventh generation. His first name was Setanta, but on undertaking to guard the property of Culann, whose watchdog he had slain, he was named Cú Chulainn, 'Culann's Hound.' His age at the time of the Táin was seventeen. As to his education in warfare under Sgáthach, Uathach and Aoife, see *Foglaim Conculaind*, RC. XXIX. English versions of the principal tales concerning Cú Chulainn are collected in Miss Hull's *Cuchulín Saga*.

Cú Uladh, 27, 32, 212, 239, 'Hound of the battlefield.' This chief resided in Teamhair Luachra, in Kerry. See *Mesca Uladh*.

Cúrgnáidh meann, 30, 78, 'C. the stutterer.'

Dáingé Óearrg, Án, 74, King of the Tuatha Dé Danann.

Dáine mac Fiata, 8, 9-18, 243-5.

Dáictine, 169, mother of Cú Chulainn and sister of Conchobhar.

Dáirbhe, 2.

Dáiripre, 5, the heroine of Oidhe Clainne Uisnigh. This celebrated story is told by Keating. A full list of the printed versions will be found in Best's *Bibliography*, p. 92.

Dairceartac Óroma Fornocht, 195, three chiefs of this name are mentioned in the older versions (TBC 5916). The situation of Druim Fornocht is doubtful. There were two places of that name in Ulster and one in Meath, see Hogan's *Onomasticon* under Druim Fornocht and D. Den.

- Dolb agus ionnolb**, 160.
Dubtac Uaol, or **U. Uaolteanga**, 180 ff., 'D. the Scorpion-tongued.'
- Easapcomail**, 97-100, in the older versions he is a foster-son of Oilill and Méibh.
- Ésoga**. The older MSS. have Dóche. (TBC 168, TY 4.)
- Éan**, 24.
- Éapc**, 78, son of Cairbre Nia Fear and Feidhilmidh, Conchobhar's daughter (TBC 5574, TY 3065). Here it is noteworthy that the men of Teamhair appear as allies of the Ulaidh.
- Eorriggedel**, 195, 204, 213, three chiefs of this name are mentioned in the older versions.
- Einne Eóbel**, 78, E. 'Horse-mouth.'
- Euctar ferblest**, 1, High King of Ireland, he died, according to the Four Masters, about 124 B.C. Feidhleach is explained in Keating and *Cóir Anmann* as meaning 'constantly sighing.'
- Eógan mac Durthacht**, 78, (mac) Durthachta is also found, but Durthacht seems the true form. It rhymes with 'smacht' *Irische Texte I.* 70.
- Famnle**, 170.
- Feor Diadh**, 65, 160 ff., 'Man of smoke.' The father's name, Damhán, appears to be a diminutive of 'damh' ox. Fear Diadh belonged to the Gamanradh of Iorrus Domhnann (Erris, Co. Mayo), one of the three 'warrior-races' of Ireland, the other two being Clann Deadhadh, to which Cú Raoi belonged, and Clann Rudhraighe (TBC p. 436). As to his early companionship with Cú Chulainn see 'Foglaim Conculaind,' RC XXIX.
- Feor loga**, 210, 'Lugh's Man.' Oilill's charioteer.
- Feorabac** fionn feactnac, 78, 'feachtnach' is glossed 'firén,' 'the righteous,' in *Cóir Anmann*, § 107. A High King of this name reigned A.D. 15-36 (Four Masters).
- Feoragn Loingsead**, 12, 129, 'F. the outlaw.'
- Feoragn mac Fionnchaomha**, 78, Fionnchaomha was a daughter of Cathbadh.
- Feoraghur mac Léide**, 78. A Fearghus mac Léide, King of Ulaidh, is mentioned by the synchronists, and appears in the tale 'Aidedh Fergusa.' (See *Eriph* by Canon O'Leary.)
- Feoraghur mac Róig**, *pass.*, he is said to have been King of Ulaidh before the advent of Conchobhar. Neas, mother of Conchobhar, wedded Fergus, on condition that he should allow her son to reign in his stead for a year. At the end of the year, however, Conchobhar had made himself so acceptable to the people, by his magnificence and generosity, that Fergus was not allowed to resume the kingship. When the Sons of Uisneach were sent for by Conchobhar to return to Ireland, Fergus acted as a guarantor for their safety. Their murder was the occasion of his departure from Eamhain (Keating II. 194). For Róigh some MSS. have Roeich. He is also referred to as F. mac Rosa.

Festan, 225, 227, 231.

Ferbeal'm **banfáid**, 29.

Ferblimid **ciolain** **céadait**, 78, there are six different MS. readings of this chief's name, at least five of which must be corrupt. See TBC 5301, TY 3014, 3229. **f.** **mac** **iolaí** **céadait**, as in **bri** **ceit**, seems the most likely form. **Céadach** means 'possessing hundreds (of cattle, etc.)', **iolaí** **chéadach** 'possessing many hundreds.'

Ferndéirne, 78, a poet of the Ulaidh.

Fiat **mac** **fir** **feide**, *pass.*, one of the exiles from Eamhain. **mac Fir Abha**, **mac Fir Eabha** are other MS. readings of the surname. His mother was a daughter of Conchobhar (TY 160).

Fiacá, **fiacna**, 78, sons of Conchobhar.

Fingin **fáitait**, 78, 'F. seer and physician.'

Fionn **mac** **Róra Ruavó**, 2 King of the Laighin, Oilill's brother. **Fionn** **fionnabhrac**, 195 ff., three chiefs of this name appear in the older versions. Fionnabhrach may be gen. of a place name, see TBC p. 855.

Fionnabair, 33-5, 37, 45, 133, 196, 200, etc., this name has been explained as a compound of **fionn**, 'fair,' and **siabhair**, 'fairy.' It corresponds to the Welsh **Gwenhwyvar**, whence **Guinevere**, **Genièvre** (Loth, *Les Mabinogion* I., 260).

Fionnán, 126.

Fiontan, 127.

Follamain, 89, 150, etc.

Fufbarðr **þearf** **beann**, 78, 'F. Man of Horns.' He was so called, according to *Cóir Anmann*, § 256, because he had three horns on his helmet, two of silver and one of gold.

Glær **agur** **maine** **agur** **Conaing**, 78, sons of Conchobhar.

Glær **mac** **uicteacair**, 78.

Glær **mac** **Dealga**, 144-5.

Ío **mac** **Riangabhrá**, 65, 167.

Iliaç, 128.

Ioðar, 174.

Ioðg **mac** **Riangabhrá**, *pass.*

Ioðgáine **buæðat**, 78, 'L. the Victorious.'

Ioðgáine **Lice**, 195, etc., three of this name appear in the older versions. Lice is a short form of **Lice Deirge**, gen. of **Leac Dearg**. The identification of this place is uncertain.

Loð **mór** **mac** **Febhart**, 128, the true form of this chief's name is uncertain. He is also called **mac mo Febhais** and **mac na Febhis**.

Loða, 84, in the older versions she is one of Méibh's serving maids, and is slain by Cú Chulainn because he mistakes her for the queen.

Lon, 82.

lona, 175.

lug mac eitleaning, 58, 64, 149, 153, Cú Chulainn's 'father from the Sídh.' He is surnamed from his mother, Eithliu or Eithniu of the Tuatha Dé Danann. See Cath Maige Turedh, RC XII, and *The Irish Mythological Cycle*.

luairionn luactha, 195, there are three of this name in the older versions. Luactha is probably in Kerry.

mac Rot, 7, 12, 243, 'Son of Wheels' (?).

Maċa, 232, △ Maċa . . . uāt, 'Macha, Méibh has won the brooch from thee.' This is a reference to the medieval etymology of Eamhain Macha, 'i. eo muin, i. eo imma muin Macha,' 'a brooch (eo) at the neck (muin) of Macha.' With a brooch, according to the legend, Macha Mongruadh marked out the site of the fortress of Eamhain, 405 B.C. See O'Curry, *MS. Materials*, pp. 526-8, and RC XVI. p. 282.

mágtac, mic, 24, the nom. of this name has not been found.

Máine mac Conchobhair, see glor.

Máine, na Seacht, 24, the Maine were sons of Oilill and Méibh. Méibh, having been told by a druid that Conchobhar would be slain by a son of hers called Maine, gave each of her sons Maine as an additional name. The Conchobhar of whom the druid spoke, however, was a Scottish prince (*Eriu* II. 185). M. atraimail, 'so called because he resembled his father'; m. mótmáimail, 'from his likeness to his mother'; m. mórgur, 'M. with great strength'; m. miongur, 'M. with little strength'; m. aoi, the older versions have m. taoi, 'the silent'; m. móeibent, this is explained as 'mó a eibert i. mó a rádhsom ná rádh cach M. aili dibh, 'greater his speech,' that is, his talk was more than that of any other Maine.' The names differ in various texts. See TBC p. 22, *Irische Texte* III. p. 382, *Eriu* II. 184.

meann mac Salcolgair, meann mói, 78, 127, 6 rannaidh bóinne, 6 rannaidh na b., it is uncertain which of these is correct. Some MSS. have 6 Réanaibh na B., rendered 'headlands of the Boyne' by O'Curry, *Mann. and Cust.* III. 96. See TBC p. 689.

meann mac tineacáin, 78.

méid, pass., the older form of the name is Meadhbh, gen. Meadhba. The suggestion that Méibh is the original of the Queen Mab of Shakespeare is not supported by evidence. There is a curious account of her career in 'Cath Bóinde,' *Eriu* II.

moccónb, 24, the true form is probably Mugh Corb, 'slave of chariots.' Mugh is frequently used in the formation of names, e.g., Mugh Ruith, Mugh Nuadhad.

mórríogán, an, 53, 96, 128, 232, 251, she appears as a genius of battle in many tales. See RC I. 32, II. 489.

magain, 2.

- မှတ်ရှေ့စာတိမ်** mac **ဒေါပြိုကျိုး**, 78.
မှတ်ရှေ့စာတိ mac **ဒေါပြို**, 209. See **ကျော်စာတိ**.
နား **ရွှေ့စာတိ**, 104-115, as to **နား** see note on **စာတိပြုမှု ရှေ့စာတိ**.
နားဖြေား, husband of Deirdre, q.v.
နားမှု, mother of Conchobhar.
Oilill **Ri Connacht**, *pass.*, see Notes to p. 4. **Oilill** is sometimes used as gen.
Oilill milteanga, 78, 'O. the honeytongued,' so-called from the sweetness of his poems.
Órláith, 81.
Roedair mac **ရာတော်စာတိ**, 78, 135, 200, etc. Rochaidh, Rochadh also appear, while the gen. of the parent's name is sometimes given as **Faitheamhon**.
Seantā, 78, he usually appears as a judge, or counsellor of the Ulaidh. See **Mesca Ulad**.
Seanoll uatāt, 209.
Sganoall, 24.
Sgádāt, 65, 161, one of Cú Chulainn's military tutors, see *reff.* under **Cú Chulainn**.
Sualtaim, 51, Cú Chulainn's father. This is the most usual form of the name, but Suallaith and Sualtach also appear.
Triuorcāt, 78.
Tuaċall, 170.
Uala, 82.
Uatāt, 168, one of Cú Chulainn's teachers. See *reff.* under **Cú Chulainn**.

NAMES OF PLACES AND TRIBES

(The topography of the Táin has not yet been fully worked out. Many of the places referred to are still unidentified. See Notes to p. 45.)

- Áileat, 119, 122, not mentioned in the older versions. It can hardly be Aileach (Oileach) in Inishowen.
- Át fír Óileath, 167, etc., Ardee, Co. Louth.
- Át nGraenáca, 71, on the Boyne, near Newgrange, see TBC 671, 717. A. nGrena, A. nGrenca appear in some MSS.
- Át móir, 238, 248, Athlone. See RC XV. 464.
- Bri Eriग, 78, 'E.'s Hill' or 'Elf-mound,' probably in Co. Down. See Hogan, under Bri Eriгi.
- Callaинn, 78, the river Callan in Armagh.
- Cárn mòdúirn, 174, a cairn on the summit of Slieve Donard, Mourne Mountains, Co. Down.
- Catair Con Raoi, 27, 195, 'Cú Raoi's City,' on Caherconree mountain, Tralee, Kerry.
- Clanna Rudhraighe, 119, 'descendants of Rudhraighe,' the ruling race of Ulaidh. See note on Fear Diadh.
- Conaille muircheistine, 210, the country extending between the Cooley Mountains and the Boyne.
- Crioc Roiг, 137, on the borders of Monaghan and Louth.
- Cruasáca, Cruasáin, gen. -an, C. Áoi, C. muige hÁoi, Croghan, Co. Roscommon. Cúige Cruasácan = Cúige Connacht. Aoi is explained in some texts as gen. of a proper name. See TBC pp. 902-4.
- Cusailnge, pass., now Cooley, Co. Louth.
- Cál Sibhinnle, 36, also written C. Silinni, Sibrinni, identified by O'Donovan as Kilcooley, Co. Roscommon (TBC 310).
- Dubloingear, 25, 29, 'Black Exiles,' the followers of Fearghus mac Róigh and the other chiefs from Eamhain. Cf. *Irische Texte* II. 150, and TY 2766.
- Dán Cealtcásair, 30, near Downpatrick.
- Dán Leatglairge, 78, Downpatrick.
- Dán mac Neadctain, 170, 174, somewhere in Meath, the exact site is not known.
- Dán Sodairce, 117, 119, 122, Dunseverick, Co. Antrim.
- Easairbhain, 195, apparently in North Munster. See TBC 5935.
- Eathain, pass., Navan Fort, Armagh. As to Eamhain Macha, see Macha *supra*.
- Fearga Cruisce, 124, the identification of this tribe is uncertain. See TBC p. 266.
- Feargnath, 78, Farney, Co. Monaghan.

- fodain**, 97, in Críoch Rois, q.v. Some MSS. have Ocháin (TBC 1810).
- fiailain**, 38, 39, 66, 229, the Leinstermen. This tribe is supposed by some authorities to have been a comparatively recent immigration, see RC XV. 299.
- gáineac**, 233, 'the site of the battle of Gairech must be in the triangle formed by Mullingar, Clara and Athlone.' Hogan, *Onomasticon* 604.
- gleann fodaine**, 90, 91, see **fodain**. Some MSS. have Fochaoine.
- folgáireat**, 233, also written Irgáirech.
- imeal**, 78, also Impail, Impiul, in the neighbourhood of the Mourne Mountains (TBC p. 691).
- leathain**, gen. **Leathna**, 50, the r. Laune in Kerry.
- line**, 127, Moylinny, Co. Antrim.
- litir**, 220, 'litir' or 'leitir,' means 'a slope,' 'the side of a hill.'
- luacáir**, 195, in Kerry.
- mag Áoi**, 11, 28, 34, the plain of Connacht.
- mag Úraig**, 170, the plain comprising east Meath and north Co. Dublin (Hogan).
- mag Muirteinne**, 52, 83, 103, = Connaille Muirteinne.
- maginir**, 78, Lecale, Co. Down.
- modairn**, 78, possibly the r. Mourne at Strabane.
- pobul Ceathra**, 29, 66, this appears to be a distinct tribe, not identical with Fir Theamhrach. See **éarc**.
- Rát Ciombaoit**, 119, 122, 177.
- Riogdónn**, 78.
- sleaithain Mhíde**, 77-9, 122, 151, 207, Sleven, Westmeath.
- Sliaib Cuilinn**, 119, Slieve Gullion, Co. Armagh.
- Sliaib Fuair**, 78, 116, the highest summit of the Fews, Co. Armagh.
- Sliaib Mish**, 195, Slieve Mish, in Kerry.
- Tuata Dé Danann**, 131, 210, they appear in the Táin as a supernatural race.

IRISH WORKS BY THE V. REV. CANON O'LEARY, P.P.

Religious Books

na cérche soiséil as an octómona nua. The Four Gospels translated from the Latin Vulgate. With annotations and references. Library edition. Cloth, 3s. net; by post, 3s. 4d. Each Gospel separately. Cloth, 6d. net; by post, 7½d.

AITRIS AR CRÍOST. Translated from the Latin of Thomas à Kempis. Library edition, 4s. 6d. net; by post, 4s. 10d.

Some days after the publication of "Aitris ar Críost" the following letter was received by Canon O'Leary from the Lord Bishop of Raphoe:—

ARD ADHAMNAIN,

LETTERKENNY, June 7th, 1914.

DEAR CANON O'LEARY,—Your "Aitris ar Críost" is about the best thing you have done; you have given us a book for reading that is welcome alike to the Irish mind and to the devout soul. Now we have an Irish Imitation with short clear words, easy flow, and a very great deal of the unction of the original.

During the Cíann Éighe hour it will be a valuable help to us. The people like to drink in spirituality with their Irish.

The question of Northern or Southern Irish scarcely arises; or if it does, it can be got over, as you suggest, by following the local pronunciation. I hear nothing but praise for your books in St. Eunan's College. What an array of them you have to your credit! May you live to do more and more for God and for Eire, and for the Irish tongue. With many thanks,

I am, dear Canon,

Faithfully yours,

✠ PAOIRAC UA DOMNAILL.

SEANNMÓINT AGUS TRÍ FÍCÍO. Sixty-one Sermons in Irish on the Gospel for every Sunday and Holiday in the year. In two volumes. Each volume 3s. 6d. net; by post, 3s. 10d.

AN SOISÉAL AS LEABHAR AN AIFREANN. The Gospel translated from the Missal for every Sunday in the year. 6d. net; by post, 7d.

AN TEAGASG CRÍOSDAIÓE. The Catechism. With a vocabulary. 2d. net; by post, 3d.

Miscellaneous Writings

BLAIBH NA MBAN BRIONN. A reading book of stories told by CANON O'LEARY. The stories are divided into short lessons, each headed by a vocabulary. The book also contains three simple poems, each poem being headed by a vocabulary. Also in Simplified Spelling. 3d. net; by post, 4d.

AESOP A CHÁINIS GO H-ÉIRINN. CNUASAC A ÓÓ. Second Series of Æsop's Fables in Irish. By CANON O'LEARY. Specially prepared for Intermediate Schools with fifty pages of notes and vocabulary. 1s. net; by post, 1s. 1½d.

AESOP A CHÁINIS GO H-ÉIRINN. First Series of Æsop's Fables. by CANON O'LEARY. With a vocabulary. 6d. net; by post, 7d. English Translation, 3d. net; by post, 4d.

In Simplified Spelling, 6d. net; by post, 7d.

AN CLEASAIÓE. A modernisation of a sixteenth century story. Edited by ELEANOR KNOTT. With introduction, notes, vocabulary and indexes of personal and place names. 1s. net; by post, 1s. 1½d.

LUÍSÍDÍÓ MAC CON. Edited by ELEANOR KNOTT. A modernisation of the old tale, "Cath Muige Mucrime." With introduction, notes, vocabulary, and indexes of personal and place names. 1s. 6d. net; by post, 1s. 7½d.

GUAIRE. Edited by Conall Ceapnac. A modernisation of the old tale, "Imtheacht na Trom-dhaimhe." With introduction, notes, vocabulary, and indexes of personal and place names. In two parts. Each part, Paper covers, 1s. 6d. net; by post, 1s. 8d. Cloth, 2s. net; by post, 2s. 3d.

BRICRENID. A modernisation of the old tale, "Fied Bricrend." Edited by Conall Ceapnac. With introduction, notes, vocabulary, and indexes of personal and place names. Paper, 1s. 6d. net; by post, 1s. 8d. Cloth, 2s. net; by post, 2s. 3d.

AN CRAOS-DEAMHAN. A modern Irish version of the ancient comical story Árlinge meic Conglinne. With a vocabulary. 1s. 6d. net; by post, 1s. 9d.

ÓISÍRT. An ancient story given in Modern Irish. By CANON O'LEARY. The story of Óisírt is supposed to have formed the basis of Swift's "Voyage to Lilliput," and also to have supplied some ideas for his "Brobdingnag." 9d. net; by post, 10½d.

Miscellaneous Writings—continued.

ESHIRT. In Simplified Spelling. With introduction giving paradigms of the verbs, notes, and a vocabulary. 1s. 6d. net; by post, 1s. 8d. The text only, 8d. net; by post, 9½d.

gÉAONA. Pages 1-53. With a vocabulary of 13 pages. 6d. net; by post, 7d.

gÉAONA. Complete edition, 2s. net; by post, 2s. 5d.
School Edition, in three parts:—

Part I. Pages 1-105, 9d. net; by post, 11d.

Part II. Pages 106-201, 1s. net; by post, 1s. 2d.

Part III. Pages 202-300, 1s. net; by post, 1s. 2d.

Complete edition in Simplified Spelling, 6d. net; by post, 8½d.

nÍAMH. A Historical Novel. 4s. 6d. net; by post, 5s.
School edition, paper boards, 3s. 6d. net; by post, 3s. 11d.

sgÓCBLÁAO II. A series of forty-two articles in Irish, reprinted from *The Leader*. 6d. net; by post, 7d.

CATILINA. Cuntas er Choga Chatilina. O Chaius Sallustius Crispus. 1s. 6d. net; by post, 1s. 7d.

an bEALAC bUÍÓE. A short play of the time of Red Hugh O'Donnell. 4d. net; by post, 5d.

an SPRIO; bÁS ÓALLÁIN; agur TAOÍS SAOR. Three short plays. 2d. net; by post, 2½d.

eÓLAS AR ÁIREAMH. Arithmetical tables in Irish and English. 1d. net; by post, 1½d.

mION-CÁINT. An easy Irish phrase book (with English).

Part I. On the use of *is* and *tá*, 3d. net; by post, 4d.

Part II. On the use of Verbs, 3d. net; by post, 4d.

Part III. On the use of Prepositions, 6d. net; by post, 7d.

Latest Books

Mo Sséal Féin

Canon O'Leary's Autobiography from 1839 to 1912.

With a Preface by the Lord Bishop of Raphoe.

5s. net; by post, 5s. 5d.

Táin Bó Cuailnge 'na Tráma

A modernisation in dramatic form. Edited by ELEANOR KNOTT. With Introduction, Notes and a Vocabulary of unusual words.

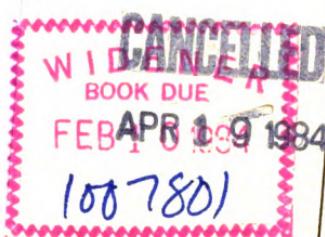
Price 6s. net; by post, 6s. 5d.

Shiana

An authorised English translation of the famous story of Séadna.

6s. net; by post, 6s. 5d.

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.



WIDENER LIBRARY



HX VB&V 2